

శ్రీహయగ్రీవాయనమోనమః.

శ్రీమహేంద్రవిజయము.

బ్రహ్మశ్రీ

దేవులపల్లి సుబ్బరాయశాస్త్రిలవారిచే బ్రతితము.

ఇది

శ్రీమతోక్తంక, వీరవరము, లోనగు తాలూకాల జమీందారులైన

మహారాజ రాజశ్రీ

శ్రీరాజా రావు చెల్లయ్యన్నారావు బహద్దరువారిచే

గౌరవవశంబున బ్రతితము.

మద్రాసు :

లొరెన్సు అఫైలమ్ ప్రింట్ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము.

1907.

All Rights Reserved.

46296

బ్రహ్మశ్రీ డి.వి.లక్ష్మణ స్వామిగారి పోర్ట్రెట్.

శ్రీరామ.

క వి జీ వి త ము.

ఈ ప్రబంధమును రచించిన వార లధునాతనులును గవరత్నంబుల కాక
రందైన దేవులపల్లి వంశమునకు ముక్తామణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ సుబ్బరాయ శాస్త్రిగారు
553-వ సంవత్సరము జనవరి నెల ది 21-వ తేదికి పరియగు పరిధావినామ సంవత్సర
పుష్యకుంభ ౧3 స్థిరవానరమున జన్మించిరి. వీరి నివాసము శ్రీ పీఠికాపుర సేంథానము
లో జేరి యారాజధానికి కాఖానగరందై, కూచిమంచి తిమకవీంధ్రునకుం గడపటి
కాపురందైన రావువారి చంద్రమపాలెము. వీరు వైదికబ్రాహ్మణులలోఁ దై లింగ్య
శాఖలోనివారు. (తెలుఁగునాటువారు—తెలగాణ్యులు). వీరిది కాండిన్యన గోత్రము. వీరి
శంఢిగారు వేంకట కృష్ణశాస్త్రులవారు. తెల్లిగారు వెంకమాంబ. సోదరులు తమ్మనశాస్త్రి
యను నామాంతరముగల వేంకట కృష్ణశాస్త్రులవారు. ఇప్పటికి వీరి వయసు రమారమి యే
బది మూడు వత్సరంబులు. పండితసార్వభౌములును, గవీంధ్రులు నైన వీరి వంశీయులు
క్రీస్తుశకము 1598-వ సంవత్సరమున శ్రీ పీఠికాపురరాజ్యసంస్థాపకులయిన శ్రీరావు
తెనుంగు రాయని గారి యాదరణాతిరేకంబున నప్పటి నుండియు నిచ్చట నివసించి
యున్నారు. చిరకాలముగ శ్రీ పీఠికాపురాసాన విద్వాంసులై విశేషగౌరవసత్కా
రిమల నందుచు నప్ప డప్పుడు తమ ప్రభువుల యనుమతి చొప్పున నితరసంస్థాన
ముల కేగి తదధీశ్వరులవలన విశేష సత్కానముల నందుచు, విజయనగరసంస్థానాధీశ్వ
రులయిన శ్రీవిజయ రామ మహారాజు గారి వలన నగ్రహరపారితోషికిము నంది వటుల
వంశావతార వర్ణనములోని యీక్రింది పద్యమువలనఁ దెలియ వచ్చుచున్నది.

చం. ఆతనికిఁ బూసపాటికులంబాగ్రణియుం గ వితారసజ్ఞాదుక
బ్రతతయకుండు నా విజయరామనృపాలవరుండు గౌరవాం
చితమతి రాజధానిదరిసీమ నొసంగెను సర్వసన్యకా
శ్వతేఘలసారహా వెలగంబాడి సమాఖ్య మహాగ్రహరముక.

ఈ యగ్రహరపారితోషికిము నందినవారు రామశాస్త్రులవారు. వీరు సంస్కృతాం
గ్రములయందు నిరాఘాట మయినకవితాధాటి గలవారు. వీరి కవితావైలిదలియు
టకై నిందు చెందు పద్యముల నుదాహరించుచున్నాఁడను:—

చం. భువి నిర్దియద్భుతం బొకటి • భూరికృపాపరిపూర్ణ పూసపా
టివిజయరామభూరమణ! • తీవిని నీకరవాలధారచే
నవయవహానియుం గువలయాహితభేదములేక మత్స్యభూ
మివిభుడు సాంగుడై చనియె • మీదికి దేవపురాధిగామియె.

మ. మహి నానంద నృపాలు శ్రీవిజయరామస్వామి వా లోనే నూ
ర్త్రిహుసేకాఖానుని మస్తకం జని మొనకొరెండయ్యె రెండయ్యె భ
వ్యహరిష్ఠోటకమండలం బపుడు రంభాకంచుక గ్రంథియుకొ
రహి రెండయ్యె జనానులాపమునకుకొరకేప్పని వేటారనక.

పీరి పంశీయులలో బ్రహ్మనశాస్త్రి యను వాసు శ్రీమహావతిరాయనిగారి
సంస్కృతంబునఁ దారావళి రచించి పీఠికాపురంబునకు ననతిదూరమున నున్నఁ
ద్రీవుపాలె మనుగ్రామములో మాన్య శ్రేష్ఠసత్కారము నందినట్లు పంశావతారివల్ల
ములాని,

కం. “ తారావళి కృతిగాని యా, త్పారమణిం దతని కొనఁగెఁమాన్యశ్రేష్ఠ
బారూఫి భక్తి మదిఁ జెలు, వారఁ బగడ్డినుపాలె మనుగ్రామమునకొ.”

అనువద్యములనలనఁ దెలియవచ్చుచున్నది. తత్కవిత్వైది దెలియుటకై త
రారావళిలోని కొన్నిశ్లోకముల నిందు వ్రాయుచున్నాఁడను :-

శ్లో॥ శ్రీయుక్తో శ్వేనిభవ్రభ శ్శుభకర స్సత్యవ్రతః కృత్యవి

ద్ధీరో ధర్మినరో నదోదశరథాల్లభోదయ స్సానుజః

చుష్టానాం పరిశిక్షణాయ సుమతి శ్శిష్టావనాయాచ్యుతో

రేజే రాజవిరాజదాస్యకలిత శ్రీరామ నామాంకితః.

శ్లో॥ గుణోత్తర శ్రీరఘురామభద్రో, భద్రాశ్రయోరుద్రశరాసభేత్తా

విత్రాసవద్యస్సవధేమునిభ్య, స్తత్రాతనోత్పిత్యయమాశరాణామ్

పైవఁ బేర్కొనఁబడిన రామకృష్ణుల వారి మనుమఁడను రామకృష్ణి సంస్కృత
మునందు రామచంద్రోదయచంపువు, సాహితీదర్పణ మను నలంకారకాస్త్రము, త
లభాగవతమునకు వ్యాఖ్యానము, మఱియు ననేక నాటకాదుల రచించి యిప్పు

మైనరు" మహారాజుగా రగు శ్రీవేంకట కుమార మహిపతి సూర్యరావు బహదరు
సారికిం బ్రపితామహు లగు శ్రీవేంకట నీలాద్రిరాయ ప్రభువువారి వలన సాహిత్య
చక్రవర్తి యను బిరుదును సందినటుల వంశావతార వర్ణనములోని యీక్రింది
పద్యము వలన విశద మగుచున్నది:—

౬. రచించె నెవ్వఁడుఁగమ్మచంపూప్రబం, గమురామచంద్రోదయమనుదాని
ఘటియించె నెవ్వఁడుఁగనదలంకారశాస్త్రము వరసాహితీదగ్గణంబు
వదియించె నెవ్వఁడుఁబాలభాగవతాఖ్య, దనరాయపునుకావ్యమునకువాఖ్య
నొనరించె నెవ్వఁడుఁగఁగింపనిభావ, నవరంగంబుఁ బెక్కునాటకముల.

గీ. నాతిని నుతింపఁ దనమె రాజాధిరాజ, రావు వేంకట నీలాద్రిరాయలబ్ధ
సగపతరసాహితీసారచక్రవర్తి, బిరుదపరికరుఁడలరామవిబుధ వరుడు.

ఈ సాహిత్య చక్రవర్తికిం దమ్మని కొమరుండగు కృష్ణశాస్త్రి విశ్వగుణాధర్మ
మునకు వాఖ్యానము, తర్కసార మను న్యాయశాస్త్రగ్రంథము, సాహితీసార మను
నలంకారశాస్త్రము, రచించి యధీతిబోధాచరణప్రచారణంబులఁ దనకీర్తి నెల్లెడల
జెల్లడించె ననుటకు వంశావతారవర్ణనములోని యీపద్యము నిదర్శనమైయున్నది:—

సీ. తనదువాఖ్యాక్రియాదక్షిత విష్వగు, ణాదర్శకావ్యసంధ్యాఖ్యి వలుకఁ
దనఘనపాండితీదార్థ్యంబు, దర్కసారంబునాఁ దనరు గ్రంథంబు నుడువఁ
దననరసప్రబంధనిబంధనంబు సా, హితిసార మనుమహాకృతియె తెలుపఁ
దననర్వవిద్యాప్రసాదైకతానత. శిష్యప్రతిష్ఠగోష్ఠియే వచింప

గీ. వలకై శ్రీరామచంద్రపాదానివింద, యుగళసంకేతవప్రాప్త నిగమశాస్త్ర
సారసారస్యనగణిప్రశస్తమధుర, మృదువచనపాణి కృష్ణశాస్త్రింద్రమాణి.

ఈయన కవనరీతి దెలియ నొక శ్లోకమునిందుఁ కేర్చుచున్నాఁడను:—

శ్లో॥ కావిల్లతా తరుకి కల్పి, త్వీరికాయాం సదమ్భితం

అపర్ణా సా స తు స్థాణు, ర్దదాతే కాంక్షితం ఫలమ్.

వీరి కూటస్థులు చేసినపుణ్యవిశేషం బేమియై గాని యేత ద్వంశభవు లందఱు
నుగుణ గరిష్ఠులై సద్బుద్ధులులతో నలరి, రాజోపకారంబుల విరాజిల్లుచున్నారు. వీరి
సంకీర్ణము లందఱు శ్రీరామపదభక్తులును, సంతరావిశిష్టతలును, శ్రీకృష్ణకాపురా

స్థాన విద్యాంసులు నైయున్నారు. ఈ విషయ మ్మిగ్రంథములోని వాచావతారవర్ణనము నందిటు లభివర్ణింపఁబడినది:—

ఉ. వేలుపు రాఘవుండు పదివేలపురాణము అన్యనెన్ననీ
యేలిక లన్నరావుకలు లెప్పటివారల కప్పు డొప్పు భూ
పాళి నిజంబుగాఁ దన కటంచును దేవులపల్లివంశభూ
పాలిడలంచు చుండుఁ దనపాలిటి కీయుభయంబె ప్రాపుక.

ఏతద్వంశీయు లరిదఱుం బ్రబంధనిర్మాతలును, బండితసార్వభౌములు నగుటకు వీరి కూటస్థుఁ డొనరించిన తపోవిశేషంబె కారణంబు, ఇట్టిమహనీయగోత్రసంభవుం డగు నిక్రవికుంజరునకు బాల్యంబున వీరిపితామహు లగు సీతారామకృష్ణులవారు వీరి కక్షరాభ్యాస మొనర్చి, యప్పటి సాంప్రదాయానుసారముగ సంస్కృతంబునఁ గాలిదాస త్రయము వఱకుఁ జెప్పిరి. పిమ్మటఁ దృడిగారి యొద్దఁ గావ్యద్వయము, నైషధము మఱియుం గొన్ని చంపువులు, నలంకారశాస్త్రము, బెక్కులు నాటకంబులు, సిద్ధాంతకామునియు, దర్శనరత్నములు, నించుక జ్యోతిశ్శాస్త్రగ్రంథపటనమును గావించిరి. తాన్యపరిచయముగలిగిన నాట నుండియు వీరి బుద్ధి కవితాగోష్ఠియందభినివేశము నొందుటం జేసి శాస్త్రాంతరములయందుఁ బర నీయక కవితాగంబున వీరి నోల లాడించినది. పిమ్మట నాంధ్రప్రబంధావలోకనము వీరి కవితానక్తికి మఱ యంతప్రాత్యాహ మొనరించినది. వీరి పుణ్యవిశేష మేమియో గాని వీరిక విత్తము ప్రప్రథమము నుండియు నాకువునందును బ్రబంధతైలిగ నె యలవడినది. వీరు కావ్య పాఠములఁ జింతన చేయుతఱి మొకనాఁడు వీరికి నాంధ్రలక్షణోపదేశకులును, శ్రీగంగాధర రామరాయ మహారాజ పల్లభులక్షణిక చక్రవర్తి బిరుదాంకశులు నగు కూచిమంచి వేంకట రాయ కవిగారు, తమ ప్రపితామహుఁ డగుతిమ్మకవిచే రచియింపఁబడిన రసికజనమసూభిరామములోని

కం. నదమా పొక్కిలి జాంబూ, నదమా మైగయ కోక నదమా పదమా
పదమా జడ నదుము వియ, త్వదమా నూగారు గూఢ పదమా చెలికి.

అనుపద్యము ప్రశంకవశంబునఁ జదివి యిప్పటివాగ వీరరసిని మృదుమధుర శైలిం గవిత రచింప నోవుదురే!!! యన నంతట తత్త్వణంబ యీప్రతిభాశాలి

కం. రసమా తనురుచి జితసాగనమా వదనంబు వనధారసమాహితసా

రసమా, నమాకచము సా, రసమా నడ నుడువు లమృతరసమా చెలికె.

అని చదువ నాశువున నింతసరసముగాఁ జెప్పిన నీయొప్పిదంబునకు మెప్పు లీయఁ దగు నని కాఁగలింపుకొని దేవులవల్లివారింటఁ బుట్టిన నీ కిట్టి ప్రజ్ఞాపాటవం బులవడుట వింతయే యని సంతసంబునఁ బ్రశంసించి యప్పు డప్పు డిట్టి గోష్ఠీవశం బుల వీరినిఁ గవితాగోష్ఠిం బ్రాఢుఁ జేసిరి. అప్పటి నుండియుఁ జాటువున వీరు శ్లోకం బులు రచించుచు చున్నారు. అప్పటివానిలోఁ బ్రధాన మగునది శ్రీరామపంచాశతస్తన రామస్తవ మొక్కటియే. ఇది సంస్కృతంబున నేఁబదిశ్లోకములు గలిగి కృష్ణకర్ణామృత మువలె నమృతప్రాయమై యున్నది.

వీరు మొదటి నుండియు గీర్వాణగ్రంథంబులు చదువుచు, గీర్వాణభాషాపరిశ్ర మము చేసిన వారగుటం జేసి, వీరి కవనంబు సంస్కృతపదభూయిష్టంబై యున్నయది. వీరి కవనము కాండత్రయము కంఠఞ్ఞంబు. విశ్వ నానార్థరత్నమా లాది నిఘంటువులు వచోవిధేయంబులు. వీరు పరిశీలించిన సంస్కృతార్థకావ్యనాటకప్రబంధంబు లనే కంబులు. వీరి నెద్దియేని మొక యువాహారణంబు గోరఁ బుక్తభాండాగారం బనఁ సిగు వీరి రసనాంగణంబువలన నుండి వేనవేలు పద్యంబులు, శ్లోకంబులు, ప్రసరించు. వీరి గ్రహణధారణాశక్తి యత్యద్భుతంబు. 1879 - వ సంవత్సరము నవంబు నెల యందు భరతాభ్యుదయప్రబంధకర్తలును, శతావధాన ఘోషులు, నగు శ్రీవిద్యా న్నాడ భూషి వేంకటాచార్యులవారు దమ యవధాన వైపుణ్యంబుఁ జూపఁ బీతికాపురింబు న కేతెంచి, దాన కర్ణులును విద్యాభోజులును నగు శ్రీగంగాధర రామ రాయ మహా గాజు గారి కారణ్యపాత్రతం బడిసి, వారి కొల్లుకూటంబునఁ దమ యవధాన విశే షంబు ప్రదర్శించిన, రసికావతంసం బగు నారాజచూడామణి తదవధానవైచిత్ర్యం బునకును నసాధారణధారణాసామర్థ్యంబునకు నెంతయు సంతసించి తగుపాఠో పేకంబుల వారల నంతుష్టులఁ గావించియిట్లనిరి:— సభ్యులారా! మనయాస్థాన బున నేతాద్భుత వివక్షణు లెవ్వరేని నివ్వజిల్లుదురే! యని ప్రశంసించినపిమ్మట నాసభాస దులలో మొదలు లేచి దేవా! దేవరసాంస్థానిక విద్వాంసులగు దేవులవల్లి కృష్ణశాస్త్రుల వారిపుత్రులగు సుబ్బరాయశాస్త్రులవారుఁ దమన శాస్త్రులవారు, నీయవధానంబునకు సమర్థు లని విన్నవించిరి. ఇటు లాచెప్పినవార లింతకుఁ గొల్లియిక్కనిద్రుని మేధా

విశేషంబును, నాకుకవితాకాశలంబును, మాత్రమెఱింగిన వారలె కాని యిష్టహాసీ యుని ధారణాశక్తి గాని యవధాన వైశద్యంబునుగాని కనియు వినియు నెఱింగిన వారలు గారు. తత్త్వణంబ యష్టహారాజుగారు చంద్రదమపాలమునుండి పీఠల రావించి మనప్రబంధకర్త కీగోష్ఠి విశదీకరించిన. నీశతావధాని దానింతకుఁ బూర్వము నెన్నఁ డేనియు నిట్టి శతావధానము నొనరింపనివాడ నయ్యు నభినవభోజులైన దేవర సమ శ్చ విశేషంబున నిందులకు సాహసింపఁ గల నని విన్నవించి యట్లుఁబాడు సావధా నంబుగ శతావధానం బొనరించె. “విద్వా నేవ విజానాతి విద్యజ్ఞనపక్షిశ్రమ” మ్మనునటు లాయాచార్యులవారు నాయవధానంబున విగచింపఁ బడిన పద్యంబు లన్నియు సాకల్యంబుగ నాకర్ణించి యిది యొక సావధానవిచిత్రం బగు ప్రబంధంబు భాతి రస బంధురంబై యున్నది గాని ఇందోమాత్రప్రధానంబు లైనసాధారణులయవధానం బులవలె నున్నది గాదని విస్తరచిత్తంబుతో నారాజహంసోత్తమతోఁ గొనియాడుచు విన్నవించి, దానం దనివి తీరక యాయవధానంబులోని యీక్రిందివస్తువుల గూర్చి యిటు ప్రశంసించిరి:— “ఈపృచ్ఛకులలో మెకరిచే

శ్లో॥ ద్రావణ్యః పాండుతనయాః, పతి దేవర భావుకాః
న దేవరో ధర్మరాజ, స్సహదేవో న భావుకః.

అన్య శ్లోకంబునకు నచ్చుతెనుంగున నాంధ్రీకరణం బొనరింప వలయు నని కోరఁబడినది. ఇట్టి యవధానంబుల నిట్టివి యనుచిత్రంబు లని నాచేఁ దెలుపఁబడినను నది పాటినేయక పరీభవవృత్తితో నిం యడుగఁబడినది. అయిన నిష్కహాకపింద్రుచే ననాలోచితంబుగ నెంత సరసముగా నాంధ్రీకరింపఁబడినది. హాహా!!! వీరి కూర్పు నేర్పు:—

చం. జనుకొడు కీడుపట్టియును • జన్మపుటోరెపుఁజేనికందు దూ
ర్పుమనియగాని వెజ్జలకుఁబుట్టినవారునుబావగార్లు కేలం
ద్దు మఱుడు బాదు రైదుగుఁలలోఁ గడుఁ జన్మతఁ దెన్న బావగాఁ
దు మఱుడి గాఁదు పెద్దయతఁడుం దగఁ ద్రోవది కెంచిచూచినకా

• ఇట్టి యవధానంబుల శతభాగ్యాప్త నైయున్నమనంబుతో నిట్టిభాషాంతరీకర ణం బసాగ్యంబు. ఎప్పుడేని నిశ్చలచిత్తంబుతో నిట్టివి రచియింపవలయును. అప్పు

దైన నిట్టి యక్లిష్టపాకంబున రుచియింప రచియించుట యబ్బురంబు గాదే!" యని యాపద్యంబుల నన్నియఁ దా వ్రాయించికొనియె. అప్పు డమృతహాజు గారు మన యాస్థానంబున కెంత విఖ్యాతి దెచ్చిరని కొనియాడుచు విశేషసత్కారంబుల నిమ్మ హామహుని గౌరవించిరి. పదంపడి వీరిచే బలుమాటులు పలుతావుల యందష్టావ ధానంబులు చేయఁబడినవి. 1903-వ సంవత్సరంబున శ్రీయెడ్వర్దుగారి పట్టాభిషేకోత్సవ సమయంబునఁ బీఠికాపురంబునఁ జేయఁబడిన యష్టావధానం బిప్పటికిఁ గడపటిది. ఈయవధానమంగూర్చి శశిలేఖాపత్రికలోఁ బ్రశంసించఁబడినది. దాని నిందుఁ బొం దుపఱచు చున్నాఁడను.

“1903 సం॥ ఫిబ్రవరి 24-వ తేది.

శ్రీ పీఠికాపుగాష్టావధానాభినందనశ్లోకాః

శ్రీ పీఠికాపురీశురాస్థాన కవీమహర్షవాగ్విభవౌ

శ్రీ సుబ్బరాయశాస్త్రి శ్రీవేంకటకృష్ణశాస్త్రి శాశయతాం

భోకవిమలావతంసా!

శ్లో॥ అదాక్షం పద్యరత్నై రమృతరసయురీవర్షుకై స్సర్వదాత్రీం
స్పష్టా మష్టావధానప్రతుతరరచనే వ్యచ్ఛతా కారజుష్టాం
యాస్తాకీం విశ్వమృద్యాం శుభతరకవితా మభ్యవందం చ తస్మా
దానందాశ్చర్యసింధువ్యతికరవివశీభూతచేతసైభావమ్.

శ్లో॥ ఆశుకపితాపి భవతో ర్విలంబపిరచితకవిత్వసంధ్రీవీ
పితనోతి హృది బుధానాం ప్రమోదపారంపరీసుధాపూరమ్.

శ్లో॥ వివిధావధానసమయే ప్యేవంవిధకవనశాలినో ర్భవతోః
యదిదీయేత విలంబ స్తథాకథంస్యా త్కవిత్వసంరంభః.

శ్లో॥ ఈదృప్రప్తిభాసీమ్నోర్హేమ్నోర్హుషాప్రదానమతసుతయా
సాసుగుణపక్షపాతి న్యాచంద్రారం సమేధతాం రాజ్ఞీ.

ఇత్యభినందతి శ్రీమదమరచితాత్మకూరు సంస్థానా స్థానవిద్వాత్ ఖంటాశత ప్రబంధరచనాధురంధర శ్రీబాలనరస్వతీ తర్కశీర్ష శ్రీనివాసాచార్యాః.

ఇష్ట దాత్మకూరుసంస్థానంబు నలంకరించి యుండు బాలనరస్వతీత్యాది బిరుదాంకితు లగుశ్రీమాత్ శ్రీనివాసాచార్యులవారు మాపత్రికలో ముద్రింపఁ బడిన యవధానవిషయమును జూచి మిగుల సంతోషించి యీశ్లోకముల వ్రాసి పంపి. విద్వాంసుల పరిశ్రమము విద్వాంసులకే వేద్య మనుట వ్యక్తమే కదా. పత్రికాధిపతి”

అమృతరసవర్షకంబు లగుమీవద్యంబులఁ జూచి మిగుల సంతసించితి. నాకు కవిత్వమునందు నింత సరసముగాఁ జెప్పటకు నానందరసమగ్నుడనైతిని. ఒ కింత విలంబ మొనఁగిన పిమ్మట మీకవిత యెట్లుండునో. ఇట్టి ప్రతిభాకాలులకు బంగారు పతకము (మెడల్), సాటుజోడును బారితోషిక మొనఁగిన మ-రా-రా-శ్రీ. శ్రీరాజా రావు చెల్లయమ్మరావు బహదరు లోంక వీరవరము వగయిరా జమిందారిజీ వార లాచంద్రార్క మధ్యదయవరంపరాభివృద్ధుల నలరారుఁ గాత మని వైశ్లోకముల కర్ణము. ఈయవధానము వీరన్న దమ్ము లిరువురం గలసి యే యొనర్చి.

శతావధాన మొనరించిన యామఱునాట నుండియు శ్రీగంగాధర రామ గాయ మహారాజువారు సర్వదా తమసాన్నిధ్యంబున సమచితసత్కారంబులఁ గౌర వించుచుఁ బ్రతిదినంబును వీరితోఁ గవితాగోష్ఠి వినోదించుచు వీరి కవితా రుచి యందు విశేష ప్రీతి గలిగి తమతోపాటు వీరికి శాశ్వతకీర్తి సమగూర్వఁ జూచి పరంపరాగ తమై వ్రాసఁబడి తమదుర్గంబున భద్రంబుగ నున్న ‘ఆఖీఖత్తు’(వంశచారిత్రమును.) సంస్కృతంబునఁ జంపూప్రబంధంబుగ నిక్కవింద్రులచేతను దెనుగున వీరిసోదరుల చేతను రచియింపఁజేసిరి. సంస్కృతంబున “రాశ వంశముక్తావళి” యను పేరిట విల సిల్లుతమవంశ చారిత్రమును 1882-వ సంవత్సరమునందుఁ గృతినంది, సాకల్యంబుగ గ్రంథం బంతయుఁ జిత్తగించి, తమపూర్వరాజశయిల మాన్యచారిత్రాకర్ణవంబువలనను, ననల్పకల్పనాశీల్పనంబులం దనరినకవితామాధుగ్ధింబునకును, నానందపరవశులై యిం దులకుం దగిన సత్కారం జేఁ జేయఁగలనే యని నారాజ్యంబు మీ కిచ్చితి నని యీ కవిసార్వభౌముని సింహాసనాసీనుం గావించి, తమయభినవభోజిరుదాంకము నవ్వ

ధంబుగ నెనరించిరి. పిమ్మట నిక్క-వితాపట్టభద్రుండు దేవా! యీరాజ్యభారంబు వహింప దేవర భుజాదండంబై సమర్థంబుగాని నేవహింప నమర్థండనే యని తక్షణంబు వారి రాజ్యంబు వారికి సమర్పించి “నుకవితాయద్యస్తీ రాజ్యేనకే” మ్మను దానికిం దార్కాణ చూపిరి. పిమ్మట శ్రీగంగాధర రామరాయ మహారాజ ప్రతి స్థాపితంబైన పీఠీకాపురాంక్లేయప్రధానపాఠశాలయందుఁ దమ ప్రభువుల యానతిని సంస్కృతోపాధ్యాయపదవి నధిగమించిరి. పాఠశాలయందు వీరలుండినది మిక్కిలి స్వల్పకాలము. 1890-వ సంవత్సరమునందు మహాకవివల్లభకృతంబైన శివస్తవము నాంధ్రీకరించి, సంస్కృతంబునంగల శబ్దార్థపదగుంభనం బంతయు గలిగి యా యాంధ్రీకరణం బెంతయు సమంజసముగ నున్నది. ఆసంవత్సరంబుననే శ్రీగంగా ధర రామరాయ మహారాజుగారు దేవతాకవితారీతిం బరీక్షింప స్వర్గరాజ్యసింహాస నాలంకృతులైరి. అప్పు డిక్క-వికెలోమణికిం గల పరితాపమునకు మేరయుండునే! తొల్లి కృష్ణరాయనిర్మాణమునందు బెద్దనకపీండ్రుండు తనపరితాపనూచకంబుగ రచి యింపన నీ! ఎదురైనచోదనమడకరీంద్రమునిల్పిరి..... అనుపద్యమురీతిని రాజ విశ్వాసదీక్షాదీక్షింపలయన యిక్కపీండ్రశిఖామణులచేఁ దమనిచ్చేదద్యోతకంబగు నీ నీసపద్యము విరచింపఁబడియె.

నీ. శతశేఖరీవక్త్రంసంధాన మరసి, మాయల్లు రటంచు నెఱయ్యమునం బలికె
నెలమి వంశావళింగృతిగాంచి వంశంబు,చిగిరించె ననుచు హస్తించి పొగడెఁ
బృగులసింహసనం బెక్కించు రాజ్యంబు, మీదే యటంచు నంబిలి నొసంగెఁ
గొమరువిద్యాభ్యాసంగోష్ఠిఁ జిరంజీవి, మీశిఘ్నః డంచుఁ బేర్చిని వచించెఁ
బ్రథితదేవులపలిసుబ్బం రాయశాస్త్రి, యచ్చదాసానవిద్వాంసుఁడనుచుఁబలిచె
నట్టిరీరాపురామరాంయాధినాగు, నాకమున కన్నెదైవ మేమందు నకట.

అందులకె గుందుచు సంస్కృతోపాధ్యాయత్వము విడనాడి కింకర్తవ్యతా నభిజ్ఞులై యుండిరి. వఱియు నాసమయంబుననే చత్రతరాజుగారికిని శ్రీమైవరు రాజుగారికిని దలుస్థింపన యభియోగవివాదములు వీరి కిసుమంతైన మనస్తాపర్యము గలిగింప వయ్యె. వారియాశ్రీసులకు నెంతయుం బరితాపము గలుగఁ బరివ్రతాగ్రగణ్యయు, సాధుజనశరణ్యయు, సుగుణమణిగణావలంబయు నగు శ్రీమంగయాంబ యను శ్రీనా రివట్టంపుదేవేరికిం గల నిచ్చేద మంతయునివచింపఁ దరమె. తా మిట్టిదుఃఖసముద్రంబున

నీదులాడుచుండినను గృహలవాలయైన యాసాధ్యరత్నంబు పరితాపదోధూయ మానమావను లగునీకపింద్రుల కిటుహితోపదేశ మొనరించిరటఁ— విపశ్చిద్యరేణ్యు లారా ! యిట్టి యిక్కట్టులనె కదా ధైర్యం బవలంబించి వలయు నని మిముఁ బోంట్లు పెద్దలు చెప్పదురు. ఈచిన్ని కుమారుని మన కప్పగించి యమృహారాజుగారు నాకలోకా ధిపత్యము వహించిరి. మనమీ చిరంజీవినిజూచికొని యాదుఃఖము మఱివలయు నను మొదలగు ధైర్యోక్తుల వీరల నూరడించిరి. ఆమెను జూచియైన మనము ధైర్యముఁ బూన వలయు నని యెట్టుకేలకు ధైర్యవంతుడై. పనంపడి యమృహారాధ్య యిక్క పింద్రులనుతనిస్వీకేషంబుగ నాదరించిరి. కటకటా! దైవ మెంత పాపియో గాని యమృహారాధ్యుడైనఁ దనచిన్ని కుమారుని ముద్దుముచ్చటలఁ జూడ నీయకయ త్వరలో నమృహారాజు సాన్నిధ్యమున కనిపె. ఆమె చరమావసరంబున మనకపింద్రుల బుత్ర ప్రాయులుగఁ జూచి పోషింపఁ దమ సోదరికిం జెప్పిరట. నాపమయంబున శ్రీభర్తృ దాటకులకుఁ బినతల్లియు, నకలసాధ్యమతల్లియు, నాచార్యకల్పవల్లియు, నగు మహారాజ రాజశ్రీశ్రీరాజారావు చెల్లయమ్మారావు బహదరువారగు కోలంక వీరవరము వగ యిరాజమిర్కాదాజీవారు నముచిత గౌరవంబులతో పిం గావించిపకుండిరేనియు, దేవబ్రాహ్మణ భక్తియుక్తులను, స్వామికార్యగుంధరులను, నీతియుగంధరులను, ననాచారసంపన్నులు నగు శ్రీచెలికాని జున్నాగరాయనింగారు తదభియోగముఖ్యసహాయులుగాఁ జేర్చుకొని, నీతి ధైర్యోత్సాహములు గలుగఁ జేయకుండిరేనియు, రాజవిద్యాప్రభుగణ్యులగు వీరి ధారవాళిశక్తు లేమగునో నేనూహింపఁ జాలను. అట్టి సమయంబున నయ్యభియోగ విజయాళ్లంబు ప్రజగన్నాథగాయనింగారు చెన్నపురికి వీరింగూడఁ దోడ్కొని యేగినప్పు డచ్చటఁ బ్రకటంబైన పిప్రజ్ఞావిశేషాదికము గాంత 1895-వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 9-వ తేది గల యాంగ్లప్రకాశికయం దిట్లు వర్ణింపఁబడినది.

“ A Telugu Pundit.”

“మైలాపూ లో నిపు డొక కవిగారు విచ్చేసి యున్నారు. వారి కేరు దేవుల వల్లి సుబ్బరాయశాస్త్రిలవారు. వీరి నివాసము గోదావరివిల్లా షీకాపురము. వీరాంగ్ల గీర్వాణములయం దతిష్ఠనోహరముగఁ గవితఁ జేయఁ గలరు. అస్త్రావధానమును జరిపె దరు. వీరు కొన్నిరోజుల క్రిందట ఫిబ్రవరి ౧-వ తేది నుమారు మూడు జాముల వేళకు తిరువనీళ్ళేటి పార్థసారథిస్వామివారి దేవాలయమునకు వెళ్లగా నపు డకాల

మగుటచే తలుపులు మూయబడియుండెను. కొందఱు వైష్ణవులు వెలుపలి మంటపమునఁ గూర్చుండి యేత్రా గ్రంథములఁ జూచుచుండిరి. ఇమ్మహాకవి వారలం డగ్గరి అయ్యా గర్భమందిరము మూయబడియున్నదే ! స్వామిదర్శన మెప్పుడు కాఁగల దని పుచ్చజేసిరి. ఫలమాహాత్మ్య మెద్ది యేనియున్నకా వివరలఁ ననిరి. వార లందుల కెడిన యుత్తరమునఁ దనివి చాలక నాకపిశ్వరుండు భగవంతు నుద్దేశించి:—

శ్లో॥ స్వామి! పార్థతురంగ చోదనకథాక్షిప్తక్రియాలజ్ఞయా
 లీనస్త్యుక్తిము గర్భమందిరతలే బద్ధానకవాటద్వయం
 అస్తు త్వచ్చరితం జగత్సుషిదితం తో వా న వేత్తి స్వటం
 సాన్మత్తి స్తవ పార్థసారథి విభో భక్తాసురకైవ్యఖిలు॥

అను శ్లోకముం జదివిన నచ్చటి వైష్ణవులు నివ్వకపాటు జెంది స్వామీ ! విరాఠ్యలు, యీశ్లోక మెం దుండినది, తమ రాశువుగ వచించినట్లు దోచెడిని, అట్లేని దీని యర్థము మీముఖ్యః విన వలతు మనిన దాని న్యాయ తేటతెనుంగున వివరించిరి, ఎట్లనిన:—ఓ స్వామీ! పార్థసారథి విభో! మున్ను పార్థుని గుఱ్ఱములఁ బోలిన నీచకృత్యమునకై లజ్జ మెంది యీ రెండు తలుపులును బిగియ మాసి గర్భమందిరమునఁ దాఁగినారా ! ఉండుం గాక తమ నర్మిత్రము జగద్విదితమే! అని యెవ రెఱుంగును. ఆ పని తాము పూనినను భక్తులను రండింపఁ జేయు కోఱకే కదా ! యని నుడివిరి. పిదప సోదేవాలయ మునందుండువారలు వాని మిగుల గౌరవించి, రథసప్తమి దినమున మంచయుత్సవ ము జరగఁగలదు. ఆదినమున స్వామి దర్శనమునకు విచ్చేయవలయు నని కోరిరి. ఆప్రకారము కవిగారు రథసప్తమిని స్వామిని దర్శించి యీ క్రింది పద్యముల నుడివిరి:—

కా. స్వామీ ! నీకరుణాకటాక్ష గరిమకావర్ణింపఁగా శక్యమే !
 యేమా దాఁగితివంచు మేలముగ నిన్నే బల్కితిం గావునకా
 నా మీఁదం బార పూనఁగాఁ దగదు నూనాన్నావపంచావన
 ప్రేమాకల్పకపార్థసారథి హరీశ్రీకృష్ణ రక్షింపుమా.

మ. నొగలందు న్నివసించి పార్థనకు నంతోషంబునం గెల్పు గూ
 ర్పు గతి న్నామది గోరుకార్యమునకుకొంపూఁబంబుగాగం జయం

బగురీతిఁ భటియింపు చెన్నపుర వాసా నాసవస్తవ్య భ
వ్యగుణాలంకృతపాదసారథి ముకుందాభక్త బృందప్రియా.

పీఠ మతీయొక సమయమున మైలాపూరులో మిత్రనుండలి నుండఁగా 32 యిండ్లు గల చక్రములు మూడు వ్రాసి యందు మువ్వరు కొన్నినియవముల మేరికు నడుగు చు రాఁగా నక్షరములు చెప్పచు నొకశ్లోకము పుచ్చకుని యిట్టదైవస్తుతి గలదిగా నుడివిరి. వ్యస్తాక్షరి నొకటిని వాకికిఁ దలియని భాషలోని వర్ణముల పుచ్చకు లియ్యఁ గా దానిని గ్రమముఁ జెప్పటయే కాక తలక్రిందుగ నొప్పఁ జెప్పిరి. అడిగిన సంఖ్యగల యక్షరమును జెప్పిరి. వాని వివర మేమనినః— ఒక చక్రము దత్తాత్రేయనుతి. ఇందుఁబుచ్చకుఁడు 32 యిండ్లగల చక్రమునఁ గోరినయింటి కక్షరముఁ జెప్పచు రాఁ గా 32 యిండ్లను నిండిన వెనుకఁ గ్రమముగఁ జదువ నీశ్లోక మేర్పడియెః—

శ్లో॥ సమస్త సన్ధుతాధారం, యోగిసంఘాత శేఖరం
కార్తవీర్యార్జునగురుం, దత్తాత్రేయమహాభజే.

మఱియొక చక్రమున నిట్లే యాంజనేయ స్తుతి నిమిచ్చిరి. ఇందుఁబుచ్చకులు మహారాజశ్రీ గురుబాడ అప్పారావు పంతులుగారు ని. యే. అరెల్లనినః—

శ్లో॥ సీతాశోకాపహర్తారం వారాశిలరణక్షమం
శ్రీరామపాదభక్తంత మాంజనేయంభజాన్యహమ్॥

దీని పేరుద్దిష్టాక్షరి. ఇక మూడవయది నిర్దిష్టాక్షరి. ఇందుకు 32 యిండ్లుగల చక్రమును వ్రాసి యందు బేసి సంఖ్యగల యిండ్ల నెల్లఁ బుచ్చకుని యిట్టమువచ్చినట్లు వాల్లలను వ్రాసియుంచఁగాఁ గవి యాహ్వాన పయిన యుక్తములయిన యమ్మలను సరి సంఖ్యగల యిండ్ల పేరేని యక్షరముల నిమిచ్చి పుచ్చకు నిట్టదేవతను స్తుతి యించుట. దీనికైరచియించిన శ్లోక మెట్దయిననః—

శ్లో॥ కాళీపతే నమో గంగా, జటామాతౌ సీతా భ తే
చంచత్తేజో యతీడ్డేయ, రమేట్పాతేషు సుందర.

ఇది శంకరస్తుతి. వ్యస్తాక్షరికిచ్చినది యిందుక్రింద నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

శ్లో॥ టోల్ ఫర్ ది బ్రేవ్, ది బ్రేవ్ దటార్ నో మోర్
ఆల్సంక్ బిసీత్ ది వేవ్, క్లోస్ బై దేర్ నేటివ్ పోర్

ఇందులోని వ్యస్తాత్మరియు నుద్దిష్టాత్మరియు నేకకాలముననే జరపబడినవి. అష్టవధానము చేయఁగలవీరి కివి రెం డేకకాలమునఁ జేయుట గొప్పపనిగాకున్నను నాసమయమున నచట నుండిన నాకు మాత్ర మచ్చెరువుగఁ జోఁచెను. దీని యందలి యక్షరిముల వేర్వేర జీటిల పయి వ్రాసి వరుస తప్పించి యపు డపు డొకటిగ నిచ్చిన గడపటఁ గ్రమముగ నడిగినఁ గ్రమముగ నొప్పు జెప్పిరి. తలక్రిందుగున బదివిరి. ఇన్నవ యక్షరమేదియన్నం దక్షణము బదు లొసంగిరి. ఇట్టిధీయుఁకులఁ గల్పించు నప్పరమేశ్వరుని నేర్పు నేమని కొనియాడుదుము. ఇట్టికవులం దగురీతి నస్తానింపఁ గల భోజుఁడు, గృహదేవ రాయలు నెందున్నవాఁడో కదా.

కడచినవారమునందుఁ దమ పత్రికలో మైలాపూరిలో జరిగిన యొకయష్టవధానము గూర్చి కొంతవ్రాయబడి యుండె నాయవధానముఁ జేసినవారి ప్రజ్ఞావిశేషంబుల విశకడిరించినది చాలవని వగచి తద్వృత్తాంతము వివరంబుగ సీక్రిందఁ బొందుపఱచెద. సభజరిగినది గత పిఠవరిమాసము 19-తేది రాత్రి 9-గంటలు మొదలు 11-గంటలవఱకును; స్థలము క్రిశవస్వామయ్యగ్ బి. యే. బి. యెల్ గారి గృహము; సభ్యులు బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులయిన యజ్ఞేశ్వరదీక్షితులవారు, మ-రా-శ్రీ-హెకోర్టు వకీళ్లు రామ కృష్ణయ్యగ్, బి. సి. దేశికాచారియార్, వి. సి. శేషాచారియార్, పి. యస్ శివస్వామయ్యగ్, యస్, గోపాలస్వామయ్యంగారు, ఆర్. కుప్పస్వామయ్యగ్, జీవాజీగోపాలగండెక్, పోలీసుఆఫీస్ మేనేజర్ ఎ. కృష్ణస్వామయ్యగ్, ఎమ్. కృష్ణరావుగారు, ఎమ్. విక్టోరీనాథయ్యగ్, మొదలగుననేకులు. అవధానిగా నేకకాలమున గమనించినవిషయము లెఱివైనవి:—1 వి. సి. దేశికాచారియారుతోఁ జనురంగము నాడుచుండిరి. 2. ఒకటొకటి సంబంధము లేని మూడు శ్లోకములయందుండి ప్రతిశ్లోకమునందు నొకపాదము తిరున మూడుపాదములు మువ్వరు సవస్థులు చదివిన, నవధానిగారు స్వకపోలకల్పితముగా నాల్గవపాద మొకటి వచియించి, యానాల్గవపాదములతో నైన సీశ్లోకమున కన్వయమును నర్థమును జెప్పిరి:—

శ్లో॥ అయంస తేతిష్ఠతిసంగ మోత్సుకో, విభావరిభాతిసదంబుజేన
చుడ్డుద్వయంకుండలపండితానా, మగ్రేసరోదాతుమనామృగాక్షి.

బగురీతిఁ ఘటియింపు చెన్నపుర వాసాఁ వాసవస్తవ్య భ
వ్యగుణాలంకృతపాదసారథి ముకుందాభక్త బృందప్రియా.

వీరు మఱియొక సమయమున మైలాపూరులో మిత్రులందరి నుండుగా 32 యిండ్లు
గల చక్రములు మూడు వ్రాసి యందు మువ్వరు కొన్నినియవముల మేరకు సమగు
చు రాగా నక్షరములు చెప్పచు నొకశ్లోకము పుచ్చుకుని యిట్టచేపస్తతి గలదిగా
నుడివిరి. వ్యస్తాక్షరి నొకటిని వారికే దెలియని భాషలోని వర్ణముల పుచ్చుకు లియ్య
గా దానిని గ్రమముఁ జెప్పటయే కాక తలక్రిందుగ నొప్పఁ జెప్పిరి. అడిగిన పం
ఖ్యగల యక్షరమును జెప్పిరి. వాని వివర మేమనినః— ఒక చక్రము దత్తాత్రేయమతి.
ఇందుఁబుచ్చుకుండు 32 యిండ్లగల చక్రమునఁ గోరినయింటి కక్షరముఁ జెప్పచు రా
గా 32 యిండ్లను నిండిన వెనుకఁ గ్రమముగఁ జదువ నీశ్లోక మేర్పడియెః—

శ్లో॥ సమస్త సన్ధానాధారం, యోగిసంఘాత శేఖరం
కార్తవీర్యార్జునగురుం, దత్తాత్రేయమహాంభజే.

మఱియొక చక్రమున నిట్లే యాంజనేయ స్తుతి నిమిచ్చిరి. ఇందుఁబుచ్చుకుట
మహారాజశ్రీ గురుబాడ అప్పారావు పంతులుగారు ని. యే. అరెల్లనినః—

శ్లో॥ సీతాశోకాపహర్తారం వారాణశితరణక్షుం
శ్రీరామపాదభక్తంత మాంజనేయంభజాన్యహమ్॥

దీని చే రుద్దిష్టాక్షరి. ఇంక మూడవయది నిర్దిష్టాక్షరి. ఇందుకు 32 యిండ్లుగల
చక్రమును వ్రాసి యందు బేసి సంఖ్యగల యిండ్ల నెల్లఁ బుచ్చుకుని యిట్టమువచ్చినట్లు
హల్లులను వ్రాసియుంచఁగాఁ గవి యాహ్వాన పయిన యుక్తములయిన యమ్మలను
సరి సంఖ్యగల యిండ్ల నేదేని యక్షరముల నిమిచ్చి పుచ్చుకు నిట్టచేతను స్తుతి
యించుట. దీనికైరచియించిన శ్లోక మెట్లయిననః—

శ్లో॥ కౌళీపతే నమో గంగా, జటామాతౌ సీతా భ తే
చంచల్తేజో యతీడ్గేయ, రమేట్పాతేషు సుందర.

ఇది శంకరస్తుతి. వ్యస్తాక్షరికిచ్చినది యిందుక్రింద నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

శ్లో॥ టోల్ ఫర్ ది బ్రేవ్, ది బ్రేవ్ దటార్ నో మోర్
ఆల్ సంక్ బినిత్ ది వేవ్, క్లోన్ బై దేర్ నేటివ్ పోర్

ఇందులోని వ్యస్తాక్షరియు సుద్విష్టాక్షరియు సేకకాలముననే జగవబడినవి. అష్టవధానము చేయఁగలవీరి కివి రెం డేకకాలమునఁ జేయుట గొప్పపనిగాకున్నను నాసమయమున నచట నుండిన నాకు మాత్ర మచ్చెరుపుగఁ జోచెను. దీని యందలి యక్షరముల వేర్వేర జీటిల పయి వ్రాసి వరుస తప్పించి యపు డపు డొకటిగ నిచ్చినఁ గడపటఁ గ్రమముగ నడిగినఁ గ్రమముగ నొప్పు జెప్పిరి. తల్పకెందుగను జదివిరి. ఇన్నవ యక్షరమేదియన్నం దట్లే యము బదు లొసంగిరి. ఇట్టిధీయుఁకులఁ గల్పించు నప్పరమేశ్వరుని నేర్పు నేమని కొనియాడుదుము. ఇట్టికవులం దగురీతి నన్నానింపఁ గల భోజాండుఁ, గృహ్యదేవరాయలు నెందున్నవారో కదా.

కడచినవారమునందుఁ దమ పత్రికలో మైలాపూరిలో జరిగిన యొకయష్టవధానముం గూర్చి కొంతవ్రాయబడి యుండె నాయవధానముఁ జేసినవారి ప్రజ్ఞావిశేషంబుల విశకదీరించినది చాలవని వగచి తద్వృత్తాంతము వివరంబుగ నీక్రిందఁ బొందుపఱచెద. సభజరిగినది గత పిఠవరిమాసము 19-తేది రాత్రి 9-గంటలు మొదలు 11-గంటలవఱకును; స్థలము శ్రీశివస్వామయ్యగ్ బి. యే. బి. యెల్ గారి గృహము; సభ్యులు బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులయిన యశ్వేశ్వరదీక్షితులవారు, మ-రా-శ్రీ-హైకోర్టు వకీల్లు రామకృష్ణయ్యగ్, బి. సి. దేశికాచారియగ్, బి. సి. శేషాచారియగ్, బి. యస్ శివస్వామయ్యగ్, యస్, గోపాలస్వామయ్యంగారు, ఆర్. కుప్పస్వామయ్యగ్, జీవాజీగోపాలగండెకగ్, పోలీసుఆఫీస్ మేనేజర్ ఎ. కృష్ణస్వామయ్యగ్, ఎమ్. కృష్ణరావుగారు, ఎమ్. పిన్సవాధయ్యగ్, మొదలగుననేకులు. అవధానిగా సేకకాలమున గమనించినవిషయము లెవ్వయినః—1 బి. సి. దేశికా చారియారితోఁ జనురంగము నాడుచుండిరి. 2. ఒకటొకటి సంబంధములేని మూఁడు స్లోకములయందుండి ప్రతిస్లోకమునందు సొకపాదము తిరున మూఁడుపాదములు మువ్వము సవస్థలు చదివిన, నవధానిగారు స్వకపోలకల్పితముగా నాల్గవపాద మొకటి నచియించి, యానాల్గపాదములతో వైన నీస్లోకమున కన్వయమును నథమును జెప్పిరి:—

శ్లో॥ అయంస తేతిష్ఠతిసంగ మోత్సుకో, విభావరీభాతిసదంబుజేన
చుడ్డుద్వయంకుండలపండితానా, ముగ్రసేసరోదాతుమనామృగాక్షి.

ఇందు మొదటిపాదము శుష్పస్వామయ్యరుగారును, రెండవపాదము శివస్వామయ్యరుగారును, దృతీయపాదము శేషచార్యులవారును, నిచ్చిరి. 3 వ్యస్తాక్షరి. ఇందు శ్రీదేశికాచార్యులవారు “ పశ్యమయ్యెనప్పడు పదియాదేనికా కళమెయైక్కిలిందానల్పు” అను నజవపద్యమునందలి యక్షరముల వేర్వేరు చీటీలపై లిఖించి వానివరుస దప్పించి యపుడపు డొక్కొక యక్షరము నిచ్చుచు రాగా నవధానాంతమున శాస్త్రులవారు దానిం గ్రమంబుగఁ జదివిరి. 4 నిర్దిష్టాక్షరి. ఇందు శ్రీదేశికాచార్యులవా రొకశ్లోకమున సఽనంఖ్యల స్థానములయం దుండు నక్కఱము లివియై యుండవలయు నని నిర్దేశించి శ్రీరామనుతీ వచ్చునటుల నొకశ్లోకము రచింపుఁ డన్న నవధానిగారీతరున రచించి జదివిరి:—

శ్లో॥ నీ తేష్లోకైక నాథావభృశం రామాభిగోశుభ,
ద్వటయుఁ ధప్రియోదారశ్రీలస్వచ్ఛభుజాయుధ.

5. ఆశుధార. ఇందు శ్రీవస్వామయ్యరుగారొకస్తామ్రుగా నవధానకాలమున నారి కేళతరువు స్వర్ణింపుఁ డన్న నవధానిగా రీశ్లోకము నుడివిరి:—

శ్లో॥ నారి కేళతరురేష ిభతే, వారియంత్రపుఁ ఘనాభవత్పురః
ఆత్మనోగ్రఫలనిర్దళత్వయః పూరబిందుపరిపూర్ణచన్ద్రరః ॥

6. అవధానకాలమండవధానిగారి పయి శ్రీశేషచార్యులవారపుడపు డొకపుష్పము వ్రేచుచుండ వారు వాని లెక్కించి 143 అని చెప్పిరి. 7 అట్టికాలమున శ్రీవిశ్వనాథయ్యరుగారు కొన్ని రాగములు శుద్ధముగాను వ్రాసికొన్ని మిశ్రమముగాను బాదిన వానిం గమనించుచుండి యవధానిగా రవధానాంతమున వాని నాడుములను వ్రసనయుఁ డెప్పిరి. దీనిగులగు నీ శాస్త్రులవారాకాలమున జరిగిన విశేషుఁడిదిది నెంతయుం జరింపక నీవివిధక్రియలం గావించుటయ గాక, మఱకొండ టున్నచో వారుకొరిన వర్ణనలం బొందుపఱచి యేవృత్తముల నయినం గవిత్వముం జెప్పెద మనిరి కాని, యాకన్తికముగ నాకేయిం గూడినయానభయందు సభ్యులుకొద్దిగ నుండినందువలనను గాలవిశంబన మగునని వెల్లడియు నింకొకదినమునఁ బగటిపూట నింకొక గొప్పనభ గూర్పఁ దలంచి యప్పటి కానభంజాలించిరి. ఆశుకవిత్వములును నస్తావధానములయందలి కవిత్వములును రసవంతము లైయుండఁ జాలవు. ఈయవధానిగారి కవిత్వ మటు గాక యెల్లప్పుడు నరసమై మెలగుట మిగుల నాశ్చర్యము. ఇది యాయవధాన వృత్తాంతము. ఇక నీరి

యాశుకవిత్వమునకు చెందు దృష్టాంతములఁ జెప్పెద. పిల్లవరి 24 వ తేది యమావాస్య నాఁ డీయవధానిగారును నేనును, మఱిగొందఱుమిత్రులతో సముద్రస్నాన ముచే ట్టించి యుదధితీరంబునఁ బోవు చుంటిమి. అపుడు పయిఁబయిఁ గ్రమ్ముకొని మ్రో యుచు వచ్చుచుండెడు కెరటముల నీటించి శ్రీశాస్త్రులవా రీశ్లోకముల నుడివెరి:—

శ్లో॥ అపారోహమితివ్యర్థంగర్జసిత్వంపయోనిధే
త్వత్తుల్యోవాధికోవానుసంసారోష్టాభిరీక్ష్యతే.

శ్లో॥ గోత్రత్రాణధురీణపావనధునీశ్లిష్టాకృతేబాడబా
ధారత్వన్తహిమానభిజ్ఞానసాస్యజ్ఞేషయాగర్నితః
క్షుంతవ్యంభవతాసకల్చిషతసుర్యస్తజ్జలే మజ్జతి
ద్రాగున్తజ్జతిసోప్యపంకవిషయస్సంసారతోసారతః.

ఒకరేయి నీయవధానిగారును, మైనకెప్పఁబడిన దీక్షితులవారును, శ్రీశివస్వా మయ్యగుగారి యింట నుండఁగా వారు ఓచు యెదుటనున్న “మూకలైలుపేడ్డు” దీప మునువచ్చింపుఁ డు శాస్త్రులవా రీశ్లోకము నాక్షణమే చదివెరి:—

శ్లో॥ దీపచంద్రమసోర్ధధ్యేదిపవహిదీప్తిరూకా
విభేతితమసశ్చంద్రస్తమోదీపాద్విభేతియత్.

వీను శ్రీరామకృష్ణులు గావున రాతినాతిగఁజేయు రాముని మహిమంబు చేతనం బుల నిట్లుజేయు టగుదే!

మఱియు నీకవిగారు తమ భర్తృచారకుని యభియోగవాద విజయ సయమున నిక్కడికు వచ్చియుండి 1896 నం॥ నవంబరు నెల 2-వ తేదిని సాయంతాలమున శ్రీ పార్థసారథిస్వామివారి కోశెల కేగ నపుడును దలుపులు మూయఁబడి యున్నం దున నీ క్రింది వచ్యమును నుడివెరి:—

ఉ. వచ్చినవేళ నెప్పుడుఁ గవాటము బాటుగ మూటుకొందువో
లచ్చిమ'ండ! నీకుఁగల లజ్జ తెలుంగు నెఱుంగలేక వి
వ్వచ్చునినాఁటిబోటు దుఁగుంబడి శేషకడన్దయంబు మా
కచ్చుపడంగఁ దెచ్చియిడునంతకుఁ గావలె బార్థసారథీ!

ఆ మఱునాఁడు పగలు 11 ఘంటలకు స్వప్రభుపక్షంబుగాఁ దవభియోగవాదము, స్థిర పఱుపఁబడిన తీర్మానముతో జయంబుగలిగె."

ఇట్లు,

విద్యాభిమాని.

వీరి జ్ఞాపకశక్తిం గూర్చి వీరి యవధానములం దిలకించిన చెన్న పత్తనవాస్తవ్యులచే సుసంగఁబడిన యోగ్యతా పత్రికలను, మఱిగొందఁగి తగుమనుష్యులచే నీయఁబడిన నిర్ణయపత్రికలను నిందు వ్రాసి తదంత రోదంతము విశదీకరించుచున్నాఁడ.

MYLAPORE

8th November, 1896.

Devulapally Subbaraya Sastri Garu, a Pundit attached to the palace of the minor Rajah of Pittapur, gave a performance of Ashtavadhanam before a large audience at Mylapore. His remarkable powers of memory in repeating in their proper order, over fifty letters in Tamil and Hindustani (languages with which he is unacquainted), given out to him at random and at long intervals and his ready versification in Telugu and Sanskrit on specified subjects in spite of numerous restrictions, were greatly admired and every one present was immensely pleased with the whole performance.

(Sd.) P. R. SUNDARA AIYER,

High Court Vakil.

„ T. GEEVAJI,

High Court Vakil.

„ V. C. SESHACHARI,

High Court Vakil.

„ K. KRISTNAMACHARI,

High Court Vakil.

„ R. ANANTAKRISTNA

SASTRI,

Pandit, Adyar Library.

„ A. KRISTNASWAMY

AIYER,

Manager, Office of the Inspector

General of Police, Madras.

(Sd.) R. SWAMINADHA

AIYER,

Ag. Professor of Mathematics

Presidency College, Madras.

„ S. KUPPUSWAMI

AIYER,

1st Assistant, Revenue Board.

„ V. KRISTNASWAMI

AIYER,

High Court Vakil.

„ V. KALYANARAMA

AIYER,

High Court Vakil.

మైలాపురి

8-తేది నవంబరు 1896.

శ్రీ పీఠికాపురము మైనరురాజుగారి యాస్థానవిద్వాంసు లగు దేవులపల్లి సుబ్బరాయశాస్త్రిలవారిచే మైలాపురంబున సెక గొప్పసభయం దప్టావధానము జరపబడినది. వీరికిఁ దెలియని హిందూస్థాని ద్రావిడభాషలలో వరుస క్రమమునఁ దప్పించి మిక్కిలి వ్యవధికాలములయందు నీయఁబడిన యేఁబదియక్షరములకు నధికముగల పద్యమును యుక్తక్రమమున మరల నప్పగింపఁగలిగిన వీరి ప్రసిద్ధికర మగుజ్ఞాపకశక్తి యు, నెన్నియభ్యంతరములు గలుగఁజేసినను గోరిన విషయములలోఁ దెనుఁగునను సం స్కృతమునందును నాకుకవిత్వముఁ జెప్పునేర్పును, మిక్కిలియు నాశ్చర్యమున గలిగించి నవి. సభాసదు లందఱు వీర భావించిన యవధానమునకు మిగుల నానందముఁ గొందిరి.

పి. ఆర్. సుందరయ్యరు,
హైకోర్టు వకీలు.

టి. జీవాజి,
హైకోర్టు వకీలు.

పి. సి. శేషాచారి,
హైకోర్టు వకీలు,

కె. కృష్ణమాచారి,
హైకోర్టు వకీలు.

ఆర్. అనంతకృష్ణశాస్త్రి,
అడియారు ప్రెజిడెంట్నుడు.

పి. కృష్ణస్వామి అయ్యర్,
ఇనస్పెక్టరు జనరల్ ఆఫీసు మానేజరు.

ఆర్. స్వామినాథ అయ్యర్.
ఆర్టింగు ప్రాఫెసరు.

యస్. కుప్పస్వామి అయ్యర్,
ఫస్టు అసిస్టెంటు రివిన్యూబోర్డు.

పి. కృష్ణస్వామి అయ్యర్,
హైకోర్టు వకీలు.

పి. కల్యాణరామయ్యర్,
హైకోర్టు వకీలు.

మఱియు నీ నెల 8-వ తేదీన జరిగిన యీ యవధాన సమయమున మ-రా-రా-శ్రీ వి. కృష్ణస్వామి అయ్యరుగా రీకవిగారి కొక సమస్యనొసఁగిరి దుద్దియనినః—

„ శో. చంద్రజ్యోత్స్నా స్ఫురతిగగనే పశ్యనీలోత్పలశ్రీః .”

ఇందునకుం గవిగా రయిదు నిమిషములలో నిట్లు రూపకాతిక యోక్త్యలంకారముగా విస్ఫుర్తి జేసిరి:—

శ్లో. జీమూతాభిర్వహతి మహతీస్తార కాశ్చంపరీకా
శ్వాంపేయాగ్రే దధతి వలనోల్లాస లీలామిదానీం
చిత్రంమందక్రమ మపసరత్యద్రి శృంగాగ్రతోసా
చంద్రజ్యోత్సాస్పృర తిగగనే పశ్యనీలోత్పలశ్రీః.

Devulapalli Subbaraya Sastri and Venkatakrishna Sastri have very kindly shown Mrs. Andrew and myself some wonderful feats of memory which have greatly pleased us. We have never seen any thing so good before.

PITTAPUR, }
16-12-03.

(Sd.) J. ANDREW,
(Member Board of Revenue).

దేవులపల్లి సుబ్బరాయశాస్త్రిగారును నీ వెంకట శృణ్ణశాస్త్రిగారును విశేష దయతో మాదొరసానిగారికిని నాకును జ్ఞాపకశక్తిని గవంబుచెను నదృశ వినోనములను జూపిరి. ఇందువల్ల మేము విశేషానందము మెందితిమి. ఇంతభాగుగ నున్నదానిని మే మెన్నడును గని యుండలేదు.

పితాపురం, }
16-12-1903.

జే. ఆన్డు

(రివిన్యూ బోర్డు మెంబరు),

Pandits D. Subbaraya Sastry and D. V. Krishna Sastry gave an excellent performance in Indian Mnemonics at Pittapur on the 13th Instant. I was very much pleased with the wonderful feats of memory performed by the highly talented brothers.

PITTAPUR, }
14-4-1904.

(Sd.) L. C. WILLIAMS,
Inspector of Schools,
Northern Circle.

వండితులగు దేవులపల్లి నుబ్బరాయశాస్త్రి గారును నీ వేంకటక్రిష్ణ శాస్త్రి గారును
బితాపురమందు నీ నెల పదమూడవ తేదీని జ్ఞాపకశక్తిని దెలిపెడి యద్భుతమైనహిం
దూదేశసాంప్రదాయపు వినోదమును జూపించిరి. ఇట్టి యతిశయ మైనప్రతిభగల
యీ యన్నదమ్ములచేత కనబడువబడిన పై వినోదములకు నేను మిగుల నానందిం
చితిని.

యల్. సి. విలియంస్,

పితాపురం }
14-4-1940.

ఇకాస్పెక్టరు ఆఫ్ స్కూల్స్,
నార్తర్న్ సర్కిల్.

శ్రీమైనరు రాజావారి యభియోగవిజయవార్త నాకర్ణించి యమితానంద రసను
గ్నులై యత్యుత్సాహముగలతద్విజయోత్సవ వాసరంబులనిక్కవిగారిష్టుహేంద్రవిజయ
ప్రబంధము విరచింప నారంభించి ముగియించిరి. పిమ్మట 1903 సంవత్సరమున శ్రీరాజా
చెల్లయమ్మరావుబహదరు జమీందారీ వారీచే బ్రతిష్ఠాపితంబైన ఖేతాపురము మై
స్కూలులో మరల పీఠ సంస్కృతోపాధ్యాయత్వమునొందిరి. ప్రస్తుతము పీఠ లాభాల్య
కవితాప్రసంగ శీలాభిలాషులును, సకలనుగుణగణవిరాజమానులును, నినిసప్రవర్ధ
మానులును, శ్రీమద్రావువంశవయఃపారావార రాకాసుభాతరులును, శ్రీగంగాధర
రామారాయ మహారాజతనూభవులును, దత్తపట్టమహిషీమంగయాంబికాగర్భశుక్తిముక్తా
మణులును, బాల్యవసానపరిలబ్ధహూణభాషాప్రథమపరిశ్రాసాధ్యులును. సకల
హూణప్రభుజానిశ్లాఘనీయచారిత్రులు నగు శ్రీమ ద్రావు వేంకట తుమార మహిపతి
సూర్యరాయప్రభువరేణ్యులకు నుపాధ్యాయులుగ నున్నారు. మొన్నటి విజయదశమి
నాడు జరిగింపబడిన దర్బారు మహోత్సవమునందు “రామరాయవిలాస” మను
మతీయొకప్రబంధమును విరచించి శ్రీమైనరు మహారాజుగారికిం గృతి సేసంగిరి. అప్పు
డిక్కప్పిందల యెడల గనపడువబడిన గౌరవసత్కారంబులు తమ తండ్రిగారిచే
జరిగింపబడినగౌరవంబులతో దుల్యంబు లనుటకంటే నిప్పటి సమయములో నిది
యెక్కు దనియే చెప్పవచ్చును. ఈరాజకీభామణులు నిట్టికప్పిందలచే నేఁటేటఁ
బ్రబంధంబుల గృతులఁగైకొనుచు దాముం బ్రబంధకర్తలై భోజరాజ కృష్ణదేవరా
యలవలె నిజకీర్తి నెల్లడలఁజల్లి యితోధికరాజ్యసమృద్ధితో జరకాలము ప్రజారం
జనముఁ జేయుచుఁ బరిపాలింప రక్షింపఁ బరమేశ్వరుని బ్రార్థించుచున్నాఁడు.

ఇక్క-వీంద్రునిచే రచియింపబడిన గ్రంథములు.

౧. శ్రీరామపంచాశత్తు. సంస్కృతము. శ్రీరామస్తవము. 1875 సంవత్సరమున రచియింపబడినది. అముద్రితము.

౨. మందేశ్వరశతకము. తెనుగు. నీతిప్రధానము. 1879. అముద్రితము.

౩. శ్రీరావువంశముక్తావళి. స్వప్రభువంశచారిత్రమును దెలుపు సంస్కృతగ్రంథము. ఇది ౧౦ సరములు గలిగి విచిత్రగాథలు గలిగి నవరసాకరమై చదువరులదేం దంబులకు విందు గల్గించుచున్నది. అముద్రితము.

౪. మల్లణస్తవము. ఆంధ్రీకరణము. 1882, ముద్రితము.

౫. కుమారశతకము. రాజనీతి దెల్పునది. ఆంధ్రీకరణము. ముద్రితము.

౬. కుమారశతకమునకు వ్యాఖ్యానము.

7. మహేంద్రవిజయము. ప్రబంధము. ఆంధ్రము. ముద్రితము.

౮. రామరాయవిలాసము. అముద్రితము.

పై గ్రంథములలో కొన్నిటి నుండి కొన్నిశ్లోకంబులను గొన్నిపాఠ్యములను నిందుదాహరించుచున్నాడను.

శ్రీరామపంచాశత్.

శ్లో॥ ఎదనే వృదుమందహాసలీలం వదనే సత్యకథాప్రసంగలోలం
సయనే సదయారసం పుమాంసంచరణే చేతనితాశ్చమార్గమీడే.

శ్లో॥ సహిత స్సహజవృథి ప్రిభిర్యస్సహితవైరహారకేళిభుర్యః
సమయాసరయూతటంకిలస్సమయాస్వప్నగతోవ్యలోకిబాలః

మందేశ్వర శతకము.

కా. రాజు లోభిజులువంటినా రొదవ నాంరా కాళిదాసోపమ
శ్రీబాగ్రత్నవిరాజులుం గల రిలక్ శ్రీరామచంద్రోపమో
త్తజాను ల్లలరేని వాయుజనిభః ట్టాసు ల్లలా రేల యీ
యోజల్ పిండి కొలంది నిప్పటియుగా నూహింప మందేశ్వరా.

మ. వినయంచే సుగుణం బగుం బరులకుం • ప్రేమంబు పుట్టించి లా
లనముం జెందును మెప్పు చేచ్చి బహుధా•లాభంబునుం బొంగు భ
క్తిని సంధించి సమర్థులం గొనును శ్రీ•తిన్నించి మేలంద నొ
పు నటు ల్లాన జగానఁ దాదృశగుణం•బుం గాన మందేశ్వరా.

శ్రీరావువంశముక్తావళి.

శ్లో॥ జ్ఞాతార స్మృతార స్సోతారః కాంక్షితార్థదాతారః
నేతార స్సంతి యది ఖ్యాతా రచయింతి సత్కృతీకవయః.

శ్లో॥ మాతా స్తే దదృశుః కిలా త్తవినయా మాపాంశుగండద్వయాం
సాక్ష్యం గర్భభరాలసాం నృపకులస్త్రీలక్షణైర్లక్షితాం
చింతావిక్లబమానసా హరితరప్రేక్షామపీదృక్తయా
సందృష్టా మిత మైథిలీం భగవతః ప్రాచేతస స్యాశ్రమే.

మల్లాణ స్తవము.

శ్లో॥ కాంతాక చప్రయచపుష్పసుగంధిగంధ,
లుబ్ధభవద్భ్రమరకర్బరకంధరాయ
గంధర్వయక్షసురసిద్ధకిరీటకోటి, స
ఘట్టఘృష్టచరణాయ నమ శ్శివాయ

ఉ. శ్రీకరకామినీక చపఃకీత సుమద్ర చయోరు సారథ
స్త్రీకరణస్సృహద్రృమర విభ్రమకర్బరకంః కాంతికేకా
నాకనదు త్రమాంగమకుంటాగ్రవిఘట్టనఘట్టతాంఘ్రీపీ
తీకమనీయమూర్తికి ఘంటిం చెద వందన మిందుమాళికేకా.

శ్లో॥ అన్యేరవినమకరందహృతాళిబృంద,
మందారకుందదళదామభి రిందుమాళే
పూజాం విధాయ భవతో విలసంతి దేవ
దేవేంద్రమందిరవరై స్సహ సుందరీభిః.

ఉ. కొండ అమందభక్తిఁ దమఁకుం దులకేంప మరందబిందుని
వ్యందమిళిందబృందహరిఁచందనకుందనవారవిందకో
టిం దగ నీదుపూజల ఘంటించి పురందరమందిరంబులం
దుందురు సుందరీకలనఁ మొందుచు నందుల నిందుశేఖరా.

కుమారశతకము.

శ్లో॥ మంత్రకాలంవినా సర్వ, జనసేవ్యస్థలే వస
యతః కుమార త్వాంద్రప్టు, మాయాం త్యక్తార్థినో జనాః.

గీ. మంతన మొనర్చునప్పుడుఁమాని యితర, వేళలం దెల్ల జనులు సేవించుచోటఁ
గాలు వొనర్చుముకర్ణముల్, దెలిపికొనఁగ, జనము నినుఁజూడ వచ్చుఁగావునఁగుమార.

శ్లో॥ మా మానం భజ మాలస్యం మా లక్ష్యం మా ప్రభావితాం
త్వం కుమారాగతాః పశ్యన్తామ్రార్వాభాషీ ప్రియంవద.

కం. మానం బూనకు మలనతఁ, బూనకు ప్రల్లదనము లాడఁ, బూన కలక్ష్యం
బూనకు ప్రజ రాగని హిత, మానట్టుల మున్నె పలుకుఁమయ్య కుమారా.

రామరాయవిలాసము.

సీ. నునుఁగుట్టుపట్టుమెత్తని మెత్తకోకిలీ, జగజంపుపల్లంపుఁజిగిబిగింపు
టంగువారుజగాడిటంపుజల్తారుము, ప్పిరిచుట్టుసూముచాపెన్వొరంగు
పా నైఱుంగులరికాఁబులుబలుతోరంపు, హేమాన్నుల మెడపట్టెముదులుచౌల
మొగముట్టుసాంపు బెంపులకెంపుకల్లెంబు, చొక్కంపుఁజిక్కనిఁనోగవాగె
చుఱుకునిడువాలతరటుకుచ్చుల బెడంగు, పీలిగఱులకురాయరఁబ్బీహుమాయి
దగినముస్తాబొనర్చి వస్తాదులిరువు, రచ్చటికెఁదెచ్చిరేలికఁయాజ్ఞవడసి.

ఉ. తమ్ముల నెచ్చిగమ్ము దవుందవ్వలంగన్గొనిపన్నచేసా
ర్యమ్ముల గూర్చఁ బందితిరెవచ్చిరె సాదులుస్వారి కేగ నె
య్యమ్మన మమ్ము రమ్మనుటఁకా యటువచ్చితి రెంచు నుండ మో
దమ్మనఁ జిన్నిమన్నలనుదండకు రండని యవ్వ నవ్వచుకె .

కం. ఏమిర చిన్నికుమారా ! యీమువ్వరునేగడలఁచిఁరే స్వాతికి నీ
కేమైనఁ జలువ లేదే! నీమాటయెఱలఁపరైఁరె నెయ్యపుటన్నల్.

మాధవస్వామిరథవర్ణనము.

సీ. సారనేమిస్ఫురఁచ్చక్రవట్కియుతంబు, విలిఖితదంపతిఁవిలసనంబు
సఫలరంభాస్తంభఁసంభాసమానంబు, వగ్రలసజ్జాతుఁఁహిల్వయుగము
నైకసంభాగికఘంఁటావలీనహితంబు, బహుళదర్పణవీణఁభాజనంబు
నద్రంకమసుదర్శనాంచితకలశంబు, కీలితవక్షిరాఁఁక్పేతనంబు.

గీ. నగుమఁ దనరారు రావువంశాంబురాశి, పూర్ణహిమధామనీలాద్రిఁభూతతనయ
సూర్యరామేంద్రుఁ డాదరఁస్ఫూర్తి నిడిన, సుందరం బగుమాధవఁపయ్యందనంబు.

పద్మవర్ణనము.

మహా. కమలం బేపారు ధాత్రిం గలితపరిమళాఁకాంతదిజ్జండలంబై
విమలాంభఃపూర్ణవాపీవిపులతరసరోఁ బృండసందీపితంబై
కమలాకాంతానివాసఁక్రమఘనపదమైఁ కంజప్రతాక్షనాభీ
రమణీయంబైవిధాతృప్రసవనదనమైఁ రాజితంబైనరీతికా

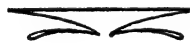
శ్రీరాజావారుసర్వపురంబుననిర్మించినగోవురాదికములవర్ణనము!

సీ. కట్టించె నెవ్వోడుఁఘనచిత్రములతోడ, గోవురంబునుదాఁకుఁగోవురంబు
నిర్మించె నెవ్వోడుఁనిర్మలాదకముక్తి, వాపికాసవిససోఁపానసరణి
స్థాపించె నెవ్వోడుఁసన్నక్తివజ్రలంగ, వరవరమునిలోకఁగురువరేణ్యు
నియమించె నెవ్వోడుఁనిత్యోత్సవంబులు, భావనారాయణఁస్వామివారి

గీ. కవని శ్రీసర్వవరపురఁమందుభక్తి, నతఁడు రాజన్యమాత్రుడేమతిఁ దలంప
రాజదీహానలేఖిఁప్రభృతిభిరుద, కాలి శ్రీరామరాయభూపాలిమాలి

మాధవస్వామి రథ వర్ణనము, పద్మవర్ణనము శ్రీ శేటురాజావారు సర్వ
పురంబున నిర్మించిన గోవురాదికముల వర్ణనము ౪౭ వచ్ఛంబులు గవిగాఁగతా
ధానములొనిభి.

వీర్తిగ్రంథంబు లన్నియు మొదటినుండి తుదవఱకు సెకరీతిగ నుండిరసపుష్టితో నలరారుచున్నవి. మఱియు నా శుశ్రుబంధతైలులం జెలుపు చంపకమాలయు, పుష్ప బాణవిలాసమున కాంధ్రీకరణమును, నత్యశతకమును, శృంగారసారమును భాణమును మొదలగు పెక్కు గ్రంథములు చిన్నచిన్నవిగా రచియింపఁ బడినవి గలవవియు స్వప్రభు శిఖామణి పట్టాభిషిక్తులయిన వెను వెంటనే తదాజ్ఞావశంబున ముద్రితంబులై ప్రకటితంబులగుచుండ నిష్పహకపీశ్వరులు విద్యాభోజు లగు శ్రీసూర్యరాయ మహారాజుగారి కీర్తి వ్యాపింపఁజేయుచు, నిఁకయు వనేకప్రబంధంబులు రచియించి మనయాంధ్రమండలికివిఖ్యాతిఁజెచ్చి, యనానుయం బైనదిరాయువుతో నభివృద్ధి సొందఁబరమేశ్వరుఁ బ్రార్థించుచున్నాఁడను.

శ్రీ మ హేం ద్ర వి జ య ము.

పీఠిక.

“చతురకవిత్వ తత్త్వపటుఃసంపద యొక్కరిసాముగాదు భా।

రతిదయ సౌధవార్ధి, కవిః రాజుల మానసముల్ ఘటంబులా।

యతముకొలంది లభమగుః నయ్యవృతంబు—”

అని కనుపర్తి యబ్బయామాత్యుడు చెప్పినట్లు కవితాప్రావీణ్య మొక్కదేశమువారి దని కాని యొక్కకాలమువారి దని కాని చెప్ప వలను పడదు. భారతీకృపాసముద్రముయొక్క లోఁ తెఱిగినవారును, దరిచూచినవారును, లేకున్న నెవ్వ రెప్పట్టున మఱించినను బ్రయత్నానురూప మగులభి సమకూరును. అట్లగుటం జేసి ప్రబంధము లన్నియు నేకఫక్కికము లై యుండు నని కాని సర్వవిధములఁ బ్రాచీన గ్రంథములే మార్గప్రదర్శకము లని కాని తలంచుట యుక్తియుక్తము కాదు. ఇంతియకాక లోకానుభవము ననుసరించి జ్ఞాన మధికమగు చుండుటయు, జ్ఞాన మభివృద్ధి యైనకొలది మనుష్యుల యభిప్రాయములు మాటుచుండుటయు, నేకాలమున రచింపఁబడిన గ్రంథముల యుదాకాలమువారి మనఃప్రసారములు ప్రతిబింబితము లై యుండుటయు, నెల్లరకుం దెల్ల మైనవిషయములే. అయిన నాంధ్రకవితాపితామహుని కాలము మొదలు నేటివఱకు రచింపఁబడి యుండు ప్రబంధములలో నొకటి రెండు తక్కుఁ దక్కిన వన్నియు నొక్కతీరుననే యున్న వను సంగతి సుప్రసిద్ధమే కదా! కథాసంవిధానమునఁ గాని, వర్ణనాంశములఁ గాని విస్తార భేదము లేదు. ఇట్టిస్థితికిఁ గారణ మారసి చూచిన స్పష్టము కాక పోదు. పుర, సింధు, నగాద్యస్తాదశవర్ణన లావశ్యకము లనుటయే కాక,

వానివద్దతులఁ గూడఁ దెల్పి, మనలాక్షణికు లేర్పఱచిన నియమము వలనఁ బ్రబంధరచనకుఁ దొడఁగినవారందఱు, కథాసందర్భానుగుణము లగువర్ణనలఁ జేయుటకు బడులుగా నాయావర్ణనల నిముడ్చుటకుఁ దగినకథాసందర్భములకై వెదకికొనుచు, గతానుగతముగా గ్రంథములు వ్రాయుచుండిరి. ఇదియే వై లక్షణ్యాభావమునకు ముఖ్యకారణము. దీనితో నాఁగిన బాగుగనే యుండును గాని నియమశృంఖలలచేఁ గట్టివడి, బుద్ధికి స్వచ్ఛందప్రచార మొసంగక, నూతనమార్గములపొంతఁ బోక, కాలక్రమమునఁ దమకుఁగల కల్పనశక్తిఁ గూడఁ బోఁగొట్టుకొనిరి. ఏకవిషయమై యనేకులు వ్రాయు నప్పుడు హృదయంగమము లగుకల్పన లక్షయముగాఁ దోఁచుట యసంభవ మగుటం జేసి, కొంతకాలమైన పిదప శబ్దాడంబరమునఁ దమ తమ యుత్కృష్టత స్థాపింపఁ జూచిరి. క్రమముగాఁబొండిత్యప్రకర్ష మే కవననైపుణియను భాంతికి లోనైనవారై, యర్థగౌరవము, భావవివరణము, రసస్ఫూర్తి మున్నగు చిన్నెల మన్నింపకపోయిరి. కొందఱు రచనాచమత్కృతిఁ జూపఁ బ్రయత్నించి యున్నను, వారికల్పనలు, ప్రాచీనగ్రంథములలోని వానివలె గాక, స్వభావవిరుద్ధము లై, విపరీతము లై, వర్ణితాంశములను సహజాకృతులతోఁ జమపువారిమనశ్చక్షుస్సులకుఁ బ్రదర్శింపలే కున్నవి. సర్వదా గగనమార్గముననే సంచరించుచు, విసివినచో వృక్షశిఖరమున విశ్రమించుచు, సాధారణముగా నేలపై గాలు మోపనివిహంగంబు భంగి, నీకవుల రచనాసామర్థ్య ముత్పేక్షాంతరిక్షమునందును, భూపసభాగ్రమునందును గవనగుటయే తప్ప, సృష్టివైచిత్ర్యవర్ణనల కెన్నఁడోకాని దిగకున్నయది. భూభరణశక్తిచే గర్వింపియుండుపర్వతంబులు, నున్నతగోత్రోద్భవంబులయ్యును జనసామాన్యమునకు జీవనాధారము లై యెల్ల ర నుల్లసితాం

తరంగులఁ జేయుతరంగిణులును, ఫలసమృద్ధి గనియు నమ్రత మఱి
వనితరువులును గూడ వర్ణనీయములేకదా! తృణీకృతదేవేంద్రు లగు
రాజచంద్రులగాథలవలెనే, సుగుణగణసమృద్ధులగుసామాన్యులకథలు
కూడఁ బ్రబంధరూపమున రచింపఁదగినవియే కదా! కష్టసుఖములును,
దారిద్ర్యైశ్వర్యములును, దివారాత్రములఁ బోలె జంటలుగా నుంటం
జేసి, ప్రకృతియొక్క ద్వైరూప్యమును గావ్యముఖమున విశదీకరిం
చుచు, భగవత్సంకల్పముల నెల్లరకుం దెల్లముగా వెల్లడి చేయుచు,
నింద్రియగోచరము లయ్య మనస్సున కగ్రాహ్యము లగువిషయముల
యొక్క గూఢార్థము నుపదేశ మొనర్చుచేసికుండై, రహస్యములతో
నిండి యుండు నీవిశ్వమునకు వ్యాఖ్యాత యై యుండుటయే కవియొక్క
ప్రధానధర్మము. అట్లగుటం జేసి కవులు కావ్యార్హవిషయములకై
వెదకికొనవలసినపని లేదు. జగత్తంతయు వారిచే. నాయికానా
యకు లెల్లప్పుడు సుత్యప్త (స్త్రీ) పురుషులుగా నుండ నక్కఱయే లేదు.
అచేతనములని మన మలక్ష్యము చేయు పదార్థములే వారికి భగవత్స
హిమానువర్ణనానుకూలవిషయములుగాఁ దోచును. నిరర్థకము లని
మనము తృణీకరించువస్తువులమూలముననే వారు సృష్టిమర్మముల
విప్పి చెప్పఁ గలరు. అట్లు లని మనము తీరసార్థ భావముతోఁ
జూచువారి చరిత్రములే వారికి నీతిబోధకములుగాఁ గన్పట్టును. దాని
వలననే కదా

“విద్యలకు నెల్ల సుత్రమవిద్య కవిర, దానిఁ దెలియుటవిశ్వమంతయునుగనుట”

యని యప్పకవి చెప్పి యున్నాఁడు! సంకర్షాంతరమున నుడు
వఁబడిన దై నను

“రవి గాననిచోఁ గవి గాంచునే కదా”

యను వాక్యమునకుఁ గూడ నిదియే నిజ మైనయర్థ మని తోఁచెడిని. వేయేల? ఇంద్రియగోచర మగుప్రపంచగ్రంథ భాగమునకు వ్యాఖ్యానప్రాయ మై యుండు నదియే కాక, లుప్తభాగములఁగూడఁ గథారూపమునఁ బూరించు నదియే కావ్యము. తత్కర్తయే కవి. కేవల “పూర్వకపీఠ్యరవాక్రప్రయోగదక్షుఁడు” విద్వదధ్యక్షుఁడు కావచ్చుం గాని కవిహర్యక్షుఁడు కానేరఁడు.

కావ్యస్వభావ మిట్టి దగుటం జేసి, విమర్శన మొనర్చునపుడు మన మనుసరింప వలసినప్రమాణ మెట్టిదో విచారింప వలసి యున్నది. ఛందోబద్ధమై, వ్యాకరణదోషరహితమై, యలంకారసహితమై, సలక్షణప్రయోగప్రసిద్ధ మైనంతమాత్రమునఁ గావ్యమున కుత్కృష్టత రానేరదు. అట్టి కృతి తత్కర్తకుంగల సలక్షణపద్యనిర్మాణశక్తి నే సూచించును గాని, యనవద్యకవితావైశారద్యము వెల్లడి సేయ నేరదు. వ్యాకరణము పదప్రయోగపద్ధతిని, ఛందోనిబంధనలు పద్యరచనాక్రమమును, డెల్పునుగాని కవితృప్తిప్రసక్తి వాని కణుమాత్రమును లేదు. కావ్యమునకు భావమే ప్రధానము. భావవివరణము సముచితపదగుంథనముచే నొనర్పఁబడినచోఁ గావ్యము సర్వజనసమాదరణీయ మై యుండును గాని శబ్దచిత్రములు లేనంతమాత్రమున నది నిరాకరణీయము కాదు. షట్పదముల మఱుంగున రంగులహారంగు చుట్టంగలింప నింగిపై నిగ నిగలాడు నగవైరికార్తుకము చూపఱకన్నుల కింపుసొంపు సంపాదించుటయే తక్కువ, వేడిమి వెలుగులఁ గలుగఁ జేయనేరనితీరునఁ కేవల శబ్దవైచిత్రికావ్యమునకు గౌరవ మొడఁగూర్చ నేరదు. అలంకారములు సహజసౌందర్యము నభివృద్ధి యొనర్చుం గాని లేనిచోట దానిని సృష్టింప లేవు. కాఁబట్టి యేదైన నొక గ్రంథమును విమర్శించు నపుడు దానిలో

భావవిజృంభణము, కల్పనాచమత్కృతి, వర్ణనావైదగ్యము, లోకానుభవజ్ఞానము, రసోచితశైలియును గలవా లేవా యని చూడ వలయుఁగాని, భాషాప్రావీణ్యము, ప్రయోగనైపుణ్యము నంతగాఁ బరిగణింప నక్కఱ లేదు. ఇఁకఁ బ్రస్తుతగ్రంథ మెట్టిదో పరిశీలింతము.

ఏతద్గ్రంథకర్త పీఠికాపురసంస్థానాస్థానకవీశ్వరులు. ఆంధ్రగీర్వాణములయం దసమానపాండిత్యము గల వారు. ఇది వఱ కనేకగ్రంథములను శతకములను వ్రాసి వాసి కెక్కి యున్నవారు. ప్రబంధరచనయం దిదియే పీరికిఁ బ్రథమప్రయత్న మై యున్నను, సర్వవిధముల మన భాషలోని యుత్కృష్టకావ్యములతోఁ మలఁచుఁగఁ దగి యున్నది. పూర్వులనాఁడు నుండియు పీరిది పండితవంశ మై యుండుటం జేసి, యనగ్గళకవితాధోరణి పీరి కెలజవ్వనమున నె యలవడి యుంటయే కాక, సుప్రసిద్ధుం డగుకూచిమంచిలిమ్మకవిజన్మస్థలమున కనతికూరమున నెవీరు బాల్యము నంతయుఁ గడపి యుంటవలన నాతనివలెఁ బ్రసిద్ధివడయ వలెనని చిన్నతనమున నె మనమున ఘన మగుతలఁపు నెలకొని యుండ నోపు. ఆకాలమునఁ గూడఁ దమయప్రతిమానప్రజ్ఞచే రసజ్ఞులయుల్లంబుల నుల్లాసకల్లోలిని వెల్లి విరియఁ జేయుచున్న మాడభూషి వేంకటాచార్యాదికవివర్యులకీర్తి, యప్పటి కప్పుడే పీరి మనమున నంకురించి తీగసాఁగుచున్నగ్రంథరచనాభిలాషను బోషింప, పీరి నెంతయుఁ బురికొల్పి యుండ వచ్చును. మఱియు యావనారంభమున నె రాజాస్థానమునకుఁ బ్రవేశము గని యుంటం జేసి యచ్చట మానవస్వభావవ్యత్యాసములను బ్రపంచధర్మములను బరిశీలించుటకుఁ దగినయవకాశము కూడ లభించెను. రాజుల కొలువుకూటములు సజీవవస్తుదర్శనశాల లని (living museums) చెప్ప నొప్పు. అచ్చటి పరిజనములో ముష్టజనాగ్రేసరులు

మొదలు శిష్టజనాగ్రగణ్యుల వలకుం గల యన్నితరగతులవారును, రాజద్రోహంబాదిగాస్వామికార్యకపారతంత్ర్యపర్యంతముంగలయన్నిమ నోవృత్తులునుం గన నగును. ఇట్టితారతమ్యముల నీకవి చక్కఁగాఁ బరి శీలించి యున్నవా రగుటచే నేతన్యూలోపార్జితప్రపంచజ్ఞాన మీగ్రంథమునం దందందుఁ బొందుపఱుపఁబడి యున్న కొన్నినీతిబోధకము లగు పద్యములను, హాస్యరసప్రధానము లై హృదయంగమము లగు స్వభావవర్ణనలను, వ్రాయుట యందు వీరి కెంతయుఁ దోడ్పడి యుండ నోవు. ఇంతియకాక కష్టసుఖముల నాశ్రితు లేలికతోఁ బాలుగొనుటయే వాలాయముగఁ దలఁచి, కడగండ్లఁ బడినప్పు డొడయనియెడఁ దమకుం గల గడితంపు నెనరు వెనుకంజ నిడనీయక, కడ వలకు సుడివడనిదృఢభక్తితో నిలిచి కెలిచిన వా రగుటచే, ధర్మమే జయించు ననువిశ్వాసమును, భగవంతుఁ డపారకృపాసముద్రుం డగుటచే భక్తులబన్నములఁ బాపి చేపట్టు ననునమ్మికయు, మొదటి సుండియు వీరిహృదయమునఁ బాదుకొనియుండ వచ్చు. దాని వలననే యకలంకభక్తియుక్తులగుబ్రహ్మాండ్రాదుల యజాగ్రత్రవలనఁ బొడమినయిడుచులు గడచనుటయు, ధనమదాంధతచేఁ గలిగినసెలుగులు తొలఁగుటయు, గురుజనతిరసాగ్రకారణమునఁ బాటిలినచేటులు దాటిపోవుటయు, మొదలగు విషయము లీగ్రంథమున నెంతయు వింతగా సంతరింపఁబడి యున్నవి.

శైలి :—మొత్తముమీద సంస్కృతపదభూయిష్ట మై యున్న నతిస్థిరసమాససంవాసితము గాక, యన్వయకాఠిన్యము లేక, “యరంటిపం డాలిచి చేతికి నిచ్చిన రీతి” “సులభార్థవద్ధతి గల్గెదై యఖిల పతనీయశైలిచే నలరు”చున్నది.

మ “కవి రింద్రాదిసురు చ్ఛకుందునిఁ బయఃకల్పాలమాలావృష

ద్భవముక్తాఫలచారుతోరణంబుఁ తా-దంగి నీకాయమా

ననితాంతాంచదనంతమంటపగతానంతస్ఫటానంతశో
భనశయ్యాంతరశాయి, భక్తగణసంపద్దాయి, నొక్కుమ్మడిఁ.”

చతుర్థాశ్వాసము, ౬౨.

సీ. “ద్రాక్షి ఖాతోత్తంభితస్త్రిగ్ధసరళపూగప్రకాండోచ్చప్రకాండజాల
మాకుతంతస్యమానాయతలాంగలీ, పత్రపరిచ్ఛదోపరితలంబు
సహసాగ్రథితచూతంసాలజాతాచ్చిద్ర, చారుపల్లవజాతంతోరణంబు
ఝడితిపంఘటితచంచదలించత్ఫల, ప్రబకరంభాప్రతిస్తంభమూల

తే. మగుచు నజ్జన్నిగట్టున్నయట్టినట్టు, సుట్టుదట్టుంబుగాఁ గనుపట్టె వేగ
మానిమాణవకాకల్పవృక్షమానమైన, తాయమానంబుకుభసూచకముగనవుడు”

చతుర్థాశ్వాసము, ౧౩౩.

శుద్ధాంధ్రపద్యములఁ గూడ నట్టిరచనాసౌకుమార్యమే కన్పట్టు
చున్నయది.

“అంటఁగరానివేల్పు మొదలొకడవేలుమనీలు బాసవా
ల్లంటలు మింటిద్రెప్పురులఁదాటులునుం దెలుగంటిపెద్దము
క్కంటిని దమ్మిఁజిదిదొరఁ గన్గొని యొప్పుగ నెవ్వడిట్లు మీ
బంటులబంటు బన్నులులఁపాల్పదకుడఁగఁ బ్రోవుఁడీ యనకా.”

పంచమాశ్వాసము, ౧౩౩.

గీ. “కాచి చల్లార్చి పాలుమిఁగడ నమర్చి, బిగ్గరగఁజేర్చిననుఁగూర్చిపిలువఁదొడఁగ
నల్లనగు సామిచ్చిబోనపుచుమాయి, నెక్కిరావయ్యయివుడు నాచక్కికనుచు”

షష్ఠాశ్వాసము, ౨౧౪.

శబ్దాలంకారములకై వీరు ప్రయత్నింపకపోయిన నవ్వియే వీరి
జేరఁగోరు ననుట యత్యుక్తి కాదు.

కం. “కలశీహృతవిరజామల, జలశీకరనేకరచితఁసంఘలతాంచ,
ద్దలశీతలతులసీవన, తలసీమ మెలంగు ముక్తితతులం దెవుడుకా॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౩౪.

కం. “భగవల్లసదనుకంపకా, జగమెల్ల భజింపఁ దగినంపద చెలఁగకా
భగవల్లభుఁ డగతల్లజ, ముగ నల్లన మూర్తి నిలిపెఁభువి నల్లిదరికా॥”

ప్రథమాశ్వాసము, ౧౨౩.

లనుప్రాసము లేనిపద్యము లపురూపములు.

ఉ. “వీరము మీఱ మీ రమరఁవీరులు సారెకు భూరిసార మే
పారఁగఁ జొక్కమైన మెలఁపారఁగ ధీరగధీరధీరమో
దారతఁ దారతమ్యురహితారభటిం దగఁదారస్థి లే
దోరహిఁ దోరమై దనరుఁదోరహిఁఘోరతఁ బోరితంబులకా॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౮౦.

ద్వంద్వ, త్ర్యక్షరప్రాసములఁ గూర్చుట యందు వీరికిం గల
యగణ్య నైపుణ్యము చూడ నాంధ్రభాషాయోష వీరి కెంతి వశ్యు
రాఁగో శైల్యము కాక మానను.

కం. “ఆశాపనిధనుఁ డెలిపెద, మాశాపతిసేవ్యతాభఁవాతిశయముదా
వేశాపకదా యోదే, వేశా పరులను భజించుఁసెక నీదు సిరుల్॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౧౯.

ఉ. “శారికలార ! శౌరికడఁసారెకుఁ జారుకథాగ్రముల్ మనో
హారికలారవన్ధురణంసద్భుతభంగి నెసంగు నట్లుగాఁ
గోరికలారఁ డెల్పుచునుఁగూరిమి గాంచెడు మీర లీజగ
దృభారికలారహస్యములఁపొడిమి బుద్ధి నెఱుంగు టబ్రమే॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౧౮.

నిరర్థకపదములకై వెదకి చూచిననవి గనఁబడుట కష్టము. ఆక
స్తికముగ నేపద్యమునైనఁ జదివినచో నిది సువ్యక్తము కాఁగలదు.
దీనికిఁ దోడువీరికవితాధోరణి “గాంగనిర్దురసద్భుధారాళం”బని చెప్పి
నచో వీరిశైలి యెట్టిదో యెల్లరకుఁ డెల్ల మగును. ఇది యొకయా

శ్చర్యము కాదు. “అశుభారాక విత్వంబునను శయ్య లుపను లుత్తే
తలును లేక యుండు”నని చెప్పిన యప్పకవివచనము వీరి యెడల
వర్తింపక పోవుట నే నెఱుంగుదును. ఎంత యవ్యవధానముగఁ జెప్పి
నపద్య మైనను బ్రబుధపాకముననే యొప్పు చుండును. ఈ గ్రంథమున
నేకందపద్య మెత్తి చూచినను శయ్య కుదాహరణము లభించును.

కం. “తా మఱచి నిద్రపాల్చడి, తా మఱచిన వివమి శ్రుతులుఁతలఁగి వనుటకై
తామరదూలి మునుందు న, తామరమాటసమర్పితాఁడలఁచినకా॥.”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౧౨

కం. “రాజీవనయనుఁ డాశ్రిత, రాజీవనచైత్రుఁ డక్షడుఁప్రాబల్కులకై
రాజీవనవాక్యతితో, రాజీవనరాశిలోనిఁరక్కఁగుఁ డెలమికా॥.”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౧౩.

అచ్చట అచ్చట వీరి కైలి క్లేషాలంకారప్రయుక్తమై యుండు
టయుఁ గలవఁ. అప్పట్టులఁ బింగళి సూరనాచ్యుని కౌశల్యము తలపు
నకు వచ్చు గాని భట్టుమూర్తి ప్రజ్ఞజ్ఞప్తికి రాదు.

కం. “వసువిసరప్రసితంబై, సునిష్ఠమహిమాశ్చమై విశుంభస్సితా
వసుమహితామోదంబై, మునఁగడి నచ్చోటి వాఁత కిది నవ్వస్సుకా॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౨.

మ “అని కావ్యోత్త మైకవ్యవస నుద్యత్ప్రసన్నాసగు
భవమల్లేభ్యః ప్రత్యాఽగతి శుభద్విప్రమఘాః
వనధంగీకృతయంగమం బగుచు దేవదేవీవైకల్యం బాగిక
జనియె న్నాకపురిఁగోధః పయః త్సహస్సుటాహ కృతికా॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౪౩.

ఉపమానము లెంతయు సర్వభావానుగుణములును మనోహర
ములు నై తనరారు చున్నవి.

గీ. “పిల్లి పొల్లింపి త్రావినపాఁకంబనా, నమ్మకకు డను శూన్యంబై లేవచ్చె
నూనెచట్టపు నేలఁనుయినాఁగ మురిగివి, పాదుఁగు వయోహీనఁమూఁగు వోఁడెఁ
జెలఁగి నూండ్లిడినద్రాఁకుకుఁ బ్రెలె గల్పవృక్షమలు సెప్పలము లైఁకాన నయ్యె
మండు కేసరినఁ టింపకుఁగువామిన్నేటి యనలెండినీటలైయడుగుఁజూపె.”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౦౨

సీ. “దితికనూభవదండఃహతులకు దశశతాం, బకు వీరపు వల్లలఃకుంచ మయ్యైః
బలలాశికుట్టాకఃములకు వేడివెలుంగు, కొమరునితల సంతఃకుండ యయ్యై
వైత్యకరాసిక్షుతముల కంబుధినాథు, మే నూరిదరిబొడ్డుఃమేడి యయ్యై
దమజాంగులీప్రపీడనముల కథేకు, చెవిదోయి కిన్నెరఃచీల లయ్యై—”

చతుర్థాశ్వాసము, ౮౧.

సమయానుగుణ్యముగ మనోజ్ఞము లగులోకోక్తులచే భావము
వ్యక్త పఱుచుటయుఁ దఱచుగఁ గన నగును.

తే.గీ. “కొరికై వన మొనరించుఁకొనఁగఁ దగిన, నిరి తనంతనె రా నుపేక్షింపఁ దగునె,
మది వలసి వచ్చినను మేనఃమామకూతు, వాని గాదంచుఁ బలికినఃవాని కరణి॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౭౭.

తే.గీ. ఒరుని వలన నాకుఁనుపకృతి యెందాక, మెనరు చుండు సంతఃదనుక మెచ్చి
యేను దాటి తెప్పఁజేర్చిన చందాన, వాని పేరు వివఁగఁ నైన నొల్లి॥”

పఞ్చాశ్వాసము, ౧౩౨.

సామాన్యముగ మనకవులలో ననేకులయందుఁ గానరానట్టియు,
ప్రీతియం దధికముగాఁ గనుఁగొనఁ దగినట్టియుఁ బ్రజ్ఞావిశేష మింకొ
కటి కలదు. చిత్రకారుఁడు తనతూలికతో నిటునటు నాల్గు గీతలు
గీచి యాకారముఁ జేలుచు పోలిక, వేషభాషావిశేషముల, నవస్థాభే
దములఁ, జిత్రవృత్తులఁ గొన్ని చిన్నిపదములతోనే గన్నుల యెరుఁటఁ
గట్టినట్లు వర్ణించుట యందు వీరికిం గలనేరు పెంతయు పింతయై
యున్నది.

సీ. “అడ్డదిడ్డఁబుగాఁ నాదల నికుకొన్న, వలిపంపుడుఁగుదోఁవత లపిడుప
లలికప్రదేశాదిఁ కాంగకంబుల రెన్న, ప్రామిసదట్టంపుఁభస్తరేఖ
రెడమఘాఁపులయందుఁదృఢముగాఁ, గన్నట్టు స్వచ్ఛప్రభంబురొఁజన్నిదములు
గడుక్రభముగఁ దోమింకుడిశేలఁ దాల్చిన, యాతామ్రతామ్రమఁయొంబుపాత్రు
లమరఁ గాంచనముఖరీజంబావ గాహ, నములఁ గావించి వాయులింగము భజించి
చరణవ స్థపముఖు రొఁచుఁవచ్చున్విజాలఁ, గాంచి దివిజమహర్షి హార్షించె మిగుల॥”

పఞ్చాశ్వాసము, ౨౦.

సీ. “అంకుమత్ఫలకు మంధ్యంబు తథ్యముగ నే, తత్సామగాయ మోతరుణయశ్వి
సారంగివదనంబు సారంగలాంఛను, యద్దేవ సేయునో యాయజ్ఞాక
చంద్రమఃకళనాభిః చందమింద్రోవల, స్యసమాన మోహవిర్యాజివర్య
యష్టపదగృహంబు సంద కదా యీత్ర, యామనుఖంవమే యాహితాగ్ని
యనుచు మందాకినీతీరమునను దానమున కుషఃకాలమునఁ గూడికొనినకొత్త
సోమయాజులుస్థాలికల్మషద్రోమికునుచు, నాత్మపరిభాషభాషింతురచటనెపుడు॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౮.

సీ. “చరణము ల్విడుపుగాఁసాచి కేలాక్కటి, పుదమిపై నూతగాఁనిడి వసిండు
గూర్పున్నతటి నాయంకుండురా దపుదవ్వునను గాంచి కడుప్రయత్నమునలేచు
ద్విత్రాంఘ్రివిన్యాసమాత్రన దరితరు, స్కంధాదులవలంబంకముగ నడచు
మొక కొంత లేనియోపికఁ దెచ్చికొని భర్త, కుపచార మొనరింపఁ నుద్యమించు
నలసదృష్టలవలయువంస్తులనుదెలుపు, నలఁతియెలుగునబరిమితోక్తులనుబట్టుక
గలికి నీర్కావివలివంపువలువఁదాల్చు, నెలలునిండినకొలఁది నంవ్వెఁది మిన్న॥”

చతుర్థాశ్వాసము, ౧౯.

సీ. “ఎవరైన వడివడి నెదురుగానేతేర, ననుఁ బిల్చుటక వత్తురని తలంతు
నఫలప్రయత్ను లైఁచనువారివార్తలు, విని నామ నిటు రెవ్వఁడని తలంతు
నగరిమోసలరీవిసడయాడువారిసె, ల్లను స్వామివల్లభులని తలంతు
దేవేరిబోనగఁతైలచేత నైన నా, మనవిఁ దెల్పింతునాయని తలంతు
నాకలోకంబునుండి నారాకఁ జెవుల, సోక నెఱిగించువారలులేక యిటుల
త్రీకళత్రుం డుపేక్షించెఁగాక యున్న, నీకరణినుంచునే యంచుఁ నేకతమున॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౯.

రెండఁ మూఁడు పదములతో నర్థము నంతయుఁ దెల్పుటయందు
పీరి సరివార లనేకులు లేరు.

“నిదురఁదోఁగఁ టంచుఁబద్మమూర్తుభుజిష్య, లూరకుండినసంఘంబుఁపుకొనుచు.”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౨౦.

“నాకిట జండెము బుద్ధుతోరులై యొడుకుచు నన్న బున్నను.”

తృతీయాశ్వాసము, ౨౧.

“ఎందునుండియొచ్చుచోయేగుచుండి, పిదుగు వడివట్టుగా నుట్టిపడియొనెడుట.”

ప్రతియాశ్వాసము, 32.

“యాతా యాతపి తో త్తరీ మదశంకా త్రిల, ద్లడిల్ల నగరం బాబాలగోపాల ముక్.”

త్రతీయాశ్వాసము. ౩3.

“అఖిలశబ్దనలోకాభయ వరంబులైన నాగ్న భువంబుల నతిని బాణవిలేవగా ౩౩.”

“పురికి పిటిడిగాఁ దికి రయిల్ గాంచి ప్రాప్తవేహం యంచ మొక్క—”

సందర్భోచితము లగుపదవాక్యముల నేర్చి కూర్చుట, శబ్దబాహుళ్యము లేకయే యుద్దేశితార్థమును వివరించుట, రచనాచమత్కృతీ చే వర్ణితాంశమును జరుపుచారిహృదయఫలకములపై జేత్రించుట,— ఇవియే నిజమైన కవిత్వలక్షణములు; వీనియందే వీరిసామర్థ్య హంత యుఁ జూపఁబడి యున్నది.

వర్ణనలు:—ఇక ఓరివర్ణన సామర్థ్యము వైలి కంటెను బ్రశం సనీయము. సృష్టి వైచిత్ర్యములు జనసామాన్యమున కగ్రాహ్యము లని యు, గగఁతలఁబున నగోచరంబు లై లక్షలకోలఁది మూఁగి దాఁగి యుండు నక్షత్రసమితి దృష్టిపథంబు నగిగమింపఁ జేయు మారదర్శని (Telescope) చదంబునఁ గవులకల్పనలు స్థూలదృష్టిచే మనము కనుఁ గొన లేనివాని నన్నిటిఁ గన్నుల కగపడఁజేయు ననియు, నెల్లరు నొప్పుకొను విషయములే ఇక వర్ణనలు స్వభావానుగుణ్యములుగ నుండ వలయు నని ఁప్టి చెప్ప నేల? కవి, చిత్రకారునివలె, సాధ్య మైనంతవఱకు సహజాత్మకఁ జేల్చుటకుఁ బ్రయత్నింప వలయును. లేనిచో నిది యిట్టి దని పోల్చుట యశక్య మగుటయేకాక, వారిసామర్థ్య మెట్టిదో యెఱుఁగవడుట సోడ చర్లభము. అస్పష్టవిషయముల విశదప

అనుటయు దతిశయోక్తి సహాయకారియైన నతిశితతరణి కిరణముల కరణి, మేరమీటినచో నిష్ప్రయోజనమగుటయే కాక, తటచుగ మొదటికి మోసము దెచ్చుటయు గలదు. కావున సుత్రేక్షలలోఁ గవులు చూపు సామర్థ్యము స్వభావోక్తియందుఁ గన్పటించినచో మనకావ్యము లింకను శ్రావ్యములుగా నుండును. అయిన నిది మనము తలంచునంత చురుకైన నకార్యము కాదు. అనయవానురూపతయు, సహజలక్షణ సౌందర్యమును లేని వికృతరూపమును న్రాయు నలవాటు సులభసాధ్యముకాని, కృత్రిమాకారమునే నిజస్వరూప మని భ్రాంతి గొలుపుచు జీవకళ యుట్టినడునట్లు లిఖించుప్రజ్ఞ శారదావరప్రసాదలబ్ధ మని చెప్ప నలసి యున్నది. ఇట్టి సామర్థ్య మేతద్గ్రంథకర్తయందు దధికముగాఁ గన నగు ఐనను వీరికల్పనాసామర్థ్య మనల్పము. ఎట్టి విశేషములులేని సామాన్యవిషయములనె మనోజ్ఞముగఁజమత్కరించి యెన్నఁడు మఱపు రాకుండు నట్లు వర్ణింపఁ గలరు. తార్క్యభూధరౌన్నత్యమును, దదధి రోహణసహాయమున మూకబధిరాంధపంగులకు సంగత మైనలాభమును, వేంకటేశునకుఁ గుక్కుఁడేశుండును చరసహితముగ నొనర్చిన పరిచర్యయు, నెంతయుఁ జక్కఁగా ఎక్కాణింపఁబడి యున్నవి.

సీ “సెలయేటియిసుకతిన్ నెల గూఢమణి కేరి, కల నిలింపంగవల్లలసి యాడ
దీర్ఘికాబ్జముల నంభితవకహంసము, డలకులు జరుగూడి వెలయుఁ జేయ
నృక్షశాఖల దాసిఁబుట్టెఱిజెన్తి, మిరమేళనాళ్ళర్యంగిమఁ జూడఁ
గటకమాటములఁ దుఁ గదిసిఁగంధర్వసంఘా, తంబు పంగీతఁకలనఁ బెరయ

తే. గీ. నాకభూలోకములకు సంతతముగాఁగ, రాకపోకలు నెరవఁ బరన్నరంబు
దివిజనుకుల కిక్కొ సుంధించుకొనిన, దండినిశ్రేణి యనఁగ వంకొండ దనర.
ద్వితీయాశ్వాసము, ౫౭.

సీ “గొంతెత్తి గోవిందు గోవిందుని సంత, రుభుగా బిట్టువాఁడుచ్చువారు
ప్రతిహతు మారుతాహతి విశేసాగణి, వసువుగా పవరించుమనెడువారు

ద్వారగోపురద్వారాద్వారశాసనవర్ణ, సమితివిస్ఫుటముగాఁజదువువారు
వడివడి ముందుకై నడచి క్రమమితన, యదుగులఁ బడి మొక్కులిడెదవారు
తే. గీ. నైనవారలఁ దన వెంటఁవరుగుదెంచు, వారి నలముకబధిరాంధఁపంగుజనులఁ
జూచుచుఁగపటనాటకఁనూత్రధారు, చిత్రనాటకపటిమక ఁచ్చెరువు చెందె.”

షష్ఠాశ్వాసము, ౧౪౮.

సీ. “ తొలికోడి తా నెయ్యెయ్యెలుఁగెత్తిమూఁడుభం, గులఁగుక్కుటేకుండుఁకొపరికూసె
నాలమందల కెల్లఁనధినేత తా నె యై, పొంకంబుగా నంఁజుకె వైచె
దీర్ఘంబుఁదచ్చుహంస్తికఁ బెద్ద తా నె యై, లంబోదరుఁడు బృంహిఁతం బొనర్చి
విహంగంబులకు నెల్లఁబెద్ద దా నై కుమా, రునికేక కెలుచ నిఁస్వన మొనర్చె
తే గీ. దా నెలింగార్చకులకుఁబ్రాంధమికుడగుచుఁబ్రాతరనిలు దుకేతనాఁగ్రముననున్న
మంట్రమాయించెవందిమాంగధులుతా మె, యగుచుభక్తులపేర్కొనిరపుడుమచ్చు”

షష్ఠాశ్వాసము, ౨౩౨.

కొన్ని సమయములఁ బాత్రల యుల్లంబుల వల్లడిగొను తలఁ
పులు మెలపునఁ దెలుపఁబడుటయుఁ జూడ నగు.

సీ. “ వయస్సంబు వెడలువోఁబవమాన మెదు రాట, మర్చిమిత్రం బనితోఁవదయ్యె
వాహనంబులు లేకఁబ్రహ్మముఖ్యులు, దోడరాఁ దగదనితోఁవ దయ్యె
మాహేశ్వరుం దైతఁమాని నొదల్యలఁ, దోఁచ నమ్రతఁ జూపఁదోఁవ దయ్యె
గౌరీవ్రసాదకుఁకృపయోజమాల కం,దోయి నద్దుకొనంగఁదోఁచ దయ్యె
తే. గీ. నేమి నేయుదు దివ్యవరీమళాఖ్య, బడిశమునఁ బడి శమగుణంబుడుగ వడిగఁ
జిత్తమీనంబు చిక్కులఁజిక్కి నకట, దైవనిర్ణయ మెవ్వరుఁదాఁటువారు!”

తృతీయాశ్వాసము, ౪౧.

మ. “ మునిరాష్ట్రాఖ్యుని శక్తి మున్నెఱుఁగనోఁముక్కంటి యిదంటయై
యననాయాసతీయందు నత్రికి గుతుంఁడౌ పల్ల నాలింపనో
జగవక్రోధనఁ ధీతపోధనుఁడు దుఃస్సాధ్యవ్రథావాధ్యుఁడం
చనివిన్నాడను గాను నాతెలివి యేమై పోయెనూ ! యక్కటా !”

తృతీయాశ్వాసము, ౪౩.

నీ. “కట్టించుకొనినాడుఁడద వైజయంతంబు, తన కేమొయిది కాశ్వతం బటంచుఁ
గావించెఁ గద యోలఁగము నుధర్మాస్థాని, తనయధికారంబెంతప్ప దనుచుఁ
బాలించెఁ గద స్వర్గఁబట్టనం బెవట్టు, నను దన కదియె కాఁకాని యనుచుఁ
గొలిపించుకొనెఁ గదాఁపలపించియప్పర, స్సతులచే దనపెంపెనత మటంచు

తే. గీ. నార యాయుఁడుఁ డిప్పు డెందరిగ నొక్కొ

మనలఁ దొలివేలుపుల మాటఁమఱియు నవతి

తల్లికొమరుల మాటఁ దత్సర్వరాజ్య

మెల్ల మన కనుభోజ్య ముంచెఱుంగఁ జొక్కొ.”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౧౧.

సందర్భోచితవర్ణనలకై వెదకికొన నక్కఱయే లేదు. ఈ గ్రంథమునం గల మనోహరవర్ణన లన్నిటిని గూర్చి విస్తరించి వ్రాయ పీలు లేమిచే దిక్కదర్శనముగఁ గొన్నింటి మాత్రము వివరించెద. నా చూచినంతవఱకు నాంధ్రప్రబంధములలో నెఁదానియందును ఋతువర్ణన మీగ్రంథమునందువ లె హృదయరంజకముగను స్వాభావికముగను జేయఁ బడియుండ లేదు. అయాఋతువులందు భూవులు మొదలు 'కాపుల వఱకుంగల యన్నియంతస్తులవార లెట్లెట్లు కాలము గడపుచుందురో, ప్రపంచమంతయు నెట్టిమాటుపు లందుచుండునో తెలుపఁబడి యుంటయే కాక, యప్పుడప్పుడు మన యనుభవములోనికి వచ్చిన వయ్య మనము గమనింప నట్టియు, గమనించు మఱచిపోవు నట్టియు, విషయము లన్నియు మనస్సున కొక్కసారిగాఁ బ్రదర్శింపఁబడి, స్వప్నమునందుంబలె నిమేషమాత్రమున సంవత్సరభుక్తి జ్ఞప్తికిఁ దేఱబడి యున్నది. ఇయ్యెడ వీ రికింగలపరిశీలన శక్తియు, బ్రపంచజ్ఞానమును, బ్రకాశితములగుచున్నవి. హాస్యరసాస్పదము లగుపద్యము లనేకము లీఘటమునఁగన్పట్టును.

సీ. “ ప్రహింహిః కుటిహః శర్వగంధః పూర్ణ, కలశాంబుజలు గతిః క్షమముః బావ
నవనాశి కేళవంశకలింజకస్థికుల్, మార్గాతపోత్థత్రయంబు సుదుఃప
జంబీరరసపూరః సమ్మిత మగుతక్రి, సారంబు ట్టపను జంట్లారః జేయ
నాయతకాయమాంసాంతరస్థితతాళ, వృంతముల్ ఘర్జాంబు విరతతనడఁప

తే. గీ. నిదుర గదురంగ నపుడధ్వంసీనజనము, విడియు మెక్కొక పుశ్యాత్మఁడిడినయట్టి
ప్రపన పారసుఖాప్తి మైఁబడల మఱిది, పట్టపవలింఱివనసాంఘ్యపట్టకుండ.”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౭౮.

సీ. “ ముసుంగిడ్డ కుటుమాపుండు కడుప్పటి చెమ్మ, గిలకుండనలఁదిశోకాలు చొచ్చి
హత్తించి తొడిగినఁ క్రొత్తచెప్పలజోళ్లు, దడియకుండఁగ వీధింబడుఁ జేరి
గుత్తంబుగాఁ జాటింకొనిన చుట్టలనిప్పు, లాశకుండఁగ బంచంటరుగులెక్కి
పొన్నుగట్టలయూతఁగన్ దుంగ నక బాటి, పడకుండు గచ్చసాంవడుల నిటికి

తే. గీ. చేలపనులందుఁ జొప్పడుఁ చెలిమిసఁ జ

గాఁవుఁగొమరులు వడుపునుఁ కులఁ గొనన

శాలిపాలికఁ కుటిరఁపాఁజి తేరి

రెట్టకేలకు నజ్జడిఁ నేకితము ||”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౯౦.

సీ. “ పట్టుఁబుట్టముఁ జాటింపటిబోడిఁగిరంబు, నై నొప్పనక్షయంపాతి నొకటి
యిరుకక్షములలోనిఁ తిరునామములపుస్త, కనునను దాళవృంతమున రెండు
క్షుద్రకుటిప్రాంతంశునకభీతినిఁ గుడి, కేలఁ దాల్చినతిరుకొల మెకటి
దాచేతిదారుఖండపుఁదాళయుగిరెండు, స్వప్రకంబులఁబడియు రెండు

తే. గీ. రమణ నష్టదశోర్ధ్వపుండ్రములు దమక, నమనత్యర్థవైష్ణవఁత్యము ఘట్టిల్ల
బికిర మెత్తంగ పాతానింపిండు డిటుగుఁదగధఁసర్వానవానరాంతములనవుడు.”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౧౦౦

సీ. “ నవశాలినసృక్పంతనవిధానైకన, భ్రమముచుగ్రభమదంఘ్రింభవకుంబు
హర్షికప్రీహిసంపానినాజనన, త్వరచరద్రామసేవకజనంబు
పార్థివగ్రాహ్యుఁడౌగ్రహణగ్రా, దువ్యోగిపురుషభంటోత్తరంబు
ప్రతిగేహవర్ణుఁడౌదాస్యవాదననాథ, శోణంగిముఖ్యుఁడౌక్షుద్రజంబు

తే. గీ. దనర నక్ష్యక నాన్రభాంత్రవదోష, మాన్రదోషన్రభాతంబునటుల యిటుల
తిరుగ నయ్యయిసందడించెఱిపి లేమి, జేల కూళ్లకు నెకవంతంబెలుపుదోచె!"

ద్వితీయాశ్వాసము, ౧౦౧.

స్వర్గవర్ణనముకూడ నీరీతిగనె నిరుపమానసౌందర్యము కలదై
యున్నది. ఏవ వొడము జేయకుండ శృంగారరస మొత్తవఱకుఁ జూప
నగునో యంతవర్ణంతము గనఁబఱుపఁబడి యున్నది. ఉత్తరహరివం
శము, మృత్యుంజయవిలాసము, మొదలగుగ్రంథముల యందలి స్వర్గ
వర్ణనలకుఁగూడ దీని యెదుటఁ దలయెత్తి మెలఁగ వలను పడదు.
దిగధీశులు విష్ణుం బొడగని నప్పు డొనర్చిన స్తవము లెంతయు సహజము
లుగా నున్నవి. నైమిశారణ్యవర్ణన, నాచనసోమునిబదరికాశ్రమవర్ణన
వలె జదువువారి మనములఁ దనతోఁ గొనిపోయి, మునిజనావాసమునఁ
బ్రవేశింపఁజేసి, పక్షిజాతులకూఁతలును, సెలయేళ్ల మోఁతలును, దప్పు
నేచప్పుడు లేక యొప్పు నప్పట్టునఁ, బరమశాంతస్వాంతు లై, తపో
ధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠు లై, సంసరణతరణితరణమునకు „శ్రీరమణసేవలె
కేవల నొకలొట" నెఱింగి, „ప్రత్యహముం గృతనిత్యకృత్యులై శౌరి
కథార్థముల్ వినుచు శార్ఙ్గిఁడలంచుచుఁ జక్రిముంగళా కారము నాత్మ
నెంచుచును గాలముఁబుచ్చుచు"నుండు జటిముండలిదర్శన మొడఁగూర్చు
చున్నయది. అదితి దాహృదప్రసవ వేదనావర్ణనల దీటుకొనఁ దగినవి
నేనింత వఱ కెన్నఁడునుఁ గని యుండలేదు.

సీ. “నివరిప్రాలోసివంఁడినబమ్మయిణిపాల, పరమాన్న మొకమానిపత్నియిచ్చెఁ
దనప్రాపుఁ గాంచి క్రొత్తగఘరించినవంత, చెట్టవండ్లొక మునిఁస్త్రీ యొనంగ
నిజగృహకాళిమంత్రితనిద్దమహిమాక్షతల మెక్కమునివధూఁతిలక మునిచె
యవమయిష్టపిట్టవవభృతవక్త్రభా, దృము లొక్కతదిసియిల్లలుదెచ్చెఁ

తే. గీ. దాను బూరించుదేవిపాదముల మీది, గొనబనిర్తాల్య మొకతపోఁభవపురంధ్ర
యిదియే సీమంతకుభోభాననగుకళ్య, పమునిసామంతసీమంతంబరికి నచట."

చతుర్థాశ్వాసము, ౧౧౨.

సీ. “శ్రవణగమ్యముగ నాంరణ్యకోపనిషత్తుఁ, వారాయణముఁ జేయవలయునేమొ
బలమెలర్పఁగ మహేశ్వరునిముంగిటినందిఁ, బట్టియిట్టటుఁ ద్రివ్యవలయునేమొ
గ్రుక్కలొక్కటియెడుఁ, గ్రోలఁగాస్వధితిచే, జలమువంత్రించియీవలయునేమొ
కచమునందికుకొనఁగాఁ బ్రతపుటమునై, విలిఖించి యంత్ర మీవలయునేమొ
తే. గీ. యనుచుశీఘ్రప్రమాత్యుపాయజ్ఞులెల్ల, నుటజబహిరంగణంబునఁనుండి రపుడు
జరతమానికుటుంబినీజవనియుక్తి, నెక్కుటఁ దనీయబాలకాఁహూతులగుచు॥”

చతుర్థాశ్వాసము, ౧౧౬.

వామనమూర్త్యావిర్భావఘట్టము శైలిచేఁ భోతనార్యుని భాగ
వతముతోఁ దూఁగ లే కున్నను, గథాసంవిధానమునమాత్రము దానికి
వీసమైనఁ దీసిపోకుంట యటుండఁ గొన్నివిషయముల దానిని మించి
యున్న దని యొప్పుకొనక తప్పదు. తృతీయాశ్వాసము నందలి శారి
కాసంవాదఘట్టము మున్ను వాకొనినయన్నిటికన్న నెన్నికఁ గనఁదగి
యున్నది. పదలాలిత్యముననేమి, కథాచమత్కృత్యయందేమి, భావ
వివరణముననేమి, కళాపూర్ణోదయ ప్రభావప్రద్యుమ్నములఁ బురు
డించు చున్నయది. ఇతరాంతరంగవృత్తిజ్ఞత్వమును భాషాప్రాప్తి
మును యోజించిచూడ నీశారికలును సూరనార్యుని హంసీవతంసము
నొక్కయాకుననే చదివిన వను సందియ మొదవక మానదు. అమరా
వతీపురికి మరలివచ్చిన పిమ్మట శచీపురందరుల స్వాంతమునకు “దొంత
రవంతలచే సంతరింపఁబడిన దంతుర మగుభ్రాంతి,” కలభాషినీ మౌళికం
ధరులకు, రంభానలకూబరులకును గల్గినచిత్తవిస్మృతీని స్మృతికిఁ దెచ్చు
చున్నది. పృష్ఠాశ్వాసము నందలి కథ కూడఁ జాలవఱకుఁ గవికిం గలస్వ
కపోలకల్పనాసామర్థ్యముం బ్రకటించుచుఁ గళాపూర్ణోదయరుచుల
వెల్లి గొల్పు చున్న యది. ఇందుఁ బాఠునకు నాభీరునకు జరిగినసం

వాదము వలన నీకగ్రవికిం గలసందర్భోచితపదప్రయోగమైన పుణ్యము దెలిసికొనవచ్చును.

గ్రంథనామము:—“మహేంద్రవిజయమునకు మాతృక యైన యుపమాకామాహాత్మ్యము సంస్కృతమున రమారమి నూటనుఘభశ్లోకములు గలదై” బ్రహ్మకైవర్తపురాణమున నొకభాగముగా నున్నది. ఈ కపీంద్రుడు దాని నధికముగాఁ బెంచి, మూలము నందలికథతో నూతనగాథల జతగూర్చి యల్లి, యాతాశ్వాసములప్రబంధముగా రచించి యున్నారు. మాతృకకువలె దీనికిఁ గూడ సర్వవిధముల నుపమాకామాహాత్మ్యమనుపేరే సరి యైన దైనను, “మేంద్రజయంబు ముఖ్యగాథగఁ దోచెం గాన మహేంద్రవిజయ మని దీనికిఁ బేరిడుట ముచిత”ని గ్రంథాది యందుఁ దెల్పఁ బడియున్న కవియభిప్రాయము కేవల మపూర్వ మని కాని యసంగత మని కాని చెప్పఁ జొప్పుడదు. మొదటి మూఁడాశ్వాసము లందును మనువునుగూర్చి యొక్కవాక్య మైన లేకున్నను గథకంతకుఁ బ్రధాననాయికానాయకులు వరూధినీప్రవరా ఖ్యులయ్యును, నాంధ్రకవితాపితామహుని ప్రబంధము “స్వారోచిషమును సంభవ”మనుపేరఁ బరగుచున్నది. దానికన్న నిది సార్థక నామమే.

కథావిషయము;—ఈ గ్రంథముయొక్క ప్రధానోద్దేశ ముపమాకామత్రమహిమానువర్ణనము. ఎవ్వరైన బంధురతటాకోపాంతమునఁ దపంబు సల్పినను, దజ్జలంబుల మజ్జనం బొనర్చినను, గరుడభూధరం బధిరోహించినను, దతూర టస్థితుం డగుచేపుని సేవించినను, దత్తన్త్ర నోభీష్టసిద్ధిరూపమున నాత్రమహాత్మ్య మెల్లరకుఁ బ్రకటికృతం బగుచుండు నని బోధించుగాథ లిందుఁ బొందుపఱుపఁబడి యున్నవి. అట్టికథల ముఖ్యార్థమే సంగ్రహముగ నీక్రిందిపద్యమున హృద్యముగఁ దెల్పఁబడి యున్నది.

సీ. “బ్రహ్మవిద్యామహా • వ్రజ్ఞానిధిత్వంబు, దివిశేంద్రపద్యకై • భవసమృద్ధి
యదితికళ్యచకమా • నాచత్యయోగంబు, సంధ్రనాయక కాతు • కానుషక్తి
నారద్యవతిమాన • తారకజపసిద్ధి, ధూర్జటినిభధూత • దోషవృత్తి
హీనభూతాభసాం • తానికలో కాప్తి, కల్లవతుల్యై • వల్యపదవి

తే.గీ యేతదస్త్రత్పూతవి • ఖ్యాతమహిమ, పహితమహితకథావిధ • శ్రవణవతన
నిరతనిరతులకొదళు—”

షష్ఠాశ్వాసము, ౨౭౧.

ఇక నాయాగాధల గ్రంథవిషయము నుండి విరళపటిచి ప్రత్యే
కముగ వానియందుఁ గానఁబడు రచనావిశేషముల మాత్రము గొన్ని
టివివరించెద.

మొదటి రెండాశ్వాసముల యందును వేదాపహర్త యగుసో
మకాసురునివధ దెలుపఁబడి యున్నది. ఈ భాగము కథాచమత్కృతి
చేఁ బ్రసిద్ధము కా కున్నను, రసభరితంబు లై విసు వొదవింపక చదివి
నకొలఁది మది మదము గదురఁ జేయుఋతువర్ణనల వలన నెంతయుమ
నోహర మై పాలుచు చున్నయది. తృతీయ, చతుర్థ, పంచ మాశ్వాసము
లీగ్రంథమున నెన్నికఁ గన్నకథ లన్నిటిలో మిన్న యైనవేల్పుమన్నెకాని
గాథచే వన్నె తెక్కియున్నయవి. ఈ భాగమును “మహేంద్రవిజయమ”
నుటకన్నను “మహేంద్ర గర్వనిర్వాసనమ”నిచెప్పిన నొప్పిదముగ
నుండును. పేరు వేఱుగ నున్నను, దానింబట్టి కవియుద్దేశము కూడ భిన్న
ముగ నుండు ననుకొనవలసి వచ్చినను, ద్రచ్చి చూచినమాత్ర మింద్రునికిం
గల్గిన శృంగభంగమే ప్రధానాంశ మనియు, దదివరణముననే కవి తమ
సామర్థ్యము నెంతయు వినియోగించినా రనియు, ముఖ్యముగ దానివల
ననే గ్రంథమున కిట్టిప్రాశస్త్య మొనఁగూడిన దనియు, దోఁపక
మానమ. ఈ యభిప్రాయమును స్థిరపఱుచుట కష్టము కాదు. ఈ విషయ

మున మూడుభాగములు స్వప్నముగాఁ దెలియు చున్నవి. 1 పురందరుడును రేంద్రపదప్రభృతం డగుట. 2 నిశాచరుడు శచీవరసింహాన నాధిష్ఠాన మొనర్చుట. 3 త్రివిష్టపతి పునఃప్రతిష్ఠితం డగుట. మొదటి దానియందు రాజు గర్వితుడైనచో ననుచరసహితముగ శిక్షింపఁ బడునని చూపఁబడినది. రెండవదానియందు రాజుగుణశాలియే యైనను, దుర్జయమూర్తుల నికటవర్తులుగాఁ జేరఁదీసినచో వారిమూలమునఁ దానును దండితుఁ డగు నని తెల్పఁబడినది. మూడవభాగమునఁ బశ్చాత్తప్తులైనవారిని భగవంతుఁడు కృపాళుం డై చేపట్టు నని లేలుచున్నది. మదించినవారి కున్నది పోవుటయే మృత్యుసదృశం బగు శిక్ష. అది తమవైరులఁ జేరుట పైదానిని మించినవంచన. తుదకు బ్రతుకుఁ దెరువున కితరుల బతిమాలుకొనవలసినగతికేఁ దేబడుట వీనినన్నిటిఁ దలఁదన్నిన బన్నము. ఇద్దియే మనశతమన్యునకు సంప్రాప్త మైనస్థితి. అది యకారణముగఁ గల్గినది కాదు. మున్నొకపరి విష్ణుదర్శనార్థమై వైకుంఠపురి కరిగి యచ్చట

౯. “మల్లోకంబుల నేలు చుందు సవనం బు ల్నాటు గావించితిన్

దెల్లం బై తగుసౌమనన్యమున వం తింతున్ బుధశ్రేణియం

దెల్ల న్మృత్యుడ నై మెలంగుడు”

ప్రీతియాశ్వాసము, ౧౫౦.

నని విష్ణువీఁగి తుదకు శ్రీహరిం బొడగాన లేక, శారికలచేఁ దిరస్కృతుఁ డై, నారదనిచేఁ బరిభూతుఁ డై యరిగినత్రోవనెమరలి వచ్చెను. అయిన నంతటితో జ్ఞానము దెచ్చికొనక, మదాంధుఁ డై కరణీయకార్యముల మఱచి, యకరణీయకృత్యముల జరపుచు, గురువుల నాదరింపవలయు నని తెలిసియు ధుర్వాసునకుం బరిచర్య సేయక,

వారిప్రసాదము నిరాకరింపఁగూడ దని యెఱింగియు నట్లానర్చి, య
త్రాపసుకోపాగ్ని రగులఁ జేసి శాపోపహతుం డయ్యె. కావుననే
పూర్వముకన్న నధికశిక్షకుఁ బాత్రుఁ డై తనరాజ్యమును గోల్పోవు
టయే కాక యది శాత్రవుల యధీన మగుటఁగూడఁ దాఁ జూడవలసి
వచ్చెను. తనతప్పు తా నెఱింగినవాఁడగుటచేతనే యసహాయుం డై
శ్రీహరిదరిఁ జేరుటకు వెఱచి, సురగురునిం గూడఁ దోడితెచ్చుకొనవ
లసి వచ్చెను. ఇతఁడు నేర మొనర్చిన కారణముననె „బ్రత్యక్ష మైతి
నీకు మాత్రంబె సురపాలనైకలోల” యనియు, „మెచ్చితి నీనచ్చరి
తకు, వచ్చినపని ముచ్చటించి వర మడుగు”మనియు, బృహస్పతితోఁ,
గుపీతుం డగు నాహరి, బలారిం గికురించి మాటాడఁ దొడంగె. ఇం
ద్రునివలసి లోపమును, నాతని శిక్షింపవలె నను నుపేంద్రునిమనోనిశ్చ
యము నెఱింగిన వాఁడై, రాజనీతిపారంగతుం డగుగురుం డతిజాగ
రూకతతో నంత వఱకు జరిగిన దంతయు న్యాయ మని యొప్పుకొని,
యతివినయోక్తులఁ దనచునోభీష్ట మల్లనల్లన వెల్లడిచేయఁ గోరి
„శ్రీవర! దేవరం గనుటచేతను జేతనులు...నిత్యవిభవంబును గాంచి...
సదాసుఖతులౌదు రటంచుఁ గోవిదులువచింతు”రనియారంభించి, „దేవ
ర పాదసూపుటయే వర ”మని స్తోత్రముచేసి, „స్వర్గమర్త్యపాతాళ
ములు దేవమనుష్యాసురులకుఁ దావలములుగ” సృష్టింపఁబడి యున్నను,
„ద్రిదశాలయం బని స్వర్గమునకు, బలిసన్న మనుచుఁ బాతాళమునకు”
సంజ్ఞ లమరుచున్న నిప్పుడు „తత్క్రమంబు దప్పటకుం” గారణ మొం
డఁడనోపు నని యొడఁబడి, కడ కేంద్రున కొడఁగూడిన కడగండ్ల విడివి
డిగాఁడెల్చి, „దీనజనతార్తిసంహారి దానవారి శౌరి యనుఖ్యాతి

నిలుపు కొమ్మ"ని వేవిధముల వేడుకొనఁ జొచ్చె. ఇంటియ కాక పన్న
గళయనుఁడు ప్రసన్నుడై "మీసంకటములు దీర బలిని రసాతలసీ
మకుఁ బంపెద" నని మాట యిచ్చిన పిమ్మటఁ గూడ సురాచార్యునికిఁ
దనివి తీరకుంటఁ జూచి, "పలుమఱు శ్రీహరి గురునిం దలఁపు తెలుపు
మనిన నిండు నాకము నంచు న్నిలుపు మని కోర" "నవ్వుచు నటు
కాని వ్వుని హరి యనుగ్రహించె" నట! సురేశ్వరునకు బుద్ధిగఱపు
టకుఁ గాకున్నఁ జుట్టుగైదువుజో దింత బెట్టునరి సేయుట యెన్నఁ
డైనఁగని యున్నారమె? వజ్రనాభదైత్యుఁడు స్వర్గముపై దాడి వెడలి
సురలఁ బాఱఁదోలి నప్పు డింద్రునిఁ గని, కృష్ణుఁ డిష్టబంధువనియు,
సత్పురుషుఁ డనియుఁ గొనియాడి యాతనివెఱపుఁ బోఁ జఱచుట
మన మెఱుంగఁమా? ఈ గ్రంథాదియందు వేదములఁ గోల్పో
యినబ్రహ్మ తనతండ్రి యొద్దకు నిర్భయముగాఁ బోవుట మనము గని
యుండ లేదా? హరి యైనను దనయభిప్రాయ మస్ఫుటముగాఁ దెల్పి
యుండ లేదు. "కులబలసంపదాచలు దగులూర న హత్తి న మత్తవృ
త్తి...తద్బల ముడివోయినప్పుడ కదా"తొలఁగు నని మొదట జనసా
మాన్యముం గూర్చిచెప్పి, పిమ్మట ఋభుక్షుండు "ప్రభుతావ్రభవప్రభూ
తపటువైభవగర్వభరంబునఁ దజ్జిత దప్తి భవానిప్రసాద మభిభవించె"
ననియు, మర్వాసుఁడు "సదయుం డై గోవిందుడై కలఁ డటంచు
వాక్రువ్వక యూరకయే వెడలిన" శాపము గ్రమ్మఱింప నెవ్వరికిఁ దర
ముగాదనియు, బాతశాలాధ్యక్షుఁడు తనక్రిందియుపాధ్యాయుని ధికర
రించిన విద్యార్థికి బుద్ధిచెప్పిన చొప్పున దిక్పాలనాధికిఁ దలవంపు గలుగఁ
బలికెను. మాతీయు బలిభంజన మొనర్చిన పిదపఁ గూడ "స్వారాజ్యం

బింధ్రునిచేత సాంద్రప్రేమంబున నిస్తంద్రత నేలింపుమని” మునులు ననిమిషులును మనవి సేసిను గాని పట్టాభిషేకంబున కియ్యకొనఁ డాదె. అంగీకార మొసంగిన విష్ణుటఁ గూడఁ, దాను సన్నాహ మొనర్పు మనుటకు మున్నపార్వతీవరమేశ్వరుల నారాధింపకయే, బ్రహ్మర్షియుక్తుం డై పట్టాభిషిక్తుం డగుటకు వచ్చి యుండె నని విని “యేకతంబున నింత పుట్టె, దాని నిపు డైన మరలింపఁ గానఁ డయ్యె” నని వాస్తోష్పతిం గూర్చి గీష్పతితో మొఱవెట్టి పాఁగెను. ముక్కంటియు నాతనిమచ్చెకంటియుఁ గూడఁ దెఱగంటిదొర తమయడుగులపైఁ బడి మ్రొక్కు లిడిన లేవనెత్తి “యైన దేమయ్యెనో భుక్తమయ్యె గాని, యిప్పుడైనను దృశ్యమయిండు కైన, నీశ్వరుని కంటె భేద ముంచెంచఁ బోకు”మని చెప్పి, యాతని యహంభావము వేరంటఁ దెగనటకీ, తమ పురి కరిగిరి. కావున నీమూఁడాశ్వాసములలో మహేంద్రగర్వభం గము ముఖ్యాంశ మని సంశయములేక చెప్ప వచ్చు. అయినను, మొద టఁ బడరానివెతలఁ బడి, తుదకు స్వకర్తృకముచేత నైన నేమి, యీశ్వ రసంకల్పమున నైన నేమి, కథానాయకుఁ డానందాభ్యుదయ ముదిన కారణమువలన, నయ్యలరాజు రామభద్రుని గ్రంథమునకు “రామాభ్యు దయ”మను పేరు వచ్చిన లీరుననే, మహేంద్రునకును భగవత్కటాక్షమునఁ దుదకుఁ గలిగిన విజయమునుబట్టి యీ గ్రంథమునకు “మహేంద్ర విజయం”బను నాహంబుంచఁబడి యుండ వచ్చును.

షష్ఠాశ్వాసమునందలి కథాసూత్ర మొక్కొకచోటఁ జిక్కుగాఁ దోచిన నోపకతోఁ జదివిన వదలించుట సులభమే. క్షేత్రమహిమను దెల్పు నవి కొన్నియుఁ, దారకమంత్ర ముపదేశ మందినవారికి వేంకటే

శుండు సులభగమ్యుడని చూపునవి గొన్నియు, నై దీనియందుఁ గూర్చబడినకథలు రెండు విధములుగా నున్నవి. అశ్వత్థవృక్షము నాశ్రయించి యున్నబ్రహ్మరాక్షసోత్క-రమునకుఁ “బద్ధయోదకబిందు సంస్క-మునను, చుష్టభావంబుమాత్రంబె తొలఁగెఁ గాని” “బంధుర సరోంతర్వారిపూరంబులం దానంబాడు” నంతవఱకుఁ బిశాచవృత్తి విడిచి పోదయ్యె. తాక్ష్యశైలాలోహణ మొనర్చిన వెంటనే మూకబ ధిరాంధపంగులకుం గలయవరోధము నివారింపఁ బడియె. కళింగరాజు కన్య చిటుతప్రాయమున గరుడభూధరమునకుఁ దోడ్కొని పోఁబడియుం టుం జేసి, బ్రహ్మరాక్షసులనుండి రక్షింపఁ బడుటయే కాక యాంక్షేం ద్రుపురంధ్రి యయ్యె. పుణ్యక్షేత్రముల నన్నిటిఁ గన్న నారదున కుపమా కలఁగి గాని తారకజపసిద్ధి కల్గదాయె. ఈ వంశ్రరాజ ముపదేశ మం దినవల్లవునకును బీతికాపురవల్లభునకును, వేంకటేశుండు నశుం డై కోరినవరము లాసంగెను. కళింగరాజతనూజ వృత్తాంతమును, బీతికా పురాధీశులకు వంశవరంపరాగతము లగునామధేయముల వృత్తి యును, దెల్పుగాథ వస్తాశ్వాసమున కెల్ల స్తోత్రపాత్ర మై యున్నది. కొన్నిగ్రామనామముల యర్థముం బట్టి మిగుల నేర్పుతోఁ గూర్చబడిన దగుటచే, స్వకపోలకల్పితం బయ్యు వాస్తవముగానే తోచు చున్న యది. ఒంటిమామిడియే మునివాసము; రావికముపాడే బ్రహ్మరాక్ష సుని రావి; తేటగుంటయే ద్విజుండి; వార్చిన గుంట; గోపాలపట్టణమే వల్లపులపల్లె. వల్లపుని వృత్తాంతము కూడ శ్లాఘనీయముగనే యున్నది. విద్యాగంధ మెఱుంగక పశుప్రాయుఁడుగాఁ బెరిగిన వానిక సామాన్యముగ నీశ్వరతత్త్వ విచారణాసక్తియే పొడమదు. పొడ

మనసు వానిమనం బాధ్యాత్మికవిషయములఁ జాలమారము పో నేరదు. ధరణీజాతప్రాతమును, జంతుసంతానమును బెట్టుపోతలు లేకయే పెరుగుటయు, నంతరిక్షమున లక్షలకొలదినక్షత్రము లాలంబరహితము లై వ్రేలాడుచుండుటయుఁ జూచి, యాదికారణ మగు శక్తి యెచ్చటనో యుండి తీరవలయు నని గ్రహింపఁ గలఁడు కాని, యాశక్తి యిట్టి దని నిరూపింపఁ జాలఁడు. కావున నట్టినిష్ఫలప్రయత్నముల నుండి యాతని మనస్సు వెనుకకు మరలిపోవును. పిన్ఘటఁ జీతమునఁ గల్గుమార్పులు వానికి లభించు సాంగత్యము ననుసరించి యుండును. సర్వసాధారణముగ ముక్తిమాగ్ధా న్నేషణానక్తచి త్రవృత్తాంత మిట్టి దయై గన్పట్టును. ఇదియే మిక్కిలిరమ్యముగా నించు వర్ణింపఁబడి యున్నది.

“ భాషాభిమాని.”

19—9—1906.

త ప్ప ట్ట లు .

పాఠట, పత్తె.	తప్ప.	ఒప్పు.
౪ ౧౭	మునుగొనంగ.	మునుగొనంగ.
౧౨ ౧౭	నాగమములు.	నాగమముల.
౧౩ ౨౫	శాస్త్రములు.	శాస్త్రముల.
౧౬ ౨౨	రామనట్ల.	రామలట్ల.
౨౭ ౯	క్రోధముఖారి.	క్రోధముఖారి.
౨౮ ౭	అనభండా.	అనభుండా.
౪౫ ౨	నెర్దేవ.	యర్దేవ.
౫౧ ౪	తోడఁజేర్కొనక.	తోడనూఁకొనక.
౫౩ ౨౨	రభోర్ధితా.	రభోర్ధితా.
౫౮ ౧౫	నియ్యయోగ్య.	నియ్యయోగ్య.
౬౦ ౬	దెనంగు.	దెనంగ.
౬౩ ౨౦	హినుండనక.	హినుకుండ.
౭౪ ౧౨	పార్తి.	పార్తి.
౭౫ ౧	జేరి.	జేరి.
,, ౨౫	యినరు.	యినరు.
౭౮ ౨౪	విశ్వానంబునకు.	విశ్వానంబునకు.
౮౧ ౧౨	మయూఖ.	మయూఖ.
౮౨ ౧౫	దొలఁగునటవే.	దొలఁగునటెయిది.
౮౩ ౨	మొందునో.	మొందునో.
౮౪ ౨౨	పాటి.	పాటు.
౮౭ ౧౦	రాదపు.	రాదపు.
౮౮ ౨౫	జేసెయిచ్చో.	జేసెయిచ్చో.
౯౬ ౧౨	యిఁజిస.	యిఁజిస.
౧౦౧ ౨౨	నీతి.	నీతి.

పాఠట, పత్తె.	తప్ప.	ఒప్పు.
౧౦౨ ౭	మం.	మ.
౧౦౬ ౧౮	మెఱయంగ.	మెఱయంగ.
,, ౨౪	పారతరు.	పారతరు.
౧౧౩ ౧౨	లొలువ.	లొలువ.
,, ౨౫	పిడవ.	పిడువ.
౧౧౪ ౨	పాత్ర.	పాత్ర.
,, ౧౦	గిన్నరాపతి.	గిన్నరాధిపతి.
,, ౨౩	గధ.	గంధ.
౧౧౫ ౩	తోయంబులు.	తోయంబుల.
,, ,,	ప్రసవములును.	ప్రసవములను.
౧౧౯ ౧౩	నమరచన.	నమర్చన.
౧౨౧ ౧౭	గేఱాయి.	గేఱాయి.
౧౨౪ ౨౨	కలిసిస.	కలిసిస.
౧౨౬ ౧౦	వానిని.	వానిని.
౧౨౮ ౧౮	ధనంబుల.	ధనంబుల.
౧౩౨ ౧౧	విరించనమతుఁడు.	విరించనమతుఁడు.
౧౩౪ ౫	ప్రాంతి.	ప్రాంతి.
౧౩౫ ౭	రానియొక్కటి.	రానిదొక్కటి.
౧౩౬ ౪	గాదగు.	గానగు.
౧౩౭ ౨౧	మన.	కొను.
౧౩౮ ౬	యెయ్యికో.	యెయ్యికో.
౧౩౯ ౬	ప్రతిపాది.	ప్రతిపారి.
౧౪౦ ౩	కోర్కెలిడ.	కోర్కెలిడ.
౧౪౨ ౫	నిపుడయే.	నిపుడయి.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీగణాధిపతయేనమః.

శ్రీనరస్వతీదేవ్యైనమః.

శ్రీహయగ్రీవాయ నమోనమః.

శ్రీ మ హేంద్ర విజయము.

ఇ స్త దే వ తా స్తు తి.

శ్రీరంజన్మనోనర్మః గాత్రత శిలాః జీవప్రదానప్రభా
భారంధర్మముః నాంచి దాతుశకలఃద్వంద్వంబునుం బాదుకా
కారం బూని భజింప భూభరణభాగ్యస్సూర్తిః గల్పించు సీ
తారామాంప్రియుగంబు మాకు ససుఖోదారాయురైశ్వర్యముల్. ౧.

- చం. వసుధ జనించి యాజనకవంశము నయ్యినవంశ మింపుసాం
పెనఁగ సమున్నతత్వము వంహింపఁగ మించినసీత శీతద్య
క్ష్మినరణము ల్బుధారనపరంపరిలై యలరాదుఁ గాత శే
డనద్యుశోవాదస్ఫురణ • నన్నదభీష్టలతాఫలాప్తికా. ౨.
- కా. శ్రీవర్ధిల్లఁగఁ జేయుఁ గాత్రత జటాశ్రేణీమిథోబంధరే
ఖావిశ్లేష మొనర్చ స్వర్గది తరంగగవ్యాజహస్తంబుచే
తీవిం జొన్నినదంతకంకతముమాడ్కి స్తూరి లేఁజల్పదా
ల్పావుం దాల్చినశంకరుం దెవుడు సుమ్మదం బెదం గ్రమ్మఁగన్. ౩.

ఉ. స్నానజలంబు ధౌతవసంసం బనులేచన మోగిరంబు దా
నే నెఱిఁ గూర్చి నాఘ నెనియించు నె పెండిలికూతు రంచు పం
వ్యానముఁ బూని యవ్వరుని • యవ్వ నటించు నటించుభృంగించు
దానకు నెచ్చెలుల్ నగిన • నవ్వెడుకాంకి మమ్ముఁ బ్రోవుతఁ. ౪.

చం. అనువమ మైనగూర్తచతుఃరాసన రూఢికిఁ దోడు పత్యవ
ర్తనము మెఱుంగునెట్టి విబుధప్రకరంబుల కెల్లఁ జెద్దయై
మనుమని న స్తకాలనఁమానితుఁ జేసిన పద్మయార్ద్రప్రసా
ద్వనరుచుఁడౌ మహామహుఁ బిఁతామహుని స్తుతియింతు నెంతయుఁ. ౫.

కా. శ్రీపూర్ణాకృతిముక్తిసాధచతురంఃప్రిస్థాటికస్తంభశో
భాపీతీకృతశాతమన్యవశిలాభాస్వస్థుఃకోద్యద్రజ
శ్చి) పేర్తిం బురుషార్థపాలి నిడ నాశ్రీధేనువాగీశ్వరీ
రూపం బూనితనర్చువాణి పమకూర్పు న్నాకు వాగున్నతుల్. ౬.

నీ కలుము లీ నోహడే • కమలాప్రసుతరాజ్యసంఘటనోహయఁచతురమంత్రి
యిష్టార్థము లూపంగఁడే బాసకీరాఘవానున్యకృతలవాఁడైకదూత
చిత్రరాయున్వృద్ధిఁ జేయఁ జాలందే లక్ష్యజీవదానభిషగ్వరుండు
కళల నీ నేరఁడే • ఘనమానిసంపూర్ణరామపభైకపాఁరాణికుండు

తే.గీ. పావనాకృతి శైవాంశంభవుండు శ్రీహరిస్వరూపుండు భావివిరించనుండు
నిరవధికకీర్తి యగునాంజనేయమూర్తి, తల్పప్రసేవనములు జగఁత్పావనములు. ౭.

నీ. ప్రవితతప్రత్యూహాపవమానగీర్తనదు, ర్వారణఁడా జగఁరంబువాడు
బహుళాంతరాయవర్షత వివిక్లదన, ప్రాజ్ఞైకదంతపఁజ్రంబువాడు
పలువిఘ్నగఁతుఁడఁజనమధూనన, ద్రాఘివృత్తశూంసర్వముఁవాడు
ఘనతరాతంకపంకతాళనపటిష్ఠ, కటతఁ దానోదంకఁబువాడు

తే.గీ. భూరిపుష్కరపూత్రారంభారికల్పితానయవర్షసిక్తరాంపాద్ర్యుపత్య
కాతటోత్థాతకేళినఁఁగ్రీతివాడు, సిద్ధిగణనాఘఁ డిష్టప్రిఁజేయుఁ గాత. ౮.

మ. కవనాభ్యేతువంబు నాటి జగతిం • గాండోన్నతిం బెంచి వ
ర్ణవిలాసస్థితి సంఘటించి రసనంపన్నాధురీసాధురీ
తివిశేషంబు రసజ్ఞజాలమునకుం • దెల్లంబుగాఁ గూర్చి గౌ
రవముం జెందినవారి భక్తిఁ దలఁతుం • బ్రాచేతసవ్యాసులఁ. ౯.

కం. నన్నయభరితమమౌజ్జక, నన్నయభవ్యోక్తిగా మోసర్చునుఁ గృపచే
నన్నయభయధృతిమతితో, నన్నయభట్టాదికవిజనంబునుతింతున్. ౧౦.

మ. తమకావ్యాదుల సత్కవుల్ గొనుకవినిఁదం జేసి” యం చొక్కభా
గముఁ గల్పించి రకారణంబు యది నిఁమృదుణ్యమాత్మర్యభా
వమె కా కాఘను లుండకున్న నలదేవానాంప్రియశ్రేణి కె
ట్లమరుం గీర్తివిశేషపూర్తి యిలఁ గాఁవ్యాసారపూరోక్తమై. ౧౧.

కం. అని యిష్టదేవతావం, దనముఖకావ్యముఖిలక్షణంబుల నెల్లం
బానరించి యెద్దియే నొక, వనమాలిత్రేత్రమహిమ • వర్ణించుటకై. ౧౨.

కం. ఊహల కనుగతిగాఁ గౌ, తూహల మెద మెదల భక్తిఁదోహలహితపం
దోహలలితానుమతి ను, త్సాహలసచ్చక్రిపూర్ణతాహలహలికన్. ౧౩.

కం. ఏవానిం గృతిపతిఁగా, భావించునొ యెట్టిదివ్యభవ్యత్రేత్ర
శ్రీ వర్ణము యనియోజన, కావించుచునుండి యే నొకానొకరజనిన్. ౧౪.

సీ. శ్రీజానకీదేవి • చెలఁగువామాంకభాగముతో నిరాబారిఁగను లతోడ
నాంజనేయాంజలిఁస్యస్తమా శస్తమా, పదముతో నధికసంప్రదముతోడ
వెనుక సౌమిత్రి పట్టినయట్టిచూరుమండ, గొడుగుతో నపగంజింపుడుఁగుతోడ
భగవత్త్రుఘ్నులు • సురలులూనినపాస్వ, ముగముతోఁజిలునవ్వు మొగముతోడ
తే.గీ.గరములు మొగఁచ్చునపులతోఁగవులతోడ, బ్రేమరసపూర్తిబట్టాభిరామమూర్తి
పుష్పకాంతరవర్తిఁనుఁవూర్పుల్యకలన నామ్రాల సరిచినట్టులు దలంచి. ౧౫.

చం. నిలిచినకౌసలేయుఁ గని • నప్పుడ నప్పుడ మిమ్మడింప సాఁ
గిలి ప్రణమిల్లి కొంతవడికిం బులకించినమేనితోడ దో
యిలి నిటలంబునందు ఘటింయించి తదాచితచాతుర్యము
గళమహనీయమూర్తివేదకంజములం దింకించు చున్నెడన్. ౧౬.

మ. ఉపమాకాకృతిఁ బుష్పకంబును నుపంఖోర్విధగత్ర సువ
ర్ణవరాభ్యోన్నతక్షిబంధురసరఃప్రాధి స్థానూపత్తరా
జ్జపుట్రోడము వేంకటాధిపతిశేవన్ రామచంద్రుండు నా
కపు దాదేశమురీతిఁ దోచె మును నే • నాదేశముం గాంచుటన్. ౧౭.

కం. వెరవు నెఱుఁగు నెఱుఁపుం, వొరకొన నప్పుడు నను ల్నుంతు లేనయఁగఁ జె
చ్చెరఁ గన్పొఱంగి యెటకే, నరిగెను శ్రీరామమూర్తియనుచరముతుడై. ౧౮.

కం. అంతట జాగ్రదవస్థాక్రాంతుడనై యుండు నపుడె కనుపట్టె నితం
డెంతవిశదప్రసాదస్వాంతము గలవాడో యనఁచునతికుటుకముతోన్. ౧౯.

సీ. మద్వంశజుల దయామతిమీఱ నాదిమృగ్ధీయుఁ బ్రోచె వారలన్నిఁడు కలరి
మత్స్యతామహాఫితామహు రామశాస్త్రిని, దోడబల్కుచుఁ గృతార్థునిఁగఁ జేసె
మత్స్యసితాఘ్రమఁమహితు వేంకటకృష్ణ శాస్త్రి నేలెను దదంబులకు మెచ్చి
మత్స్యతామహుఁ గాచె • మహిని సీతాదామశాస్త్రిఁ దత్సేవకు • సంతసించి
తే.గీ. మజ్జనకు నాత్మబోధసంపజ్జనకునిఁ గృప మనిచె మున్ను వేంకటకృష్ణశాస్త్రిఁ
దత్తిదువచారసంతుష్టఁచిత్తఁడగుట, నన్నునున్నించె నిలులుప్రసన్నవృత్తిఁ.

తే.గీ. అనుచు ముదితాంతరంగుడ • నగుచు నిష్క్రందెవరిం బగురఘుపతిఁ ధ్యానవేళ
నానివిభవావతారమఁర్చావఃకాగ, మవఁ జాపుట కేమిహేతువో యటంచు.

కం. మామూర్తిద్యయ మొక్కటి, గా మది భావింపు మనుటఁగా నెంచి కృతి
స్వామిని రాముని వర్ణ్యక్రిమహితుని వేంకటేశుఁ • జేయుటలఁపుతోన్. ౨౦.

తే.గీ. దేవభాషాదితఁజు లాంధ్రీకృతింబు, లైఁ సులభార్థపద్ధతులగును దాన
నఖిలపత్నీయతైలచే • నలరు నందు, నలన వలనగువిఖ్యాతి • కలుగు నంచు. ౨౧.

తే.గీ. బ్రహ్మకైవర్తనామఘంరాణవిజితే

గరుడశైలఘన క్షేత్రంగురుమహత్త్వ

మును దెనుఁగొంఠుఁ గుతుకంబు • మనుఁగొంఠం

మును కనుఁగొన్న తద్దామఁమును దలంచి.

౨౨.

సీ. ఆపసున్నతశైలఁభాసమానానిమ, ప్రాసాదమంటపఁప్రాంగణంబు
నాపావనగ్రామఁసోపానపార్శ్వప్రదీపావరీష్ఠుఁగఁదిష్టభ్రమంబు
నారామణీయకఁస్సారామలోపత్య, కారామకులనీసుఁసారథింబు
నామేఘమేచకఁక్రిమేదుఁమేయ, కోమలస్వామిలేజోమహత్త్వ

తే.గీ. మాపురం బాసరం బారఁధావతంస, బామహాతైర్ధికులు నాయుఁపాయనంబు
లామహాత్మ్యవ మాభోగఁమాప్రసాద, మామహాఽక్షిఁ గనినట్టులఁపుడుదోఁచ.

చం. ఇలఁ గలమానవావరి కంభీష్టదుఁడై సులభప్రసాదుఁడై
కలియంగమందుఁ దోడబల్కుకం దగుతేలుపు వేంకటేశుఁ డ

బ్బలితపుదైవతంబు నిలువం జెలువం బగుగారుడాత్రికి

స్థూల భుషమాక తన్నహిమ • నెక్కొనుగాధ లభించఁ గోరుచోక, ౨౩.

సీ. దైవతమతాచారః తత్త్వరహస్యజ్ఞః, డఖిలపురాణేతిహాసవిదుః
దేవతాబ్రాహ్మణాః తిథిపూజనాసక్తః, డలిపిరాలాన్యవాఽయాభిచంద్రుః
డమితతీర్థత్రేతాయాత్రాతిమాత్రప, విత్రగాత్రుః డుభఃస్తోత్రపాత్రుః
డనఘుః డనిత్యసంత్యవచఃప్రచారుః, నగులత్త్వజార్యసంభావ్యుః
తే.గీ. స్వప్తవర్ణసమిప్తిగాఽవ్రాసికొనిన, సంస్కృతగ్రంథము సుసంగః • సంతసమునః
గరుడగిరిశేఖరాధ్యుః డింక్రరణిః గరుణ, పృథ్విప్రాకృతిని వచ్చి డెననంగ.
కం. దానిం గొని చదువుకొనంగ, నింద్రజయంబు ముఖ్యః గాధగః డోచెన్
గానమహేంద్రవిజయ మః, దీనికిఁ బేరిడుట మంః ని కదా యనుచున్.

చం. ఆదనుల దైవతానలి కుండగ్రముగాఁ గృప భక్తపాలిపై
నొడవిన సజ్జనాకృతుల • నొక్కొకచోఁ బాడనూపు నంచు న
భృదయపరంపరాప్తి కిది • యొప్పునూచక మంచు నెంచికొం
చెద ముదమంది రామవిభు • నిక్కృతికిం బలిఁ జేయువాడనై. ౨౯.

కం. రామకరుణా త్రవృద్ధి, తేమకళాభోగభోగః కృతికృతికీర్తి
స్తోమకమనీయవైభవ, మానుకవంశావలీక్రమం బెఱింగింపున్. 30.

❧* కవివశావతారవర్ణనము. *❧

సీ. బ్రహ్మలకు వైనవాఁడైనసాతత, మగుచు నగోచరం • వైనదెద్ది
యాద్యంతశూన్యమై • యఖిలంబుఁదానయై, తన కఖిలముగాక • తనరు నెద్ది
నిక్కాలములకు భేదింప కవిభిన్న, ముగ నిత్యసత్యమై • నెగడు నెద్ది
సంతతాఖండసుఃస్వప్రకాశకమహా, జ్యోతిస్స్వరూపమై • యొప్పు నెద్ది
తే.గీ. యట్టి శ్రీకృష్ణప్రసాదమైనయట్టి, యాదినారాయణుని నాభియందు ముందు
పొందుగఁ దదీయపంకల్పమున సిన్పిత, పరఁగ సరఁగఁజనుర్లుఖఃప్రహ్లాదమె.

కం. ఆవనజాతప్రభవుని, పావనమూర్త్యంతరములు • ప్రభవించిరి లో
కావనసక్తులు నమదు, జీవనశక్తులు నుతు ల్యఃస్మిన్ప్రభుత్వత్. 3౧.

తే.గీ. పరమపావనదివ్యతఃపఃప్రపూర్తి, శిష్టముష్టింపచక్రబంశేష్టమూర్తి
యాత్రవిద్యాబరిఫుఁడొనవ్వసిన్ప, గోత్రమునఁ బుట్టె గౌండిన్యః గోత్రమాని. 33

కం. రెండవశిఖండశిరోమండనుఁ డన సర్వమానిమండలమణిమా
రైండద్యుతిగౌండిన్యఁ డ, ఖండతపశ్రీప్రభావఃఖనియై తనరెక. 3౪.

- కా. లోకస్తుశ్చయదు శాంతిదాంతినిధి సుశ్లోకుండు నైనట్టియా
శ్రీకాండిన్యమహామునీంద్రుని తపఃశ్రీగౌరవం బెట్టిపో
లోకంబం దితరర్చి గోత్ర లోకపాలుం బాలు తద్గోత్రజాల్
ప్రాకట్యంబుగఁ గావ్యకర్తలు బుధశ్లాఘ్యుల్ గలా రన్నఁగన్. 3౫.
- కం. ఆకాండిన్యసగోత్రు ల, నేకులు గల రిల రమాసమిద్ధకటాక్ష
శ్రీకలితలలితకవితా, ప్రాకటనైపుణ్యపుణ్యపరిపాకమకుల్. 3౬.
- కం. అందు మతత్రయభూమి, బృందారకబృందమలను + వెలసిరి స్సార్తుల్
గొందఱు వా రిరుతెఱఁగుల, నుందిరి వైదికులునా నియోగులు నాఁగన్. 3౭.
- ఉ. అందుఁ ద్రిలింగవైదికబుధాగ్ర్యకుటుంబజనాగ్రగణ్యరూ
ధిం దగుఁ బాండితిం గనినఃశీవుల దేవులపల్లివంశ మొ
వ్వం దనకాన్ను ముత్తైములఁపోడిమి వృత్తవిశుద్ధమై గుణా
న్నందగతిం దనర్చి మహిమత్యుపకంఠవిభూషణంబుగాన్. 3౮.
- కం. ఆదేవులపల్లవస్వయ, యాదోనిధిపూర్ణచంద్రు + లగువిద్వాంసుల్
వేదంబుల శాస్త్రంబుల, వాదంబుల నెదురులేనివారలు గారే. 3౯.
- కం. ధరఁ గొంద అందు సీతా, వరపదసేవనవిధానఁపావనులు గగం
బర్జయం గొందఱు లక్ష్మీనరసింహపద్మాసేవనప్రహ్లాదుల్. ౪౦.
- మ. సముదంచద్గతిఁ దక్కుటుంబములు గృంష్టాగౌతమీమగ్ధభా
గమునం దాగిరిపల్లినామకమహాఁగ్రామాగ్రహారంబు ము
న్నమరకఁ స్వప్రతిభావిశేషముల కఃత్యానందుఁడై ఘాదాకా
యమరం చిచ్చుట నచ్చట న్నిలచె నిత్యం బైనకాజాచిగాన్. ౪౧.
- ఉ. వారలలోన రామపదఃపంకజభక్తినిరంకుశప్రభూ
తారభక్తిప్రభూతపటిఁబూసమమంజులవాక్ప్రసంగవి
ద్యారమణీయకీర్తిసముదారుఁడు వేంకట ధీరుఁ డెంతయుం
గూరిమి నిల్చెఁ జామరలఁజొట పురిం దదధికు జొరికన్. ౪౨.
- తే.గీ. అపృథకపృథకు వారలఁయందు మఱియుఁ, గొందఱలమండలేయుఁగోరుమిల్లి
మొదలుగలయూర్జఁగాఁపురంబుగవనించి, రచ్చటచ్చటివిభులసంఘాధనముల.

కం. దేవులపల్లికులాగ్రణి, యావేంకటసూరిమణి బుంధావళిమదినం
భావింప మించుప్రతిభం, గావించెం గావ్యనాటంకము లమితముగాన్. ౪౪.

తే.గీ. సప్తగోదావరాంతరంజనపదమున, నెందు షడ్వగ్ననీపారంధృక్వః డైన
యతనిసిద్ధాంతసాంప్రదాయంబె కాని, పరమతోదితరాధ్ధాంతంఘటితి గలదె.ర౪.

కం. అతనికి స్వప్రతిబింబ, ప్రతిముఁడు బ్రతిభావిశేషంవాచస్పతి యా
నుతుఁడు జగన్నాథార్యుఁడు, ప్రతతయశస్కుఁడు జనించెంవంశకరుండై. ౪౫.

కా. సాధుస్తుత్యచరిత్రుఁ డర్కసమతేజస్కుండు సర్వావనీ
నాథానీకసభాప్రపూజ్యుఁడు జగన్నాథాభిధానార్యుఁ డం
బోధిస్సారతరంగరంగదురువిన్నూర్జడ్వచస్సంగునిం
గాథా బోధనశాలి వేంకటబుధుం • గాంచెం దనూజోత్తమున్. ౪౬.

కం. ఆవేంకటబుధమణి గనె, ధీవాచాజితబృహస్పతి భుజంగవతి
శ్రీవృషుల రామకృతిఘనుఁ డావేంకటరామకాస్త్రియనునందనులక. ౪౭.

తే.గీ. అగ్రజం డొప్పె నకలతాస్త్రార్థచేది, సేతుశీతాచలాంతరంఖ్యాతచరితుఁ
ఁడఖిలసర్వంసహధీశ్వరాల్పితుండఁ, కీర్తిలసితుండు శ్రీరామకృతివరుండు. ౪౮.

తే.గీ. అతఁ డెలమి మైలవరపువంశాభిచంద్రుఁ, డగుచు విఖ్యాతిఁ గనువేంకటావధాని
పుత్రికామణి ధర్మకంఠత్రముగను, గొనియె సీతాంబసకల సద్గుణకదంబ. ౪౯.

సీ. మును ధారిణి జనించి • జనకావ్వవాయంబు, బరమపవిత్రమై • పరగఁ జేసి
పిదప శ్రీరామసాధ్వీరత్నమై మించి, యినవంశమున కెల్ల • ఘనతఁ దెచ్చి
ధర్మతోడను మహావనవర్తన మొనర్చి, సకలదోషాలనాశము ఘటించి
భాస్వస్సుతాదికు • భృక్తిసంపాత్తులై, పరిచర్య సేయ నంపదలఁ బొదలి

తే.గీ. యార యాసతి నామంబుసాధికముగఁ, దనరె ననుచును జనులచేవినుతిఁగాంచె
ముఖవినిందితహిమధామనిఖిలభాగ్య, ధామ సీతాభిధానకాంతాలలామ. ౫౦.

ఉ. భాసురకీర్తియై విబుధంవర్గనుతుం డగురామమూర్తి సీ
తాసతిఁ బెండ్లి యాడి వసుంధ స్థులసిల్లినకైవడి వ్లగ
ద్భాసురకీర్తియై విబుధంవర్గనుతుం డగురామకాస్త్రి సీ
తాసతిఁ పెండ్లి యాడి వసుంధ స్థులసిల్లెను ధర్మశాలియై. ౫౧.

సీ. తనదు రామావ్యయంబున కనుగతిగాఁగ, సీతాసతీకుండై • చెలఁగె నెవఁడు
తనదు సర్వజ్ఞత్వమున కనుకృతిగాఁగఁ, గామాదివిజయంబుఁగాంచె నెవఁడు
తనచతురాస్యత్వమునకు సమంబుగా, సరసవాక్యంగతిఁ • బరఁగె నెవఁడు
తనదు సూర్యాత్మజుత్వమునకు సరిగాఁగ, ధర్మప్రతీతిచేఁదనరె నెవ్వఁ
తే గీ. డతఁడు నుతిఁజెంది జగతియంఁదలరె గీర్తి, ఘనమహీపతి జగపతిఁగజవతీంద్ర
వరసభాస్థానపాండిత్యంపదనిరూఢి, భాసురుం డైనరామభూమీసురుండు. ౫౩.

చం. నిజపదమూలప త్తకృతినిత్యకృతోత్తమతారకాఖ్యమం
ప్రజపములం బ్రతుష్టఁ డగుఁరామునిచే వర మాతఁ డాత్మనం
శజులకునై తొనె న్నిగమఁశాస్త్రపురాణరహస్యతత్త్వః
త్వజనక మాతదంఘ్రియుఁగభక్తివిశేషము శాశ్వతంబుగాఁ. ౫౪.

చం. అతనికిఁ బూసపాటికులఁజాగ్రణీయుం గవితారసజ్ఞుఁడుం
బ్రతతయకుండు నావిజయఁరామసృపాలవరుండు గౌరవాం
చితమతి రాజధానిదరిఁసీను నెతఁ గెను సర్వసమృతా
శ్వతఃఘోసాని మావెలగఁవాడసమాఖ్యమహాగ్రహణి. ౫౫

కం. అతని సోదరుఁ డగుదు మహీతలమున వెలసె లసదంహీనవహోవి
ఖ్యాసుండు వేంకటరామసు, గతిలకము సర్వదేశఁదీవ్యద్యకుండై. ౫౬.

తరల. జనకజాధిపపాదపంకజంపట్నదాయితమాననం
డనుపమానకళాధురంధరుఁ • డగ్గనన్నిభలేజుఁడుఁ
ఘనుఁడు వేంకటరామసూరి విఁఖండితాంతరవైరియై
వినుతిఁజెందిను లోకమందు నంపినపాండితి దండినాఁ. ౫౭.

కం. అతఁడు మృదుసంగీత ఖ్యాతిని సాహితీకళాచఁకాచకి నఖిల
క్షౌరలనేతలచేత న,హా తగుగౌరవముఁ గను సభాంగణములలోఁ. ౫౮.

ఆ.వె. అతఁడు నుకృతినిగఘుఁ • డతివగాఁ గొనఁ గోట
మర్తిహనుమదార్యమణికుమారి
సత్యసుమతిని రఘుఁపత్యంబ యనుపేరఁ
దగువధూటి సకలఁసుగుణపేటి, ౫౯.

కం. వారితనయుఁ డలరాశి నృవారితనయుఁ డాత్మన్యనిపార్శ్వగనానా
సూరిహితకారి బ్రహ్మన, సూరి దశాస్థారి భక్తిఁ సుఖ్యక్తమతికా. ౬౦.

చం. సనగపథవ్యకాన్యరచఁ నానుచిరప్రచురస్ఫురద్వచో
నివహుని రామనామః పునిర్వలభర్వలసప్రవర్తనా
ర్జవలపమానమానసుని • రావు మహిపతి రాయ భూపతి
ప్రవరగురుత్వభాసుని • బ్రహ్మభూసురు నెన్నశక్యమే. ౬౧.

కం. బావన దీనజనార్థిం. బాప నరాధీశు కడఁ గృపామతి నెసఁగుం
గోపనయేతరగతులకుఁ, గోపనఁ దగునాఁ నెడపి • గురుభావమునన్. ౬౨.

కం. తారావళియైతిఁగొని యాత్మదమణుం డతని కొసఁగె • మాన్యక్షేత్రం
బారూఢి భక్తి మదిఁ జెలువారఁ బగర్దీనుపాలెఁమనుగ్రామమునన్. ౬౩.

తే.గీ. అతని జ్యేష్ఠపితృవ్యుఁ డైనట్టిరామ
సూరి చత్వరి సీతాంబఁసుతులఁ గోరి
రామచంద్రాంఘ్రిపూజనఁ ప్రతని రూఢిఁ,
బెంపుఁగనుచుండి తత్కృపాంబులసనమున, ౬౪.

తే.గీ. తనయు వేంకటకృష్ణాఖ్యుఁ • గనిరి పిదప
రామసూరియు వఖిలగాంధ్వాధ్యైసుఖము
గని తురీయాశ్రమంబున • ఘనతఁ గాంచి
పరఁగె ధారిణి శ్రీశివఁస్వామి యనఁగ, ౬౫.

కం. తత్పుత్రుఁడు సర్వమహీ, భృత్యుజితపదుఁడు పదయఁబృథయుండు గళా
పత్వతి రఘువతిసేవా, తత్పరమతి కృష్ణకృతి నుతస్థితిఁ దనరెకా. ౬౬.

శా. జోహారు ల్గదియింతు రాతనికి శిష్యు లేశదేశాగమిత
సాహిత్యోన్నతి శాస్త్రపద్ధతినిఁ బ్రజ్ఞాకాలులై ఘట్టసం
దేహపేతమనన్ములై భువిఁ బ్రసిద్ధిం జెంది విద్వాంసులై
యాహ వేంకటకృష్ణశాస్త్రి మణివిద్వాప్రాధి సామాన్యమే. ౬౭.

గీ. ఆతఁ డపులపురుషోత్తమాభిధప్ర
సిద్ధకార్యంతి కావలీఁ శేఖరునకు

గొనబు గారావుఁగూడఁజెలై • కొమరు మిగులు

దాని వేంకటలక్ష్మీ నుఁదావా వయ్యె.

౬౮.

మ. కృపకుం జోటు సుమంగళీత్వమునకుం • గేహంబు నుగ్ధస్సనా

నిపుణత్వంబున కాటపట్టు నుగుణా, నీకంబు శోభిల్లు చా

క్రమపుఁదనంబు పతివ్రతాత్వమునకుం • గాఢాచి వీక్షింప ను

ర్వి సయి వేంకటలక్ష్మీతో డగుభరం ద్రీలోఁ చూడఁమఱిన్.

౬౯.

మ. జుఁనా బుఁదిరి నారి కాగ్యులు తనూజన్తుల్ తిమూర్తుల్ వలెకా

మఁచిభానిధి రామశాస్త్రియఁ ను లోక భాగ్యలక్ష్మి ప్రవ

ర్ధనుఁ డొవేకట రామశాస్త్రియును సీతారామకేకన

ర్తనసంబుకళావిశేషుఁ డనసీతారామ వివాహఁడున్.

౭౦.

కం. ఆమువ్వరిలో నగజుఁ, దాను కంఠ రుగిరుఁ మామకీర్తి

స్తోమవిశదీకృతాభిలభూనుఁడలఁ డగుచు రామమధురఁ డలరెక.

౭౧

సీ. రచియించె నెవ్వఁడు • రమ్యచంద్రావళంధము రామచంద్రోదయ మనుదాని

ఘటియించె నెవ్వఁడు • కడలంకాశా, స్త్రయు వరసాహితీదర్పణంబు

వచియించె నెవ్వఁడు • బాలభాగవతాఖ్యఁ దనరామమృదుకావ్యమునకు వ్యాఖ్య

నొనరించె నెవ్వఁడు • ఘనతరధ్వనిభావ, నవరసంబులఁ బెక్కునాటకములు

తేగీ. నానని నుతింపఁ డరమె రాఁజాధిరాజ రావు వేంకటనీలాద్రిరాయలభృ

షకసతరసాహితీసారఁచక్రవర్తి, బిరుదపరికిరుఁ డలరామఁవిబుధవరుఁడు

కం. అతనికి వే రొకనామము, పతివే రనిసీతహంబ • పలుకమిచే నం

చితమగు ముద్దులపేరై, క్షీతి బుచ్చయశాస్త్రి నాఁగఁ • తెలఁగుచు నుండెన్, ౭౩.

మ. ఘనుఁ డాబుచ్చయశాస్త్రి ధర్మగృహిణిఁగాఁ గైకొనెం బ్రీతి ను

ర్విని విద్యానిలయంబనాఁ డనరు సంపత్కాల లక్ష్మీనృసిం

హునిపుత్రి పురసాంబ వక్రతులనా • ప్రోద్ధున్నికానాథలిం

బను సత్కీర్తికదంబ వింబఘటసంబంధార్థదంతాంబరక.

౭౪.

సీ. అఖిలదేశికసమాహారధాంగనిత్యభా, నురసూర్యమండలి • నరసమాంబ

నిఖిలదీప్రవాసీకచాతకచయ, విరతకాదంబిని • నరసమాంబ

సర్వబాంధవపికః జాలసాంతత్యకాం, తవనంతవేళ యానరసమాంబ

సకలయాచకచకోరకనిరంతరవిభా, స్వరచంద్రరేఖ యానరసమాంబ

తే.గీ. నాథసేవావలంబ యానరసమాంబ, పరమసుగుణకదంబ యానరసమాంబ
నయనియుక్తకుటుంబ యానరసమాంబ, నరసమాజస్తవాలంబనరసమాంబ.

కం. ఆబుచ్చయశాస్త్రికి సుశులై బహుశాస్త్రాగమజ్ఞులై వేంకట భూ
మీబుఘండుఁ గృష్ణశాస్త్రియు, నా బాడమిరి మువ్వరు లత్తుఁ గణమనీషియు నాక.

కం. ఆమవ్వరిలో నవరజుడై మెఱసెను లత్తుణార్యుఁ డవనీతనయా
స్వామిపదాబ్జయుగధ్యునామలమతిజగతిష్రుతామితయశుడై. 22.

వ. అందగ్రజుండు. 23.

ఉ. వేంకటరాయశాస్త్రి పృథివీతనయాహృదయాధినాథవ
త్సంకరుహద్వయాపచితివైభవజాతసమగ్రసాహితీ
సంకలితప్రగల్భసువచస్కు మనోజ్ఞయశస్కు రూపమీ
నాంకు విఘాతకంఠఁ దరఁమా నుతియింపఁగ నేరి కేనియుక. 24.

ఆ.వె. వినుతిసుగుణశాలి • వేంకటరాయార్ధ్య, పాలి మాలిహాళి • నాలిగాఁగఁ
బేర్చిచే వరించె • విఠాలకృష్ణార్ధ్య, సుతను దివ్యమాఖ్యఁ • దతసమాఖ్య. 25.

చం. అతః సహోదరుం దలర • నామలయాదిహిమచలాంతర
క్షీతితలవర్త్యశేషస్యవశేఖరధిస్యసభాంతంశసం
స్థితపరవిద్యదోఘకరిసింహము వేంకటకృష్ణసూరి న
మ్మతగుణహారి శిష్యజనతోషణకారి యశోనుసారియై. 26.

కం. ఆవేంకటకృష్ణాభ్యోద్యోవిబుఘండు పతిసమాఖ్యవేంకటలక్ష్మీ
దేవి వచింపమిఁ దమ్మన, కోవిదుఁ డనువేరుపేరఁ • గామరొంచ భువిక. 27.

సీ. సంతితాంతేవాసిచింతితివిద్యాసమృద్ధిక్రియాహయఃగ్రీవమూర్తి
దినదినశ్రీరామఃదేవసేవాభినం, నితమనస్సురణాంజః నేయమూర్తి
నిత్యసూనృతభావఃకాత్యంతతాత్పర్యసాంద్రవర్తనహరిఃశృంగద్రమూర్తి
సతతదీనావనఃనరమహాకారుణ్య, విభవసంపూర్ణతావిష్ణుమూర్తి

తే.గీ. వలరె పొరిదంతకరిదంతఃవలయకాంత, మహితకలధాతకటరాయమానకీర్తి
నయగుణస్ఫూర్తి తమ్మనఁ నామధేయ, సకలవండితమండలీచక్రవర్తి. 28.

కం చెన్నలరుబుద్ధి గురు మిం, చెన్నలరుచి నెంచె రూపు • సిరి మే లని త
వున్న నల విబుధు లెల్లఁ, మన్నులను మెచ్చి నిచ్చునునిచెద రెలమిన్. ౮౪.

చం. ఘనుఁ డనిఁ డింద్రకంటికులఁకంధిఁగఁధాకరుఁ డైనకొఁ డయా
ఖ్యునకును బావనమ్మకును • గూర్కికుమారిక యైనబుచ్చమా
ఖ్యును హరిదంతదంతురితఁకాంతసుభాకరకాంతసత్సమా
ఖ్యును వరియించెఁ బంచశరఁగుస్త్రుఁ డడ్రుకుమారి కైనడిన్. ౮౫.

సీ. స్ఫూర్జితక్షాంతివిఁస్ఫూర్తిచే నర్పింపఁబడెవితోడ సామ్యము వహించుఁ
బరమపావిత్ర్య • గరిమచేత నాంధ్రతీ సరితోడ బుఁదిరి వహించు
బహుభోగ భాగ్యసంపదచేత నిందిరా, సుందరీమణితోడ • జోక గాంచు
ఘనతరసాభాగ్యఁకలనచే భూమిభృతృతికుమారికతోడ • జత వహించు

తే గీ. నవాహయాసాధ్యికనయైనఁయట్టిదాని, నెందులను గాంచమనియెన్న • నెనఁగె నవని
నవమనుగుణకదంబ కృపావలంబ, పూర్ణతరసస్కృతుంబ శ్రీబుచ్చమాంబు

కం. సుతు లాదంపతుల కయా, నివృత్తులై బుచ్చయ్యకాన్తి • వేంకటరామ
క్షీతిసురవద్యుఁడుఁ బాడమిరి, మతిమంతులు కీర్తిపూర్తిమగ్నుదిగింతున్. ౮౬.

కం. వారిరువుఁడో క్షేప్తుఁడు, శ్రీరామసమర్పనాగరిష్ఠుఁడు సునామ
వారశ్రేష్ఠుఁడు బుచ్చయ, నూరివఃస్థుండు దవర • నుస్థిరకీర్తిన్. ౮౭.

సీ. ఏయార్యవద్యుండు • గాయత్రితోఁ గూడ, నధ్యయన మొనర్చునాగమములు
నేపండితుఁడు పదియేండ్లయూడుననువ, క్కాణించె నలపంచకావ్యములను
నేనూరి పదియారెంఁదేండ్లవాడై కనె, నాటకాలంకారపాటవంబు
నేకోవిదుండు పదాఁతేండ్లప్రాయమునఁ, జదివెశబ్దన్యాయశాస్త్రయుగము.

తే గీ. నేవివక్షణమణి పూర్ణాయావనమన
నాంద్రభాషామహాహంస్యంబు నెఱింగె
నతని వినుతింపఁ దరమెది • గంతికాంత
పద్మకస్నాంద్రు బుచ్చయఁకాన్తి చంద్రు. ౮౮.

ఉ. నిచ్చలు రామనామజపఁనిష్ఠ పమాశ్రితిశిష్యకోటికి
వైచ్చుగ విద్యలం గలుపు • నేరువుల స్థరువృద్ధనేవల

స్వచ్ఛగ్రీతప్రభూతసుయశంబుల నెల్లదరాతలంబున

న్బున్బుయశాస్త్రి సాటి యగుపూరుషు లందు ర యందు రందలున్. ౯౦.

మ. ప్రకటగ్రంథవినుండు బుచ్చయసుధీంధ్రశ్రేష్ఠుఁ డావింజమా
రికులేంద్రుం డగువేంకటేశబుధువుఁత్రీరత్న మాసుబ్బమన్
నకలస్త్రీజనతాశిరోమణి సమంఃచన్ద్రంజనాగ్ధోరణి
న్వికచాంభోజదళాక్షిఁ బత్నిఁగ మహాప్రేమంబుచేఁ గైకొనెన్. ౯౧.

చం. ఆతని సహృదయుండు తనఁరారె నిరంతరరామనామసం
స్తృతిపరిపూతచిత్తుడయి • మేదిని వేంకటరామశాస్త్రి య
ప్రతిమవిహాయితప్రచురఁరావుకులేశ్వర రామరాణిప్రీ
పతి కరుణాకటాక్షసముపాత్తబహుకృతియై కృతీశుండై. ౯౨.

కం. ఆవేంకటగామధ్యుండు, శ్రీవంగలవంశవంశస్థుఁసింహహ్వయసం
ఖ్యాపన్నజినుత లక్ష్మీదేవి స్వరియించెఁ గులసంతీమణి గాఁగెన్. ౯౩.

ఆ. సత్పతీసమాజసంక్షాఘ్యమానపా,ననపతివ్రతాత్వభాసమాన
యగుదు గణుతిఁ గాంచె • జగతి లక్ష్మీదేవి, సాటి బోలు లెల్లమేటి యనఁగఁగెన్. ౯౪.

కం. ధరణీకుమారికావన, కరుణాస్ఫురితాభిన్నద్ధఃకాంతీశుఁ డాయ
ర్విరకుఁ డనూధవుండై, ధర శంకరరామశాస్త్రి తనరారె నెగిన్. ౯౫.

కం. ఆతఁ డతివన వరియించె, నివృత్తశ్రీవింజమూరి • వేంకట రామ
క్షీతిసునవద్యని కూరిమి, సుత వేంకటనమణమాంబ • నుగుణకదంబన్. ౯౬.

కం. ఆతనికి వేంకట రామయ, సుకుండేనగుచున్నవాఁడుఁసుగుణాన్వితుండై
క్షీతిజాధినాథకుణో, న్నత విద్యాయుర్విశోధసశ్రీయుతుండై. ౯౭.

ఉ. ఆతని తాత తాత యయి • ఖ్యాతివహించినరామశాస్త్రికిం
శ్రీతిఁ డనర్పు తమ్ముడయి • వేంకటరామసుధీవరుండు భూ
మితనయాధినాయకసమిధకృపాసముపాత్తసర్వభు
క్తేతరశాస్త్రకాశలసమేతుఁ డనం డనరారె ధారిణిన్. ౯౮.

కా. తర్కవ్యాకరణాదిశాస్త్రములు సింధుతంబు సందేహనం
పర్కం బించుక రాక యుండ జగతిం • బ్రఖ్యాతి యాతారకేం

ద్వర్కం దైతనరారణాః దెలిపి శిష్యశ్రేణికి నిత్యముం
గోర్కు శేష్కటరామకోవిదుఁ దొనంగుం గూర్చి వాటిల్లఁగఁ.

౯౯.

మ. అతఁ డార్యగ్రణి వింజమూరికులజుండై యొప్పు లక్ష్మీకుండఁ
క్షీతిచేవోత్తము కూర్చి కూడు సుగుణశ్రీసంవిధాన న్నహా
యతకీర్తిపతిభానమాన రఘుపఃత్యంబాభిదాన న్నమం
చితరాగంబున ధర్మపత్నిగ వరించె న్నౌరి లక్ష్మీన్వలెఁ.

౧౦౦.

మ. అఘవిధ్వంసనహేతుసువ్రతవిధానాన క్తి లోకప్రియా
లఘుసత్యోక్తి హరిత్యమూహపరి వేల్లత్కిర్తియు స్వర్గభూ
తఘ్నానూర్ధ్వ నితాంతకాంతియును నిత్యత్వంతియుం జూడ నా
రఘువత్యంబకుఁగాక యన్యల కిలం * బ్రాపించునే యేరికెఁ.

౧౦౧.

కం. తనయుఁడు వారికి సమధిగ, తనయుఁడు జనియించె రూపతారుణ్యరమా
తనయుఁడు కృష్ణవిబుధుం, డనిశముఁ దనయశము దిశలఁనసప్తశతఁడగఁ.

గీ. సరసవిద్యుల గురువుల * సరస నేర్చి
నిర్మతిగఁ గావ్యనాటకనిర్మతిఁ గని
రాజు లర్చింప బహుశిష్యుఁరాజు బలర
మహితగతిఁ గృష్ణబుధుఁ దొప్పె * మహితలమున.

౧౦౩.

ఉ. అర్కనిభుండు కృష్ణబుధుఁ * డాతఁడు రాజసభాంతరంబులం
గర్వశతర్కశబ్దము లంఖండతరంబుగ వ్యాహరించుచో
శర్కర లట్ల దోచు మృదుఁసాహితీవాక్యము లుచ్చరించుచో
శర్కర లట్ల దోచును రఁసజ్జగసజ్జలచంద మెట్టిదో.

౧౦౪.

ఉ. నిర్జితవైరియూగుఁ డవఁసీనురవాధుఁడు కృష్ణకోవిదుం
డాన్దవ మొప్పు భూవరసంభావలి కాస్త్రములం బ్రపంగము
ల్యాన్దనురుద్భవాండచయంభాండవిఖండనలీలఁ జేయుచో
న్యూర్జితగర్జితస్ఫురణంముం బచరించుచు మించు నెంచఁగఁ.

౧౦౫.

కం. కెరణవిభా న్యరణవిభా, స్ఫురణ దగం గృష్ణకాస్త్రీభువిఁ దనకు మహీ
వరజనతాదరము నత, స్థిరఘనతాప్రాపణముఁ బ్రాసీద్ధి ఘటించఁ.

౧౦౬.

- సీ. తనదున్యాఖ్యాక్రియాదక్షత విశ్వగుణా దర్శకావ్యసంద్యోక్తిఖ్య బహుకః
దనఘనపాండితీదార్థ్యంబు దర్శనారం బునాఁ దనరుగ్రంథంబు నునువఁ
దనసగసప్రబంధవిబంధనంబునా, హితిసార మనుమహాకృతియై తెలుగఁ
దననర్థవిద్యాప్రసాదానైకతానత, శిష్యప్రశిష్యగోష్ఠియై వచింపఁ
- తే.గీ. నలరా శ్రీరామచంద్రపాదారవింద.యుగళసంసేవనప్రాప్తః శిష్యకాస్త్ర
సారసారస్యసరిణిపః శస్త్రమధుర, మృదువచనపారి కృష్ణశాస్త్రీందమాశి. ౧౦౭
- గీ. పృథులగుణాశాలితయనః పద్వ్యోత్తతయును విమల కాంతియందననః శ్రీసురాగ్ర
గణ్యాః హనుకృష్ణశాస్త్రీ విఖ్యాతిః గాంచె, లలితశతపంశముక్తాఫంబంబంగ. ౧౦౮
- మ. శ్రీతనిగ్నాశ్రితశిష్యతాపహయః గ్రీవుండు కృష్ణార్జున దా
యః శీరిథిఁ బల్లకన్నికుఁ జూండాసూర్యనారాయణ
క్షీతిదేవోత్తిమపుత్రి సన్నతగుణః శ్రేణి న్నహలక్ష్మీ నం
తీతమోదంబు మంబునందుఁ బూజింపఁదం బత్నిఁగాఁ గైకొనెన్. ౧౦౯.
- సీ. కాంతపాదాంబుళా, కాంతసంసర్గసం, కాంతభృంగాయితః సావంత యగుచు
సంతతగురుజనః సంతోషసంధాయి, కాంతతాదిగుణనిశాంత యగుచు
సంతానభూజలః తాంతకాంతిన్దుటా, సంతకీర్త్యజ్జ్వలః శాంత యగుచు
త్సంత రాఖిలసతీః సంతతిప్రతిదినా, త్యంతసమ్మనతోదంత యగుచు
- గీ. మఱి కృతాసేతుకాశికామధ్యసంస్థ, సకలపుణ్యనదీక్షేత్రనికరయాత్ర
యుభయగోత్రపవిత్రశ్రీశుభచరిత్ర, యైమహాలక్ష్మీతనరాచెనారగోత్ర. ౧౧౦.
- కా. త్సనాసాఖిలభామినీజనవతంసం బామహాలక్ష్మీయం
దావిద్యజ్ఞసతాశిరోమణి సముద్యద్భాగ్యసౌభాగ్యస
ద్ధీచైతన్యముచేత హృద్య మగుపుత్రీయుగ్మముం గాంచి తా
నావారాణి మేను వాని కని నిత్యానందమాస్థానమున్. ౧౧౧.
- సీ. శ్రీదగు నక్కుహంరీద్యయి జ్యాయని, యై పురంద్రీరత్నమగుచుఁ దనరు
చున్నలక్ష్మీదేవి • నన్నగాధీశ్వర, కన్యకఁ జంద్రశేఖరుని కరణి.
వింజమూరికులాభిః విశదాంకుఁ డైనట్టి, వేంకటరామకోవిదవరేణ్యఁ
దుద్వాహమై శ్రీరఃఘూర్జ్వహపాదపం, కజయుగసేవాప్రకర్షలబ్ధ

తే.గీ. బహులసవత్సృపుత్యసంప్రయూతి

భాగ్యసౌభాగ్యసంపదఃవాసి చంద

వనుధ నాదంపతులె కదా • భవ్యకీర్తి

బ్రహ్మగుణమంద్రు మామకశ్వశురు లగుచు.

౧౧౨.

కం. భాసిలె నాకృష్ణబుధా, గ్రేసరుని పితృవ్యుఁ డగుచు, శ్రీరామసదా

వాసహృదయాంతరుండై, శ్రీసీతారామశాస్త్రి • చిగతిరకీర్తికా.

౧౧౩.

సీ. నకలలోకభ్యాతఃనకలలోకవ్రాత, నిశ్యసంస్తుత్యపాండిత్యశక్తి

మిత్రనందనముఖ్యమిత్రనందనసఖ్య, రామపాదామలోద్దామభక్తి

శ్రుత్సంతసమ్మతః శ్రుత్సంతసమ్మిత, సత్యసాంగత్వసంప్రత్యయోక్తి

బంధురక్షణకథాబంధురక్షణవిధా, గణ్యసాద్గుణ్యనైపుణ్యయుక్తి

తే.గీ. గాంచి మించె నభిఁకాంచిమధ్యస్థనా, నాథరాతలాధిఁనాథలబ్ధ

రాజితస్వమాన్యఃరాజి సీతారామ, బుధవగుండు ధీ విఁబుధగురుండు.

౧౧౪.

కా. శాంతిం జూచిన మూర్తయే శుచిత నెంచ న్రూపమే జానకీ

కాంతాంఘ్రిద్వయభక్తినారయఁగ నాంకారంబె యశ్రాంతవృ

త్సంతోషం బరయఁగ విగ్రహమె సీతాదామవిద్యద్వరో

దంతం బెంతని యెంతు ముర్ఖిఁ గలరే • తత్తుబ్బు తాపండితుల్.

౧౧౫.

కా. సీతారామసుధీవరుం డతఁడు వాసిక భాసిలెం బాండితి

న్నీతిప్రాధిఁ బరోపకారనిరతిఁన్నీలాద్రిరాయాధిపుం

బ్రీతుం జేయుచుఁ దత్కుమారమణియాఁ, శ్రీనూర్యరాయక్షమా

నేతకఁ గంజిలఁ జేయుచు న్నగనవాఁ డీహారణిక ధారణిక.

౧౧౬.

కం. కొలచెలనకొండనాభోగ్య, జ్వలబుధగుత సుబ్బమాఖ్యఁసహధర్మిణిగా

నలసీతారామాయుం, డలసీతారామ రాము • నట్లవరించెన్.

౧౧౭.

సీ. ఏపురంద్రిమనంబు • గాఁపురంబుగ నుండు, నేపుగఁ బతియంఘ్రిఁదాపునందు

నేసతిసౌభాగ్య • మాసతితో సాటియై సరిలేనివిఁకాన మూను

నేభామసౌందర్యఁజోభావిశేషంబు, శ్రీభామినీజకాంతాభఁబూను

నేవధూతిశమం బిలావధూనదృశమై, ధీవరేణ్యస్తవంశ్రీ వహించు

తే.గీ. నట్టి కల్యాణి మృదువాణి • ననీతవేణిఁ

గులయుగపవిత్ర సుచరిత్ర • జలజశేత్ర

సుతనుగణముఖ్య సునమాఖ్య • నుబ్బమాఖ్య

వినుతిఁ జేయంగఁ దరమె శేషునకు నైన.

౧౧౮.

ఉ. ఆమహనీయదంపతుల • కాత్మజుడై పొగడొండ భవ్యతే

జోమిహిరుండు తుందశరఃసుందరుఁ డూర్జితబుద్ధికాలి వి

ద్యామహితుండు మేరుధరఁదైర్యుడు వేంకటకృష్ణశాస్త్రి ల

క్షీమహిశాబ్జనాథులకు • జిల్మహుమాయివజీరు తీరునకా.

౧౧౯.

సీ. తనముఖాంభోజాతఃకున కంబుజాతాన, నాంగనామణి రాజఃహంసి గాఁగఁ

దనమనస్సారనంబునకు రాఘవరామ, భద్రుండు మత్తవంటుదము గాఁగఁ

దనకీర్తియొప్పి వాఁననసీమకు నభంబు, కస్తూరికాచిత్రఃకంబు గాఁగఁ

దనయాతిధేయతాఃకునసమాగమవేశ, కలిధిజాలము బర్హివిలతిగాఁగఁ

తే.గీ. బరిధవిల్లెను కేవులఁవల్లెవంశ, కలశజలనిధియామినీకాంతుఁ డభిల

భూతలాభ్యర్థన కాయఃపూజ్యుఁ డగుచుఁ, బృథులగుణహారి వేంకటకృష్ణనూరి.

గీ. క్షీతివినుతి గాంచె వేంకటకృష్ణనూరి, శ్రీమహారాజవదరావుఁరామరాయ

రాజమఃకుఁ దారకఁబ్రహ్మచంద్రి, సిద్ధతత్త్వోపదేశదేశికతఁబూని. ౧౨౦.

కం. ఆవేంకటకృష్ణాయఁడు, భావుకజనమంచివంశఃపారిధిలక్షీ

దేవి యగువేంకమాంబను, బావనతరగుణకదంబుఁ • బరిణయ మయ్యెకా. ౧౨౧.

కా. పాతివ్రత్యముచే నరుంధరిని సాంభావ్యంబుచే గౌరి వి

ఖ్యాతస్థితశమంబుచేత ధరణి • గల్యాణసంపత్తిచే

క్రితనీప్తిమణిఁబోల్పఁ గాడగు ననం • కెల్వాండుసాధ్వీజన

ప్రచోత్తంసము వేంకమాంబ వినుతింవనృకృమే యేరికా. ౧౨౩.

సీ. అనఘాత్తుఁ డైనట్టిజనమంచికృష్ణాఖ్య, ధరణినురేంద్రుండు • తండ్రిగాఁగ

సాధ్వీలలామయై • జగతివైఁ దనరిన, గౌరవ్వు దల్లియైఁ గరిమ మిఱ

సుజనావతంసమై • సొబ గొందుచున్నర, త్నాకరాఘ్యుండు దమ్ముఁడై తలిర్ప

నీహరశిఖరి తండ్రిగ మేనక్కానతి, జననిగా మైనాకుఁ • డనుజుఁడుగను

తే.గీ. తీవి నెసఁగెను పార్వతీఁదేవి యనఁగ, దేజరిల్లిన సన్నురంధ్రమతల్లి
తతయశఃకల్పవల్లి మాతల్లి యైన, వేంకమాంబను వినుతింతుఁవివులభక్తి. ౧౨౮.

ఉ. ఇజ్జగమందు నెచ్చటయు • నిట్టిసతీమణిఁ గాన మంచు వి
ద్వజ్జనము ల్నుతింప సతఁతంబుఁ జెలంగుచు భవ్యకీర్తిసం
పజ్జితకల్పవల్లియు • మాన్యతఁ గాంచిన వేంకమాంబ న
స్తజ్జనని న్నుతింపఁ దరఁమా ధర మాధ్యమ లైనవారికిన్. ౧౨౯.

కం. ఆదంవతులు తనూజుల, నాదశరధన్యపతనూభఁవాంఘ్రిసపర్యా
పాదితకలకలాస, మౌనితలోకలను గనిరి • మువ్వర మమ్మున్. ౧౩౦.

కం. భాసీలై మాకు సగ్రజఁ, డైసీతారామళాస్త్రి • యసఁఘుం దనిశ
క్రీసీతారామధ్య, నానక్తిపవిత్రమానఁసాంతరుఁ డగుచున్. ౧౩౧.

గీ. వింజమూరికులవఁవిప్ర సీతారామ, యాగ్యునకును రాజఁమాంచికకును
సుతను సుబ్బమాఖ్యఁసతిగ సీతాంఘ, విబుధమణివరించిఁవినుతిగాంచె. ౧౩౨.

గీ. అమహితురాలు మహిమజాఁవ్నా విని బోలుఁ
బున్నియంబులబారు నోఁములకొఠారు
సతులకును మేటి కరుణాఁగఁంపుఁ జేటి
నుగుణనికరుంబు దనరారె • సుబ్బమాంబ. ౧౩౩.

కం. వరగుణుడు చిరంజీవిగఁ, బరగుమనున్నాఁడు రామఁభక్తుఁడు మతోన్
దరుఁడన్నిట మల్సెముడై, ధర వేంకటకృష్ణళాస్త్రితప్తన్నయు నాఁ. ౧౩౪.

గీ. అకలుషస్వాంతవర్తనం • డగుచు వింజమూరిచిననుఁబూరాయావఁతారనాను
యౌలివిఖ్యాతి గనిన యాఁర్యునిసుపుత్రి, ధర్మపత్నిగ నాతఁడుఁద్వాహమయ్యె.

కం. కనె నతఁడు నుకుఁ జిరాయువుఁ, జనవేంకటకృష్ణళాస్త్రి • శ్రీరామకృపక
దనరాకుచు నున్నాఁడికి, దనరఁగలఁడునాఁ డపత్రిఁధనసంపదలకొ. ౧౩౫.

సీ. హితపండితులఁగూడిఁశతలేఖనీపద్య, నిర్మాణచాతురిఁచేర్చినరసి
నిజవంశముక్తాఁశిజనంబువినుతింప, గీర్వాణభాషనుఁగృతిగ్రహించి
యాశ్చర్యకరవిధానాష్టావధానవి, సూచకేకులఁగడుమోదమంది
యాభిమతబహుపురాణార్థగుఁభితకుంధ, వాకుధారాలలఁలాతింధి

తే.గీ. కల్పితానన్యసామాన్యః గౌరవమునఁ, బ్రేమరావుగంగాధరః రామరాయ
భూమివరమణిసానుజః స్తునిగ నెపుడు, మించుకృపఁజూడవిఖ్యాతిఁ గాంచి నాడ.

ఉ. సాధుజనావనప్రవణః శస్త్రయశస్త్రవసీయ రావు గం
గాధర రామ రాయ నృపః గౌరవపూర్వకదత్తసింహాపీ
శీధనరత్న భూషణపః టీప్రకటికృత కావ్యకల్పనా
సాధనుడం దదాత్తభవసంస్కృతదేశికతాప్రసిద్ధుడ౯. ౧౩౪.

కం. శ్రీమద్రఘరామప్రభు, నామ స్తుతిపాదపూజనద్రవముఖిదీ
తామతిఁ జంద్రమపాలె, గ్రామనివాసుండ సుబ్బరామహ్వయుడ౯. ౧౩౫.

ఉ. వేలుపు రాఘవుండు వదివేలుపురాణము లన్య నెన్ననీ
యేలిక లెన్నరావుకులులెప్పటివారల కప్పు డొప్పు భూ
పాలి నిజంబుగాఁ దన కంటించును దేవులపల్లివంశభూ
పాలిదలంచుచుండుఁ దనపాలిటి కీయుధయంబె ప్రావుగ౯. ౧౩౬.

ష స్త్ర్యం త ము లు.

కం. ఏవంవిధమృగకులదైవతభావానుభావః దర్శయిత్విత్యా
ర్థాః స్మృతావతారమహావిభవాకృతిక స్త్రీకృతాస్తత్కృతిక౯. ౧౩౭.

కం. మిత్రాన్యవాయుచణికి సుమిత్రాఫుత్రానుసృతిసః మేధితేవిశాన్
మిత్రాగ్వరవిసుతసురా, మిత్రాగ్రగసంసదనుసః మిరణాఫణికి౯. ౧౩౮.

కం. గ్రావాన్యభిమర్శభవో, గ్రావాన్యక్రోధగౌతః మాగ్రహయుగ్వా
గ్రావాభిహతాహల్కా, గ్రావాకృతిముక్తికరచఃరణరేణునకు౯. ౧౩౯.

కం. జపదధిపగాధిసృపజ, న్యుపదిష్టవిదేహవల్లభోపానీతా
నుపమకపర్షధిన్స్తా, న్యుపగతిసీతాస్వయ. ఎంరోద్వాహునకు౯. ౧౪౦.

కం. నూత్నేతరచక్రాదిక, లక్ష్యకరిరపదానిలలితాంగునకు౯
లక్ష్యణహనుమత్సీతా, పక్షులచక్షుర్మితాంతఃపరిషంగునకు౯. ౧౪౧.

కం. భాసురతరభాసురవర, ధీసురుచిరకవనవర్షతిస్తుత్యగుణ
శ్రీనక్త్యభిరామునకును, శ్రీసీతారామునకును, శ్రీరామునకు౯. ౧౪౨.

వ. సమర్పణంబుగ నాయొకర్పంబునిన మహేంద్రవిజయంబునకుం గథాక్రమం
చెట్టు అనిన. ౧౮౩.

చం. కల దిల నైమిశం బనుసెంకానొకపావన మావనంబు స
ల్లలితఫలావనమ్రబహుశృద్రుమపుష్పలతావనోచితా
మలతటిసీవనంబు కలమంజులనాదలసత్పీకుకీ
కులకలహంససంపదనుఃకులనమంచితజీవనంబునై. ౧౮౪.

చం. కులవతి శౌనకాఖ్యమునికుంజరుఁ డందు జగద్ధితంబుగాఁ
దలఁగనిదీక్షతోఁ జలుపుఁబాద్దదశవార్షికసత్రముం గనం
బలుపురుమానిముఖ్యులు పంమాగతులై నిజశిష్యుకోటితో
నిలిచిరి పెక్కునా శ్లచట • నిర్మలకర్మలసత్ప్రసక్తిగాక. ౧౮౫.

సీ. తరుమూలవేదికోపరిభాగజవవిధానాస్తీర్యకాణకృష్ణాజనంబు
ద్రుమకోటరన్యస్తంసుమపమిక్కుశపరి, గ్రహణప్రసారితకరతలంబు
మృగశృంగసంగతాత్మీయాక్షుచులికో, న్నోచనోస్తీలితఁలొచనంబు
క్షృజకాఖాశోష్యమాణవల్కలసమా, బాసనమున్నమితప్రవేష్టి

తే గీ. మగుచు నచ్చోట నెచ్చోటఁనరయ సరయ
సముపకల్పితసుహితఁసవనమావన
నవనవద్రవ్యసంభృతిప్రవణశిష్య
సంకులము దోచు నయమిశ్వరకులంబు. ౧౮౬.

ఉ. వారలు భక్తియుక్తులయి • ప్రత్యహమంగృత నిత్యకృత్యులై
శౌరికధార్థము ల్వినుచుఁ జక్రే దలంచుచు శార్థిమంగళా
కారము నాత్మనెంచుచును • గాలముఁ బుచ్చుచు నుండ్రు సంస్మృతి
క్షీరధిఁ వాలు శ్రీరమణసేవరె కేమల నాక లాటచేక. ౧౮౭.

గీ. నిరతశౌరికధాకర్ణంనరతవరత, పోధనశ్రేణి గనియె సుబోధనప్ర
తీతుఁ డగుకోమహర్షణంజాతు గుణప, మేతు నధికప్రభారుణంసూసు సూసు.

గీ. కాంచి యాదరణాతిరేకాంచితముగ, వివాగవతిశైలమహిమంబుంబినఁదలంచి.
పలికె సౌవాగ్యపశిష్య సీవలన వింటి, మమితిదివ్యస్థలిమహిమముల నందు. ౧౮౮

చం. కలిగెను గాదె యాదట జంగంబునఁ గల్గునగంబు లెన్నియో
వలమురెల్పబువేల్పు నిలువం బలువన్నెయు వానియు నివ్వరా
జలఁ జెలువొందు నందలి యశేషవిశేషము లాలకింపఁగా
నల గరుడాచలస్థలమహత్త్వకథ నివ్వనుటే కొఱంతగాక. ౧౫౦.

సీ. గోత్రవిఖ్యాతమై • స్తోత్రవాగ్విన్నాస, పాతమై పరమపవిత్రతాతి
మాత్రరీతి సరిత్కృశత్రోధఃక్రోశ, మాత్రదూరస్థమైయాత్రనీక
నేత్రపర్వంబుగా • మిత్రశతాంగభృత్పత్రమార్గాంతర్ధిచిత్రశృంగ
వత్రరథాన్వయఃనేత్రభిఖ్యాకన, ద్లోత్రసన్నిధిజనస్తోత్రసౌఖ్య
తేగీ దాత్రలినుగీతిపదశతంవత్రమాన, సత్రపాకరబంధురంగోత్రసరసి
ధ్యాత్రఘమఁ బాపశోపు నోమిత్రపుణ్య, గాత్ర శ్రీబాదరాయణఁ చ్ఛాత్రవర్య.

కం. ఉపమాకలనము గానమి, నుపమాకయనం బ్రసిద్ధిఁ నుందినయద్ది
వ్యపదంబున హరి యప్పర, మపదంబున నెట్టులటుల • మసలునటు కదే ౧౫౧.

ఉ. ఆయుపమాకయందు నిఖిలాశ్రితకోటి కభీష్టదాయకుం
డై యరవిందమందిర యహర్నిశముం దరి నిల్వ నల్వయుం
గాయజవైరియుం గొలువఁగా నలవేంకటశైలభర్త నా
రాయణుఁ డప్రమేయాఁడు పరాత్పరుఁ డేల వసిం చె లీలతోక. ౧౫౨.

కం. నిగ్రహము ననుగ్రహము ను, దగ్రముగా నెదవ నదవఁనాపుత నర్చా
ఁగ్రహము నిలిపి యచట స, మగ్రముగా గలి నడించెనెడల యటఁగరుణక.

కం. ఏలా యహ్చ్ఛటను గరు, డేలా భృష్టాభి వాడమె నేలా తన్ను
ర్థాభిందమందుఁ గమలము, మామిమిళిందమన ముదితంమతి హరి నిలచెన్. ౧౫౩.

కం. మానవలీలతో నస, మానవరాభోగిభోగఃసుతిఁ గలి వేచెం
దానవరపుఁ డం దేచెం. దాన విసిం చెను వచింపఁదగు సుగుణనిధి ౧౫౪.

కం. బంధుర మనుకొలను జగ, ద్బంధురజనిరిమణనయనుఁ • బాటితభవదు
ర్బంధురమావిభు నంబున, బంధురమై తనుప నెటుల • భాసిత నచటక. ౧౫౫.

కా. అచార్యాగ్రణి యైనవ్యాసుని దరిక • స్వాంతైకసంశుష్టిమై
నీచారిత్రము తెల్లఁ జెల్లముగ నీవేరీతి నాలించితో

మాచిత్రంబులకు న్నదంబు నిడవే * మాధుర్యమాధుర్యమా
వాచాచాతురీచేత నాతతగతిన్ * వాక్రుచ్చి యారీతిగాక.

౧౫౮.

చం. అనవుడుఁ బల్కె వల్కలల * నారసి యార శిరఃపరిస్ఫుగ

ద్ధనఘనజాలమై దృఢసుంధాధవళాజిరచంద్రకాలమై
యనుతటధాతురాఁ పటంబారుణితాఖిలసాలమై జనా

ర్ధననివహించుతార్జ్యుగతిఁ * దన్నగ మెన్నఁగ మించు నం చొగిక.

౧౫౯.

చం. వెరవునఁ బక్షిరాజా దనఁవెన్నున వెన్నునిఁ బూని విన్నునం

గరమును వింత యైననడఁక ల్పచరించుచు మున్ను పోరులక

హరికి హయంబు గింకరుఁడునై కొలువం గెలు పొంది తృప్తడై

పరమకృపాప్తిచేత సుకంపట్టన నానతి యిచ్చె నీగతిక.

౧౬౦.

తే.గీ. ఓవిహగపర్యనీసేయుఁనూడిగముల, కెంతయును సంతసించితిఁ మేమివరము

గావలయుఁగోరికొనుమన్నఁఖగవరుండు, విన్న పమొనర్చెనీగతిఁవెన్ను నకును.

సీ. దేవదేవర లపఁద్వివృమంగళవపుఁష్పర్పనంబున ననుఁబావనునిగఁ

జేయుతలంపుతో * సేవకావలిలోనఁ, గారుణ్యపాత్రత * గానిపింపఁ

బజ్జ వల్యాణంబుఁవైబదంబులఁజూచి, యనువుగ మూఁపునం * దధివసించి

మన్నుర్చితేజభంవన్నుర్చిసాదిగా, వాహ్యభులందరిఁప్రథవకేళు

తే.గీ. లందువిడువని పగిది నెల్లపుడునాదు, వీఁపున వసించుటయెనాయఁభీష్టమనిన

నీవు శైలాకృతివహింపుఁమేను మేను, వర్చ్యమొనరింతుననిమేనుఁదానతిడిన.

కం. భగవల్లసదనుకంపక, జగమెల్ల భజింపఁ దగినఁపంపద చెలఁగక

. ఖగవల్లభుఁ డగతల్లజ,ముగ వల్లనమూర్తి నిలిపె * భువినిబ్ధిదరిక.

౧౬౩.

చం. అరయఁ గృతంబునందుఁ గనఁకాకృతి రాజిలు రాజతంబుగాఁ

బరఁగును ద్రేతయందు వలఁద్యాపరమందునఁ దామ్రమూర్తిసుం

దరమగు రూప మాపలముఁదాల్చి కలిం జెలు వొందుచుండు నీ

గరుడధరాధరంబు ద్రిజంగన్నుతపావన భావభవ్యమై

౧౬౪.

సీ. ఆవీటిచిలుదాసంరయ్యల నెయ్యంబు, గోరుచుందురు నిత్యఁసూరివర్య

లావీటిపటకాదుఁలై నవతులతోడ, వియ్యమందఁగఁ గోరు * విహగభర్త

యావీటిశ్చల్యాపః యః పూరములదాశ్చ, స్పృత్తిః గోల్వః గోరుః • విరజనారి
యావీటిచిదుపతాః లైస నాత్మచార్య, బుద్ధి సాలగ్రామః ములు దలంచు

తే.గీ. మఱియు నావీటిపాలముగుల్మములఁ దమకుఁ

గోలముసాములగా నెంచుఁ గులసివనము

లహహ యావీటినిత్యకః ల్యాణమహిమ

పరమపదమందు వెల్లె నందు • హరి వసింప.

౧౬౫.

ఉ. స్వామిరథోత్సవంబుఁ గనఁవచ్చినదివృత్తులు వేల్పుటేటిహం

దాసురపాకుపొట్టుముల • దాచినకల్పతెరూపదంశమల్

వేమఱు నంజికొం చచట • వేళభుజింతురు సారసారభే

యీమధితంబుతోడఁ దగఁ • దృష్టి సుధామలశీతలాన్నముల్.

౧౬౬.

కం విధియైనను బహువర్త, వధియైన నశక్తుఁ డనుచుఁ • బలుకం బడ నే

విధి నేరుతు శ్రేయస్సే, వధి నే నుపమాకమహిమ • వర్ణించుటకున్.

౧౬౭.

కం. వినను మద్గురుచరణ, ధ్యానముఁ గావించి మీదుఁదయ గలిగినచో

నానేర్చుపగిదిఁ దెలిపెద, ధీనియతి వినుండు మాని • తిలకములారా.

౧౬౮.

సీ. మును ప్రపంచము సర్వఃమును సర్వకారణ, మును సర్వశక్తికఃమును బ్రధాన

మును నైవశ్యక్తియందున లీనమైన యా, ప్రకృతి విశ్వాత్మనిఁభావమందు

డించె నప్పుడు మహానందంబుతోఁ బరా, త్వరుఁ డైనయట్టిశీఃవానుదేవుఁ

డొకడ యిందిరతోడ • నుల్లసిల్లుచు నుండె, నమితయుగంబు లానంత దనుక

తే.గీ. సంతట జగత్సృష్టినిఁజాత్తఁ దగుల, నాహరి సృజించె హైమకఃటాహమొకటి

యందు శేకార్ణవోదకఃమందు నైక, ఎర్షముల దాను గ్రీడించె • బాలులీల.

౧౬౯.

ఆశ్వాసాంతము.

కం. పారావారగభీరా, భీరాహిత్యప్రచారః విజయాధారా

ధారాళకృపాసారా, సారామలవర్ణనీయః సద్వ్యాపారా.

౧౭౦.

కా. బ్రహ్మాదిస్తుతభక్త్యదిత్యమహిమః ప్రాగ్భారపాదద్వయా

జన్మైతాశ్చ తాటశీయహసనః షడ్విగ్రహా పంథతా

బ్రహ్మణ్యోక్తిమహర్షిహర్షణుటనాంగంభస్మియా తారక
బ్రహ్మకారనిజావతారకుభసంపర్యాంకితార్కాన్వయా.

౧౭౧.

మాలిని. అగణితగుణధుర్యా • హర్షసీకాస్తకార్యా
జగదభినుతచర్యా • జాగ్రదత్సుగ్రశౌర్యా
నగపరివృథాధైర్యా • నామసంప్రీతితార్యా
నగరకులజవర్యా • సమ్యగానందితార్యా.

౧౭౨.

గద్యము.

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణ పరాయణాతిధన్య కాండిన్యగోత్ర
పవిత్రదేవులపల్లికులపయఃపయోనిధి శానిధిసీతారామశాస్త్రి పుత్ర,
వేంకట కృష్ణశాస్త్రి పుత్ర, తమనాభిధానాంతర వేంకటకృష్ణ
శాస్త్రి నామాగ్రజన్త, త్రిలింగదేశాగ్రజన్త సుధీ
విధేయ సుబ్బరాయ శాస్త్రనామధేయప్రణీతం
బ్రహ్మహేంద్రవిజయంబమ ప్రబంధంబు
నందుఁ ప్రథమాశ్వాసము.
శ్రీసీతారామార్పణమస్తు.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమహేంద్రవిజయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

పద్మబాంధవాస్వయ

ప్రదీపక గోపకజముఖ్యోద్దివిషస్పరిష

త్వాపక భూపకలాపక

లాపక ధృతచాపశరకలాపక రామా.

౧.

గీ. ఆచార్యపుము శౌనకాద్యభిలమాని, జనులఁ దిలకించి తోమహార్షణసుతుఁడు

స్వప్తచామృష్టి నుత్తాపశిష్టకథను, వక్ష్యమాణవిధంబుగఁ జలుకఁ గొడఁగె. ౨.

కం. అయిలుండఁగఁ దన్నాభీ, పుటమందు ఘటిల్లినట్టి పొందామరఁ ద

స్వయంసంకల్పమునన యొక్కట నలుమోములనిసుంగు గలిగి యెఱుంగె. 3.

కం. ఎన్నానివలనఁ బొడమితి, నెవ్వడ నే నాకుఁ జేయఁ నెద్ది యగు నటం

చబ్బిధి వికలత మొఱిడ, నవ్వేళను గగనవాణి యడలకు మనియొక్క. ౪.

ఉ. శ్రీహరి యిట్లమూర్తిగ విరించి గుఱించి వచించె నవ్వ డీ

మోహ మడల నీ కథయఁముకా కుభయుం బ్రభవింపఁ గూర్తు నీ

దేహము నే నృజించితిఁ గంట జగదేకసిస్పృతువృత్తి ను

త్సాహము మీఱ నార తనుఁజా విను జ్ఞానదనుగ్రహంబునకా. ౫.

ఉ. నా విని యావినిద్రవలినప్రభవుండు చతుర్ముఖుండు దే

వా! విను నాదువాంఛను బ్రపన్నతఁ దెల్పెద ముప్రసన్నతఁ

దాపకభావుకాకృతిఁ గనం గరుణించి కృతార్థఁ జేయవే

శేవలిపావనుంధ నయి శీర్షి బ్రవర్తిలుచుండుఁ బొందుగాకా. ౬.

కం. అన విని వనజోదరుఁ డయ్యనఘుని మ్రొల న్నటించెనాశ్చర్యముకాఁ
గను సారంగము భంగినఁ, గనుగొననై మహిమపేర్చి * త్తణమాత్రములోకం.

గీ. తనదుఘాంకృతిసోక్తిస్వనముఁజెలువ. ననియప్రణవోపదేశమానంచునెంచి
కొం చలవిరించనుండు వీఁతీంచుచుండ, సంత నంతర్హితుం డయ్యెనవిభుండు.

సీ. వేధ నప్పుడు తామ * వేదంబులు భజించె, దన్నులకంబు లైతనరునట్టి
వేదాంగములును నేవించె నంతట నతం, డింక నాకొనర్చెదుంకృత్య మెద్ది
యొకొ యంచు జేరించుచుండఁగాఁ బొడనూపి, పుత్రకా నీవెల్లభువనములను
నిర్మింపు నిట మానినేనెప్పు నీకుఁ దో, డాదు నటంచు శ్రీహరి వచింపఁ
తే.గీ. యాత్మరీతిఁ జతుర్దశభువనములను, పడఁగి సృజించి సత్యలోకమున వీత
కలుషమునినేశ్వరమానా. ప్రసిక్తము ఁడగుచు, మించువేడుక తోడవసించియుండె.

కం. తాదాసనసూతి యొకతటి, సోదరతన మాని యుండఁ * జోగత నిగమ
స్తోమముఁ దెడంగములతో, సోమకనామకుండు రాత్రినుండు వడిఁగొనియెక్క.

గీ. విధిని గిరురించి యవ్వధివిధినిషేధ
బోధకం బగునామ్నాయయాభకింబు
సధికృతిఁ గొని మణియు సవ్యభితుడై యు
దధిని మీనాకృతి వహించి * యధిపతిఁచె. ౧౧.

కం తా మఱచి నిద్రపాల్పడి, తా మఱచిన విన్ను శ్రుతులు * తలఁగి చనుటవై
తామరమాలి ముకుందున, తామరచూరీసమర్పితాంఘ్రిఁ దలఁచినకా. ౧౨.

గీ. ఇంచుకొంచక క్రించునంక్షించరుండు
వంచన నకించనునిగా విరించనునఁ ద
లంచి శ్రుగులు హరించి భూంకాంచి నుంటఁ
గాంచి కాంచనముండు యోజించి యపుడు. ౧౩.

సీ. తపనీయవననకాంతిపరంవరలు నమా, స్తనహాద్రాముద్రలను వచింప
నుహనీయకొస్తుభంబుణిఘ్రిశ్రేణులు, లక్ష్మీపదాలక్తలక్త నుడువఁ
గమనీయవనమాలికాప్రభాపూగము, ల్కమలాలకటాక్షరీలలను బలుక
గమనీయలాంఛనూరశృవిచ్చట లింది, రాకజ్జలాంకవిభవముఁజెలువ

- తే.గీ. శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్దూలగుడు, సజలజలద్రవభుడు జతుఃర్భుజాడు భుజగ
శయనుఁ డంబుజమిత్రేందుఁనయనుఁడండ, బాధిపాశ్వుండుశౌరిప్రసృతమయ్యె.
కం. కాంచనపటు నిటు లెదుటం, గాఢచి నమస్కృతు లొనర్చి • కడునంచిత్రో
మాంచము మించ విరించి ప్రవంచితగతిఁ జంచదగ్ధఃఫణితి నుతించెన్. ౧౫.
- కం. దేవా తావకపదయుగ, సేవాపేవాకలబ్ధః బిదచిద్విజ్ఞా
నావాసవాసితాత్మలు, భావాతిగమూర్తి నిన్నుఁభావించు రొగిన్. ౧౬.
- కా. నీమాయాపరిమేహితాత్మలు నిను • నిక్కింబు భావించఁగా
సామర్థ్యం బాకయింతయుం గనక దుఃస్సంసారనిర్మగులై
కామక్రోధముఖాదివర్గజులై • కష్టైకతానస్థితిన్
నీమాతీతవిషాదమేదురగతిం • జింతింపు రోయీశ్వరా. ౧౭.
- గీ. నేనెసేతత్త్వ మెఱుంగంగ • లేననంగ, నితరసురు లెంతవారు మత్స్యప్రమూర్తు
లార్ద్రత్యాపధానదీక్షాంతరంగ, కరగృతపథాంగ సద్విహంగమతురంగ. ౧౮.
- గీ. ఆద్యఁ డవ్యయఁ డచ్యుతుఁ • డక్షరుండు
నస్రుతీకాతుఁ డెఱుఁడు • నప్రమేయఁ
డభిలసుయుండు ననంగఁ డఃనామ యుండు
ననుమ నాన్నయములు నిన్నుఁనభినుతించు. ౧౯.
- కం సద్గతిలయపేరుని, సద్గుణతయవికారఃసంజ్ఞాకాగో
లస్సర్గామలదివ్యతోన్మి, తిద్దగుమూర్తి వని నిన్నుఁ • దెలుపు నిగమముల్. ౨౦.
- కం. కర్తజ్ఞానసలత్తక, ధర్మస్వగ్ధావవర్గఃనాయక మగునీ
నిర్మలనామస్సనితము, నత్మలీ మా కొసగి ప్రోవుఁమయ్యి మహాత్మా. ౨౧.
- గీ. దిక్కు లెందాఁక నీన్యాప్తిఁ • దెలియ లేవు, కాలమెంతకు నీసుడిఁగాంచలేదు
కాన దిక్కాలనిర్విశేషానవద్య, హృద్యతేజోమయాత్తుడ • వీవ దేవ. ౨౨.
- గీ. పొందలేనికలంబునఁ నెందునుండి, మనసుతోఁగూడి వాక్కులు • నురలుచుండు
నట్టివస్తువు నీనందు • నాశ్రయింపు, నమితకారుణ్యఃసభానయాదిదేవ. ౨౩.
- గీ. మశకహృన్దగ్యనిర్మితైఃపాణి యనంబ, భువనముల బొజ్జ మెకపజ్జఁబూనుటనణు.
వణువుకంటెమహాస్తమఃహస్తకంటె, ననుచుఁబ్రామిన్మునుదలునింన్నభినుతించు.

కం. సామీప్యంబున నీమెయి, సామీచీన్యం బెలర్చు • సామీ! యస్తో
కామితపరిపాటిగ న్నాకామితము లూసంగఁ గావఁగా నైతివిగా. ౨౫.

కం. అని విడుతించిన వనజా, సనుఁ గనుఁగొని యప్పుయోధిఁశయనుఁడు తనయా
ననుఁదలఁచిన పని యేమొకొ, వినిపింపు మనంగ హరికి • విధి యిట్లనియొకొ. ౨౬.

కం. శ్రీవర! నీవరదయ నా, మై వజులు టెఱుంగ కేవఁడొ • ప్రామిమ్ము లొగిం
గావరమునఁ గొని చనుటం, గావ రహి న్నిమ్మఁ దలఁపఁగా వలసె హరీ. ౨౭.

మ. అనవుం దాఘవపుండరీకనియమం • దప్పద్దఱం గాంచి మిం
చినకారుణ్యమున వ్దనస్థ మగుఁజ్జీం బావఁగా నొత్తులా
లనవాక్యంబులఁ దేల్చి పల్కె నిక వైఁక్లబ్యంబు నీ కేల ప్రా
మినుకుల్ మ్రుచ్చిలినట్టియచ్చెనఁటి బల్కింబట్టి నేఁ దెచ్చెదకొ. ౨౮.

కం. అద్దిర యెంత వమాదత్తు, సుద్ది రహస్యముగ నొక్కఁసోకుఁడు వడిగా
నిద్దురవస్థితిఁ దెచ్చెను, నిద్దుర నీవొడఁచి మఱవ • నిగమంబులకుకొ. ౨౯.

ఉ. ఉపదేశం బానఁగూడకున్నఁ జదు వెంఁదోకాని శోభింప దే
వ్యపదేశంబున నైన విస్ఫులికిఁ బ్రాఁపఁ గాన వేయెల ని
మ్మఱుప్రక్రియ నెజ్జఁజ్జ దృఢశిక్ష న్నేర్చి తాకిమ్యం
గృవచే నేర్ప కృతార్థం జేసినఁ గదా • వృత్తి బ్రసిద్ధిం గనుకొ. ౩౦.

సీ. విద్య లో కాచారఁవిజ్ఞానమును గూర్చు, విద్య యెల్లడ గారఁవింపఁ జేయు
విద్య యాత్మాన్యసీఁపుద్బంధువై పేర్చు, విద్య రూపవిశేషఁహృద్యఁ జేయు
విద్య లోకాలోకఁవిఖ్యాతిని ఘటించు, విద్య యాక్రాయక్తఁవిదునిఁ జేయు
విద్య యానంద మాఁవిర్భవింపఁగఁ జేయు, విద్య ప్రజావశ్యఁవిధమొనర్చు

తే.గీ. విద్యయొన్నేనికేట్లు గాఁవించుఁ గాన
విద్య వరులకు ముఖ్యతంపాద్య మైన
ధనము దానికి ముఖ్యసాధనము నాడు
దుండ్ర మొక్కటియే ఘూరి • మాన్యచరిత. ౩౧.

కం. విద్యోపదేశ గురుఁ డన, వద్యమతినుదోధకత్వంపద్ధతివై కా
రద్యుఁడు నాతివయోమహి, మాద్యున్నుతివందనియొండై యొనర వలెకొ. ౩౨.

- చం. వినయవిధేయవర్తనుఁ డవిస్మృతిశాలి యనంశయాశయుం
డనితరసక్తమాననుఁ డఃపార్థవిదూరుఁ డధీశపాతచిం
తనపరుఁడున్ సుఖగ్రహణఃపారణగణ్యుఁడు నూత్నబుద్ధి సు
స్వనుడు గురుప్రియుండు నగువాని నె శిష్యునిఁగాఁ గొనం దగున్. 33.
- గీ. ఏను స్వర్భానుభానుజఃభానుభూమి, నూనులను సితభానుకృశానుబాణ
సానుమథ్నానముల నుండఁగా నరసిఁది, గాననిష్ఠార్థపునరాప్తిఁగలుగు నీకు. 3౪.
- కం. సోమకుఁ డనియెడు సోఁకుం, దామున నిన్నుఁ గితురించి • సాంగముగ శ్రుతి
స్తోమంబును మ్రుచ్చిలి నీ, ర్వామిం జొఱ మేను పూనిఁవసియించె నజా. 3౫.
- కం. కావునఁ బునరానయనం, జేవడువున నగు నటంచు • నెన్నెద వేమో
యోవిధి విన విధివిహితం, జావిధిఁ దప మాచరించు • నపుడు లభించున్. 3౬.
- కం. ఆదిత్యవత్సయం గృత, వేదావహృతి న్వధింతు • విశ్రుతముగ నొ
యాదిత్యవత్సభిష్టుత, వేదాఘక దర్శితిందఁపింపకుము సుతా. 3౭.
- కం. తపనీయగర్భ! నిర్భర, తప మియ్యెడ నాచరింపు • దానఁ దలంపుల్
విఫలముగ నొదవు గానన్, విఫలఁదపంచే నుమీ యఃభీష్టద మరయన్. 3౮.
- కం. తప మఘదుర్దమకర్దమ, తప మవిరళతమతమః ప్రఃతారణచండా
తప మని మహద్బలు పరం, తప మన్నించెదగు దానిఁ • దరమె నుతింపన్. 3౯.
- గీ. దుస్తరంబు గురావంబుఁదుగ్ధమంబు, దుష్కరంబును సాధ్యనూఁబుష్కలముగఁ
బుష్కరోద్భవతపముచేఁభువిఁదపంబు, మాత్ర మొకటియ దురతిక్రమంబునుమ్మి.
- ఉ. ఇందిగ నేనుఁ గూడి వసియింపుము తాపనమానసంబు లం
దిం దిరవంచు నిక్కముగఁ నెంచుమఁ దామగనంబులందు నిం
దిందియుగ్ధకం బన ననిందిత జూఁఁభిహోడ వహ్ని వే
దిం దిరమైనరీతిగ నతిప్రమదంబు మదిం గదించుచున్. ౪౦.
- కం. విను మస్తత్త్రియము దవం, బనఘ తపోధనులు మత్త్రియాత్మక లటుగా
వున ననుఁ దలంచుచును దప, మొనరింపుము నిర్దితేంద్రియాఁడ వగుచు నజా.
- కం. రం గగుజలనిధి కొకఁడ, క్కం గన గదడాద్రి యుద్రింగతిరోధితా
లింగితమహీజనంగత, శృంగారోత్తుంగశృంగశృంగాటకమై ౪౩.

గీ. అది మదిష్టపదంబు సౌఖ్యాస్పదంబు

పరిమదివ్యతిపాఫలప్రదము దాని

కెలన బంధుర మన సుప్తాకొలను కొలను

మించు కొలను దొలంగ కాసిండు మహిమ.

౪౪.

గీ. త త్తటాకతటాకల్పతరుల దరుల, దధరిత్రీధరేంద్రంబుదరుల నరుల

కెందు నాకల్పకృతతపస్సిద్ధిఫలము, స్వల్పకాలానకృత్సంత్రంజల్పనమున. ౪౫.

కా. ఆకాసారతటంబునం దయినఁ * దాగ్ధ్యాహార్యమం దైన న

న్నేకాగ్రాత్మత నెవ్వఁ డేనియుఁ దపోవృత్తిం బ్రసేవించు వాఁ

డోకంజాతభవా! స్వనాంభితఫలప్రోద్యత్సహలాఫల

క్షీకల్యాణమహాత్మనంబు గతు నుమ్మి నెమ్మి వేగమునక.

౪౬.

మ. మహిమోత్కృష్టతచే సుకామకమహామంత్రంబు రాజ్య సౌ

ద్రుహితా! నీ కుపదేశ మివ్వు జొనరింతుక దాని నిష్క్రమము

ర్ముహురావర్తన మొప్పు జొప్పుడుఁ దపోయాశీక్ జపింప న్ముఖా

వహమై భావహమై యభిప్సితఫలప్రాప్తిక్ ఘటించుం జామి.

౪౭.

గీ. దాని ఋషియును ఛందంబు * దైనతంబు, చీజశక్తికలములవిశదమగుచు

వెలయు నంగకరన్యాసములును గవచ,మాలలును దేవీమణియు సంహృదవుండు.

గీ. శంజసంజాత! పోడతాక్షరియనంగఁ. దనరుఁదస్సంత్రమున కధిదైవతంబు

జ్ఞాననిర్మలతరవిభానందమయము, సేవకాభీప్సదము హయగ్రీవమూర్తి. ౪౮.

కం. కానఁ దపం బొనరింపంగ నరుగుము గరుడగిరిశిఖం దగుసాలహా

కానకు నని సామాగమ, గానకుతూహలవచింపఁగా నజాఁ డెలమిక్.

౪౯.

చం. అరిగి సరోయహప్రభవుఁ * దంతఁ గనుంగొనియెం బయోధికిక్

సరనను గూటకోటికటఁగూటలపత్రిసలారుణప్రభా

నిరతఃజృంభణాత్మతపఃనీయమయప్రథిమామరాపగాం

తరచరదచ్చవక్షశకువచ్చదజాలముఁ దార్క్ష్యశైలముక్.

౫౦.

గీ. కాంచికాంచనగర్భఁ దాం గ్రావసీమ, సేమము దలిగ్వుఁ దపమందుఁసెలపఁ దగిన

సెలవు సెమకుచు నందందఁనిలిచినిలిచి, యర సనాపాదశిఖరాంచలాద్భుతములు.

గీ. ఆత్మస్పృష్టికి నది లోనివిదయ్య విధికి, వింత యొనరించె నొక్కొక్కచేళ నొదవు
కవనలిపి శిల్పగానపాఠకములు గర్వ, లెటుగనితెజంగు మెటుగులనెసంగుగాదె.

కం. కబరీజితవాలములై, శబరీజాలముల వెంటఁ • జమరీగణముల్
నిబరీనత నందు నవి, క్లబరీతిఁ జరించు జితుల • గతు లట్లు కడే. ౫౪.

సీ. లీలాశయానశాఽర్ధాలప్రదేశంబు, రత్నకంబళసంస్తంరణతలంబు
ద్వీపాహిఫణమణిఁదీప్తప్రదేశంబు, కర్పూరదీపికాఽంగణతలంబు
వనవారణకరాగ్రంవమధుప్రదేశంబు, ధారాంబుయంత్రశీతలతలంబు
హరికర్షణోద్భుక్తశరభప్రదేశంబు చంచదప్రాంత్రంబుఁచకతలంబు
తే.గీ. కపికాఘాతచలసరఽఘాప్రదేశ, మతిఁజేతవిశానసంఁవృతతలంబు
గాఁగఁదోచుటనగ్గరుఁడాగినీమ, కమలసంభవునకు భీమఁకాంతమయ్యె. ౫౫.

కం. సింగము లచ్చన లాడఁగ, దంగిన చెంచెతల కచ్చుటం గాయలఁ గూ
ర్పుం గరిశిఁములముతైము, లింగితము లెటింగి కొలుచు • గృహనేనికుటై. ౫౬.

సీ. సెలయేటియిసుకతిఁనైల గూఢమణిశేళి, కల నిలంపాంగన • ల్లలసి యాడ
ద్వీప్తికాబ్జముల నంధిత్వకహంసమండలములు జతగూడివెలయఁజేయ
వృక్షశాఖల దాసి • ఋషభిదేజస్త్రీమికమేళనాశ్చర్యఁగరిమఁ జూపఁ
టకకూటములందుఁ • గదిసి గంధర్వసంఘాతంబు పంగీతంకలనఁ జెరచు

తే.గీ. నాకభూలోకిములకు సంఠితముగాఁగ, గాకపోకలు నెరపఁ బరస్పరంబు
నివిజమచుజుల కోర్కి సంధించుకొనిన, దండీనిశ్రేణి యనఁగ నొక్కొండ చనరు.

సీ. ఘనసాకచిళికాఽకాండ మొక్కకచోట, మటియొక్కచోట జాంబవచయంబు
సముద్రగ్రలాంఘ్రీషండ మొక్కకచోట, వేరొక్కచోట జంబీరతరులు
ఫలనమ్రశాఖామ్రంవణము లొక్కొక్కచోట, మెండుకొక్కచోట దాడిఁమోత్కరంబు
ఫలపూరకుజపూరంవాట మొక్కొక్కచోట, నిక నొకచోట కంటకఫలద్రు

తే.గీ. లమర నుమర నెకుల్యతఁటాగ్రినీమ
పూగిపూగామ వేల్లితఁనాగివల్లి
గణము లొక్కొక్కచోట నొకామొకయెడ
నందు మందారికుందకుంజాళిఁ గనుచు.

వ. మఱియు నగ్గిరివరం బురుతరమరుచిరమరవరశరాసనానుకారిభూరికీరకారికామ
 యూరకాంతినంతానంబుల నత్యంతకాంతంబులై, సంతతదంతురంబు లగు
 సంతమనంబుల నితాంతంబు వసూర్యంవశ్యోదరంబు లగుటం దరంబు గ
 దురఁ గృతమాలన క్తమాలతమాలసాలరసాలాదిసాలజాలంబు లగువనషండంబు
 లను ఘనమండలంబులకు శంపాలతలనంపదలసాంపు సంపాదించుచు నుద్వో
 తమానంబు లగుజ్యోతిరింగజ్యోతిర్గణంబుల విస్ఫురణంబులు దుఱంగలింప
 నిరంతరాసారధారాధారంబులగుమరందరసపూరంబు లీరంబుల చేరువులం
 గాలువలై ప్రాప్త్యేగ్య సమయ సముజ్జ్వంభణంబుం దలఁపించు తావులుం,
 దావులకుం దావలఁబు లగుమఁ గున్నరించి యందంగఁ ద్రస్తరించుకస్తూరికామృ
 గస్తోమంబులు దీమంబులం దగిలి దిగులువడి చూచుచూపులకుం జాలివడి విడి
 పింపం జాలివడిఁ బరతెంచి యెడలించు సిద్ధమునికుద్ధాంతిసంఘాతంబులును,
 ఘాతంబులఁ దొఁగునెలయేటితీరంబులఁ దోరంబు లగుకీరంకూరంబుల
 మోరలం దెమలించి నమలఁ గమకించి కించిదాకుంచితపూర్వాంగంబు లగు
 గోలంబులఁ గోలలం గేలిమెయిం దోలి తూర్లించు గోలల నాలోకించు
 చెంచునాయకుల దేహచ్ఛాయలకు దాయాదంబులై దండల దండిగ మెండుగఁ
 దిరుగువనవేదండంబులతండంబుల గండమండలంబుల నుండి పిండుగట్టి యెగయు
 గండుతేఱుటకూటువులతోడికూటయిం బాటించులోవప్రోవలక్రేవలఁ గేవలంబు
 సావలంబంబులగు లతోవితానంబును వనదేవతాబాలికాపాలికాకేలికాడోలికల
 పోలికలఁ గ్రాలి కనువట్టు విడిమట్టుల మట్టుమీటి యిట్టలంబు లగుచిట్టకంబుల
 దట్టంబుగఁ గొట్ట బలిసిన సులసిచెట్టులు కట్టవలై చుట్టు నలగొని నెలఁగ దిట్టంపు
 తొకట్టలం బడి జర్జరంబులగు జలంబు లమలంబులగు లిందుబృందంబులై యెగసి
 ములైంబులమొత్తంబులపగిది నొగి దిదృక్షుపీక్షాసేవనకంబులై వృక్షాసేవ
 నంబు సేయ వనవశకుసుమసముదయకుశవిసరసమిత్యమిద్ధంబులును బ్రవృ
 థంబులునై ప్రచ్ఛాయితరుచ్ఛటాచ్ఛాదనకీతలచత్వరభూతలంబులై నవిధంబుల
 వివిధంబు లగుమల్లికావల్లికామలెల్లకల వల్లికొన నుల్లసిల్లుచు నుల్లంబులకు నుల్లా
 సంబు పల్లవింప నింపు నింపు మంజులకుంజపుంజంబుల రంజిల్లుచుం బరివేష్టితకుట
 జంబు లగునుటజంబులం బొలిది పావనంబు లగుతపోవనంబులఁ బరిస్ఫురిం
 చుచుండు.

కా. అందందఁ బరికించి యందొకవివిక్తావాసయోగ్యాశ్రమఁ
లిందంబం దరవిందనందనుఁడు హంలిన్నిర్వలాస్పంగమై
దెందం బొప్పఁ దపం బొనర్చుకొనఁ బాఁటించుం గదా యంచు నా
నందం బొందుచు రూఢనిశ్చయమతిం • ద్రష్వాంతసీమంబునకా. ౬౦.

చం తనజనయిత్రయిమ్ము దనఃతమ్మునియొదవవైనయమ్ములుం
దన వగువారువమ్ములు పఠమ్ము పీఠమ్ముగ వర్ధితమ్ములై
తనఁగ నాత్మబంధురచింతపియవైఖరిఁ జేర్చుబంధురం
బనుకొఁడు న్విరించి గనె • నధ్వపరిశ్రమ మాఱఁ జేరువకా. ౬౧.

కా. సాచం గార్భకము ల్విహారమతినుఁ త్సంగంబులం జేరి యిం
పారం గ్రుమ్మరఁ బుండరీకనిచయం • బచ్చాంతరంగాప్తి ని
ర్వప్రక్రియనొప్ప సిద్ధమునిసేవ్యం బైనపుణ్యాశ్రమా
గారంబో యన సౌమ్యమై తనరు సఁక్కాసార మత్యంతముకా. ౬౨.

సీ. బంధుర సారఁబంధురొదకములందు నిరూఢనియతి మంజున మొనర్చి
పర్వతోఽముఖుల • పర్వతోఽముఖముల, నాచమనంబుల • నాచరించి
విహితకృత్యముల భావిహితకృత్యాపక్తి గావించికొని లేచింకదలి వచ్చి
యతి విక్రం బైనఁయలవివిక్తప్రదేశము సొచ్చి యచ్చటఁశమదమంబు

తే.గీ. లబ్ధగ సమధిక నిష్ఠమై • నధివసించి, భగవదుపదిష్టపథతిఁ • దగ జపింప
గాఁడంగెను నైంధవంకంధరాధి, దైవతక మైనదివ్యమంశ్రము నజుండు. ౬3.

కం. ఆతనికి నొకవరి జపమునఁ, జతుర్థుణంబుగ ఫలంబుఁ నమకుటె నత్య
స్థితనకుఁ బెక్కుముఖంబుల, జతనం బపు గాదు యర్థఃసంసిద్ధి యిలకా. ౬౪.

గీ. ఆతఁడప్పుడు కమలజ • ఖ్యాతమండగుట, ముటముగఁగూర మహాతపం • బునవసించి
సారినత్యంబు బూనుట • చనునుగాని, యార్తరాజవృత్తిఁబో • నాడుటరిసి.

→* గ్రీష్మర్తునర్హనము. *←

గం. అట్టియొక నెట్టకాలము, పెట్టిదముగఁ దోచె మమ్ము • లిట్టెగని చదర
ముట్టఁగి చడి నుడిగాడ్పులు, నెట్టవ నెట్టుకొని వీవ • నిలిపావనివై. ౬౬.

౩౦. పాటలకునును పరీమళ, పాటచ్చరవృత్తి బయలు • పడకుండఁ బవల్
మాటుగ నిశాంతముల సెక్కి, పాటిగఁ జరియించు నపుడు • సవమానంబుల్.
- గీ. ఇనునినత్కల్పవదినలక్ష్మి • హెచ్చుటరసి, నిశలునానాట భృశకృశ • దశలఁ గాంచె
నొరులనీరులకుఁ జూపొపంకున్న • దినదు, పెంపుదలుఁగుటగాక న్యుఁవృద్ధి సెడునె.
- గీ. ఇచ్చుఘను లుండి రని యవ్వ • లిచ్చవడసి
పొంగి పొరలినపరనుల • పాలుపు దటిగె
మున్ను గలకీర్తిసారముల్ • పోవనవ్వ
డప్పలను జొప్పడినయొవ్వ • మువ్వ గాడె. ౨౯.
- ఉ. గాలికిఁ గాలు నిల్చుకొనఁగఁ దగునూటపండు వాఘజం
గాలికి నక్తభోజనమహావ్రతపగ్గదినంబు తాళవుం
తాళికి వన్నెవాసియు బయల్పు సుయోగదశాగమంబు నై
తాలిమి దూల నాఁచొకఁడతన జనం బెడపెక్ దినంబులన్. ౩౦.
- సీ. పూట కొక్కొక నూతిఁగీట డప్పి యడంచు, కొనె దవ్వు చనితెచ్చిఁకొని జనంబు
వెలఁదెంచి పానీయవిక్రేత లింటిజా, పుల త్తెరసిరముల్ • గలపి దెచ్చి
రనుదినంబు దుడుఁగులను దెచ్చి యిడుచాకి, నాలుగైదాఁతేడుఁనార్చి కొనఁగఁ
గ్రుంకులాడఁ గొలంకులంకఁ బాటుట శ్రోత్రి, యులకు వేళలదాన • మొదవకుండె
తేగీ గరటచట కాదికం బైనఁగ్రామ్యపక్షి, జాల మిలు సొచ్చి బెడగక • జనుల నడుమ
కుంభనంభ్రతజలములఁ • గ్రోలఁ జొచ్చె, బుడమి నెదవిని నీటియొద్దడికి నపుడు.
- సీ. తొలుత వ్రాల్చినప్రక్క • నులివెచ్చఁదనమెక్క
నొండొక్కప్రక్కకు • నొత్తి గిలుచు
వ్యజనపమాకర్ష • కజనంబు సెయిమార్పు
కొనినంత చుంక్కిరిఁ • గినుక వడుచు
వారియంత్రపుసూక్ష్మ • ధార లిట్టలుగాఁ
దెరలిన నఱచాడ్కి • దెఱచికునుచు
నిదురఁదోగె నటంచు • పడములొత్తుభుజిమ్య
లూరకుండిన నఁఘు • లూఁపు కొనుచు
- తే.గీ. చలపుఁ బన్నీరు చిలికిన • చలువవలన, నెజ్జ లామజ్జకవతి • నీర తనఁగు
నిడుదగుమ్మలచుట్టు పండ్లియిండ్లఁ, బవలు పొరలాడు సామంతంనివహ మపుడు.

ఉ. గొజ్జగిన్నీటి చిన్ని చినుకు ల్వలితంబులు గంధసారమున్
మజ్జిగలేట వదైకుసుమంబులు వెన్నలబట్టబైటిపూ
సెజ్జలు వీగపాటలు నుగిరిపువీపనలఁ ఘటించు భూ
భృజ్జనకొటికిన్ని దురంగించుక వేసవిరె వేకువకా.

23.

సీ. ప్రహేళిహిః కుటిమాంభ్యర్థ గాంధీపూర్ణ, కలకాంబుపులు గతిక్లమముః బావ
నవనారికేశపండ్లకలింజకస్థిమల్, మార్గాతపాశ్శ్రీమంబు నుడువ
జంబీరరసపూరఃసప్త్తిశ మగుతక్ర, సాంబు దృషమ జంజ్ఞారః కేయ
నాయట కాయమాఃనాంతస్థితాశ్చ వృంతముల్ ఘర్మాంబుఃవిరతి నడచ

తే.గీ. నిదుర గదురంగ నపుడధ్వంసీనజనము, విడియునొక్కొక్కపుణ్యాస్తుఁడిడినయట్టి
ప్రపవపారసుఖాప్తి మ్రొఁబనుల మఱచి. పట్టపనలింటి వడసోఁకు ధట్టకుండ.

సి. వామూలతూటరిల్పముపొల్పునవరంచి, శౌరం జొత్కించు దాఁసేరకుండు
ఘనఘటావళిసీటఁ గర్ణకుల్ దనియంగఁగలమాంతురము వెంచు • పొలము కాంపు
సారిపదంబునఁ గాంపు • దిరుగుక్వలదాయ, వంతుమార్చెడుదళఁవాయిపెద్ద
కడలియింటికి ధనీకన్యలఁ గూసేసి, లోలిసారి యంపించుఁ • గులగురుండు

తే.గీ. దోచె గ్రీష్మపశువముఁ త్రుంగసాధ. బాఁబహింగంజాఁపదోషప్రభాత
చరమాష్టాద్రిదంపతీ. విష్ణుత్రాణి, ద్భుజవంఁధపునరుపఁజేష్ట యగుదు. ౭౫.

గీ. ప్రతిపలిమంబులను నోని, ప్రతి లోని, తలిమముల వైచికోనుచు రాత్రి జనంబు
పొక్కుచినుకులచే నప్పు, పొక్కుయింత, యైనదిమింప నెడలేక యలర్రా జెంద.

కం. ఘనులు కరకాంబువుల భా, జనులం దనియి-చు సీత లంసచ్చిత్రుచిం
దనరెడుదవళిలు నెఱిం గనుగొన గ్రీష్మ-బు వర్షకాలముఁ బోరెన్. ౭౭.

గీ. కదసి కలకంఠములకు మాంకవ్రతంబు, నెఱప నుపదేశ మొనరించి నీలకంఠ
తరికి సోత్కంఠముఁ దదుద్దావనంబుఁ గడుప గ్రీష్మర్థువాచార్యంకం బొనర్చె.

కం. పంచజనపంచవక్త్రః బ్ర, పంచగురు సైదిహయాస్యః భావించి నదా
పంచాగ్నిపద్యమున నృపుంచాప్రశ్నార్థః దురులః పం బొనరించెక. ౭౯.

✻ ୧୦୬୧. ୧. ୩୩. ୩. ୩. ✻

కం. వర్షర్తు వాదనే సంతుల్య గర్వకహర్షకరవర్షంకలితపయోదో
 త్కృష్ణాభికంసితాపా, కర్మ్యురీప్రహాసన్నింకర్తం బగుచుక.

५०.

సీ. మందూకములు చర్మముత్రశేషత నీడి, చెలంగి మెలంగ సంజీవకరణి
బర్హిణంబులు వరఃస్వగభాస్వరముగ సూ,పింప సారస్వతఃసిద్ధరసము
బిసకంఠికలు చూలు * వెనఁ బాల్చి త్రుసఁగ స, ప్రసయోధిసంగయాఁత్రాఫలంబు
చాతకంబులు బిపాసను బాపివాసి భా,సిలఁ బ్రపాతంభమంగళముహూర్త
తే.గీ. మగుచుఁ బొడదొందెనపుడుల్లో, కైకతాప,వారణకరణాశ్రనిత్యసంఘరణసాంద్ర
తరుణతరుణాభ్రవిభ్రమఃస్ఫురణకరణ, మైనప్రావృడనేహస్సమామంబు. ౨౧.

గీ. స్వాతిమా క్తికములఁ గాంచి * స్వాతిశయముఁ
బూనె నని యార్ద్ర జగమార్ద్రముఁ దలిర్పఁ
బద్ధరాగంబులను గాంచి * పరఁగె ననఁగ
నింద్రగోపంబు లెల్లడ * నెవఁగె నపుడు. ౨౨.

కం. అకలంకధ్యుతికలహం, సకులము స్వకుల మగుమానఃసమునకుఁ జనుపూ
నిక పాలుపుఁ దెలుపుప్రాప్తా,నికశుభదానకములై న్ననితములుమొరసెన్. ౨౩.

ఉ. శర్మితవిస్మయం బపుడు * కర్ణకతోరముగా ముహూర్తహం
స్సుర్మితి మైనవీనుఁగవఁ * జొన్పినయంగుళు లొప్పుఁ బ్రాజ్ఞలున్
స్ఫూర్తధ్రువిభ్రమభ్రమను * జొక్కిరి నివ్వెఱపాటు దోవఁగా
వర్జనసుఖ్యనామదశఁ కానకృదుచ్చరదాత్రజిహ్వలై. ౨౪.

కం. చిట చిట మని సొటసొట మని, పొట పొట మని రుల్లు మనియుఁభోరని ధార
స్ఫుటనియతి నపుడు జలధర,వటలము పటునియతిఁ గుంభవర్షము గురిసెన్.

కం పెళ పెళ నులుములు నులుమఁగఁ,దళ తళ మెలుపులును మెలుయందళముగ జలదం
బుల్కుగమ్మి కాలుకొని చి,చ్చలనిడి వర్షింపఁదొడఁగి * జడిగాని వడిగాన్.

కా. సారంగావళి మేఘలోలుపమనఃస్కం బొట వెన్వంట నే
తేరం బుష్కరశీకరంబులు ధరి,త్రం జింద మందంబుగా
పీరంద్రస్థితిఁ ద్రిమృరం దొడఁగె సుంస్థిగ్ధాంజనశ్యామలా
కారంబు బివరం గతఃబలతినాఁ * గాదంబిసృందమున్. ౨౫

సీ. కలమాంకురాశిఁపంకరకాలిపాలికా, స్త్రీపారిక సరస్వతిప్రసన్న
మాత్మకీతికప్రియోధాన్యధృనిధుక్త, మారికబాలర కశంధ్యయనపర్వ

మన్యసంవసదప్రయాణప్రయోజనప్రవణప్రజల కెల్ల • గ్రహణశూల
యర్కసందర్శనానంతరాభ్యవహర, శిలర కేశాదశీవతంబు.

తే.గీ. నిజనివాసగృహాన్యమందిగయియాసుఖసముహంబులకు నెల్ల • జిగురుగండె
నిఖిలపశుయూథములకెల్లనిగళబంధ. మెడతెగనివానజడినప్పుడెనెగముసురు.

చం. వెడ వెడఁ బ్రార్థు గుఱు తటి • వీటివిటు ల్బుమవీటికాదు రె
క్కుడుతమిఁ గూర్చుచున్నగరిఁకొల్వగునంతకుఁ బోవగ త్తియల్
దడయుటచే హజారమునఁ • దాళి చెలుల్ ననుదేర నజ్జడిక
గొడుగులువట్టి చెట్టఁగొని • గొబ్బునఁ దోడ్కొని పోదు రిండ్లకున్. ౨౯.

సీ. వివిధప్రజలు గూడిఁజివసమాప్రభుటాభి, వేకప్రయత్నముల్ • నేయ కుండ
బాహుళయ్యచే • హవకు ల్మియతి మించ విగాటవర్వంబుఁజదువ కుండ
మాపుహవిష్యన్నమాత్రభుక్తిని న్విజౌ. వారుణజవదీక్ష • బట్టకుండ
మృద్వికారాకారుఁబుష్కళ్యంకునిఁ బూని, విప్రులుచ్చెచ్చుతిఁ • బిలువకుండ

తే.గీ. గొంతిజాతిర బామరున్ • కోగకుండ, సంజప్రార్థులఁ బోసిల్లుఁ చల్లకుండ
సూర్యచంద్రులపరిధులఁజూడకుండ, ధరిణిసాగనర్వంబుఁ గురిసెనవుడు. ౩౦.

సీ. ముసుగిడ్డ కుటుమాపుఁముదుకదుప్పటి చెప్పు, గిలకుండ నలతికోఁవెలుచొచ్చి
పాత్రించి తొడిగిన • క్రొత్తచెప్పలజోళ్లు. దడియకుండఁగ వీశిఁబదులఁజేరి
గుత్తంబుగాఁ జుట్టిఁకొనిన చుట్టల నివ్వు, లాఱకుండఁగఁ బంచఁటరుగు రెక్కి
పొన్నఁగట్టలయూతఁగన్నఁగానకి జాటి, పడకుండ రచ్చసావడుల నిటికి

తే.గీ. చేలవనులందుఁ జొప్పుదుఁచెలిమిపంజఁ
గాఁపుఁగొమరులు పడుపు సుంకములఁ గొనిన
కాలిపాలికలకుటీరఁపాలిఁ జేరి,
రట్టకేలకు నజ్జడిఁ నేకతముగ. ౩౧.

సీ. కేరీగృహాభిందఁపాలీసముజ్జ్వల, దీపద్యుగులతెల్పుఁదెల్పు చున్న
దృఢతరాలింగనఁస్పృష్టముక్తాహర, ముల చల్లఁదనములుఁవలకుచున్న
శశ్వత్పరస్పరాన్యగ్రహీతతాంబూల, రుచులవైకృతులు వాఁక్రచ్చుచున్న
వాలాయనాంత రాయాతవాతానీత, నూత్నబ్బంధఘోరఁశుదువుచున్నఁ

తే.గీ. బ్రాద్దవాడచానీమా యనుఁగుద్ది విడిచి, ఘనఘనంబులు గ్రమ్ముచీఁకట్లకతనఁ
దనుతమకములవలన నూతనపుదంప, తులువిడువకుండి రజ్జడిఁదలిమములను.

కం. ఆతటిఁ బ్రాతఃకాలంబై తగుసంగవముఁ జాడఁనటు సాయాన్నం
బై తగునపరాక్షాము ఖిద్యోతుడు ఖిద్యోతరీతి * సెందిన కతనక. ౯౩.

చం. ఘనుఁ డని పేరుఁ గైకొనియెఁగని సదా చపలాంతరంగుడై
పనిగొని యూరకే విమలఁవక్షచరద్విజపీడఁ జేయఁ దా
ర్కాని చెలరేగి యవ్వపథంబుండు వెనం గడువిచ్చె నద్ద స
జ్జనవిరథాపకారులకు * కాశ్వతమా తమజీవసస్థితుల్. ౯౪.

కం. పద్మావతుడై జప ము, పుద్గానఖు నశ్వముఖునిఁభావించి మహా
పద్మావృత్తి సెనర్చెను, బద్మావతుఁ డవుడు గిర్యఁపరిభాగమునక. ౯౫.

→* హేమంతఋతువర్ణనము. *

మ. ఆపు చేతెంచె హిమవృషాసర మనంఠానంతభాగాంతరా
త్తపరిస్ఫూర్తికశితభూతపరిభూతత్యాసకృద్యేపధు
క్షపితప్రాణ్యభయప్రదాగ్నిరవిరూలస్థూలకూర్వాసక
ద్విపటిచక్రకటిపటుస్తనతటివీటివటచ్చాయమై. ౯౬.

క. మృగ మదవీటిభుగభుగ, లగురుంబొగలున్ మాసంతిఁకాగ్నులనెగలుం
దొగరుండుప్పటు లప్పటి, కొగి ముగియించెను హిమోద్యఃమోధతి ప్రజకుల్.

నీ. వైకుంఠమందిరఁద్యాకచాటపుటంబు, లందిరంబుగి విప్పఁగుంచెకోల
యంజనాగర్భసౌఖ్యప్రసూతి ఘటింప, నందిప్రత్యావర్తంనక్రమంబు
బలిరసాతలజగల్ ప్రస్థానసన్నాహ, సాఫల్యమొనరింపఁవస్తుహూర్త
మంభోజనీశాంధంవాక్రయాశులవెట్ట, సమగతిఁ జల్లార్చఁ జలువమందు

తే.గీ. వాహినీనదవాప్యవఁగావాసక్రియాదితత్పరజనులతీఁరావతరణ
విధికిఁ జొరకుండఁగా వెఱుపింప ఘోర, మకర మెల్లడ మించె హేమంతఋతువు.

నీ. తుచనిపీడనపీడఁ కచలవృత్తి వహించు, గాని తియ్యనిమోవియానఁ బెదరు
దృఢపరీరంభపుఁత్తికి లతాకృతిఁ దాల్చు, గాని నీ వీవిమోక్షమునకొదుఁగు

గండనఖాంక రేఖకుఁ బ్రపన్నతనూనుఁ, గాని గంధారేపఁకలన కులుకు
హాలామదగ్లానిఁకా మోదము వహించుఁ, గాని పన్నీటిసేకమున కడలు
తే. గీ. ప్రైణ మప్పుడు మిక్కిలిఁజాణగనము, గలిగియుండియు నాథులఁగవయువేళ
విజహదజహత్రపావేళఁవిలసనముల, వెలయు మధ్యాత్మసమయకేఁగులనుబోలే.

సీ. పట్టుఁబుట్టుముఁజాటింపటిబోడికిరంబు, వై సెప్పునక్షయఁపాత్రి నొకటి
యిరుకక్షములలోనిఁతిరునామములపుస్త, కమునను దాళపుంఠమున రెండు
త్తుద్రకుటీఁపాంతఁకునకభీతినిఁ గుడి, కేలఁ దాల్చిన తిరుఁకోల సొకటి
దాచేతిదారుఖంఁడపుదాళయుగి రెండు, స్వప్రతీకంబులఁబదియురెండు

తే. గీ. రమణ నప్తాదకోర్ధ్యపుంఁద్రములు దమకు, నమర నత్యర్థవైష్ణవఁత్యేషమ ఘటిల్ల
వికీర మెత్తంగ సాతానిఁపిండు దిలుగుఁ, దగ ధనుర్వాసనరాంఁతములనపుడు.

సీ. నవకాలినవృత్తింఁతనవిధానైకపం, భవముహుర్భ్రమదంఘ్రేఁభవకులంబు
వాక్షికత్రిహిసంఁపాదనాజనన, త్వగచరద్దామసేవకజనంబు
బాధిపగ్రాహ్యఁబాధ్యగ్రహణజాత్ర, దుద్యోగిపురుషభిఁటోత్కరంబు
బ్రహ్మగోపఁపృటఁ ద్వాద్యనాదననాథ, కోణంగిముఖ్యభిఁక్షువ్రజంబు

తే. గీ. దనర నవ్వేళ నావ్రభాంఠప్రదోష, మాప్రదోషప్రభాతంబునటుల యిటుల
తిరుగ నయ్యయిసందడిఁతెఱపి లేమి, కేల కూర్లకు నొకవింతఁచెలుపు దోచె.

కం. ఆసారనవాహుం డపు, దాసారనదృక్పదవ్యంయసదాధ్యానం
దై సారతప మొనర్చి హి, మాసారములో గళద్యంయస మగునీట. ౧౦౨.

కం. రాజీవనయనుఁ దాశ్రిత, రాజీవనచైత్రుఁ డెపుడు • ప్రాబల్యులకై
రాజీవనవాక్యతితో, రా జీవనరాశిలోని • రక్కసుఁ డెలమి. ౧౦౩.

మ. తిమిరూపంబున నేపుతోఁ గడగి వాఁర్థిం గ్రుష్టరం గ్రుష్టఱం
గమలాక్షుండు దిమింగిలాకృతిని రఁక్షిత్తుకారంభసం
భ్రముఁడై పొంచి పరిభ్రమించి యరిఁ జేపన్తించి మేన్పించి యా
గమముల్ వేగ మె యాక్రమించి విధికిఁగాంక్షించి యంచద్దతి. ౧౦౪.

సీ. నిద్దంపుటద్దంపుఁనిగనిగద్యకులతో
నెగడుచుచాయ వెన్నెలు గాయఁ

జిందంపుఁ జందంబుఁ చెందుమోరఁదొరంగు
 నురువు జ్ఞానామృతఁస్సురణఁ దెలుపఁ
 బలుసాంపు నులివింపుఁదొలుకు హేషాభ్యనుల్
 నెటిగుల్కు తొలిబల్కుఁటొలుపు నెఱవ
 నిరుప్రక్కలను జక్కఁనెనఁగుచూపులకోపు
 శ్రీతపక్షపాతసంఁగతి నచింపఁ

తే.గీ. బంచకాఖాచకుప్తయిఁ • బాంచజన్య

మును సుదన్యనమును బొత్తఁము నుపదేశ
 ముద్రయు నెసంగఁ గరుణాసంఘద్రుఁడైన
 హరి హయగ్రీవమూర్తిఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె.

౧౦౫.

కం. అప్పగిదిం బొడనూపిన, యప్పరమపదేశుఁ గని యహః యీతఁడు మా
 యప్ప యగుశౌరి యానని, యప్పఁమేస్థియు నమత్రఁమగుహ్నమునక. ౧౦౬.

కం. మున్నాఁగులు వలగొని మది, ముచ్చర మగుభక్తి సాఁగిఁమొక్కుచు నటులే
 క్రమ్మఁమొక్కుచుఁబులకఁగ, గ్రమ్మ రహి నిట్టలతలఁగత్కరపుటుండై.

→* కందగీతి గర్భచంపకనూల. *←

ఘనఘనవిగ్రహా! వరద! కాంచనచేల! కృపావికాల! న
 జ్ఞన వినుతా! హరీ! జలధికాయ! పరాత్పర! చక్రవాస్త! పా
 వన! వనజేక్షణా! భువనపాలనఖేలన! పుణ్యశీల! లా
 లన నిరతాశయా! ప్రవిమలద్యుతికొస్తుభ రత్నభూషణా!

౧౦౭.

→* గ ర్భ కం ద ము. *←

ఘనవిగ్రహా! వరద! కాంచనచేల! కృపావికాల! నజ్ఞనవినుతా!
 వనజేక్షణా! భువనపాలనఖేలన పుణ్యశీలంలాలననిరతా!

౧౦౮.

→* గ ర్భ గీ త ము. *←

వరద! కాంచనచేల! కృపావికాల! జలధికాయ! పరాత్పర! చక్రవాస్త!
 భువనపాలనఖేలనపుణ్యశీల! ప్రవిమలద్యుతికొస్తుభరత్నభూషణ!

౧౦౯.

కం. భక్తుల మత్స్యముఖసుధా, భక్తుల శుక్తతులఁ బాపి • పనిగొని కరుణా
 యుక్తము లగుచూపుల సుఖ, యుక్తము లగుసట్లుసేయుఁదోహయవదనా! ౧౧౦.

శా. జ్ఞానానందమయా ! స్ఫుటస్ఫటికభాంస్వద్విగ్రహా ! పద్మవి
ద్యానిత్యప్రతిభావిశేషఘటనాంధారా ! బుధారాధితా
భానుప్రాకటతేజ ! పుస్తకపుటీన్యాయఖ్యానముద్రాజ్ఞచ
క్రానునాయతశస్త్రవాస్త ! హయకంఠా ! శ్రీవికుంఠాలయా ! ౧౧౨.

మ. అని యెన్నేని విధంబుల నివసతిసేయంగాఁ దురంగాననం
డనియెం బంకజనూతిఁ గాంచి వినుమయ్యా ! నీదువేదంబులం
గొని యాసోమకనామకుండు సనఁ దఃస్కుత్తిక విభేదించి ప్రా
మినుకుఁ దెచ్చితి నీకొసంగ నివే పేరిం గూర్చి పాటిల్లగఁ. ౧౧౩.

కం. ఉపదేశ మ్మొందనిచదు, వ్రపయోగముఁ జెంద దనుచు • సూక్ష్మనియావే
లుపుఁబెద్దకు హయవదనం, దపు డుపదేశించె శ్రుతులుఁసాంగంబులుగాఁ. ౧౧౪.

చ.. మతియు మదీయూర్తి మది • మాటికి మాటికి మాఁటి మంత్ర మే
మఱక జపి చుమానిసి సమగ్రకలావిభవాఘోరామృదై
కొఱఁత యొకింట లేనిపలుఁకుంబడికిం • డితంపుటిక్కయై
నెఱతన మేర్పడం జెలగు • నేర్పరులందుఁ బ్రధానగణ్యుడై. ౧౧౫.

కిం. నామనుజుగరిమంబు, నామనుజుగరిమ సిరి మఁహామహిమంబు
భూమహితప్రఖ్యాతియు, భూమహితప్రసితసుతసంమాహము నొదవున్. ౧౧౬.

ఉ. కావున నీవు నచ్చికి దంగం ద్రిజగి న్నుత మైనన్మి నన్
గావన చేయుదున్ వసుజంపం బానరింపుము దానం జేసి నా
నాధభూటబాతిభవంబుల నంబుజగిర్భ కాశలం
బావహిలంగి సత్రముండవై స్ఫటియించెడు సొంపు పెంపునన్. ౧౧౭.

కిం. మహి సతీతక్షేత్రంబుల, బహుకాలజపంబు వలనఁ • బడయం దగు నా
త్తిహితాన్తినిధి యిచ్చుట, ముహూర్తజపమాత్రమున సమోఘముగ నగున్.

కం. ఒకమా కాన్యక్షేత్రస్యపుణివ్యా మనుచు విబుధు • లనుకొనుటఁ జూచి
యుపమానాభిధ నీతి, న్యపదంబు ప్రసిద్ధిఁ గాంచె • నంభోజభవా. ౧౧౮.

గీ. గోటివై ఘ్నానంబున • శుక్లవక్ష, మంగు నేకాదళిని మదీయవతాన
మగుట నాఁడిందు వేదపాఠంబునయై జేయి. ప విస ఘ్నసక్తేయమొదవు.

గీ. సింధుతీర్థ మైనయీక్షేత్రసీమ, బంధురాహ్వాయ మగునకోవరము నందు
నాఁడు మజ్జన మాదునెవ్వాఁడు వాఁడు, సంతరించినకర్తనస్యములువాడు.

కం. ఈయశ్వగ్రీవాకృతి, నాయవతారములయందు • నరుల కుపాస్యం
బై యఖిలశ్రీవిద్యా, దాయకమై యఖిలసుఖనిదానంబు నగున్. ౧౨౨.

కం. అని యుపదేశపుంస్కృతి, గను వేదము లానఁగి తురగఁకంధరుఁ డరుగన్
వనజఁ డానంద మెదం, దనరం దనరమ్య మగువందంబున కరిగెన్. ౧౨౩.

❖* ఆ శ్వా సాం త ము. *❖

కం. శ్రీరాఘవ! నతజనదు, ర్వా రాఘవనవ్రతానఁపావక ! మునిరా
ద్ధారాఘవనధరసమీ, రా ! రాఘవ నటదమోఘురయవిశిఖౌఘా ! ౧౨౪.

మ. మునిరాజుకరురక్షణా ! స్ఫుటసితాంభోజాలవత్రేక్షణా !
వినతాభీష్టకృతిక్షణా ! పరమధీవిజ్ఞాన సంధుక్షణా !
ఘనసంగ్రామవిచక్షణా ! సురముహూఃకల్యాణకృల్లక్షణా !
వినుతశ్రీకృతలక్షణా ! ఖలమరుద్విద్యేషిసంశిక్షణా ! ౧౨౫.

పృథ్వీ. పురందరమణిగణస్ఫుటసముజ్జ్వలాంగప్రభా !
ఘరంధరదిగంతదంతురితఁదోర్వ్యకస్సౌరభా !
నిరంతరదయాభిసందితవఁసేచరాఘన్నభా !
మరందరసమంజువాఙ్మహితఁమైథిలీవల్లభా ! ౧౨౬.

❖* గ ద్య ము. *❖

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణపరాయణాతిసన్య కాండిన్యగోత్ర
పవిత్రదేవులపల్లివలసయఃపయోనిధికళానిధిః తారామశాస్త్రి పాత్ర
వేంకట కృష్ణశాస్త్రి పుత్ర తప్తనాభిధానాంతర వేంకట కృష్ణ
శాస్త్రి నామగ్రజన్త త్రిలింగదేశాగ్రజన్త సుధీ
విధేయ సుబ్బరాయశాస్త్రి నామధేయ ప్రణీతః
బై నమ హేంద్రవిజయం బనుప్రబంధంబు
నందు ద్వితీయా శ్వాసము.

శ్రీ సీ తా రా మార్పణ మస్తు.

శ్రీ రామ.

శ్రీ మ హేంద్ర విజయము.

తృతీయాశ్వాసము.

విద్యస్పృతకవితా

భావుకాండివ్యగోత్రభావితవరధి

దేవులపల్లవస్వయముల

దైవత యజపాత్ర దశాంధప్రభుపుత్రా.

౧.

గీ. అవధరింపుము శౌనఃకాద్యభిలమాని, బాల మాబాలపాదరాజస్యవాహ
నుని తపస్సిద్ధివద్ధతి • విని వచించె, దనివిలేకనిమని సూతుఁ గని వినీతి. ౨.

ఉ. ఓమహనీయబోధగరిమోజ్జ్వలధీసముపేత సూత వా
దీమహిభావచీరమఃఖనిశ్చలభక్తితపస్సమాధియో
గామితనైష్ఠికస్థితి సమగ్రముగా నిటు వింటి మింక నిం
దేమును లేమి సిద్ధి గని • రేప్పడ నేర్పడర న్వచింపజే. 3.

కం ఇందుఁ గలమహిమల విధం, బిందుగలస్తధురసుధరఃపిందగునుడులక్ష
విందుము మాపీనుల కీ, విందు ముదంబునఁ గదింపఁవే కడు వేడ్కలక్ష. ౪.

చం. అన విని సూతుఁ డిట్లునియె • నమ్మనిముఖ్యుల నెల్ల జూచి యో
యనఘచరిత్రులార! వినఁగయ్య మదీయగురుప్రభావముల
ఘన మగుమికటాక్షమును • గల్గుటచే వచియింతుఁ గానిచో
ననువుగఁ జెన్నశక్తిమగుఁవా! ఖగనాధగిరిప్రభావముల్. ౫.

కం. ఆచచ్చల మును తపముం బొరి, పొచ్చెము లే కదితికశ్యంపు లానర్చి హరిక
ముచ్చట దీరఁగి సుశునిఁగ, నిచ్చఁ గనిరి దాని తెఱఁగుఁ నెఱిఁగింతు నిలుల్. ౬.

సీ. దీక్షానిరూఢిజ్యోతిష్టోమకర్త తా, యాయజ్ఞాకుల కెద్ది • యాటపట్టు
నాగ్నయ్యపరీపాలనానక్తచిత్తు తా, ధరణీశ్వరుల కెద్ది • తావలంబు
ధర్మవాణిజ్యతత్పరహృత్పరీతు తా, వణిః గ్రణుల కెద్ది • వానగృహము
ద్విజనేవనానక్తవిఖ్యాతిధన్య తా, పాదజన్తుల కెద్ది • పట్టుఁ గొమ్ము

తే.గీ. పరమశాంతతఁ బరిపాదః పక్తియుక్త, హృదయ తా సాధ్వీలకు నెద్దిఁకుదురుఁబట్టు
దాని వర్ణింపఁ దరమె నంత్యర్థఫలను, భోగనుకరంబు శ్రీనన్ద్యఁపురవరంబు. ౭.

కం. ఆపుర మమరావతి యన, గోపుర మనఁ గనకరత్నఁగోపురశిఖర
శ్రీపరిచయచిత్రపంకజ, భూపట్టనహట్టగట్టముఖ మై తనరుక. ౮.

ఉ. కోకినకోర్కె లిచ్చు నటఁ గోవును జెట్టును తాయి మేలిబం
గా రట నేలయెల్లఁ ద్రిజఁగంబుల నప్పుర మగ్రగణ్యమై
పేరిమి గాంచి మించు నటఁ వేయివిధంబుల జాగరూకుడై
యగసి ప్రోచునాగుఁ డటఁ యచ్చటివారల ధాగ్య మెట్టిదో. ౯.

ఉ. పాయనిజవ్వనంబు గలఁప్రపాయము సానఁ దీర్చి యెప్పుడం
జేయని వాఁడితూపు లును • జింగిరిమాంగిరిగాఁగ నెవ్వరు
నేయనివల్లు లప్పులను • నిప్పుల వండనివంటకంబులుకొ
మాయనికన్ను లన్నగరిఁపొడుము లెంతయు తలై లగు. ౧౦.

ఉ. ఆప్పురి చొప్పుఁ జెప్పఁ దరఁమా వివరింప నసాధ్యరీతియై
యెప్పుడుఁ దా నుసాధ్యముఁ నే కనుపట్టు నభో మూర్ఖుని
యెప్పుడుఁ దానుభో ముగఁ నే కనుపట్టు విమానరమ్యుని
యెప్పుడుఁ దానుమానముగఁ నే కనుపట్టు విచిత్రవైఖరి. ౧౧.

కం. వసువిసరప్రసితంబై, సుసిద్ధమహిమాఘ్యపై విశుంభత్సంతా
నసుమహితామోదంబై, యెసఁగెడి నచ్చటి వాఁల కట న్దస్సున. ౧౨.

ఉ. ఇచ్చటి బ్రహ్మచర్యనియఁజై కగురంధరవర్తనంబు లా
యచ్చరపూవుఁబోండ్లఁ గలఁయం దగునుంకువ తాచు నెంతయుకొ
ముచ్చట దీర నందనసముద్భవభూరిఫలవదంబులై
మెచ్చుగ నచ్చటం బరిణామించుచు మించు సమంచితంబుకొ. ౧౩.

సీ. అంశుమత్ఫలకు మంధ్యంబు దధ్యముగ నే, తత్సామగాయ మో • తరుణయజ్ఞ
సారంగివదనంబు • సారంగలాంఛను, నెద్దేవ నేయు నో • యాయజ్ఞాక
చంద్రమఃకళనాభి • చంద మింద్రోపల, స్యసమాన మో హవిఃర్యాజివర్య
యస్తాపద్యహంబు • నందె కదా యాత్రి, యామసుఖించ మే • యాహితాగ్ని

తే.గీ. యనుచు మందాకినీతీర్థమునను దాన, మున కుమకాలమనఁ గూడిఁకొనినక్రొత్త
సోమయాజులు స్థాలికల్ • ద్రోమికొనుచు, నాత్మపరిభాషభాషించు • రచలునెపుడు.

మ. తనకే మున్నుగ మ్రొక్కె నూర్వసి వధూ • త్తంసం బటం చొక్కఁడుం
దనకే కల్పఫలం బాసంగఁ దొలుదొ • ల్తక్ రంభ యం చొక్కఁడుం
దనకే మేనక మేన మున్నులదె గం • దంబంచు నే తొక్కఁడుం
దనియుం గర్తసురాళిలో నచట ధ • న్యంమన్యభావంబునక.

౧౫.

చ. ఎడనెడ వేల్పుసాను లెదు • రేగి వరింపఁగ దద్ద్రహంబులక
వడిఁ జొరఁబాఱు గొంక రట • వాకిట జందెము లుద్భృతోరులై
మొదుకుచు లన్న లున్నను శ్వ • శోన్నతి లోపల వేదపన్నముల్
నుడువుచుఁ దండ్రు లుండినను • నూత్నసమాగతయజ్ఞ లచ్చటక.

౧౬.

సీ. స్నానజపోపవా • సశ్రమంబుల కోర్చి, తి మటంచు యజ్ఞ లా • ద్దికను వేడ
సంభారసన్నాహ • సాహ్యం బొనర్చితి, మని కారయితలు మం • తనముఁ బలకి
నూర కుండినవారి • శ్రేణం బొనరించి, తి మటంచుఁ శ్రే • ణకుల్ దమినిఁ దెలుప
నాను గాదనక మే • మంగీకరించితి, మని యనుమోదకుల్ • మనవు లనుప

తే.గీ. బ్రవ్యమును బట్టి కద సుకృతంబు గాన, యాగభిష్కప్రదాతల • యాగ మేము
నలసినను మీకు బానిస ల్లం • ల రటంచు, బరహసింతు రొకింత య • చ్చరలు వా.

సీ. స్వాశ్రితావనము నే • యక యన్యులను బ్రోచు, భూవరు ల్సారరాని • భువన మెద్ది
యుపకా • విముఖులై • యపకారము లొనర్చు, మూర్ఖులు సారరాని • భువన మెద్ది
పరగుణస్తుతికఁ బా • ల్పడక నిందలు నేయు, ముష్కరుల్ సారరాని • భువన మెద్ది
స్వమతవిదూరులై • పరమతాశ్రయు లైన, యవగుణుల్ సారరాని • భువన మెద్ది

తే.గీ. త్యాగభోగంబులకుఁ గాక • ధనముఁగూర్చి. పానగులుఁబులు సారరాని • భువన మెద్ది
యెద్ది దనకుద్ది గనక ని • త్యానపాయి, మోదభవనము శ్రీన్వర్గ • భువన మొప్పు.

ము. నిజమాతాపితృభక్తికూన్యలు స్వపత్నీత్యాగులుక దేవతా
భజనానక్తివిహీను లాత్మవిభువిశ్వాసానభిజ్ఞాల్ స్వకీ
యజ్ఞుద్రోహులు మిత్రఘాతుకు బహుత్యాలాపకు శ్రేరరా
నిజగం బాత్రిదివంబు దన్తపామ వర్ణింపంగ సామాన్యమే.

౧౯.

సీ. విశ్వాసపరుల పీఠిధిసాధంబులు, వీరిఁ గూరిమిఁ జూచుఁ వేల్పుఁటేఁడు
కన్యకాపదుల వింక్కుడిచంద్రశాలికల్, వీరి మన్నింతురు • విబుధు లెల్ల
సంగరోద్ధతుల పీఠాయవిమానముల్, వీరి నచ్చరలు సేవింతు రెలమి
సత్కావ్యకరుల పీఠపరిఁబ్రాసాదముల్, వీరి గురుండు భావించు మైత్రి

తే.గీ. నన్నచాతల వీచక్కిఁహర్ష్యతతులు, వీరి నిందఱుఁ గడుఁ గార • వింతు రనుచు
దినదినము వచ్చు నవకర్తఁదేవతలకుఁ, దెలుపు నచ్చటి పరిపాటిఁదివిజకోటి.

ఉ. అవ్వరి నొప్పు నువ్వరిగ • లందుల విందుల విందు లంచుఁ బొం
దుప్పటిలంగ మొక్కదిన • మొక్కొకరింటిగ వేల్పుఁ గన్నియల్
దప్పక యాదుచో దరిశుంధాకరు గుజ్జెనగూటిగిండి దెం
దప్ప లిదే యటంచుఁ గదియం జని తే గమకింతు రంతయుఁ.

౨౦.

క. అమృతంబును మందాకిని, యమృతంబునుఁ గల్పతరుసుఁకూనవసారం
బమరగవిషయఃపూరం, బమరఁ జతుర్ముఖుఁడె యిట్టివనియొన్నఁ దగుకొ.

సీ. గంధర్వకరతలాఁఘాతపుష్కరమృదం, గధిమింధిమిస్వనఁక్రమము లెసఁగఁ
గిన్నరీమధురసంఘీత గాంధారనా, మగ్రామతానసంపద లెసంగ
విద్యాధరీపాణిపీఠాకలక్వాణ, మూర్ధనాగమకవిఁస్సూర్తు లెసంగ
నవ్వరస్సుకమలాఁస్యాలాస్యవిద్రుమ, ద్రుమదంఘ్రినూపురాఁరవము లెసంగ

తే.గీ. నిత్యతైలానవైకుంఠసత్యలోక, నియతగమనాగమనకృత్యఁనిరతసురబి
మానకుంటానినాదగుంభనము లెసంగ, వీనులకు విందు గావించుఁవేల్పుబోలు.

ము. సరిగా నప్పురిఁ గానవచ్చు నీరిఁ గాంతాసూరిఁ గీర్తింపఁగా
సురగాధ్యక్షుఁడు దక్షుఁడొనె యమితాఁస్యందయ్యు శేషన్నచో
నిర వొందం గనెనే యతండు త్రిదివంఁబేయూరి శ్రేతోప య
గ్గురుఁ డేకాననుఁ డయ్యు నచ్చట మెలంగుం గాన నర్హుండగుకొ.

౨౧.

ఉ. ఆపుగ మేలు నాత్మగురుఁనానతి దప్పఁడు సౌమనస్యముం
జూపును తేవు మాపు మనుఁచుకొ బుధసంతతి నెంతయుకొ సుధ
గోపగతిం దగుకొ నదయఁనోచితవర్తనకీర్తనీయుఁ డా
నా! పరికింపఁగా నితఁడె • రాజన నింద్రుఁ డతంద్రవైఖరికొ. ౨౫.

ఉ. ఆతని భాగ్యభోగసముదగ్రతఁ దెల్పఁగ నేల సాటిగా
నాతఁడె నూటిగాఁ దెలుపఁనాఁ దదుపేతులకెల్ల ధైర్యకా
ర్యాతిశయంబు దెల్పవలెఁనా కులతైలమదావనోదన
ఖ్యాతతరావదానము శఁతాపావకర్తృత దెల్పుచుండఁగాకొ. ౨౬.

చ. అతఁ డొకనాఁడు లీల చెలుఁవాఁడఁగ వారగజేంద్రగామిసుల్
చతురతదండలాస్యమును • జక్కిణిఁ జేరణిఁ గుండలికొసమం
చిత్రఁగతిఁ జావఁగా నెలమిఁ • జిత్రశిఖండిజవహ్నిముఖ్యది
క్షుతితతితో రసైకవశఁభావమునం దిలకించు చున్నెడకొ. ౨౭.

కం. నందనవనవనము నా, నం దనయము నలరుఁ దావి • యపు డొక తీరై
నం దన డెందము కుశుకము, నందనరంగనింద్రుఁడటుచఁనం దలఁ జొదవకొ. ౨౮.

చం. కలఁకుల నున్నవారిఁ బరిఁకించి గుర్రం గని యేమి! సామి యిం
దలరువినోద మిప్పటికి • నాఁపు దమే మననందనంబు లో
పలివనం బపూర్వమగుఁవానన దోఁగుచు వీచెఁ గాన నం
దలి వనపాలదోహదవిఁధానచమత్కృతిఁ జూచి వత్తమే. ౨౯.

చం. ఇట నమరేంద్రుఁ డిట్లు వచి • యించుటకై గురువంకఁ జూచునం
తట నట నాగవాసమున • నాయికురా లొనరించు సన్నచేఁ
దటుకునఁ దాళకబ్బము మృందంగరవంబు నుపాంనాదము
స్ఫుటమయి తోఁప మారజకుంముంగల నర్తకి నిర్మి నెద్దికొ. ౩౦.

సీ. పడసినబహుమానఁపాత్రఁబుతోనె పాఁబులు మోడ్చి విభుపాదఁములకు మ్రొక్కి
శ్రుతికిఁ గూర్చినవీణ • జతనంబుగాఁ బోటి, చేసుంచి యమగులఁజేరి మ్రొక్కి
తాళంపుఁ జిప్పలు • గీలుఁగొల్పిన నీవి, తోనేగి నమ్రుత • దోఁవ మ్రొక్కి
నాయికురాలి చెం • తనె నిల్చి యొక్కింత, నానతోఁ బదవీఠి • మాని మ్రొక్కి

తే.గీ. వెనుక నడకల మార్గం గింతుని పిటింది

దనుక నెఱతన మొయ్యారమును హారంగు

మరిపెనును మీఱ నేగి యఃపూర్ణప్రాత్ర

మందలు గ్రహించి యచ్చరలరుగునంత.

30.

గీ. వై జయంతీవి కానభాస్వరతః గనుట, శ్రీనివాసవిలాసంబు • చే జెలంగు

వై జయంతంబుడిగివచ్చి యాజయంతుఁ గలసియింద్రుండు మొగ సాలకడవనింప.

మ. గరుడుల్ సాధ్యులు సిద్ధులుక వసువులుక • గంధర్వులుం జారణుల్

దురగాన్యుల్ మొదలైనవ్యోమచరసం • దోహంబు సోతావహమై

పరివేష్టించఁగఁ బావకప్రముఖుని • కావలావళు ట్టోడ రా

నరుగం జొచ్చె వియచ్చరేంద్రుఁ డటకై • యైరావతారూఢుడై.

33.

కం. అరుగు నెడఁ దిరుగ నూతన, పరిమళపరిమిలితమైన • పవనము వడిగా

నరుదెంచె నిదె యుపాయన, మరసే గ్రహి పుమని తెలుపు • నట్టు లతనికిఁ .

గీ. అపుడు దేవర్షి బ్రహ్మ • లభ్రగనులఁ, లసి యభ్రమువల్లభ • గగుని నతని

బలసి ప్రాస్థానకస్యస్తి • వాదముఖర, ముఖరమలతోడ రాజు • చిమురియు చరిగె.

గీ. అటుల మందాకినీపరి • త్తటముఁ దరిసి, యచట మెక్కింత యిచ్చావిహంగకలన

వలన వలనగు సంతృప్తిఁ బడసి మగల, దగలి యుద్యానవనిఁ జూడ • నరుగువేళ

సీ. సహజరోహణల • బ్వాలాకలాపంబు, పగిది జటాకలా • పంబు దనగ

నియతభస్మీకార • నిపుణత్వ మెఱింగించు, భాతి నర్వాంగీణ • భస్మ మమర

స్వాభావికావిమ • ర్మప్రకర్షముఁ జూపు, కీర్తినిర్లక్ష్య దృ • కావత మొప్ప

బ్రకృతిసంలభశీ • మ్రుప్రసాదముఁ దెల్పు, మాడ్కిని స్ఫటికాక్ష • మాల గ్రాలఁ

తే.గీ. బరమమహేశ్వరుండుడు • ర్వాసుఁడవ్వ, డెందునుండియొయెచటికో • చుగుమండి

పిడుగు వడినట్టుగా నుట్టి • పడియొ నెదుట, నమరసమితికి నెత్తెహి • తము ఘట్టి.

మ. విచ్చిన పారికాంక్షీ సుర • వల్లభుఁ డల్లనఁ జూడఁ డన్నచో

నచ్చపుభక్తి స్వాగతము • నారయునే పరిచ్య నేయునే

పొచ్చెపుఁ బంటపల్లెకుఁ బ్ర • భుత్వము గల్గునటన్న మాత్రనే

హెచ్చు మదంబు ముజ్జగము • లేలేడివానికి జెప్ప నేటికి.

3౮.

మ. ప్రకృతిక్రోధముఁ డయ్యు నింతటికె రాఁద్రన్నుల్లఁ జూపింప నే
టి కటంచుకొ ముని యెంచెనో ! నివిజరాఁజ్జిగ్గత్తుభావంబుఁ జం
ద్రకళాశేఖరనివృత్తుఁ శవపుఁధ్యైవైకనిష్ఠాస్తి నిం
చుక యేనిం బరికింపఁడో కరటిసంఘ్నకవాసపుకొ డగ్గఁటె. 3౯.

కం. ఆనుత్రామున కటుదు, ర్వాసుం డతిశీఘ్రకోపఁరసవఁవశతా
భ్యాసభవశాపఘటనా, వ్యాసవచక్రమవీలాసుఁ ఁ డాసన్నుండై. ౪౦.

మ. ఒకవిద్యాధరకన్యకామణి తపోఁయుక్తిం దుహరాద్రిపు
త్రిక మెప్పించుట నామె సత్కృపఁ బ్రసాదించుకొ నువర్ణాబ్జదా
మకముం దోయిటఁ బూని తెచ్చికునుచో ఁ మాన్గంబునం దానుడా
సి రుమానీ యిరుమాకు దీనిన నాఁచెన్ గాపభీతాత్మయై. ౪౧.

కం. నానిఁ గొనివచ్చుచును, దానిస్వరసేవ నూనికొకపు డెదురుపడం
దా నివ శిరమునఁ బూనక, దానిరొంబున నరం బఁతండును విడిచెన్. ౪౨

కం. చందీ గాన నదియునుండన, మదిఁ గాఁక కరము కరమును ప్రకటింపక
గదియించి తిరిచి చాలం, జిహ్వపెం బొందచ్చి నఁముఁజిద్రుపలు గాఁగక. ౪౩.

కా. ఆనిల్లత్తుమదాంధధావగితిమోఁద్యద్దుక్తినితత్త్వముం
దానే కట్టెడుటం గనుంగొనుట నిత్యక్రోధుఁ డత్యాగ్రహ
నూనఘాతుణి దుర్నిర్మితవికటాఁశ్యుండైవావాచ్ఛిత్రులి
స్వానోన్మిత్రముగా మునీంద్రుడు కరఁద్యుండంబుఁ దాటించుచుకొ. ౪౪.

కం. నిలదలకఁగను యాబకం, దిలకించెం గాని యింద్రునియనున్ద్యత్వం
బలజడి వడ నీకుండఁగ. నలగడియె శరణ్య మనుచు ఁ నయావదకుకొ. ౪౫.

కా. ఏరా ! యోగిదుగాత్త మ మైఱుంగనో ఁ యాకావరం జేలరా !
గోనివృత్తప్రసాదమహిమాంకం బన్దదానీత మీ
నీరేఖాసరంబు దీని నవమానింపం. నెట్లొప్పెరా !
స్వాంజ్యప్రభుతామద బుడఁదా ఁ ప్రాపించె నీ కీక్రియల్. ౪౬.

గీ. ఈ దృగవలేపమున కెల్ల ఁహేను వైన, కినిమి తాత్రపులను జేరుఁగాతమనుచుఁ
బుట్టుదిట్టుల దిట్ట యైఁనట్టితపస్వి యువశయింపనికినుక లేఁబువు శపించె. ౪౭.

మం. అనుచుకొని ట్టుగఁ దిట్టఁగా మఘపుఁ డంత్యంతంబు భీతికొ గుభా
లునఁ జొదంతిని దీర్చి తచ్చరణము • ల్పార్థంబు సోకంగ మ్రొ
క్కి నితాంతార్థి త్తమింపు మన్న నతఁడుం • ష్చీప్రసాదంబుఁగా
వున గోవిందుడె రక్షకుఁ డనుచు సేవ్యుం డెల్ల స్వేచ్ఛం జనెకొ. ౪౮.

కం. అటు లామునివటల్గుగణి, చట లాక్షరయాక్షరణితి • కాపాలాపా
ర్థులులాననమునఁ బెనఁగొన, జటు లాహాయనఁగఁ జనఁగ • సౌక్రందనుఁడుకొ.

కం. కావంబు నొంది పశ్చాత్తాపంబునఁ గుంది నిందితము లగునార్తా
లావంబుల వపరాధక,లాపంబుల నిష్ప్రయుం దలంపఁ దొడంగకొ. ౫౦.

గీ. వింతవలపున కంతగంభీరగుణము, విడిచి యరసికుగతి రక్తివెల్లి గొలుపు
వేళఁ గొలువట్లు చాలించి వెకలేతనము, గలుగు టిబ్బంగిఁ గానుంటవలన నేమొ.

సీ. పయనంబు వెడలుచోఁ • బవమాన మెగు రౌట, దుర్నిమిత్రం బనిఁతోచ దయ్యె
వాహనంబులు లేక • బ్రహ్మాముఖుల, దోడనఁ దానని • తోచ దయ్యె
మాహేశ్వరుండైన • మాని దొదవ్వలఁ, దోచ నమ్రతఁజాపఁ • దోచ దయ్యె
గౌరీప్రసాదంబుక్త పయోజమాల కం, దోయి నద్దకొనఁగఁ • దోచ దయ్యె
నేమి సేయుదు వివృతఁగీసుకాఢ్య, బడిశమునఁ బడి శమగుణంబుకుగ వడిఁ
జిత్తమీనంబు చిక్కులఁజిక్కె నకట, దైవనిర్ణయ మెన్నఁగఁదాటువారు ౫౧.

మ మునిగాఢ్మఖ్యుని శక్తి మున్నెఱుంగనో • ముక్కంటి యీదంటయై
యననూయాసతియందు నత్రికి సుతుం • జౌ లెట్ల నాలింపనూ
జననక్రోధనుఁ డీతపోధనుఁడు దుఃస్వాస్థ్యప్రభావాస్థ్యఁ డం
చని విన్నాడను గా ను నాతెలివి యేమై పోయెనో యక్కటా. ౫౨.

మ. అని చింతించుచు నింటికై శమితతూర్కస్వానుడై దీనుడై
చనుచో నేమిర! సామి! రక్షక! రమేశా! యంచు భేదంబుతో
వెను వెంటం దెఱంగంటివంటులను సోద్యేంబుతో నేగి గొ
క్కునిమేషంబున నిట్టిపాట్లనుచుఁ గింకరవ్యతామూఢులై. ౫౩.

కం. ఎచ్చటి యరదం బచ్చట, నెచ్చటి ద్విరదంబు వచట • నెచ్చటి తురగం
బచ్చట మఱి యెచ్చటి సుర, ఎచ్చటగా విచ్చి చొచ్చి • రాత్నలయముల్. ౫౪

శా. ఈరీతి నృతమన్యః డన్యముఖము • వీక్షింపఁ గారేక స్వా
గారం బండున గారవం బుడుగ సింఁగారంబు లే కొక్కఁడుకొ
దారాపత్యనిజాంఘ్రిభృత్యులును జెంతం జేరఁ జింతాకులా
ధీరస్వాంతములోడఁ జేర్కొనక మంఁదీభూతుడై యున్నాడకొ. ౫౬.

గం. ఆణకువలోడ నెప్పటి యుండంతము నప్పుడె విన్నవింప ను
ల్బణతరనీతిశాలి యగుఁభార్గవు వంపున గూఢవృత్తిఁ ద
త్ప్రణిధులు నాకలోకమునఁవర్తిలు వా రటు లేగి రాక్షసా
గ్రణులు వినంగ నిట్లు బలిఁ గాంచి వచించిరి శుక్ర సన్నిధికొ. ౫౭.

కం. దేవా! దేవాధీశ్వరు, కావరమున కావరమునింగణ్యఁడు వైవాం
శావిరభావుఁడు లనదను, భావుఁడు దుర్వాసుఁ డలిగి • వడి శపియించెకొ. ౫౮.

కం. ఆశాపవిధముఁ దెలిపెద, మాశాపతిసేవ్యతాభఁవాతిశయమదా
వేశాపశదా యోజ్యే, వేశా పరులను భజించు • నిక నీదు సిరుల్. ౫౯.

చం. అని శపియింప శక్తుఁడు పండాశతుడై త్నమియింపు మన్ననో
పని విననట్లు శావవినివృత్తి యొనర్పఁగ లేగు గాని గొ
బ్బున హరియే కలం డనుచుఁ బోయె నతం డెటకేనియో గృహం
బున కరిగె న్వివాదమున • మున్నుచు నీతఁ డపేతమొందుడై. ౬౦.

కం. అని చారు లివ్వింబుగ, వినిపించియో లేదో గాని • వికవిక బోద్ధో
డనుమించెఁ గహకహగృహి, యనుగతమై రాక్షసాట్టఁహసము లోడకొ. ౬౧.

శా. ఎట్టెట్టా మునివంచకొడి కడకఁయ్యాశాపరాకారుడై
తిట్టకొ దిట్ట యనం బ్రసిద్ధుడగు నఁద్రివ్యస్ని వేంచేసెనే
కట్టా యాతని గారవింపఁడె త్రిలోఁకస్వామ్య గర్వాంధుడై
గుట్టల్లాట్టెడు వెట్టివాడు మునియుం • గ్రోధోగ్రుడై తిట్టినే. ౬౨.

ఉ. మేలు భరీ బలిం బలిమి • మించినవారల వీరులం ద్రిలో
కీలపమానమానఘనఁకీర్తివికాసర దానకీలులం
బోలఁగఁ జూచినారమె ఋఁభుప్రభుసంపదఁ దెంప దక్షు లే
మూలఁగ రారు గల్గినఋఁభుక్షుని కాపురె గాక శక్రులే. ౬౩.

కం. వారలకు మనము మనకుకొ, వారలుఁ బరుల మని యెల్లఁవారికిఁ జెల్లఁ
బారాజు వైభవము మన, యారాజుం జేర నిర్ణయించెకొ విధియున్ . ౬౮.

కం. ఇదె విమతులవైకెత్తుట, కద నని కదననియున్లుండగుభృగుఁడను న
ల్పదగక బలిషేషమువై, గదలకొ గదలందికొనియెఁ గద తన్మలమున్ . ౬౯.

కా. అంతం దంతుర మయ్యెఁ దేజమున నయ్యాస్థానగోహజిహో
పాంతం బెంతయుఁ గుంతచావవరిఘప్రాసాసిముఖాయుధో
ద్వాంతాత్యంతఘనస్ఫులింగరుచిసంతానంబుతోఁ దచ్చుమూ
కాంతానంతవరిష్క్రియాగణమణీకాంతు ల్విసాలింపఁగక . ౭౦.

కం. నగరి మొగసాల నపు డెన్న గరము నిస్సాణనిక్యంఁబు చెలంగె
న్నరిపుడు వనించెమన న్నగరి పయి దాడి తన్నఁగ మని నెల్లపుదుకొ . ౭౧.

కా. ఆపన్నాహముఁ జూచి యబ్బలియు దృఃస్యవైజయోధాభిలో
మోనువ్యక్తబలాన్యలా! వినుఁడీఁ యుత్తద్భుజావిక్రమో
హ్లాసం బెల్ల నిరూఢవృత్తిగఁ బను • బ్యావించలేకుండును
న్యాసం బొప్పగ నేగుటిప్పు డుచితోఁపాయంబుగాఁ బొప్పడుకొ . ౭౨.

గీ. ఆతఁడుశాపోపహతఁడయ్యె • నతనిశాపమునకునవసానినియని • మునిపచింత
డయ్యెనిక నేమనకు జంయంబు సిద్ధమందు నెంచంగ నలదు తఃస్యంగాఁ

కం. ఏమన నీమననా, సామగ్రి జేవ పైన్యంసామగ్రి సమం
బై మోహరింప కసదగు, నే మఱి భయమే పటంచు • నేమఱి యున్నే . ౭౩.

కం. హసం దడియనివాఁ డా, హాని నైష్ఠంమహాఁడు • మన కెపు డేదా
గా నేరము సుకపతిదన, గా నేరము బుద్ధిపూర్వకమె యు హరికొక . ౭౪.

కం. దేవప్రసాదలబ్ధం, బోహదంయమియి తెచ్చెనో యెచ్చటివో
పూవుందందతెఱం గా, నేవేద్రుం డెఱుంగఁ డతనిఁదే యీతప్పక . ౭౫.

గీ. ఒదవు నల్పపరాధున • కొక్కవేళ, నధికదండంబు నొకవేళ • నల్పదండ
మొదవునధికపరాధునికదియునిదియు, ననుభవముపట్ల మొదవుయఁభావ్నముగ నె

గీ. కాన శాపఫలం బంత • కట్టి కుడువ, దెంచ శాపవిముక్తి వఁచిఁచె మునియ
వారియె కలఁడందు వజ్ర కాంహరియప్రాప, కుండుగావునదిరిగి స్వండుటెల్లు.

గీ. మఱియు నాశుడుజిష్ణుడమర్త్యకోటి, కెల్ల నాశుడునాట బాహిగముగాఁగ
దాడివెడలంగఁదగ దమం దలఁచు సురలు, వట్టిచేసేతలనె గెల్వంబుడెడు వాఁ
నం. అనవుడు శుక్రం డిట్లనియె • నాశరవల్లభ సుల్లభంగులక
విను వినువీడు వీడి గిరిభేది హాలంగక నిల్చియుండఁ జ
మ్మనివరు శాప మెంతయు నఁమోఘము గావున మెక్క పూట యై
నను రివుకత్తి బల్లిఁ గొనినఁ గడ వీరము శూరమూర్తికె. ౭౬.

తే.గీ. కోరి కై వన మొనరించుకొనఁగఁదగిన, సిరి తనంతనె రా నుపేక్షింపఁ దగునె
మది వలసి వచ్చినను మేనఁమామకూడఁ, వావి గాదంచు బలికినవాని కరణి.

తే.గీ. బాహిగముగాఁగ నులలపై • నెఱాహరించి, జనఁగఁ జననఁదగు రహఁస్యముగ నేగి
ముట్టడించి వెన న్నహిఁముట్టడించి, శక్రపద మేలు పద మేలుసమయ మిదియె.

కం. అని బోధించి పురంజరు, నని సాధించి జయ మున • నభిమత మనుచుక
దనుబాగ్రణి మది ముని ముం, దనుబాగ్రన్నీరిహేతిఁధరతతితోడకె. ౭౭

శ. గీరము మీఁద మీ రమఁబీరులు సాచకు భూకసారమే
పాశంబు కొక్కమైనమెల • పాశం బీరగి భరధీర నా
వాతఁ దారలమృదిహిఁతారభట్ట దగి చాకెల్ల తే
కో నహిఁదోరమై చనరు • హిహిఁహారతఁదోరతంబులకె. ౭౮.

కం. ఒకవేళఁ జయము నారల, కొకవేళ జయంబు మీకు • నుదిల్లట గల నెం
తకు మున్నిప్పుడగుం నొప్పుర మీకు నతండు శాపఁభగ్నుం డగుటకె. ౭౯.

కం. ఇది సమప్రతియోధులపై నె తైదుతటి నిగూఢఁవర్తిన మొప్పుం
గాన నిశీధిని నటఁ జనఁ, గానగు మెరు లఱుఁగవంపఁగా నఱయవతోకె ౮౦.

మ. అని కావ్యోదిత మైనవద్యమన సుంద్యత్రాసవిన్యాసగుం
భనమత్రేభరభోత్థితాశ్వగతి శుంభన్విశ్రమసానగో
పనభింగీహృదయంగమం బగుచు దేవద్యేషివైన్యంబొగిం
జనియె న్నాకపుత్రీనిరోధననముఁశ్వాహస్థటాహంకృతికె. ౮౧.

తే.గీ. నల్ల ద్రావుడుమూఁకలు • నడికనేయి, నల్లనల్లన నటరహఁస్య మగు వృత్తి
నల్ల సుమనఁపుశోపశంఖ్యంబు నందు, నల్లరి యొకంత శేమిండఁనరిగి విడిచె. ౮౨.

సీ. అభిసారికావృత్తి • సరిగి వచ్చెడువేల్పు, మించుఁజోడుల నడ్డంగించి కదిసి
ప్రోషితాయాతదిఁపులవిమానము లూరు, సేరకుండఁగ లాగిఁచెఱలఁ ద్రోచి
యపుడె క్రొత్తగ మింటిఁజై యేగుక ర్తదేవతల బిట్టుగ వెట్టిఁపనులఁజొనిపి
యింద్రుఁ జూడఁగవచ్చునితరలోకర్షుల, నట్టిట్టుఁ బోనీకఁపట్టి నిలిపి

తే.గీ. యొరులు సారలేని గడితంపుఁ పరిఖ యగును

వెలయు మిన్నేటి నీరల్లఁవెలికిఁ బాఱు

గూల మందందగనుమలు • గొట్టి కూల్చి

ముట్టడించిరి దిలిజ లఁప్పట్టనంబు.

౫౫.

ఉ. ఆపురిమట్టు గొందఁ జపుఁ డావల నీవలఁ ద్రోవఁ బోవగాఁ
గుప్పలు గూడి రక్కసులు • గొబ్బున వాత్తపటికుటితటిం
జొప్పడుచప్పరంబులఁ బఁశుప్రకరంబుల బోయ లోయనం
దప్పక రాటకొక్కనిగఁ ద్రాటఁ బిగించిరి ఫేటకొటులక.

౫౬.

మ. వరుసం దానపు లన్ని లింపవరు సంబంధంబుచే నెప్పన
వ్వురుదారామకుజంబులం దమరుదాఁనుజ్జేమభూషానులే
పగసాదుల్లణిగోహయ్యిపరసాఁవాసాదులక వచ్చు చే
సిరి వీరకక భలకొటి కన్యసిరి వీఁక్షింపంగఁ జూపోవునే.

౫౭.

సీ. మీఁదిమేడలపై రఁమించునిర్జరలోక, పల్లవుల పైమండిఁపైకిఁ బోవఁ
గ్రిందిముద్దలఁబాన్పు • లందున్న కణహతా, గతరాజా లాయుధఁప్రతతి వేడుకఁ
బెరటివంచలలో జఁపించుసోమానులు. దిడ్డిగంతల త్రోవఁ దెఱచి పోవ
లోనిసావళ్లఁ బొంగుచు నున్నయితరపు, య్యులమూఁక లిటుకుసంఁదులను దూరఁ

తే.గీ. గహకహర్షటిఁజెలరేఁగిఁగములుగట్టి, తెగువ నింటింటికక కొందఁఱుగఁ గడంగి
రక్కనులకూటు చొక్కటం నుక్కు మిగిలి, సురనగరివేకవాటంబుఁసాచ్చెనపుడు.

మ. ఇద మిశ్లేష్వని యించు కేని మది నూఁహింపంగ రాకుండుటం
ద్రదివోకప్రకరంబు లేమి యెవరేఁ రీ యేల యిగోల య
ల్లదె యచ్చో నిదె యిందపో యనుచు యాఁతాయాత వీతోత్తరీ
యదశం దొట్టిలఁ దల్లడిల్లె నగరంఁ బాబాల గోపాలముక.

౫౮.

శా. ఆకొలాహల కూలకించి దివిజాంధ్యత్తుండు రక్షోగణో

ద్రేకం జా నిది యంచు నెంచి యనలాంకిప్రఖ్యదిక్పాలకా

నీకంబుం బిలిపించి యిప్పుడె సమిన్నిస్సాణ ఘోషార్థటి

న్నాకానీకినుల్లెల గూడుకొను సన్నాహంబు సేయుండనన్.

౯౦

నీ. సోకినచో తెల్లంసురసురఁ దెగ మాడ్చు, వహ్నియుద్భృతప్రతాపమున నెగడె

నకలజీవులకు నంతకవృత్తిభయదుఁడౌ, యముఁడుమృత్యుసమేతుఁడగుచునడచె

బచ్చిరక్తముఁ ద్రావుఁవలలాశనుండైన, నైఋతుం డతిభీషణతఁ గడంగె

దనవారి బలిమిచేత నె గుభాలున ముంచు, పాశి వాహినుల వెంటబడిగ నెదిర

జగము దూలించగలప్రభంజనుఁడు లేగె, భూరిసారంబు దనరుతుఁబేరుఁ డేగె

గంటమంటలఁ జీలుకు ముక్కంటి గదిలె, వారి వెనుకొని గీర్వాణంవర్యుఁడరిగె.

కం. అయ్యభీయోగము గని తొలి, దయ్యపుజోదులును బాహుఁదర్ప మెలర్పం

జయ్యనఁ విలుతివియక గడి, కయ్యమునకుఁ గాలు ద్రవ్యింకవిసిరి కడిమిన్.

గీ. ప్రియమచరు లౌట దైవతఁమోగు లవుడు, చదలున నెయ్యండిపోరికిఁసంక్రమింపఁ

గామచరు లౌట రాక్షసఁ గ్రామణులును, బలసి యుండిరిమింటనేప్రతి ఘటించి.

శా. నేమి స్వానవిహీనమై బలయగీనిర్భద్రజహ్నునగ్రమై

వ్యామదప్రచరద్విమానరహితంబై నారదారభగా

నామోదగ్రమణాదివిభ్రమవిశేషాపేతమై వారిసం

గ్రామాగంధము చూడఁ జొప్పడె నపూర్వప్రక్రియావక్రమై.

౯౪.

మ. సరిగా నయ్యరువాఁగు జోదులు యథేచ్ఛన్ దాసి వీకం బర

స్మరశస్త్రాస్త్రనిపాతనంబులను లేశం దైన లో గాసి చెం

దరు బింకంబులవాసి డిందరు ప్రసిస్థప్రార్థతిం జేసి మ్రం

దరు పొంకంబులఁ దాసి కందరు రణోద్యత్నాహసోత్సాహులై.

౯౫.

ఉ. ఆనమరాంగణంబున జంయావజయంబులు చెంటిలోన దే

వాసురు రెద్ది యెవ్వరికిఁ నాను యెలుంగఁగరాక యుండ నా

సాసలఁ జేసి గల్లునకుంనై తగఁ బోర నదృశ్యరూపుడై

వాసవుఁ డున్నతావునకుఁ వచ్చి గురుండు వనించె నిమ్మెయిన్.

౯౬.

ఉ. ఓవిబుధాగ్రణీ! యోజుగోవో! మునిశాప మమోఘ మాటచే
భావిజయంబుతో రిపులఁ పాలగు నీనీరి యంచు వేగమే
యావల శ్రీవధూవరుకంటాక్షమున న్నినుఁ జేరునంచు నుం
గావున నేన నిట్లువిభఁగా వెతగాటియవెట్ట నేటికిన్.

౯౭.

శా. పోరం బోర నమర్త్యనేలలకు గెల్పుం జావునున్ లేమిచే
రారా పొక్కటిమాత్ర దోచు నతిమాత్రకూరదుర్వాదు
ప్రహరంభు ల్లితిజ ల్లడంగియును వీరిస్వర్గముం తెంది యా
త్మరాశత్వము వాయు కేమి ఫలమీఁ వ్యర్థప్రయాసంబునన్.

౯౮.

ఉ. కావున నిప్పు డెందయిఁగ గన్పడకుండఁగ దాఁగి యుండి నీ
వేవిధినైనఁ గాని విఘనో నే భజించుచు నుండు మాతఁడుం
డైవతోటివై నెనరు • దప్పడు త ప్పడుంటఁ ద్రోచు నై
త్యావలి మ్రందఁ జేయ నని • యందు తెలింగినచందమే కదా.

౯౯.

కం. అని తనగురుఁ డుపదేశించిన విని యనిమిషవసుండుఁ గ్రహారి గొలువం
జని యెన్ మందరశిఖరికి, జనియించిన ధృతి స్వపక్షఁసంఘం డగుచున్.

౧౦౦.

శా. అంతన్ దానవనైన్యనాయకులు ప్రత్యర్థు ల్పూపంచలై
యంతర్ధానము నెంద నెం దరిగిరో • యందు న్నిగూపింపలే
కెంతే మే లిదెచాలజే విముఖులై యింద్రదాక్షికు ల్పూని
శ్చింతం దత్పుర మాక్రమింపఁ గల్గెన్ • శ్రీశంభుశుభత్కృపన్.

౧౦౧.

చం. మన బలిరాజుకోల్లల కమర్త్యులై నిల్వక పాతీ రన్ననో
మనుజు లనంగ నెంతవనిఁ మానుషభుక్తతి నాతఁ డేలుఁ బే
క్కొని గణుతింపనేటి కురుంగు బ్బురుగు ల్లప వాని దృష్టికిం
బనివడి ముజ్జగంబు లిటఁపై నతఁ డొక్కఁడైప్రాచుఁ జక్కఁగన్.

౧౦౨.

కం. అని సంరంభవిజృంభణమున స్వర్గపురప్రవేశమునకు ముహూర్తం
బును శుక్రం డిడి యెదుటం, గనుపట్టం బట్టనాట్టఁగతులై రసురుల్.

౧౦౩.

గీ. పుట్టినది గోరె ననురసఁమూహమునకు, నాత్మల సుగలయప్రవేశశాఖిలాష
కలదు గావున నది యబ్బేఁగాని యప్పు, దానసామోద మింతైననబ్బదయ్యె.

- గీ. వేశవాటమందు • విశివడి పూర్వదే, వేశభటులు చటులంపుత్తితో, బ్ర
వేశ మొనరఁ జేసి • వేల్పుసానుల మదా, వేశగరిమఁ బట్టవెడకు నపుడు. ౧౦౫.
- సీ. ముద్దుగుమ్మలు మేళమున కేగ నింటికా, వలి యుండు ముసలిపాపబును లేరు
గోవాండ్రతో సందుఁగొందుల గునగునల్, నలిపెడి తాపికఁజైలును లేరు
కన్నుపన్నులవీణిఁగడవల లేబాబాం, గులనాన కొల్చుకఁజ్జెలును లేరు
సవరిపడుగు పనుఁ ల్సమకూర్పు నూడిగం, బులుకుఁ జేరివదానింపలును లేరు
సాను తెలుపోయిరోవాండ్రతో నెవ్విడ్రు, దరలిరనితోఁచుఁ దెలుచినఁతలుపురెల్లఁ
దెలుచినట్లనె యుండె నందీర యటందు, మిగుల విసివిరి రక్కసిమిండ లపుడు.
- సీ. పిల్లి పొల్లిఁచి త్రాఁవినపాటకుండనా, నమృతకుండము శూన్యమై తనరృ
నూనె చట్టపునేలఁనుయనాఁగ సురగవి, పాడుంగు పయోహీనముగను దోఁచెఁ
జెలఁచి గూండ్లిడినత్రూఁకులువోలెఁగల్పపు, త్తములు నిష్ఫలములైఁకాన నయ్యె
మందు వేసవి నాఁటిఁమడుఁగునా మిన్నేటి, యస రెండిబీటలైఁయడుగుఁజూచె
నమర నమరావతీపట్టఁనమును విడిచి, నకల వివిధప్రజ బుతోఁ పప్పుధమునఁ
బొదలునల రాజువలపయఁపోవఁదటిమి, యనురవిసరంబు విశివడి యాకమింప.
- సీ. నందనోద్యానంబు • నందనోకహాసమూహం బవకేళిభావంబుఁ గనుట
మందుగామందిరమందు రాజుల తేజ, లంలేని జవశూన్యంపుత్తి గనుట
నాలాసబద్ధశుంఁదాలానవద్యనం, ఘాత ముద్వాంతతైఁఖిని గనుట
గామయానతమిందు • వ్యోమయానంబు లు, ధ్వజసామర్థ్యకంహనిఁ గనుట
నరసి నిరసింనుకొని రాత్రిలందు వట్టి, గొడ్డు తాకట్టువిమవఁ గైకొనఁగవడు
నొంగిలింపంగఁబోయినఁమంగలంబు, దొరకనను మాడ్కి నందు దైత్యులువిరక్తి.
- చ. ఓతిసుతకొలు లిప్పగిది • దివ్యులపట్టవ మాక్రమించి య
ప్రతిపాత రీతి ఖ్యాతిగలఁరాజగుహంబున రాజు నాశ్రయ
ప్రత మగుమృతిగేహములం మంత్రిలు జోడల యిండ్ల జోడు లం
చితగతిఁ దత్తదప్తులు పఁపించిరి తత్తదగారసీమలక. ౧౦౬.
- శ్లో. అసురసోమము సామదానరహితంబై భేదవండద్యయం
తెపగఁగ వేల్పులపట్ల శౌర్యమున నుజ్జ్వలించి యభ్యంతితా

ప్రసమాహుబుగ నింద్రుమందిరమునం దత్తప్రసిద్ధప్రదే

శనమాలాకనకాతుకం బడర సంఘారంబుఁ గావించుచున్.

౧౦౦.

సీ. కట్టించుకొనినాఁడుఁకద వైజయంతము, తన కేము యిది కాశ్యంతం బటంచుఁ
గావించెఁ గద యోలఁగము సుధర్మాస్థాని, తన యధికారంబెఁ తప్ప దనుచుఁ
బాలించెఁ గద స్వర్గఁపట్టనం బేవట్టు, నను దన కదియె కాఁజూచి యనుచుఁ
గొలిపించుకొనెఁ గదా • పలపించి యప్పురస్సతులచేఁ దన పెంపె సతమటంచు
సార యాయుధుఁ డిచ్చుడెందరి నెనొక్కఁ, నునలఁదొలివేల. పులకూటమఱియు

[సవతి

తల్లికొమరుల మాటఁదఁత్సవర్గరాజ్య, మెల్లమనకనుభోజ్యమంఁచెఱుంగఁదొక్కొన్.

సీ. అనుచు నమరేశ్వరసమృద్ధిఁహరణమాప, కాభిమతసిద్ధిజనితఁగఁనృత్యబుద్ధి
శుద్ధమాత్మగ్రహానమాఁబద్ధమగుచు, నుద్ధతత్వంబుఁ బ్రకటించుచుండు నంత.

సీ. మునుమున్నెలేవయ్యెం, నెనసియుండినవావి, రాబ్బగమున్ సురలతోఁబడయఁదనకు
సమకూరలేదయ్యెంనమృత విర్లుదునితోనె, యంత్యధితం బాటఁ నపుడు భుక్తి
యందుంకి యెట కేనిఁచుదుగంగఁ బ్రతిబంధకం బయ్యె వాస్తీయఁకర్తృపాశ
మెట్లైన నచ్చోటఁసే యుండవలె నన్న, దుష్టపం బయ్యె దైత్య కీడు బాధ
యయ్యయో యిట్టికళఁగైన న్యయోగ్య, మైనయధికారమునఁదన్నుదయ్యె "స్వగ్గ
మునఁబోయిన సెడియేకు" • లనువితాన, ననుచువగఁజెందెగర్జదే • వానియ
పుడు

ఉ. ఆమెయి నాకలఁకవిధఁవాక్రమణం బొనరించి దానవ

గ్రామణి దానవత్ప్రేథమంగణ్యయశం బనిశంబునుం గ్రుల్

కీమహనీయమై వెలయఁ గేవల ధీవిలసత్ప్రభాపుడై

స్వామిహితైకతల్లక్షులగుఁవారల ముగ్రులు గాఁగ నైకొనెన్.

౧౦౧.

చ. పృథవములోఁ బరస్పరము సప్రప్నమునందున మత్సరత్వముం

బ్రజుల కొకల్లోకశ్లకునుఁ భావములం గలహవ్రవృత్తియుం

బ్రజనితమైనదో విభుడై • బన్నము నెందు యెఱుంగఁ గాన న

గ్గజిబిజి లేక యుండ నధికార మొనర్చి సమర్పితార్థుడై.

౧౦౨.

ఉ. ఎవ్వరి నెట్లు పున్నదగుఁ నెవ్వరి నేక్రియ గారవింపనా

నెవ్వరి నేవితానఁ దనియింపఁగ వచ్చును వారి నెల్ల దా

నవ్విధి నాదరం బెనఁగఁ నాఁని ప్రోచిన సుస్థిరంబుగా
నివ్వటిలుక విభుత్వమును, నీతిఁ జరించు నతం డతండ్రుడై. ౧౧౬.

గీ. అతఁడు బలియును బుణ్యజన్మాగ్రణ్యుఁ, డమితకర్మకరము పేకుఁడగుటఁ జేసి
యరసి యాత్మీయులకు నెల్లఁనభిమతార్థసిద్ధి గావించుచునుబ్రోదిఁచేయుచుండె.

క. ఇహోచ్చట వియచ్చరపతి, లచ్చిమగనిప్రేమ గని లంఘనఁ గల యా
గ్రచ్చర లాదవిండుకొనం, దచ్చరణశరణ్యవృత్తిఁ దగ వర్తిలుచుకొ. ౧౧౭.

సీ. ఉరుతగమణికిరీఁటోత్తమాంగము వాఁడు, ఘననన్నిభోత్తమాంగముల వాఁడు
బాహుంతరాశసంఘరితల్పము వాఁడు, చటదళాహ్యభితిఁల్పముల వాఁడు
కనువీయఘనకనఁత్రనకనేత్రము వాఁడు, ధవళాబ్జప్రతనేత్రముల వాఁడు
పరిపాలితానేకఁభక్తచక్రము వాఁడు, కరభుతశంఖచక్రముఁ వాఁడు
అంబుజస్రియకొటిధామంబువాఁడు, మానిహృదయవికుంతధామముల వాఁడు
విధికినిఁమంబులాసఁగినఁ విధిగ నాడు, సిరులనాకిడియెపుడురఁక్షించునొక్కొ.

౧౧౮. ఎవ్వఁడు విశ్వ మెల్ల సృజించె విరించనరూపధారియై
యెవ్వఁడు ప్రోచుచుండుఁ గమఁలేక్షింపఁడై యుపసంహరించువాఁ
డెవ్వఁడు రుద్రరూపమునఁ నీభువనస్థితి నస్తదాదులం
డెవ్వఁడు నివ్వజించె నతఁ డెవ్వఁడు నక్షత్రంబుఁ బ్రోచుఁ గావుతకొ. ౧౧౯.

మ. తన కృత్వములం నొంతయును సావంత్రత్రయము లే దీశ్వరం
డును స్వజ్ఞుఁను స్వసాక్షి భగవంతుం డైనయాశౌరిదే
యని యెవ్వండు ప్రసన్నుడౌ నతనిసీవ్యత్వాభిమానంబుచే
గని రక్షించుచుండుఁ డేల ననుఁ జుంబు-ం బూను నివృట్టుకొ. ౧౨౦.

కం. అపాయనియై సిరి యెవ్వనిపాయనికరుణదోదుఁపడ లోకములకొ
గని కరముఁప్రోచు నాతని, కనికర మింక నెపుడు పడయఁగలుగు నొ నాకుకొ.

౧౨౧. అని యాచితము ర్తనాథుఁడు బ్రహంబాతీతసామర్థ్యవ
త్తునుండౌశ్రీహరిద్యుమంజువవివ్రత్రచరిత్రంబు లే
ల్లను గీర్తించుచు నార్తి మీఱఁగఁ బునఁగిష్టప్రసాదాభియై
యనిశంబుకొ నుది నాదిదంపకులనేఁప్రార్థించు చున్నంతలోకొ. ౧౨౨.

- క. అరుదెంచిగునుం డపు డా,హరిహాయుఁ డప్పగిది దీనుఁడైయుండినయా
యరుదెంచి భగవదిచ్చా,వరిణితికిం దిరుగు లేమి • భావించి యనుకొ. ౧౨౪
- చ. పురుషుడు దానె కర్త ననిఁ పొంగుట యెంతయు బుద్ధిలోపమి
శ్వరుఁ డఖిలప్రపంచపరిపాలకుడై నిఖిలాంతరంగమం
దిరుఁడయి కర్తవృత్తులు జనింపఁగఁ జేసి స్వతంత్రశక్తిచే
నరవిగఁ దత్ఫలంబుల నొసంగుచు నెక్కఁ డెసంగు లీల చేకొ. ౧౨౫.
- ఊ. వచ్చును మేలొకప్పు డటువచ్చును గీడు నొకప్పు డంచు మే
లిచ్చుఁ దలంపకుండునరుఁ డెవ్వఁడు గీడుఁ దలంచు వాఁడెవఁ
డెచ్చును దగ్గు లేక ఫలియించుకుఁభానుభవ ర్తనంచయం
బచ్చుపడంగఁ గర్తతతి • యప్పరమేశ్వరులీలచే ననుకొ. ౧౨౬.
- సీ. గ్రావసంఘంబులాంఘన మొందుఁ దూలము, ధౌరవ మొందునఁక్కజముగా
స్థలవిభాగములు కంఠములొననూపముల్, మరుభూమలగును విస్తయముగా
నాస్యఁ డకించనుం డంగునిర్ధనుఁడు మహే,భ్యత్యంబు నొందునఁబ్రబలుగా
స్థానీయతతి యరఁజ్యానీత్యము వహించు,విపినముల్ పురములొంపితగా.
- తే.గీ. జిత్రచిత్రప్రభావైకంపాత్రుడైన, యీశ్వరుని శక్తిచేత నీయంద్రబాల
మును గనుచునుంపిపురుషుండుతనకొకింత,శక్తిగలదనిభ్రమయునాంశ్చగముని.
- కం. పెట్టె మును పెన్ది యిపు డది, పుట్టుట తెర్కాణగానఁబురుషుం డెదలోఁ
డెట్టికియొండిన యర్థము, పుట్టమికై వగల ముగులఁబొగులఁగ నేలొ. ౧౨౭.
- చ. ఒకఁ డపకారముం జలిపెఁ మొరుడఁ జాలక కెక్కనఁబు వే
జొకఁ డపకారముం జలిపె • నొప్పగ్రహేమ దలిర్ప నంచు నా
రక పరులందుఁ బెట్టు నదిఁప్రాజ్ఞతయే తనచేసికొన్న చే
తదు ఫల మప్పు డప్పు డగుఁ దప్ప కటంచు నెటుంగ కక్కటా. ౧౨౮.
- క. ఎపు డెపు డెద్ది యొనర్చిన, నపు డెపుడు ఫలించు నదియె • యని యుంచినచో
మహాంతి నొంది మానన, మహామితానందమగ్నమై తనివె గనుకొ. ౧౨౯.
- క. కావున నోశ్రీవల్లభ, కావు ననుం గృప నటంచుఁ గని వేడినచో
నావంత మనములో నిక, నావంత మనము వహింపఁమద్విభుకరుకొ. ౧౩౦.

- క. అరిదరకరుఁ డగుహరి యిపు, డరిదరకరుఁ డగుచు నీకుఁ నభయం బిడునో
సురవరదానవరిపుభౌ, సురవర కారుణ్యగరిమఁచొ పె్పెటుఁగ వాకో. ౧౩౨.
- గీ. అపుడు పరిసరవర్తులైనట్టిమరలు, దివిజవిభుఁ గాంచి యొజ్జలుఁ తెలిపి నటుల
భక్తవత్సలుఁ డగుపరఁవాసుదేవు, దర్శన మొనర్ప కిందేలఁతడవు నేయ. ౧౩౩.
- చ. అనవుడు దేవభర్త చతుఃరాన్యూతకైన నలభ్యమైన యా
ఘనునిపదాంబుజంబులనుఁ గన్గొను సంతటిభాగధేయమా
సకళసనంపనాదు లగుఁనంయమివర్యులలో నొకఁడనో
యనవరతాత్మబోధభరిఁతాత్తుడనా యెటు నాకుఁ జొప్పవఁక. ౧౩౪.
- శా. ఆమైంఠ పురాధిరాజ్యవిభవంఁ బామూలమాదంబుగా
నే వేమాలులు సన్న నీశ్వరులు వర్ణింపంగ భక్తిస్ఫూర
ధీ వింటిం గనుఁగొంటి సెక్కుతటి వాఁడేవాదు లేగంగ నే
నీవాదస్పతి మున్నుగాఁ జని దిశాఁధీశానుషత్తుండవై. ౧౩౫.
- క. అప్పటి నాచొ పెప్పడుఁ, జెప్పఁగ లేదయ్యెఁ గానిఁ చెప్పఁగ వలసి
విప్పక యిప్పడు మీతో, నప్పరి మాయూరుఁజేరుఁడిగెనె యొకఁడక. ౧౩౬.
- సీ. కడుపునఁ గన్నట్టిఁకొడుకైన బ్రహ్మకు, వెలుపలిపూఁదోటఁవిడియఁ గలిగెఁ
బులహపులస్తాదిఁమునిసంఘము వనించె, గరుడముఖులగృహఁ గణములందుఁ
గల్గెలఁ గాలక్షేపఁబరఁ డొని మనయొజ్జ, లక్ష్మణకృడ నిత్యఁయీత్రజరపె
నేను విప్వస్వనుఁనింటిపంచటరుంగు, నెంచు నిత్యేతిఁ విడిఁచుజ్జ వడసి
తే నీవిప్పి దిద్దావలలచొప్పఁ, నెప్పనేల, విరజదరులందునిరవొందుఁ తలల జాడ
నిజవ నీడయ్యెనాకఁచ్యులగునట్టి, యమరులకునంప నామరూపములఁగలవె.
- సీ. ఉపనిషద్విద్యాధః ముపదేశ మొనఁగెను, రాజరీఠము గిశోరములఁ గూర్చి
సామగానక్రియఁసామర్థ్యమును దెల్పు, బంస్కోకిలము బాబఁములను జేర్చి
హరినామకీర్తనం • బంధనంబులఁ జేయు, శాణకదారికాఁనమిడిఁ గనిసి
ప్రణవనాదబ్రహ్మఁసాత్ర ద్విమెఱిఁగిందుఁ, బుష్పంభయఘు డింభఁములను దాసి
తే.గీ. యచట సుద్ధానందపులఁ నధివసెం, సంతతానందతుండలఁసావంలపుట్టి
నిర్విచారప్రచారంబుఁ నివ్వటిల్ల, శౌంభకణాకటాక్షప్రసారమహిమ. ౧౩౮.

- క. అరుదెంచిగునుం దపు డా,హరిహాయుఁ డప్పగిది దీనుఁడైయుండినయా
యరుదెంచి భగవదిచ్చా,నకింతికిం దిగును లేమి * భావించి యనుక. ౧౨౪
- చ. పురుషుడు దానె కర్త ననిఁ పొంగుట యెంతయు బుద్ధిలోపమీ
శ్వరుఁ డఖిలప్రపంచవరిఁపాలకుఁడై నిఖిలాంతరంగమం
దిరుఁడయి కర్తవృత్తులు జనింపఁగఁ జేసి స్వతంత్రశక్తిచే
నరవిగఁ దత్ఫలంబుల నొసంగుచు నెక్కఁ డెసంగు లీల చేక. ౧౨౫.
- ఉ. పచ్చును మేలొకప్పు డటుఁపచ్చును గీడు నొకప్పు డంచు మే
లిచ్చుఁ దలంపడుండునరుఁ డెవ్వఁడు గీడుఁ దలంచు వాఁడెఁల
డెచ్చును దగ్గ లేక ఫలియించుకుఁభాశుభకర్తనంచయం
బచ్చువడంగఁ గర్తతతి * యప్పరమేశ్వరులీలచే నగుక. ౧౨౬.
- సీ. గ్రావసంఘంబులాఁగువ మొందుఁ దూలము, గ్రౌరవ మొందునక్కజముగా
స్థలివిభాగములు కంచుముతాననూపముల్, మరుభూములగును విస్తయముగా
నాస్యఁ డెంచిననుం డఁగునిర్ధనుఁడు మహే,భ్యత్యంబు నొందునఁబ్రంబుగా
స్థానీయతతి యరఁద్యానీత్యము వహించు,విహినముల్ పురమునొవంతగాఁ
- తీ.గీ. జితచిత్రప్రభావైకంపాత్రుడైన, యీశ్వరుని శక్తిచేత నీయంద్రజాల
మును గనుచునుంజిపురుషుండుఁతనకొకింత,శక్తిగలదనిభ్రమయునాంశ్చర్యముఁను.
- కం. పెట్టె మును పెద్ది యిపు డది, పుట్టుట తార్కాణగానఁబారుఘం డెదలోఁ
బెట్టకయొండిన యర్థము, పుట్టమికై వగిల మగులఁబొగులగు నేలా. ౧౨౭.
- చ. ఒకఁ డపకారముం జలిపెఁ మోరువఁ జాలక కెక్కనఁచు వే
తొకఁ డపకారముం జలిపె * నొప్పగుప్రేమ దలిర్ప నంచు నా
రక పరులందుఁ బెట్టు నదిఁప్రాజ్ఞతయే తనచేసికొన్న చే
తకు ఫల మప్పు డప్పు డగుఁ దప్ప కటంచు నెఱుంగ కక్కటా. ౧౨౮.
- క. ఎపు డెపు డెద్ది యొనర్చిన, నపు డెపుడు ఫలించు నదియె యని యుంచినచో
మహాంతి నొంది మానన, మహిమితానందమగ్నమై తనివిఁ గనుక. ౧౨౯.
- క. కావున నోశ్రీకల్లభ, కావు ననుం గృప నటంచుఁ గని వేడినచో
నావంత మనములో నిక, నావంత మనము వహింపఁమవ్విభుకరుణక. ౧౩౦.

- క. అరిదరకరుఁ డగుహరి యిపు, డరిదరకరుఁ డగుచు నీకుఁ నభయం బిడునో
సురవరదానవరిపుభా, సురవర కారుణ్యగరిమఁచొప్పెఱుంగ వాకో. ౧౩౨.
- గీ. అపుడు పరిసరవర్తులైనట్టిమరలు, దివిజవిభుఁ గాంచి యెజ్జలుఁ తెలిపి నటుల
భక్తవత్సలుఁ డగుపరఁవాసుదేశు, దర్శన మొనర్ప కిందేలఁతడవు నేయ. ౧౩౩.
- చ. అనపుడు దేవభర్త చతుఃరాస్యనకైన నలభ్యమైన యా
ఘననివదాంబుజంబులనుఁ గన్గొను సంతటిభాగధేయమా
సనకసనందనాదు లగుఁనయమివర్యులలో నొకఁడనో
యనరతాత్మబోధభరిఁతాత్ముడనొ యెటు నాకుఁ జొప్పడు. ౧౩౪.
- శా. ఆవైకుంఠ పురాధిరాజ్యవిభవంఁ బామూలచూడంబుగా
నే వేమాటులు సన్న నీశ్వరులు వర్ణింపంగ భక్తిస్ఫుర
ద్ధి వింటిం గనుఁగొంటి మెక్కతటి వాఁగ్దనాదు లేగంగ నే
నీవాచస్పతి మున్నుగాఁ జని దిశాఁగీశానుషత్తుండనై. ౧౩౫.
- క. అప్పటి నాచొప్పెప్పడుఁ, జెప్పఁగ లేదయ్యెఁ గానిఁ చెప్పఁగ వలసి
దిప్పకి యిప్పుడు మీలో, నప్పురి మాయూరుఁజేరుఁచడిగెనె యొకఁడు. ౧౩౬.
- సీ. కడుపునఁ గన్నట్టికొడుకైన బ్రహ్మకు, వెలుపలిపుఁదోటఁవిడియఁ గలిగె
బులహపులస్త్యాదిఁమునిసంఘము వనించె, గరుడముఘ్నలగృహఁగఁగములందుఁ
గలఁ గాలక్షేపింకరుఁ డొట మనయెజ్జ, లక్ష్మణక్కడ నిత్యఁయీత్రజరిపె
నేను విష్ణుఁనుఁనింటిపంచటరంగు, నంను నిట్టెరిఁ వదీఁచుజ్జ వదనీ
- తే.గీ. విప్పి దిగ్బాలసలహాప్రసాదఁ జెప్పనేల, విరజదరులందునిరవొందుఁ తరుల జాడ
నిజువ నీడయ్యెవారికఁచులగునట్టి, యమరులకునందు నామరూపములఁగలవె.
- సీ. ఉపనిషద్విద్యాధిఁ ముపదేశ మొనఁగించు, రాజకీరము గిశోరములఁ గూర్చి
సామగానక్రియాఁసామర్థ్యమును దెల్పు, బంధోక్తిలము బాబఁములను జేర్చి
హరినామకీర్తనం • బభృనింపఁగ జేయు, శారీరదారికాఁనమిఠిఁ గడసి
ప్రణవనాదబ్రహ్మఁసితత్త్వ మెఱిగిందుఁ, బుష్పంధయఘ డింధఁములను దాసి
- తే.గీ. యచట సుద్ధానతరువుల • నధివసించి, సంతతానందతుండలఁసావంతపుత్రి
నిర్విచారప్రచారంబుఁ నివ్వటిల్లి, శౌంకరుణాకటాక్షప్రసారమహిమ. ౧౩౭.

చ. గరుడుఁడు శేషునిం దరియఁగాఁ దనకోజల దువ్వుఁ జట్టువ
ల్లిరుదనిలాంకురాన్నకబంశంబులఁ దృప్తిగ వేయునోళ్ల వా
విరిఁ దగుపేర్చిఁదాసితినిపించు నతండును నిచ్చలుం బర
స్పరకలహంబు కల్కిగలఁ వట్టునఁ బుట్టునె యెట్టివేళలకా. ౧౩౯.

మ. ఘననీలావళునంబులుకా భుజవతుఁష్కంబుల్ పయోజాతలో
చనముల్ గొస్తుభభూషణంబులును భాఁస్వచ్ఛంఖచక్రంబులుకా
వనమాలల్ గనకాంబరంబులును శ్రీవత్సంబులుం గల్గి వా
రును వీరంచును వేరులేదు హరిసాంధ్యాపాంతు లందంబుకా. ౧౪౦.

కం. కలశీవృతవిరజామల, జలశీకరనేకరచితఁసంస్థలతాంచ
ద్దలశీతలతులసీవన, తలసీమ మెలంగు ముక్తాతతులం దెవుడుకా. ౧౪౧.

సీ. కోమలతులసీసంరామోచనశ్రీమహిమవిచారఃపృత్తిఁ నెసఁగు వారు
ధవళమృదుార్ధవృత్తుం ద్రవిశేషకవిశేష, ధారణగోష్ఠిచేఁ దనరు వారుఁ
గల్యాణగుణగణాఁఖండతరానుసం, ధానచింతనచేఁ దనవచ్చువారు
నిత్యసూరిసమాజఃనిర్ణీతహరితత్త్వ, సిద్ధాంతఫణితిఁ జూర్చించు వారు

తే.గీ. నగుదు నెంచెందుఁబరికింపఁడందు నందు, నెగడునిత్యవిభూతిఁ జెంఁదినయ నేఁ
దాససంఘ మశ్వరమహాచంబునందు, సందడిగఁ గ్రందుకొని మహాఁసంబుగిమ్.

గీ. అందు గోవిందావ్యపాదారవింశ, యుగళసందర్శనస్పృహఁనిగళబద్ధ
దళఁసంచితి మమితవఁత్సరము లేము, లేము లేమున్న వడినెడఁలడునట మ.

గీ. అది యఖండతరకాశాభిరామ, మగుట నిది పవ లిది రే యంటుండు
రామి నచ్చోటఁగాలనిఁర్థయము సేయఁ, దరము గాదయ్యె మనబుధఁగుర.నకైన.

కం. అబులుండఁగ నాచనమున, ఘటియిల్లె నెరింత విమవుఁ కటకట యిట్లి
చ్చట నిల్చి పెన్నినాల్లో, యటమటగా నున్న దనుచుఁగవివేకమునకా. ౧౪౩.

కం. పురిఁపొరసమాజంబుల, దరిఁ గాలజేషమునకుఁ దరియం జన నె
వ్వరునైన నించుకైనను, బరికింప రటన్నఁ బలుకఁభావించు రెలుల్. ౧౪౪.

గీ. ఒక్కతటి నొక్కరుండఁ బుంశఁపశల్య, పనులవసపూర్తిపై నావంకఁ జూచి
పలుకరించిన నుబుసుపోవచ్చుననుచు, సంచరించుచు నిటు మదిఁనెంచుకొంటి.

సీ. నిత్యకృత్యంబుగా • భృత్యభృత్యులనైన, కార్యకారులటంచు • గాంచుకష్ట
మేపూట కాపూట • కెక్కెడుగుమ్మంబు, దిగిదుగుమ్మంబుగా • దిగగుశ్రమము
నెవరైన స్వామికి • నెఱిగింపరాకొయంచు, బ్రతిహారుల భజించుబడుప్రయాస
మేధావిహాస్యలి • కేతెంచు భగవంతు, డని యిటునటు వ్రోడు • లడయుకష్టి
తే.గీ. కటకటాయిట్టిదనుచు • దిబ్బుటకుడరమె, విసుపుపుట్టించునాశ్రయ • వృత్తియెట్టి
వారికైనను బ్రాపింపవలదు కార్య, పనుల కెప్పుట నిట్టివే • బాము లనుచు.

సీ. ఎవరైన వడివడి • నెదురుగా నేలేర, ననుచు బిల్బుటకె వత్తు • రని తలంతు
పథలప్రయత్నులై • చనువారివార్తలు, విని నాకు నిటు లెప్ప • డని తలంతు
నగరిమోసలీవి • నడయాడువారి నెల్లను స్వామివల్లభు • లని తలంతు
దేవేరిబోనగ • తైలచేత నైన నా, మనవి చెప్పింతునా • యని తలంతు

తే.గీ. నాకలోకంబునుండి నా • రాక జెవుల, సోక నెఱిగించు వారలు • లేకయిటుల
శ్రీకళత్రుఁ డుపేక్షించె • గాక యున్న, నీకరణి నుంచునే యంచు • నేకతమున.

శా. ముల్లోకంబుల నేలుచుండు సవనంబు ల్నూలు గ వింబిలిక
దెల్లంబై తగుసామనస్యమున ప • త్తింతుక బుధశ్రేణియం
దెల్ల స్తుఖ్యుడనై మెలంగుదను న • న్నే యిట్లుపేక్షిం • నా
దుల్లంబుండు నెఱుంగఁడో హరి యటం • చూపించు చున్నంతలోక ౧౫౦.

మ. ఒక మందారమహిజగోటరకులా • యోపాంతమందున్న శా
రిక వేరొక్క నికుంజనీడగతశా • రిం జూచి వీ డెవ్వఁడో
వికలస్వాంతుడో దుర్వినితుడో గ్రహ • విష్టుడో నా నూరు చే
రక వర్తిండుచు నుండెడిక హరినవ • ర్యాగంధహీనుండనక. ౧౫౧.

ఉ. నాచిని వీడు మా • డుభువనంబులనేలెను వాడ నంచును
దా విధి మీఱ నూలునవ • నంబు లానన్చినవాడ నంచును
గేవలసామనస్యమున • గీర్తి బ్రవర్తిలుచుండు నంచు నా
నానిబుధప్రధానతఁ ద • నరచ్చన నంచు మెలంగు గర్వియై. ౧౫౨.

సీ. ఒకటి రెండు జగంబు • లొక్కడె వీడేలు, వాడ నంచును గర్వ • పడుచునుండు
నిట్టివి పదునాల్గు • సృజించింపిరించి, యేమాల సురదేశో • యెఱుంగమెవర
మట్టిబ్రహ్మాండంబు • లమితసంఖ్యలు సృజిం, పను లెవ నెఱిగింపఁగనుపమధు
డైనశ్రీరమణుపా • దాబ్జముల్ కిలకించు, సృహయను నిగళంబు • చేతఁ గట్టు

తే.గీ. పశియెనటదానుముత్తలే పడకుడగిన, ఫలము బద్ధున కేరీతిఁ గలుగునొక్కొ
యని తలంపక తన కబ్బునని తలంచు, నెంత మార్గుండో వీఁడంచు • నేవగించి.

కం. హరివదనందర్శన మట, దురపాంకారాతిరేకఁ దుర్బలితహృదం
తరుఁడగు దన కట వెన నది, దొరకమి కొక్కింతవినుగుఁదోచెనటకటా. ౧౫౪.

సీ. బహుజన్మవాసనాఁపరిపాకసంలభ, నిశ్చలాత్తజ్ఞానఁనియతిఁ జెంది
భగవదర్పణముగాఁభావించి సత్కర్త, ముల నొనర్చుచు వినిర్మలమనీష
సకలభూతమలందు • సమత వర్తించుచు, శాంతుడై దాంతుడై • సంతసమున
సర్వజ్ఞభావంబుఁసార్వత్రికత్వంబు, సర్వేశ్వరత్వ మీశ్వరుని దనుచుఁ

తే.గీ. చెలిసి సంతసస్త్వంగఁవిలసనమున, సారిది నిస్సంగుడై ద్వందఁశూన్యవృత్తిఁ
బరమభాగవతుం డైనఁవాడుకాని, శ్రీహరిపదంబునందఱుఁజెందగలరె. ౧౫౫.

కా. తా సేవ్యుం డట సేవకత్వమున నిశ్శ్యంబు నిజస్తోత్రవి
న్యాసం బొప్ప బుగవజంబు దనగేఁహదావరపార్శ్వంబునం
దీప్నోక్తం దను దర్శనం బెళుడు చేయించుం బ్రతీహరియం
చానం జేసి వసింపఁ గోరు నట వీఁడత్యంతగర్వాంధుడై. ౧౫౬.

కం. అని యాడు కొనెదమాటలు, విను నప్పుడు నేను మిగులఁవిస్తయలజ్ఞ
వనతాశ్శుండనై వానికి, వినతాంగుడ నగుచు విన్నవించితి న్నిట్లు. ౧౫౭.

ఉ. శారికలార ! శారికవఁసారెకుఁ జారుకధార్థముల్ మనె
హరికలారవస్ఫురణ • నద్భుతభంగి నెనంగు నట్లు గాఁ
గోరికలారఁ జెల్పుచును • గూరిమి గాంచెడు మీర లీజగ
ద్భూరికలారహస్యముల • పోడిమి బుద్ధి నెఱుంగుటబ్రమే. ౧౫౮.

కం. ఏ నెప్పుడు హరిపదని, ధ్యానము గావించు నొక్కొఁచుని మదిలో నెం
దే నెప్పుడును దదేక, ధ్యానమున నె యంట మీహృదయ మెఱుంగఁ దొళో.

గీ శారిపదదర్శనవ్యాప్తిఁ • గోరి వచ్చి, యింతకాలంబు నిందుంటి • మిందఱుమును
మాయుదంతంబు నెక్కింతఁమాత్రయైన, స్వామికఱిగించువారలఁచావగు లేరు.

గీ. మాకు నయ్యైపదముల కంహ్నగవుండె, ప్రోవుఁడనుచు సభీకారముల నెనంగె
భక్తి నే మమ్మహోత్తుని యుక్తిఁ జేసి, పాదుకొని యుంటి మయ్యయి, పదములందు.

- క. ఈవడువున నే మెల్లను, శ్రీవల్లభుడివ్యవదమునేవింప మదికా
భావించి వచ్చి యిచ్చట, నేవిడియుట నచటి చందఃమే మయ్యె నొకో. ౧౬౨.
- చ. అన విని వానిలో నొక విహంగము న గ్గని యెంతమాట నీ
మనమునయందు నెవ్వడు రఃమారమణాంఘ్రిసరోజయు గ్గద
ర్శనకుతుకంబె కాని యితరస్పృహలేమియు లేమికి న్నిద
ర్శన మిదె చాలు నింటికడఁచందము లందలి చింత యొప్పుదే. ౧౬౩.
- చ. పదపద నీకుఁ జూడ భగవత్పదదర్శన మేడ బ్రహ్మ ల
ర్భుదములు పంచలం దిరిగి పోవుదు “తేనుఁగులేటఁ గ్రుంకుచో”
వదలక పాటిరే వడుగఁవచ్చెను నక్క” యటన్న భంగి ను
న్నది కద నీదు చందము విఁనందగ వింకిట మాకు నీనుడురో. ౧౬౪.
- చ. అనుచుఁ దృణీకరించి తెగఁనాడిన రెండవయండజంబు న
గ్గని వచియించె నీకిపుడుఁ గల్గదు నీయభిలాషసిద్ధి యె
వ్వనికి లభించె మున్న భగవత్పదదర్శన భాగ్య మెంతయుక
ఘన మగుప్రాజ్యరాజ్యమదఁగర్వము సర్వము వీడు నంతకుక. ౧౬౫.
- గీ స్వామి నన్నిధిఁ దలువ నెఁవ్వారు లేర. టంఁచుఁ బల్కితి వింతయానార కౌరి
యనఁగ సర్వజ్ఞుఁ డతఁ డెటుంగ నివి సెలవె, యింత యజ్ఞాని వేమిరఁయింద్ర నీవు.
- గీ. ఆతఁడుప్రాకృతనేతలఁగతిని మనవి, దెలుపఁ దగువాడె భక్తులుఁదలఁపఁ దోచు
నప్పు డిప్పుడు నందిందుఁనతనికితని, కనక యొప్పుడు నందందఁనందఱికిని. ౧౬౬.
- ఉ. మంతనమఁచుఁ గొన్ని మటుఁమాయలమాటలఁ తెప్పి పుచ్చు ట
య్యంతపురంపుటూడిగ పుటన్నులమిన్నల నాశ్రయించు ట
త్యంతముఁ గార్యసాధనముఁలొఁ గలికాలపుర్రాకృతావనీ
కాంతులపట్ల నట్లనె జఁగత్పతియో హాపట్ల నెంచితో. ౧౬౭.
- చం. ఉపచితిప్రాతుఁ డార్యుఁడు సమున్నతకీర్తి యుదాత్తమూర్తి వా
జ్ఞిపుణుఁడు ప్రత్యయాస్పదుఁడు, నిర్మలచర్యుఁడు నైర్వఘ్నయ్యఁ డా
త్మపరబలాబలజ్ఞుఁ డనఁమవ్రతిభాంకుఁడు నైననీగురుం
డెపుడుఁ దృదీయకార్యఘటఁనైకరతిం దగు నీతిచానురిక. ౧౬౮.

కం. నిరతంబుఁ దదనుమతికృతి, నిరతం బగుచిత్రవృత్తి, నిరహంకృతివై
కరణీయంబుల భృత్యుని, కరణిం గావించు వేనిఁకరుణించు నినుక. ౧౭౦.

కం. అని బుద్ధిఁ గలపి పొమ్మన, మనపురికిం గురుదిగీశఁమండలితోడం
జను దెంచి యచటి వార్తలు, వినవిన స్తయ ముడిగి మదిని, విస్తయ మొదవెక. ౧౭౧.

ఉ. పౌరుల నెల్ల రాఁ బిలిచి • వచ్చి తి మిచ్చటి కిన్ని నాళ్లకే
మీరలు నందఱుక సుఖులై • యెవ్వడు నెవ్వగ మానియోగముల్
సారెకు నప్రమాదగతి • నల్పుచు నుందురె త్రూరదైత్యు లె
వ్వారును దాడి రారు గదఁ వచ్చిన వారల సొర్తురే కదా ! ౧౭౨.

సీ. వైజయంతము పొంత • వర్తింతు రెవ్వార, లెవరు సుధర్మ చెంతవనియింతు
రమృత కుండోపాంతఁమం దుండు రెవ్వరు, కామధేనువుదొడ్డిఁ గాతు రెవరు
గురుమందిరమున నెవ్వరు కావలిగ నుండు, చింతామణిని బరీక్షింఁగు రెవ్వ
రైరావతముఁబ్రోది • నరయు వారెవ్వార, లున్నైశ్రవముఁబ్రవృఁచుండు రెవరు

తే.గీ. నందనవనమ్ముఁ బరికించుచుండు రెవ్వ, రెవరు మందానీతీరఁసవిధవివిధ
మణిఖచిత వేది సోపానమండపములు, శిథిలములుగాక యొకపి • త్తీంశురెపును.

సీ. ఇహోపి కెపుడైన • విచ్చేయుచుండునే • వైష్ణవసంచారుఁ డానాగదుండు
మునితపోవిఘ్నార్థముగ నిల్పఁబడిన యచ్చరలు వర్తింతురే • సఫలగతిలఁ
బుధ్యకర్మఫలానుభూతి కైరావోహు, యానముల్ సుకృతుల • కనుపఱిదునె
దైత్యనాథులరాజఁధానులఁ ద్రిమ్మగు, ప్రణిధుల వత్తురే • వార్తలరసి

తే.గీ. యాశ్వినేయులభైషజ్య • మనురు చున్నె, పుష్కలావర్తకకులాభ్రములుధర్మి
సమయసముచితభంగివర్షములుగుః • ము, కున్నవియెజన్మములఁబిల్పలొదపుచున్నె

మ. అను నాపల్కుల నాలకించునపు డాన్యోన్యంబు వక్త్రంబులం
గనుఁగొంచుక భయవిస్తయంబులు పెనంగ న్నాన మోకాక్కచా
ప్సవఁ జూపట్టఁగఁ జెప్ప నేమిటికి మిమ్ముం జూడ నాడెందమం
దున సెంపొక్కలెతానఁ దోచు నన నొన్నం జూచి వారందఱుక. ౧౭౩.

క. దేవా దేవరహృదయం, బీవీకనుభ్రాంతిఁ జెంద • నీరలు మాతో
నావైకుంఠమునకుఁజనఁ, గావలె నని పలికి చాలఁకాలం బయ్యెక. ౧౭౪.

- క. వేవేలయేండ్లక్రిందట, నీవడుపున ననుట మూత్రమే గాని యదే
మో వైకుంఠపురంబున, కై విచ్చేయుటయే లేదుకద యిప్పటికిక. ౧౭౭.
- సీ. మొన్న గదా మీరు • పూజించి ముచ్చటించితిరి నారదముని, శ్రేష్ఠ తోడ
నిన్న గదా మీకు • విన్నవించితిరి దైత్యు, పురులవార్తలు గూఢచరులు వచ్చి
నేడేగదా మిమ్ము • జూడఁగా వచ్చి ర, చ్చర లుద్వి మునులనిష్ఠలను మాన్చి
యిప్పుడే గద మీర • లేతెంచుపుణ్యు, కంపించితిరి పౌరమాయానములను
లేగి. మఱియు నెల్లిగదయ్య యేమఱక మేమ, మీరు గావించుటదని నియమించినట్టి
కర్ణముల నెల్ల జాగరూ • కతఁ గడంగి, కొలుపువేళకు సవరించుకొనఁగ వలయు.
- కం. ఈలో మహి కెన్ని పరుల్, హాళి న్నల్పకన్య కాన్యాయం వరకల్యా
జాలోకనాథ మీరం, తేలలిశచి వెంట నంగితిరి సురయుతులై. ౧౭౮.
- మ. అనుచుండం బయినండి తోచు నొకఘంటారావమాలించి వా
రును నేనుం డలరెత్తి మీఁదుఁ గనుచోఁ గ్రొవ్విండులన్నించుచుకొ
స్తనితోదంచిత మైనమేఘ మనఁగా • ప్రైణంబుచే రాణ గాం
చిన చొక్కం బగు వ్యోమయాన మరుదెంచెక శంఖచక్రాంకమై. ౧౭౯.
- కం. క్రమశమితవేగమై యా, పమానమసమానమైన విభవస్ఫురణం
బమరంగ నల్లనల్లన, మము డగ్గతీనిలిచె జూచుమాత్రములోక. ౧౮౦.
- కం. అందుండి యిందిరాకృతు, లం దగుగొండఱవెలందులం గూడి శశీ
సుందర వెలువడిరా మా, యందఱి డెంచముల యందు • నబ్బుర మొదలెక.
- ఉ. ఎక్కడి కెప్పు డేగితి విదేటి విచిత్రము ప్రాణనాయకా
యిక్కడ నిన్ను నిప్పుడు గఁదే కనుగొంటి నటంచు బల్కఁగా
నక్కజ మంది యేమి యిటులానతి యిచ్చెద రిప్పుడే కదా
యిక్కమలావధూసఖలు • నేనును డిగ్గితి మీవిమానముక. ౧౮౧.
- సీ. నాడువైకుంఠంబునకు మీర లటు లేగు, నపుడే తోడ నెవత్తుననఁగ నుడుగు
మని యింట నను నిల్పియరిగిన మఱువాడై, ప్రేరియంగర మానవా లాసంగి
శ్రీదేవి నినుఁ జూడఁగాఁ దోడి తెచ్చునె, నని యీవిమానంబు • ననుపలేదె
పనిచిన సన్నండు • వసియించఁ జేసి యీ, వ ద్వావధూసఖుల్ • పరమపదము

తే. గీ. నందు నామె వసించుకుండాంతమందు, డింప నామెయుఁ బ్రేమ వాఁటిల్లఁబిలిచి
యుండు మిచ్చోట నీభర్తయుండునంత, కాల మని యానతిచ్చినఁగ్రావించె.

గీ. ఎన్ని నాళ్లందు జరిగెనోయెఱుంగఁగాని, నాఁటిబోటుల నల విమానమునుగూర్చి
యిపుడిపుడె యాయితంబుసేయించివలికె, నన్ను సానుగ్రహలోకనములఁజూచి.

కం. అమ్మ నీపతి నిజనగరమునకుం జనియె నిపుడు * గ్రక్కున నీవుం
బొమ్మ మేలగుఁ జక్కెర, బొమ్మ యని భద్రవస్తువుల నిడి పనుపక. ౧౮౬.

కం. వచ్చితిమి యనుపదమున, నిచ్చటికై యివ్వ డిపుడెఁ యంతకు మునుమీ
రిచ్చటఁ గాంచితి మనుమీ, ముచ్చట కెంతయును స్వాంతమున వింతయగుక.

గీ. ఆనుచుఁ దనవ్రేలి నుండి మున్నానచాలు, పనిచి నట్టిది యిదియె గైకొనుఁడటంచు
నుంగరమెద్దల్నినాచేతికొనఁగు నపుడు, నాకరాంగులిఁజూడకూఁ న్యముగఁదోచె.

కం. దొంతరవంతలచే నిటు, దంతుర మగుభ్రాంతి దోఁగి * తల్లడపడునా
స్వాంతంబు చెదర నచ్చటి, కంతట నారదముసింద్రుఁడనుచెంచె వడిక. ౧౮౭.

ఉ. వచ్చిన మానిఁగాంచి తగుఁవైఖరి మన్నన చేసి యేమి రా
యిచ్చటి కిప్పు డీయతివిశృంఖలుఁడైనమహానుభావునిం
దెచ్చితి వీక్వరా యని మఁదిం దిగులాంచుచున్న నాతలం
పిచ్చునెఱింగి యాతపసిఁయిట్లనె నల్లన సన్నితాన్యుడై. ౧౮౮.

కా. ఓహూ యేమిది విన్నఁబాటాదవ సేదో వింతయో చింతయో
మోహంబో మది దోఁగినట్టుల యథాఁపూర్వాననక్రీసము
త్సాహకారవిచేష్టితస్థితులచే * స్పష్టంబుగా నాత్మలం
దూహింపం దగి యుండె దీసురకచీయుతుండవై వానవా. ౧౮౯.

గీ. అనిన నప్పటివాస్థితిఁజుంతవట్టు, దెలుప నాలించి పలికె నఁద్దివ్యబోధ
మహితుఁ డిదియెల్ల నల్పసామ్రాజ్యమత్తమతి వయిన నీదుదుర్హాఁగతి నె కల్లె.

గీ. ఇంత దుర్హాభుతివిగావేని నన్ను, నతివిశృంఖలుఁడైనమహానుభావుఁ
డని తలంతు నే దేవర్షి నగుట నాకుఁ, దృద్ధిచారంబు నుడువ రాఁవలసెనిపుడు.

మ. నిగమాంతంబులు నిట్టివాడనుచు పండ్లింపంగ లేవన్నచో
జగదీశుం గనుఁగోఁ దరంబగునె దుఁస్సంసారమోహంబులై

తగువిభ్రాంతహృదంతరంగులకు యత్నం బెంతఁ గావించినక
భగవద్భక్తుల కట్టుగా కఠిండు చూపట్టుం గదా యంతటకా.

౧౯౮.

మ. తనభక్తుండను నేను గానొ నను వాత్సల్యతిరేకంబునం
గని స్వీయంబగుదివ్యవిగ్రహముసాక్షాత్కారముంజేసి ధ
న్యునిఁ గావింపఁగ రాదొ యంచనెదవేమో నీవు భక్తుండవై
న నతం డిట్టు లుపేక్ష నేయునె నురేండ్రా యేల యీడుర్భ్రమల్.

౧౯౯.

కం. విను భక్తుల తెలుఁ గఱిఁగిం,తును గోవ్యము దృశ్య మగుచుఁదొచ్చిన యది యె
ల్లను వారలు శ్రీహరి భావనఁజూతు రతఁడు జగన్నివాసుం డగుటకా.

౧౯౯.

కం. హరి నర్వత్ర కలం డను,బరమార్థము నెవ్వఁ డెఱుంగుఁభక్తుడు వాడే
హరియు న్వానిక యెల్లడఁ, గరుణించుం దనదుమూర్తిఁ • గనుభాగ్యంబుకా.

గీ. తరలి వైకుంఠ పురికి నీవరిగి యందు, నెందు గోవిందుఁ డుండునోయెపుడునన్దుఁ
దిలువ నంపించునో యంచుఁదలఁచు మంటి,గాని దృఢభక్తిభ్యానింపఁగడఁగ వైతి

మ. గురుభక్తికా గుఱినిల్పునేర కలవై కుంతంబుఁ బ్రోలంచు న
విరజన్వాహినియంచు నత్తులసి నుర్వీజాతమంచుకా ఖగే
శ్వరశేషాదుల నిత్యనూరులనుచుకాభావించితే కాని య
ప్పరమేశ్వరప్రతిబింబబుద్ధి మదిసంభావింపవై తక్కటా.

౧౯౯.

కం. ఎక్కడి శారీ జన్మం, బెక్కడి యితరాంతరంగఁవృత్తిజ్ఞత్వం
బక్కడిది యెఱుక దొరకొను, టక్కడ హరియే చరాచరాకృతినుంటకా.

౨౦౦.

కం. హరిమాయ నెఱుంగ నెవ్వరి, తరమా పరమాత్ము డెఱుల • తలఁచిన నటులఁ
బెరమాటలేల భ్రమయుట, సురమాన్యరమాధ్యమహిమ • చొప్పుననె నుమి.

కం. నీ వెపుడు సవరివారుడవై వైకుంఠమున కఱిఁగి • తవ్వడె యిచటకా
నీవిధమున సుకమాయా,దేవేంద్రుని సవరివారుఁ దివిరి పుజించెకా.

౨౦౧.

ఉ. అంతట నూరకుండక త్వందంగన యైనశచీవధూమణికా
స్వాంతమునందు భ్రాంతి దొలఁకాడకయుండఁగ శీలరక్షణం
బెంతయుఁ బ్రేమఁ జేయ మదిఁ నెంచి రమాసతిచేత నామె కు
ద్ధాంతమునందునుంచుటకునై పిలిపింపఁగఁ జేసె ప్రేర్పిడికా.

౨౦౨.

- గీ. అపుడు శచి కానవాలు సీవంపి తనివ, యుంగరము శౌరిమాయా సముద్భవంబె
యిపుడు సీచేతపదితితో హితవిధంబు, గనుటయును శౌరిమాయా ప్రకల్పితంబె.
- గీ. సీవు స్వర్గంబునందు లేనితటి నచట, నెగడుకర్ణంబు లేరీతి నగునె యంచు
సీతలను భార మెల్లనుండెనను బుద్ధి, పుట్ట హరి నిన్ను నిలుగులఁ బెట్టె దలంచి.
- గీ. కారికాదంభమున నిన్ను, శౌరికాని, మాటల నహంక్రియాగర్వముదము లణచి
కాదుకాలాంతరంబునఁ గాని నేడు, హరివదాలోకనంబు పొమ్మనుచుఁబంచె.
- కం. గెంటనికృప నంటినమతి, వెంటనె శచినింటి కనుప, వే యని సిరి వా
ల్లంటి కెఱిగించి హరి తెఱ, గంటిదొరా పనిచె నామె గ్రక్కన నిటకున్.
- గీ. ఈశచీపూటి * యిపుడు చూపినయట్టి, మాయయుంగరంబు, పోయె నపుడె
నీదువ్రేలిదైనఁ నిజమైనయుంగరం, బిప్పు డుండుఁ జాడుమీ సురేంద్ర ౨౦౮.
- కం ఆనునపుడు నాకరాంశుశిఁ, గనుగొనుచో నంగుశీయఁకసమేతంబై
కనుపట్ట నచటి వారల, మనంబు లడ్డుతరనైక * మగ్నములయ్యెన్. ౨౦౯.
- గీ. మఱియు నమ్మాని యిట్లునె * మఱువనీకు, గురుగురూపాయచాతురీ, గురుతవలనఁ
గలుగుకాలాంతరంబునఁ గమలనాభు, దర్శనము క్షీరవారాశిఁ దప్పకనుచు.
- గీ. ఇదియనఁగ నెంతవంతసీమది కొకింత, భ్రాంతిమాత్రంబె కలిగె నిఁప్పటికిముందు
నాటునస్పృహకాంతి యంతలలభించు, నిష్కసాసిద్ధి యనితెల్పి, స్వేచ్ఛ సరిగె.
- గీ. ఇన్నివిధముల హరికృతిఁ యిట్టి దనుచు, నెఱిగి యెఱిగియు నల్లనమృద్ధిగన్వ
పరవశుడనాచుఁబడరానిఁ పాట్లఁబడితిఁ, గానియిడుముల విడనాడఁగలిగెనివుడు.
- కం. ఆ సంయమి పలుకగువను, నాస న్నాసంశయంబు, లడఁగె న్నుడు లే
లా సన్నము లయ్యె శ్రమము, లాసన్నము లయ్యె రమలుఁ హరికృప నింకన్.
- చ. సురవరులార నూరిపరిఁశుద్ధుఁ డుదారుఁడు దత్తుఁ డైనయా
గురుఁడు గురుఁడు మర్రితియు సఖుండు నియంతయునై స్వసీరిచా
తురి నను నెల్లకర్ణములఁ * దోడ్పడి కావఁగ నావగ ల్నిరం
తరముగనుండునే మది ముఁదంబు పదంపడి కూడకుండునే. ౨౧౪.

ఉ. ఈ మహనీయుబుద్ధి బలఁజే కద నా కదనైనచో రిపు
స్తిప్తములకా జయించు నెఱిఁచుపును తేవును మాపు నోపి స
ర్వామరసామరస్యకలఁనైకదశస్థు టియించునేడు శ్రీ
స్వామికటాక్షముం బడయఁ జాలు నుపాయముఁ దెల్పకుండునే. ౨౧౫.

క. అనవుం డాంగిరనుం డీ,ట్లను నను నా త్రీయు నింతఁయగ్గించుట యొ
ప్పునె యిది యిట్లుగునని నుర్ముని వలుకఁడె యతనిప ల్కఁమోఘము కాదే.

గీ. సాధనీయార్థమున కెందుఁసాధకుండు, గావలయునంచుఁ గోరుటఁగలదు గాని
సిద్ధమగునర్థమునకుఁ గాఁజీరిచుటెందుఁగలదుసాధకుఁడొకఁడుగాఁవలయునంచు.

క. శారీవ్రతదేశశ్రీ, శౌరీరిత మైనయర్థఁసందర్భమునే
నారదమునియుం దెలిపె గదా రూఢిగ దాని కన్యఁధాత్యము గలదే. ౨౧౬.

ఉ. ఇప్పు డెఱ్ఱీరవారిధి నఁహీనశయానుభవేశయాను బొం
దుప్పటిఁ బూను జానుజిగిఁలోఁ దగు మేను మెలుంగు రంగు బా
గొప్పగు గొప్పకవ్వు మొయిఁలో యనఁ బొల్పుగు శ్రీరమేను నే
చొప్పునఁ జేరి కొల్పుటకుఁజొప్పకు నట్లననింపఁగాఁదగుకా. ౨౧౭.

క. అన నందలు నలమందర,మున నుండి వయోధిరీరఁమును జేర గడం
గి నితాంతఁబు నతాంతం, బు నుదాంతం బయినస్వాంతఁమున వెడలి రొగికా.

క. మిహిరకులకలశజలనిధి, మిహి కాకిరణానమత్సఁమిహితకరణా
వహబహు నుగుణా భరణా, ముహుగ న్నద్యంత పురుషఁపూజిత చరణా. ౨౧౮

ఉ. కుంచితచిక్రకూటగిరిఁకూటరటత్కరటక్షపాటద్య
ప్రస్థించలపాత పాటవస్ఫుటారభటీప్రతితారికాటవా
పంచవటీతటిఘటితఁపర్ణకుటీనికటాటినట
త్రాంచనకృష్ణసారబలఁగర్వవిపాటననద్విపాటనా. ౨౧౯.

తోటక. స్థిరగౌరవ మానసఁదృష్టజటా, యురభిఖ్య విహంగభృతోరుజటా
భరకృష్ణమృగాజినఁవల్గవటా, నిరవద్య కృపాకరఁనిష్కవటా. ౨౨౦.

❖ గద్యము. ❖

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణవరాయణాతిధన్యకాండిన్యగోత్రవత్త దేవుల
వల్లికులవయఃవయోనిధికళానిధినీతారామకాస్తిపాత్ర వేంకటకృష్ణ
కాస్తిశత్ర తమ్మనాభిధానాంతర వేంకటకృష్ణకాస్తి నామాగ్ర
జన్మత్రిలింగదేవగ్రజన్మ సుధీవిధేయ సుబ్బరాయకాస్తి
నామధేయ ప్రణీతం బైనమహేంద్రవిజయం బను
ప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.
శ్రీనీతారామార్పణమస్తు.

శ్రీ ర మ్మ.

శ్రీ మ హేంద్ర విజయ ము.

చ తు గ్ధా శ్వా స ము.

హనుమత్కృతపదసం

వాహన సౌందర్యరచితఃవాచంయమిన

మైహన రుచివిజితహరి

ద్వాహన రఘురామ సార్వభౌమలలామా.

౧.

గీ. ఆపధరింపుము శౌనకాఽద్యభిలమాని, మణుల కెట్లని రామహర్షణి వచించె
సుచితపరిబ్రవును వత్సఃసురుచిరకల, మంజుషంజల్పమాధురీఃమహితఫణితి. ౨.

మ. కని రాచార్యపురస్సరంబుగ నురల్ గ్రావారితోఁ గూడి యిం
పునఁ బెంపా శరధిం బురారిశరధిఁభూదేవికిం గట్టి వి
ప్పనిపుట్టంబును కేషకాయ కి లనఁద్వారాభిరూప్యంబుచే
ఘనమై చొక్కఁగఁ జొక్కమైనశయనాఁగారం బదూరంబునకొ. 3.

మ. కనదుత్తుంగతరంగహస్తముల నైఁగం జేసి యాత్మీయ ని
స్వనపరంభమునకొ ముకుందుఁ డిదె యస్తస్తస్థధ్యమం దున్నవాఁ
డని యాహ్వాన మొనర్చుచుం బృషతపాఽద్యం విచ్చి తత్త్వాదరిం
చునదీశం గని కార్యసిద్ధియగు నంఁచుం కాల నంకువ్వులై. ౪.

కం. గురు ననమయోగవిద్యా,గురుఁ గని యువయోగమై తఁగురుచిరతరవా
గురుఫణితి నచట నత్ర డబ్బ,గురుఁ గనుయోగంబును నలుఁగురుచికావేడకొ.

కం. శ్రీకారుణికు సదవనాం,గీకారుని నిత్యవిహితఃకీర్తిషవయబం
దీకారుని హరి నిచ్చట, సాకారునిగాఁ గనంగంనగు భక్తులకుకొ. ౫.

మ. ప్రణవద్వ్యక్తుడు పాపభోగదురభిప్రాయాద్భిప్రకృతుడు కా
యజికస్వాంతుః జనంతుః దైవ్యుః దైవ రూపంబునకే భక్తి భూ
షణవీరేషణభాషణంబులకు నిష్పన్నాంరిఁగిరింతులొ
యలుమాత్రంబును వేణుశేకరయు ప్రంభృత్తులగుక వారికిక. 2.

కం. వావుడు గురలందఱు నీ, వే వినుతింపదగునద్వివేకివి గా కే
మేవిధి నుతి శేయంగల, మావిశ్వజనీను మహిమ • నన నతడు దుక. ౩.

ఉ. ప్రాబ్ధులుడై కరంబులు శిరంబును మోడ్చి నిరంతరంబుల
వాజ్ఞసప్రవృత్తు లెడఁవట్టంగ నిశ్చలభాషణస్థన
మృజ్జతియై యతిర్దియచఁయన్ధితివి స్మృతవిశ్వవేద్యచే
దృక్తికేదేకలక్ష్మనియంతిం దగ నిర్గుణతత్త్వచింతచేక. ౪.

గీ. కొంతవడి నిర్వికారనిర్గుణమూర్తి, నంతరంగంబు నిస్తరంగాత్తబోధ
వరిగతానందరసమయఃత్వమనఁ బొదలి, యంత పగులవిభోపాధిఁనధిగమించి.

నీ. నవనీరదేందీవఃరవనీకమాలవ, ల్లవనీలమణిలిల • నవధరించి
శతభానుమండలొదితభానుమండలాం, చితభానుభావకాఁలితవహించి
విమలోదవిమృగఃతల్లమలొదరసమగ్ర, తమలొచనాంకవిభ్రమముగాంచి
యవమానచంద్రికాంలనమానధాశభ, శృంగమానవద్యమావనరహించి

తే.గీ. మించు ఘనకాయమొలుపు దీపించుచాయ, చల్లనగుచూపుమందహాసంపుఁగోపు
గలిగి రాణించు దివ్యమంగళమనోజ్ఞ, మైన తేజంబు మ్రోలఁ బ్రంభృత్తుమైన.

ఉ. పెన్నిధిఁ గన్నవేదవతే • వేదవః కాసివనానితాభ్రసం
పన్నిధియౌతదాకృతి రఁమావతి దంతుః దలంచి నేవకా
పన్నగభేదవక్ర మగుఁమన్నగకాయ వెసం బ్రసక్తుడై
పన్నిధి చేసికాఁ జూతుఁ సంతపకుండుచుఁ బామరున్నెడక. ౫.

మ. మృదులం బంబుజదంతరం బుదేవివఁ స్పృగ్యంబు యోగిచ్చట
తృప్తదయాగారవిహరధీరము ముహుఃస్మృతాస్తవమాభావా
స్మద మాకాశధునీజనిర్గృహ మహాత్మ్య భుగ్ధసకృత్సక్తమా
భుగ్ధయ్య పిదము శోకితాద పెదకుక • మున్నందు చూడఁ దగక. ౬.

ఉ. ధీరవయోధినుండి దరిఁ జేరగజ్జేడునివట్లు దండె ని
స్కారణదోషముకా పలికెఁ గాన మముం దదవత్సతాదురా
కాదులఁ బ్రోవతే యనుచుఁ గార్జున బెనంగెడు నక్రహితముల్
నా రహి మించు నవ్యవజానాభునిజంఘలఁ గాంచె నంతటకా. ౧౪.

గీ. ఊర్వసి కరివ్వు మనుమాటఁ యుండెఁ గాన, రంభ కేలయరిష్టమైకాలకుండు.
ననధఁ దగుకారి యూరుద్వయంబునందుఁ గొంతనేపు వనించె నంగురునిచూపు.

క. పొందువృత్తికాసె విగిం, పొందువృత్తిలంగ నెల్లఁపుడు పజ్జనతా
నందకమై యొప్పెడు నల, నందకమువఁ దనరు కటి గఁనం దగ నంతకా. ౧౬.

గీ. అభిలమునకుఁ బితామహుఁడా విరించి, యిదియలసి కెన్న మాతామఁహియగుఁగానఁ
దన్నకొకించుకయందు బాంధవము గలద, టంచుపూరినాభి పరసి నేఁవించెగురుండు.

సీ. ముద్ధరీలావరీఁస్త్రిగ్ధసీలావరీ, సరళసోపానాగ్రంసరణిబోవఁ
గ్రేవక్రీవత్సమకాఁక్రీసీదపై బాద, హరియురస్సీమగేఁహజీరమున
కుంభద్భుజోన్నతఁస్తంభసంభృతవైజ, యంతికాగారుత్తఁతాత్కళ్యణ
లానుధ్యభాగప్రంబంబమానానూన, కాస్తుభమణిదీపఁకరికదీపి

తే.గీ. యిదిగఁ గనుసీమగౌరధాఁభ్యుదయరేఖ, యనుచుఁజూపింపనగ్గరుంఁదరసిమరిసె
సరసిజాననముఖమైఁకవ్యర్థదాత్రి, భువనజనయిత్రి నందు సంఘోధిపుత్రి. ౧౮.

క. తిలకించి యకించనుఁ డి, మ్ముల మించినపెన్నిధానఁమును గాంచిన య
ట్టుల సంతపించి గీవృత్తి, పులకించినమేనితో సఁమాక్కుకుఁ దగుచుకా. ౧౯.

క. తల్లి యోషిల్లోకమ, తల్లి త్వల్లిలచే గఁదా యిచ్చాణి
వల్లభముఖులెల్లను సు, వల్లాభోల్లసితులై ప్రవతల్లిలు టాగికా. ౨౦.

క. ముక్తాహారలు నవిరళ, ముక్తాహారలును మహితఁభూరిరసోద్భ
ద్భక్తులు నగుదురు గద త్వద్భక్తులుగా గణుతిఁ గనినఁచారలు తల్లి. ౨౧.

సీ. కడుపేదలై డస్పిఁ కడుపేద నిల్లిల్లు, దిరుగువాడైన నీకరుణఁ గాంచి
వలువంతయును లేకఁ వలవంత డైన్యంబుఁ జూపువాడైన నీఁపాపుఁ గాంచి
నిలువనీడగఁ జూడఁ నిలువ నీధతియయ్యె, యెవరువాడైన నీఁసెవరుఁ గాంచి
మాటుమానినీకే నేమాటు మాననపుఁ తెరి, త్రుడుగువాడైన నీయతుగుఁగాంచి

యసమకాల్యన్న ములయుఁజే నాంబరంబు,లయునముల్నేధసాధంబులయుఁగుటుంబ
పరిజనంబులయును బెంపుఁపరిధవిల్లి, భూరిసామ్రాజ్యాడగుఁగడేఁభువనజనని ?

క. అని యెన్నేనివిధంబుల, ననిమిషగురుఁ డిందిరామఁహదేవిని బే
ర్కొని యామెనువ్రసాదంబునఁ దిరమగుసిరి సెనంగుఁ పోఁడిమిఁ జూపక.

క. మన కింక కాశ్వతసంవద, లానగూడె నటంచు మోదఁమందుచు మఱియా
ఘనమూర్తి యితరలసదవ, ఘనతందర్యన మొనర్చుఁగాఁ గడఁగుటయున్. ౨౪

గీ. పాండుగా నంతఁ గటిసద్ధఁనందకేత, రాయుధచతుష్క మైనశ్రీఁహరిభుజాచ
తుప్తయమునందు నిలిచి నంతుప్త మయ్యె,ననిమిషస్వామిగురువిలోఁకనచయంబు.

చ. కమలజనూతి ఫాలఫలఁకంబులఁ బుట్టువుచంద మేకకా
లమున లిఖింప దాసవటంబున కొక్కటఁ జక్కగాఁ బును
ర్థముల నొనంగ నాలు గిటిఁ దాల్చెనొకొ యన సువృశౌరిహ
స్తములకు మస్తకంబు వినఁతం బొసరించె గురుండు భక్తిలోక. ౨౬.

గీ. కంధరాభిఖ్యభువనవిఁఖ్యాతి గాంచి, గర్జితస్ఫూర్తితధ్వని * గణుతిచేఁ ద
నర్చువైకుంఠకంజంబున కువకంత, మన సముత్కంఠ గురుండు చూపులఁ గదించె.

క. మానసమన గురుఁ డాహరి, యాననరుచి నలంప గన్నఁయాననరుచిర
శ్రీనలరు దానిఁ గని యన,మానసముల్లాసభావఁమానుండయ్యెన్. ౨౭.

చ. దివిజామాత్యుండు స్వామికార్యఘటనాదీక్షైకదత్తుండు జ్ఞా
ఘ్నవివేకుండు పదాదిగాఁగ ముఖవఁర్యంతంబు నత్యంత భ
క్తివిశేషంబున నంబుజోదరునిమాఁర్తిం గాంచి సాక్షాత్కరిం
చె విరించాదికదుర్లభుం డనుచు నశ్శీఁప్రమోదంబునన్. ౨౮.

క. బడి బడి సాష్టాంగముగాఁ, బడి వడిమొక్కు లిడి లేచి * పలుపుడుపులఁ బ్రా
నుడుపుల నుడియడిదపుదొర, నుడుగక కడుభక్తఁ బొగడుఁచుండఁగ హరియున్.

గీ. గీష్పనినఁ గాంచి నీవు వాస్తోష్పతియును, సురలననుఁజూడనిటకుఁబుట్టుయెఱింగి
ధ్యానగమ్యుండఁ గానఁ బ్రత్యక్షమైతి, నీకు మాత్రుడై సురపాలఁవైకలోల.

క. మెచ్చితి నీనర్పరితకు, పచ్చినపనిముచ్చటించి *వర మడుగుము వై
యచ్చరకులదేశిక యన, నచ్చతురుండు విన్నవించెఁ హరి కిప్పగిదిన్. ౩౨.

గీ. ఏను వాస్తోష్పతియు సురః లిటకు నిపుడ, వచ్చుట యెఱింగినట్టి సర్వజ్ఞమతికి
దేవరకు విన్నపము సేయఁగావలెనె మ,దీయవిజ్ఞాననం బాదిఁతేయవరధ. ౩౪.

ఉ. శ్రీవర దేవరం గనుటఁచేతను జేతనులాజవంజవ
ప్రావరణంబువాసి సతఁమైనభవత్పదసేవనంబునం
బావను లౌచు నిత్యవిభవంబును గాంచి పనుంచితానుమో
దావహులై సదాసుఖితు * తాదు రటంచు వచించు కోవిదుల్. ౩౪.

గీ. అట్టిదేవరదర్శనం బైనపిదప, వెట్టివాడైనఁ గోరునే * వేటె వరము
సమృతవారాళిలో నొలంబాడఁ గాంచి, గంజికై యాసపడెడి ముఁమ్మరుని కరణి.

కం. దేవర పాదసూపుట కా,దే వర మన వేటె యున్నఁదే వరవరటా
దేవర థ సంయమిశ్వర, దేవరచితవినుతిపాత్రఁదేవ రమేశా. ౩౬.

కం. నీ వొనరించినజగములు, భావింపఁగ స్వర్గమర్త్యంపాతాళంబుల్
దేవమనుష్యాసురులకుఁ, దావలములు తత్క్రమంబుఁ దప్పనె యెపుడున్. ౩౭.

గీ. సంజ్ఞ త్రిదశాలయం బనిఁస్వర్గమునకుఁ, దనరు బలి నర్చ మనుచుఁ బాతాళమునకు
నమరు నది యివ్వు డేల వ్యఃత్యాస మొందు, సత్యనిర్మాణ నీకటాంతుంబు గలుగ.

గీ. మాది మాకిచ్చుటయె మడిఁమాన్య మిడుట,యనుచుఁబ్రాకృతుఁగోరినఁయటులమిమ్ముఁ
గోర నేటికి మున్నెయొవ్వారి కెద్ది, యుచితమగు దాని నటు చేసియుంటఁ జేసి.

కం. బలి శుక్రని ప్రేరణమున, బలభేదిని స్వర్గపురముఁ బాయఁగ జేయం
బలమఱి మీచరణంబులఁ, గొలువం జనుదెంచె నిటకు * గోవింద హరీ. ౪౦.

సీ. దితితనూభవపండఁహతులకు దశశతాం,బకు వీఁపు నల్లలఁమంచ మయ్యెఁ
బలలాకికట్టాకంములకు వేడివెలుంగు, కొమరుని తల సంకంకుండ యయ్యె
దైత్యకరాసిక్షీతముల కంబుధినాథు, మే నూరిదరిబొడ్డుఁమేడి యయ్యె
దనుజాంగులీవ్రసీదనముల కథేళు, చెవిదోయి కెన్నెరఁచీల లయ్యెఁ

తే.గీ. గొమ్ముటేనుంగురే థావంస మ్మొనర్చ, నేమి చెప్పఁగవలయును *దోమలగతి
ననినగతిఁగోణపులఁ బేరుఁకొనఁగనేల, చెదరియొక్కొక్కమూలవాఁదొదిగిరపుడు.

గీ. దీనజనతార్తిఫలహరి *దానవాది, శౌరి యనుఖ్యాతి నిల్పువో *సమయ మిదియె
శివరక్షణ దుష్టవంశక్షణములు, నీవు పూనిన పూన్ములుగావె దేవ. ౪౨.

రీతి

శ్రీ మ హేంద్ర విజయము.

మ. అనిపాష్టాంగముగా వడిం బ్రతిభుడైయదవదేవాంఘ్రిలం
 దధమార్థంబున సోకుముక కరణుడైత్య న్నాతగర్వాపనా
 దనదీక్షాపర ప్రోవతే మము మురేంద్రత్రాసవిర్యావనా
 యనుచుక లేవక యున్న కారి కరుణాంబులైకచిత్తంబునక. ౪౩.

గీ. అభిలసజ్జనలోకాభయవ్రదంబు, లైవ నాల్గుభుజంబులఁ నభనిఁ బొదివి
 లేవఁగా నెత్తి యిట్లునుఁ దేవమంత్రి, యీయౌపేక్షకఁ గారణంబెల్ల వినుము.

చ. కలబలనంపదాదులు దంగల్కానహత్తిననుత్తపృత్తియె
 ట్టులు దొలఁగుం దదున్నతి కడుం దగుమరిడినయంతవట్టుఁ ద
 ద్బల ముడిపైయి నవ్వుదు గదా యిది యిట్టి దటంచు నాత్తలం
 దెలివి విసీతి నీతియు విఁభేదతయం సమకూరు నేరికె. ౪౪.

కం. ఋభువిభుఁ డితఁడు ద్రిలోకీ, ప్రభుత్వావభవప్రభూతఁసటువైభవగ
 ర్వభరంబునఁ దజ్జిత దృష్టి భవానినసాద మభిభవించెం బెలుచక. ౪౫.

చ. ఒరుఁ గని యాదరింపమియెఁ యొప్పుదు తప్పగు విశ్రుఁ జూచి న
 త్కరణ మొనర్ప కన్ని కొలఁగాను తపశ్శుల నెందుఁ జాల్కఁగా
 నరయట శైవులందు వివఁ యంటె నయింపమికాని మాట నా
 విరి మనయత్రినందను ముపేక్ష యొవర్చినఁ జెప్ప నేటికె. ౪౬.

కా. కర్వాణీకరుణానులబ్ధమనియాఁ సమ్మలికావృత్తము
 స్త్రీర్యా నేకుఁ డెఱుంగఁజాలఁ దట సోనీ దాని కేమయ్యె నా
 సర్వకాంక్షమునక జనించినమహఁశైవుండు దుర్వారుడీ
 దుర్వాసురదని మున్నెఱుంగఁదొ ప్రకంతుండయ్యె వ్యర్థంబుగాక. ౪౭.

కం. అనరమువికాసమృతి, గోవిందుఁడె కలఁ దటందుఁ గొవకొని నదయం
 డై వాక్రువ్యక యూరక, యే కెడిలివఁ గ్రమఱింపఁ నెవ్వరి తరమా. ౪౮.

కం. విశ్వరూపాత యవ్వర, మేశ్వరుఁ దని మోక్షదాతఁసేనని శక్య
 ద్విశ్వప్రభాతోక్తుల, విశ్వానంబునను సంభవించునె యిదుమర. ౪౯.

కం. ఏ నవ వీశ్వరుఁ దన నిం, తైవను భేదంబు కలదఁ యదియెఱుంగకదు
 ద్వానుగుండలు భేదమా, గా నెంతురు వారి కెట్లుఁగలుగును మగతుర. ౫౦.

కం. సేనబుడైన పృథ్వీచంద, సేనయై పెంచె దన్తః హేళానుడైన
పోనడంచెద వారలు ని, ప్లేనెరపెద లేది భేదః మిముత్స్వరకుఁ. ౫౨.

ఉ. మామకభక్తుఁ డెవ్వఁడో నఁచు నైదు నాతడు మన్తయంబుగా
సేమదిలోఁ దలందు నతః • డెద్దియు భేదముగాఁ దలంపఁడే
మేమొ మదన్య మున్నదని యెంచినచో నిఖిలాత్మభావము
స్థేమి ఘటించు నాకపుడు • లేదుకదా తగుచారి వానికె. ౫౩.

కం. ఈశ్వరభావనచే న,వైశ్వర్యంబునకుఁ గొలిచియవ్వలి నిత్యా
వశ్యరసుఖమునకై గరు, డాశ్వనిగఁ దలంచి కొలువఁనగు వాంఛాపుల్. ౫౪.

గీ. ఈశ్వరానుగ్రహములేనియెడనొకండు, ఈశ్వరైశ్వర్యములనొందఁజాలఁడెపుడు
నాయనుగ్రహమును గోరఁవా తదీయ, విత్తము వారిండు నిది లోకఃవిక్రమోక్తి.

మ. సిరి పంచార్తిగ నున్నవేళ మదవఁచ్యేతోభిమానంబునం
బరమార్థ మొక యింతయైన మదిలో • భావింపఁగా లేక ము
ష్కరులైకొందఱు కన్నుఁగాన రదివ్రాఁగాంక్షింతు రింకెవ్వఁడె
వ్వరిమూలంబున పెండియుం గలుగు నంపల్లాభమంచాడులే. ౫౬.

కం. ఇంకేల పెక్కునుడుపులు, శంక యొకింతయును లేకఁచనుఁ డిపుడు నిరా
తంకముగఁ బంపెదను మీ, నంకటములు దీట బలి రఁసాతలమునకుఁ. ౫౭.

కం. నాపుడు గురుఁ డిట్లు నూ,దేవా దేవాధిపాదిఁదివిజావరికె
భావత్కపాదదర్శన, భావుకము నొసంగవలయుఁభక్తార్తిహర. ౫౮.

కం. ఓదేవ వారికిని మీ,పాదాంబుజరవముఁ గ్రోలుఁభాగ్యము దొరకం
గాఁ దలఁతు నిపుడ యేక,స్వాదునభుంచేత యసేదుఁవాక్యము వినుట. ౫౯.

కం. పలుమలు శ్రీహరిగురునిం, దలఁపు తెలుపు మనివ నిండుఁవాకమునందు
న్నిలుపు మని కోరె స్వార్థముఁ,దలఁపరు కద స్వామికార్యఁతత్పురు లెండు. ౬౦.

కం. అన నవ్వుచు పటుకాని, మృని పారియు వనుగ్రహింపఁజాంగిరసుండుం
దవ పిఱిఁది శురల కరిదిగఁ, గనుఁగొనుఁడని చూపి చెప్పఁగాఁగట్టెడుట. ౬౧.

మ. కని రిండాదిగురు ల్లుకుండునిఁబయఃకల్లోలమాలావృష
ద్భవముత్కాఫలచారుతోరణలసఃకృదంబినికాయమా

- ననితాంతాంచదనంతమయినగతానంతస్ఫుటానంతకో
భవశయాంతరకాయ భక్తగణసంపదాయ సుక్ష్మమృడికా. ౬౨.
- కం. కని పాష్టాంగప్రణమిత, తనులై భక్తిప్రపత్త్యంతనులై గతయా
తనులై సఫలచిర్రవయ, తనులై వినుతించి రివ్యంభంబున వరుసకా. ౬౩.
- కం. నలువకు నిది యీదృశమని, పలికి నిరూపించ వలనుంపడ దెద్దియొ యా
వెలుగుంగనుంగొంటిమియిక, గలుగదుకదదోవగుట్టిన్లుంగడలుకొనంగకా. ౬౪.
- గీ. జలధిపాత్రవయస్నేహంసర్వరాజ, వర్తిఫణమణిదీపాగ్రంవర్తికజ్జ
లప్రభునజాండభాండజాలప్రభునిను, గంటిమహాంధవృత్తిబోగంటినధిప.
- గీ. కృష్ణవర్తాహ్వయంబు నాంకింతవట్టు, మలినమార్గండ్ నగటచేంగలిగె గాని
కృష్ణు నిను గాంచుదా నేనిపుడు కనుట, నలర విరుప్తపాధ్వర్ణమైముకుంద.
- గీ. దిలిజగణభయోగోధామత వహించుటను గదా నే గదాధరుండ ననుపేర
నుంటినింతమునుగదాయుధవహించు, నికగదాయుధధారిసామకయశంబు.
- కం. అజ "నేతివీర" వలె బుద్ధ్యాజనం డని నాదు పేరువృద్ధము సుమ్మి
ప్రజలెఱుంగ నింతదనుక, నిజమవినంవాది యయ్యెనే డది నాకుకా. ౬౫.
- ఉ. కట్టడి దొట్టి దానవని, కాయము కాయమునందు హస్తము
లట్టిగ బట్టి పాశములంగట్టుట బట్టి జగం బెఱుంగనే
బెట్టుగ బాశహస్తసమంభిఖ్యవహించితి నిన్నినాల్గునా
కట్టి సడి స్తుడి నిడువ నయ్యె గదయ్య ముకుంద యియ్యెడకా. ౬౬.
- ఉ. నాదు మహాబలుం డనెదునానుము మిక్కిలి సత్త్వహీనుడ
నావ్దు ఘటించె దైత్యబలవగ్గబలార్పటికాగ కేడిటం
దేది కలాయనప్రవణంవృత్తిభజించుట నింతకాలమో
క్రిదయితో భవత్కరుణచే నిపు డొందె బలాధికార్థముకా. ౬౭.
- చం. దనుజులు బల్కి గల్గి గొనిదర్పమునం బురమాక్రమింపఁగా
గనుకని భీతి బర్హ వలంకావిభుడం చొరు లింతకాలము
న్నను నల కుత్సితప్రభుఁ డొనం దను సర్థముఁ బోయె బిల్వశుం
టిని గద యింక నీకరుణ నే నలకేశ్వరపంజ్ఞ సుందెడకా. ౬౮.

కం. కరికృత్రివసానతచేఁ, బరంగితిము శ్చేనుఁ గృత్రివసనుడనశ్చే
డరివృతసర్వస్వతచే, ధరియించిన యక్కొలుంతఃతప్పెఁగద హరీ. ౭౨.

కం. అని యింద్రాదిదిగీశులు, తన తన పడినట్టి కష్టఁదశ లిట్లెఱింగిం
చి నుతించి రేకముఖముగ, నెనసి పురస్థాయిఘటఁరేశ్వరశాయీకృ. ౭౩.

దండకము—శ్రీ మన్మహానర్మగత్తుచ్చటోదారకోటిరకోటిరజ్యోతిరాటికనోద్గీ ౧వ
పశ్చిష్టసధావౌత విభ్రాంతిక్రమంతలాత్యంత కాంతాభికాంతాభి రామాననా
యిందిరామాననాధీన నానాజగద్వల్లభా గల్లభాస్వన్నజీమండలాఖండలాలిత్య
భాక్కుండలా కుండలీశానతల్పా యురస్థాయితల్పా సదానిర్వీకల్పా కనత్కొస్తు
భాకల్పకా పత్యసంకల్పకా భక్తబృందాలయాళిందకల్పా యనల్పానుకంపా
మతీ భూరిశంపాతతిద్యోతమానాంబుదాడంబర శ్రీనమాలంబిజాంబూనదా
చ్చాంబరాంగప్రభా సుప్రభావా శుభావాస వాసంతవేళాప్రఫుల్లప్రనూనప్రతా
నోల్లసన్నలికావల్లికాకారరేఖానఖాళీమయూఖా వ్రజాభంగగంగానుషంగాం
ఘ్రీపద్మద్వయా యద్వయా చిద్విలాసా కలాసాదరా భేదరాహిత్యకృత్యాతి
పాండిత్యనిత్యాదరా మేదురామోదదామోదరాపాదసేనైకపేవాకభావాకలంక
స్థితింబొల్పులోకంబులోకంబుహస్తా నిరస్తాభిలాంహస్తమస్తోమవృత్తి సమస్తప్ర
శస్త్రచక్రచోకపవత్తిం బ్రవర్తించి యంచద్వివేకాతిరేకంబులై యంబుజప్రౌఢ్య
వాదు త్విరూపింపఁగా లేనివిజ్ఞానసంపత్తికిం బాత్రభూతంబులై సర్వభూతప్రకృ
ప్తానుభావంబుచే విశ్వభూతప్రభూ ! తక్షణంచే నమద్రక్షణాక్షణవైచక్షణీ లక్ష్మీ
తాక్షుద్రదాక్షిణ్య మా నీకటాక్షప్రసారంబునుం జెంది యానందముం బొందుచు
స్థోరదుర్వారనిస్సార సంసారకూపారపారంబునుం జేరి నీదావరత్వస్వరూపంబుఁ
బ్రాపింపఁగా నోపు నోపుంజరీకాక్ష యీమక్షయాజాంజభాంజంబులం గుఱి
నిక్షిప్త విక్షిప్తములేసి రక్షించుదీక్ష త్నిరీక్షించు నీ వేల నీవేల నీవేల నుద్వేల
దుర్విక్రమాధీల విద్విక్లూతో ద్వేగయోగార్తి ఘోషించుమ మేల రాకుందు
వంచుం గడు స్తుమ్మి యుండం గృపాయత్తచిత్తంబునం దత్తణం బంద నీకుండ
నీపుటాలీలాసముత్సాహ మాదివ్యదేహంబు దస్మించు భాగ్యంబు మాకుంబ్రసా
దించితో నింతకు స్తుమ్మగా నెన్నియో వైభవోదాత్తలీలావతారంబులం బూర్ణ
తిగ్గక్స్వరూపంబుగా నర్థగర్భక్స్వరూపంబుగాఁ జూపి పాపిష్ఠరక్షఃకృతోప

ప్లవంబు నిజువారింబి తీ వింక మాడుంకిలిం దీర్చుగా నిప్పు జొక్కింత యేదేని
యుం బిన్న నైయున్ననుం బిన్నుగాఁ జెన్నుగా వన్నెఁ గాన్పించి వర్ణింపఁగా
వర్ణియానట్టిరూపంబుచే నేవు దీపింపఁగా నోవరంధాను యుద్ధానుసా
మర్థ్యముం జూపవే పాపము ల్పాపవే యాపదుద్ధారకా శోపకాపట్య
నిస్తారకా సచ్చిదానందకందా నదాస్పంద గోవింద మత్తుం దరిం జేర్చి కాపా
డవే దేవదేవా నమస్తే నమస్తే నమః. ౭౮.

మం. అని యానర్పనువర్వ లాత్మదశ లాత్మాభీష్టము ల్విన్నవిం
చిన భక్తాభయదానదత్తుఁ డగులంక్ష్మీవత్సుఁ డబ్జాత్తుఁ డి
ట్లనియె స్వారలఁ జూచి మీచిరతరాంయాసంబు లిం కుండునే
చనుడీ మీరలు మీయథాగతముగాఁనంత్యక్తఫలత్రాసులై. ౭౯.

కం. అన విని యాగీష్వతి యి, ట్లనియె న్ని వానతిచ్చింపది వరమే యై
నను సైరింపఁగవలె నెక, మనవి నొనర్చెద మరుత్సంమాజకరణ్యా. ౮౦.

కం. దేవరనంకల్పంబ క,దే విశ్వోత్పత్తిసంస్థితిలయంబులనం
గేవల ముఖుటనఖుటవా, ప్రావీణ్యాత్మన కొకింతఁ పనియే యిదియుక. ౮౧.

కం. చనుఁడిక శ్రమముండునె మీ, కనివంతనె వెఱపు దొలఁగుఁ నట వే యన్నం
బనినం దీరునె యాఁకలి, తిని లనియక యున్నచో త్పంధితునకు నెందుక. ౮౨.

ఉ. నేరము నేరు పెంచకుముఁ నేరము నీకడఁ గోర్కిఁ దెల్ప నీ
వారముగాన నిట్లు బహుఁవారముదెల్పఁగఁ జెల్లె మాకు నీ
సారముఁ దొల్లి చూపితి వి • సారముభోక్తమదివ్యమంగళా
కారము లూని యిప్పు డువఁకారము నే తను పూని సేసెదో. ౮౩.

కం. ఎన్నటి కెప్పగిదిని మ, స్మెన్నటి వలెఁ బాడు కొల్పెఁ దఱిగింపుము మా
యప్పా దాధ్యస్థితికై, యిప్పాటనభీతమతులఁ కెఱుంగఁగ వలసెక. ౮౪.

గీ. ఏను జీవుడ ననియు నీవిశ్వరుండ, పనియు రూఢాధనంజ్ఞవిఘ్నాలత మగుట
మృద్ధుటన్వర్ణభూషోపమేయ మగుచు, మనకుఁ దనరారుఁ గాదె సంబంధ మీక.

చం. అన విని జీవుఁ గాంచి వరఁమాత్ముడు వల్కె దయాత్ముడై స్థితా
వనమున సంజ్ఞ రూఢమయిన న్నతి యాగిక మైన నేమి వ

స్తనుఁ గద వాఁడుభేద మనిఁకాని యభేద మటంచుఁ గాని యె
వ్వనిమతి జేవుఁ డీశ్వరునిఁ భాస మటంచు దృఢత్వ ముండునో. ౮౨.

గీ. ఏలకామ్యార్థ లైవమిఁకేవుడు మోక్ష, నరణి యిట్టిది యనితెల్పుఁజాలదొక్కొ
యితమాత్రంబెయికెల్వినదృఢమగాఁగ, మదిగుడురుకొన్న సౌఖ్యధఃమాన్యచరిత

గీ. క్షణికమదమాత్రమున నిట్లుఁనంభవించె, నధిగతమధర్మఁ డైనబుఁధాధితికె
నిత్యమదమత్తులకు నెట్లుఁనిల్చి యుండు, ననిశముగన్వర్గభోగమఁయ్యసురులకును.

క. అని యింద్రువంక మొగమై, వనజాక్షుం డాన తిచ్చెఁవాంఛాలాభం
భావగూడునె తపమునఁ గా, కనఘం బది పకలవాంఛితార్థము లొనఁగుక.

మ. స్థిరపై సువృకలింగమండలమునన్ ందివ్యస్థలం బస్తదా
దరణీయం బభిలేష్టదాయకము సింధత్రేత్రమై తాక్ష్యఁభూ
ధర మష్టాక్షరిమంత్రరాజము సముద్యన్నిష్ఠ నచోఽబురం
దరభక్తిఁ జపీయించు నాతనికిఁ జేతం జిక్కు నష్టార్థముల్. ౮౩.

కం. నీవచోఽమితకాలం, బావిర్భుతప్రపత్తిఁనమృంత్రజపం
బావర్తించిన మదిలో, భావించినవాంఛితార్థఁఫలము లభించుక. ౮౪.

గీ. అని యనుజ్ఞ సెనఁగిఁయాంగిరసుని గాంచి, వనజవాఘఁ డిట్టులమచు నాన
తిచ్చె నేము నిశ్చిఁయించినకర్ణంబు, తెల్ల నొకట నిర్వహింపవలయు. ౮౫.

సీ. వచ్చినదారిగావరునదైత్యుల నెల్లఁ, బాతాళమును జొరఁబునుచు టొకటి
మిమివదంబులంమిమ్ము యథాపూర్వ, ముగ నంప్రతిష్ఠించుఁపున్కి యొకటి
నను సుతుఁగనడవంబునుజొనర్చెడునయ్య, దితి కశ్యపులకొర్కిఁదీర్చుటొకటి
తార్క్ష్య తైలాఖ్యసింధత్రేత్రమమిమంబు, స్థిరముగా నెల్లడిఁచేయు టొకటి.

తే.గీ. యిన్ని యనుమూడువైదగ్య మెఱుకవడఁగ, నొక్కటరచింపనవతారం మొందువార
మేముమికోరినట్టులంయివుడ పిన్న, యనఁగ వర్ణియనంగ మీరరుగుఁడనిన. ౮౬.

ఉ. దేవ మహాప్రసాద మనిఁగిరమతిం దగ సాఁగిమొక్కుచో
నావనమాలి కన్పొఁజగెనంత సుర ల్లిలి దండ్రులందముం
గావరె యంచు నయ్యదితిఁకశ్యపులం గని తెల్పు గారుడ
గ్రావముఁ జేరి బంధురినఁరస్తటనీమ పసింఁచి రందఱుక. ౮౭.

- ఉ. అచ్చట సెక్క-కూటతటఁమం దుటజంబున నంబుజోదరం
బొచ్చెము లేనిముచ్చటలఁముద్దులవట్టిగఁ గాంచు నిచ్చల
న్నిచ్చలు నిచ్చలంబయినఁనిష్ఠఁ దపం బదితిద్దితీయుండై
యచ్చపుఁబూన్కిఁ గశ్యప మఁహర్షి యొనర్ప వసించి హర్షియై. ౯౦.
- కం. అరుణోదయంబునకు మున్నరుణోపముఁ డతఁడు లేచిఁహరిఁ బొగడుచు బం
ధురగతిఁ సతితోరా బంధురసరసిఁ గృతావగాహఁనుండై యంతఁ. ౯౧.
- గీ. వాన రారంభవిధు లెల్లఁవదున నందు, నెరిపికొనిలేచి ధర్మపత్నియును దానుఁ
బర్ణకాలకు నరిగి తఁత్రాపంతసీమ, వెలయునశ్వత్థతరుమూలఁవేడిఁ దరిసి. ౯౨.
- సీ. అనతిదూరమున దఁర్బాసనంబునకుఁ బార్శ్వమునందు నలఁతి పాఁవలనువిడచి
సప్తకచ్చములతోఁసరిమడమలుదాఁక, నునుఁబట్టుపరిధానఁమును ధరించి
దళముగా ముఖముఖింథలముల గోపించు, దనమున నూర్ధ్వపుంఁడ్రములు వెట్టి
పద్మాసనస్థుండైఁవైనిండ మునుఁగుగా, నావికప్రావారఁమలవరించి
తే.గీ. స్రూలఁ దామ్రమయామలఁస్థానికయును, కేలఁ జిటుత్రవవాళాక్షఁమానికయును
గ్రాలఁబ్రాబ్ధుఁడైయర్థఁమిలితాక్షుఁడగుచుమునిద్వాదశాక్షుఁడగజపించు.
- ఉ. ప్రాద్దున లేచి బంధురసఁకోపరమందునఁ దీర్గమాడి పే
రొడ్డికతో సమిత్కుశఁఫఁలోదకపుష్పము లంది యిచ్చుచుం
దద్దయు భక్తిమీఱ నిజఁనాథుఁడు చూడఁగ నీడగా సదా
యొద్ద మెలంగునయ్యదితిఁయున్ తుణమైనను బాచు కర్పిలిన్, ౯౩.
- సీ. వెలిపట్టురైక వైఁవీఁపు నిండఁగఁ బైఁట, మలఁచినమడికచ్చఁవలువతోడఁ
దడిపి దళంబుగాఁదగవలందినచాయ, పనుపునిగ్గుల వక్త్రఁపడము తోడ
నలికభాగమునందుఁనడ్డుగాఁబెట్టిన, పొడికుంకుమపుబొట్టుఁపొందు తోడ
తెప్పలవైపాటిఁకప్పదేరఁగ నిడ్డ, గాటంపుఁగాటుకఁకనులతోడ
- తే.గీ. సామివలితసమాయతా • శ్యానమృద్వ
రాశివశ్చాద్ధటితకచ • గ్రంథితోడ
నెదుట నర్ఘ్యంబుఁ గూర్చి యఁయ్యదితి నేవ
నేయచుండును బరితపఁస్సిద్ధి పొరె. ౯౪.
- కం. మునివతి యీగతిగఁ దపం, బానరిచి దీక్షావసానఁమున సెక్కఁఫలం
బును స్రూలఁ బడసి తా నగ,మును గొని సాఁబాల్కశ్రతఁమునకు సెఱంగన్.

ఉ. ఆమె మహావ్రసాద మని యంజలిపట్టి గ్రహించి భక్తితో
వేమఱు గంటనద్దికొని • వేడ్కభుజించె మహాపత్రివ్రత
సామి భుజించు వెన్న విఘ్నసం బమృతాధిక మంచు నెల్లకు స
ద్యామల కంతకంటెను సుధాక్రతుశేషములా విశేషముల్.

౯౨.

కం. పతిభుక్తశేషభక్షణ, మతివల కిష్టార్థసిద్ధి నాయుష్కంబు
నతతము సౌభాగ్యము సం,తతివృద్ధి కుభంబు నీరి ముందంబు నొసంగున్.

గీ. ఏది కేనియు ధర మెరు • లిడక యుండఁ
గా నయాచితముగఁ బ్రాప్త • మైనఫలము
భావనిజవాంఛితార్థం • భంబుఁ దెలుపు
గాన నది తెల్పె వాంఛంకల్పసిద్ధి.

౧౦౦.

కం. సంపూర్ణసమాప్తతవ, స్సంపత్ఫలతత్ఫలైకచర్వణమహిమం
బెంపగుసాంపున నమ్ముని, జంపతులకుఁ బాడమె నిండుఁజవ్వన మంతక.

సీ. ఉలుపాగ లావణ్యమలవరించిన భస్మిక యనంగఁ జనుపు బింకము వహించె
నవలఁ గా లిడఁ బ్రాయఁమరవ్రాల్చిక్రమ్మఱి, నిల్పదల్ప లవంగఁగఁ నెప్పలెగనె
విడిసి నజర వీడఁ పృథ్వవక్షిన్యాయ, గతి నంగకంబులకంప ముడిగ
మునుముట్ట డించినముదిమి సైన్యం బునాఁ, బలిత మెల్లను బటావంచలయ్యె

తే.గీ. వార్ధకపుదాడి గాంచి యావనవిభండు
వలనఁ బోనెంచి శృంగార • వాహినీకు
తోడుఁ గని దంపతీదేహఁ దుగ్ధసీమఁ
జలన మొందక పురికొనిఁ నిలిచె నపుడు.

౧౦౧.

కం. ఆపు చాదంపతులకె కా, దుపత్యకాధిత్యకాంతఁ రుద్రీగర్భభా
గ్విహితములకును మాధవు, కృపయావన మంకురించియిగురొత్తై రహిత్.

ఉ. అట్టివనంతవేళః పిఁనాంతర మందు మునీంద్రుఁ డింతితో
నట్టిటు నంచరించుచు వియచ్చరమంత్రినియుక్తిఁ గేలుగే
లవట్టి నికుంజగర్భములఁ • బల్లవయుక్తిగ నంత నంతఁ జూ
పట్టియపురస్సతుల • వైఖరు లారసి కామవిధుడై.

౧౦౨.

శా. ఆయాపుష్పనికుంజపుంజముల నాయాయాకుటీరంబుల
దాయానిర్ధ్వరవారిపూరముఁ నాయాకూటరూపంబులం

దాహకంధరమందిరావళుల నాంయాసానుజేశంబులం

దాయావంతలఁ గాంచుచుం ది గిరఃత్యంతంబుఁ దద్దంపతుల్.

౧౦౫.

చం. అటులు పవ య్యుచ్రవయఁదాత్మసతీసముపేతుడై కుభ్య

త్కటకదరీధురీవిపిఁకాకుకము ల్గనుఁగొంచు రేల న

య్యటజముఁ జొచ్చి యచ్చట సముత్సృకలిలల నోలిఁ గలి లం

పటమతియై కుఖానుభవం భవ్యతనండఁగ గొన్ని నాళ్లకుఁ.

౧౦౬.

కం. అప్పడఁతులమిన్నకు నెల, దప్పెం దోడ్తో సురవ్రతాసముముప్పుల్

దప్పెం దైత్యులయొప్పుం, దప్పె స్తునియెడ మనోజుండర్పముఁ దప్పెఁ.

౧౦౭.

పీ. పాదము దట్టపుఁజిట్టుఁముల కుమియఁగ నెంచ, కోకిలింతల కంతఁయొల్లఁ బోక

నడల మాంద్యము గ్రమ్మఁనడియాశుటుడుగక, నిద్దుర గదురఁగఁనెప్పవాల్చు

కాశ్రులింతల కొకింఁతైవఁ గ్లాంతి వహింప, కరుచి పెల్లెన భోజ్యముల విడక

బదలిక ల్లఱుచైవఁ బనిపాట లేమఱ, కూర్పులు మెండైనఁనున్న రసక

లే.గీ. పెక్కుగాన్పులు గాంచి పెంపెక్కినట్టి

యదితి యవ్వేళ నొదవుమాంలాలితనము

నందుఁ దొలుతటి నవదౌవ్యాదాభ్యుదయము

నాఁటివలెఁగాక దృఢపరిపాటి నుండె.

౧౦౮.

చం. నడు మిది పేద చంద్రకలఁసం బచ లోన్నతి మావిధంబునం

బడసెనె యంచుఁ దన్ను నగువక్త్రముఁ జన్గన వెల్లబాట న

ల్పదరెడుమోములం దనరఁనయ్యెడ నందఱు వేడ్కఁజూడఁ జా

రెడువభివృద్ధిఁ గాంచె నిలఁలేములు కాశ్రురము ల్లుటించునే.

౧౦౯.

కా. మింటం ద్రిపురువారిఁ బ్రోచుటకు లక్ష్మీజాని గర్భస్థుడై

యుంటం బంటనెలందిగోడ భవదీయ ల్లాడ రక్షార్థు లీ

దంటం గావఁగ వేడుకొ మ్మనుచు నాత్మకోడముం జేర్చు నా

మంటిం దింటున్నై కడంగె మునిభామారత్న మవ్వేకటిక.

౧౧౦.

ఉ. ఆదరి నున్నతాపదకుఁలొకమనీమల నుండి పెద్దము

త్తైదువరాండ్రు కొండ అవుఁ దామెను జూడఁగ నేగుదెంచి న

మౌదపుగోష్ఠిచే నుబును, పుత్తురు వింతలెఱుంగు కందమా

లాదుల సంతరించుకొని, యర్చిలి నూడిదఁ దెచ్చి యిచ్చుచున్. ౧౧౧.

సీ. నివర్తిపాల్యాసి వండినబుక్కుయిణిపాల, వరమాన్న మొకమానివత్ని యిచ్చెఁ
దనప్రోపుఁ గాంచి క్రొత్తగ ఫలించిన వింత, చెట్లవండ్లొకమునిస్త్రీ యొనంగ
నిజృహేళాభిమంత్రితసిద్ధమహిమాత్ము, తల నొక్కమునివధూఁలికమునిచె
యవమయప్తికపిష్టనవపులపక్ష్యాభి, ద్యము లొక్కతలనీయిల్లలు దెచ్చెఁ

తే.గీ. దాను బూజించు దేవిపాదముల మీఁది, గొనలు నిర్మల్య మొకతపోధనపురంధ్ర
యిడియై సీమంతకుభోభోనెసగుకశ్య, పమునిసామంతసీమంతవతికి నచట.

సీ. చరణము ల్నిడుపుగాఁ సాంచి కేలాక్కటి, పుడమిపై నూతగాఁ నిడి వనీయఁ
గూర్చున్నతటి వాయుకుండురారదపుదవ్వు, నను గాంచి కడువ్రయఁత్నమున లేచు
ద్విత్రాంఘ్రిమివ్యాసమాత్రన దరితరు, స్కంధాదులవలంబఁకముగ నడచు
మొక కొంత లేనియోపికఁ దెచ్చికొని భర్త, కువచార మొనఁచునుద్యమించు.

తే.గీ. నలనదృష్టులవలయువంస్తులను దెలుపు, నలఁతియొలుగునఁబరిమితోత్తలనుబలుకుఁ
గలికి నీర్కావినలిపెంపువలువఁ దాల్చు, నెలలు నిండినకొలది నఁవ్వెఱది మిన్న.

కం. ప్రార్థలు కడచినకొలది, స్తుద్దియ కచ్చోట వేలుఁపుండేదలు తా
యొద్దఁజరించుచుఁ దద్దయు, సెద్దిక నొనరించుచుండిరువచారములన్. ౧౧౨.

కం. వైజనన మిదియె యని బరు, వై జననము నొంద నున్నయాగర్భపుసా
రాజవనిబడలికలతీ, రాజననిచయమున కెఱుంగునట్లొనరించెన్. ౧౧౩.

సీ. శ్రవణగమ్యముగ వారణాశిఖోపనిషత్తు, బారాయణముఁ జేయఁవలయు నేమొ
బలమెలర్పఁగ మహేశ్వరునిముంగిటి నంది, బట్టియిట్టటుల్నిధిప్పవలయునేమొ
గుక్కలొక్కటి రెండుఁగ్రోలఁగాస్పధితిచే, జలముమంత్రించియీవలయునేమొ
కచమునం దిడుకొనంగఁ బ్రతపుటముపై, విలిఖించి యంత్రమీవలయునేమొ

తే.గీ. యనుచుశీఘ్రవనూ తుగ్ధిపాఁయజ్ఞులెల్ల, నుటజబహిరంగణంబుననుండి రపుడు
జరతమానికుటుంబినీజననియుక్తి, నొక్కటఁదదీయదాలకాహూతు లగుచు.

గీ. అపుడుపురిఁబిడిదరినన్నయాద్రలోప, నొకతెక్కినోదయమునుసంధోక్తితోన
వలికనుగ వాడెయనుచుసంభ్రమమెలర్చ, నీవలనువేళఁబరికించుఁబుఘులువినఁగ.

ఉ. అంత సభస్యమాసమున • నాదిమపక్షమునందు యామినీ
కాంతుఁడు శ్రోణయందు రవి • కన్యకయందున నుండ ద్వాదశిం
గంతుగురుండు లోకములఁగాచుటకై యుదయించె వాసరా
భ్యంతరవేళ నయ్య భిజిదాహ్వయలగ్నమునం గృహమతిక్.

౧౧౮.

ఉ. అప్పుడు విష్వఁగంటిదొర • లందఱు నం దరుణాబ్జనేత్రముల్
కప్పు మెటుంగుగాత్రమును • గల్గినయమ్మునిపట్టి పొట్టిరూ
పొప్పఁగఁ బుట్టినట్టి పురుషోత్తముఁగాఁగఁ దలంచి సన్నుతుల్
చొప్పడఁ దొంటి డెవ్వరవుఁ జొప్పడఁగం దమకందుఁబ్రీతులై.

౧౧౯.

కం. ఆనతి యొసఁగిన గతి మన, పై నతికృప నవతరించెభగవంతుఁ డటం
చానతిపూర్వకముగఁ బెం, పైనతిరోధానశక్తిసరసిరి భక్తిక్.

౧౨౦.

కం. సుమనఃకాండంబుగ నలు, సుమనఃకాండగురుఁ డదితిఁనూనుం డగుటకొ
నుమనఃకాండంబులు మహి, సుమనఃకాండములవృష్టిఁశోభిలఁజేసెన్.

౧౨౧.

గీ. జాతకర్తాశ్విసంస్కారఃజాతశర్త, శాలిం గావించె సుతు మునీశాలిమూలి
వీత విదితితృ యశ్తోపవీత మొసఁగి, నాభి కృంతనవిధివిధానాభికాంక్ష.

గీ. అధిగతమనారఘం డా, బుధమాన్యుఁడు శిశువుకుశలఁమునకై రక్షో
వ్యధవొలఁగఁగఁ బదిప్రాద్దులు, విధిగఘటికరణహోమఁవిధియొనరించెన్.

౧౨౨.

సీ. ఉల్లిపా ట్టావాలుఁ నుముక రాఁజెడుపొగ, ల్లిడపల పొదిగిల్లఁ గ్రమ్మకొనఁగ
గుత్తుంపుఁ బైవంకఁ గ్రుచ్చినపచ్చిభూతులసి మావీరతోఁ గలసి వేలఁ
బార్షవద్వయమునందుఁ వ్రాసినగోమయ, ప్రతిమ ల స్పష్టాంగఁ భంగిఁ దోప
నింగున పొంగింపుఁ దెసఁగింపఁ బొసఁగిన, కటుగంధ మెల్లడఁ గడలు కొనఁగఁ
జమురు ముంచివెలింగించిఁ సంజనిడిన, దృష్టిదీపాల వెలిమిడిఁతెట్టె లలరఁ
గాఁపు సూర్పినతత్సూతిఁకాగృహంబు, నాగ్రహంబున నేగ్రహం • బావహించు.

మ. పదిరేజుం బదిలంబుగాఁ గడపి యాఁబ్రహ్మణ్యుఁ డాబ్రహ్మఁగ
న్నదొరం బుతునిగాఁగఁ గంటి ననునానందంబు డెందంబునం
బొదల న్నామన సంజ్ఞ నామకరణం • బుం జేసి యచ్చో సభా
సదు లాకీర్వచనంబు లొక్కట స మంచ ద్రితిఁ గావించఁగన్.

౧౨౩.

ఉ. ఆసతిమూర్ఖయందుఁ బనువద్దినయక్షత లీక్షితంబులై
భాసిత భాసమానగతి • వార్షికవారిదమండలాంతరా
వాసములై కరం బచిరభావినవాంకురశ్శుఁ దాల్చి యెం
తే సాబ గొందు నమ్మెఱుంగుఁ దీగలదుంచలనంగ నయ్యెడక. ౧౨౬.

సీ. నడికట్టు బిగియించిస చెఱుంగు సరిక్రొత్త, చీరలో పందిటఁశికుపుఁ బొదివి
యాపాదమ స్తకం బైనక్రొంబనుపుని, గ్గుల పచ్చిమేను సంకోచ పఱిచి
యలసాంఘి విన్యాసముల పెద్దలున్నచ, క్కటి కెల్లనల్ల నంగడచినడచి
మను మని మీచిన్నిమనుమని దీవింపుఁ, డని వారలకు నాత్మశతయుఁ జూపి
తే గీ.భర్తయనుపదమాసాధ్యి • బాలసారఁ, బందిటఁ జరించ మునులు దేవతల తగులు
వెతలడఁగనింక ననుచునపుతుల నతుల, గతుల మన్నించి రామెసంస్మతులనుతుల.

కం. అందలి విప్రుల మునిసంక్రందనుఁ డంపఱును విందుకై పిలిచి తగక
మందిరమున న్నాచార్దల,మిం దనియఁగఁ జేసె నిష్ఠఁమృహ్మహ్మములక. ౧౨౭.

మ. నెలలో నొక్కనువాసరంబునఁ బురంఁద్రీశేణి పంప్రీతి పా
టిలఁ బిల్పించి కడంకమై నదితిపట్టిం దొట్లలోఁ బెట్టి జో
లలఁ బాడించి యుదంచగ్రహహలీలాకాశుకాచారము
త్పలయం గప్పకుమొక్కి వాయసము లిప్పించె స్సమంచగ్గతిక. ౧౨౮.

కం. విప్రమణి నందనున క,న్నప్రాశన శేశఖండంబుఖనుసంస్కా
రప్రక్రియలను గ్రమముగ, నప్రతిహతవిధి నొనర్చియలరుచు నుండెక. ౧౨౯.

చం. ఉపనయనక్రియోచితవయోయుతుడై గుతుఁ డొప్పటక ద్విజ
త్వపునీరి సంఘటింపఁ దనఁపట్టి కిదే తగుప్రాయమందుఁ గ
శ్యపుఁ డపు డాత్మ నెంచి ప్రణయూవహయౌ సహధర్మచారిణిం
దపసులనుం గనుంగొని మఁనంబునఁ గల్గుతలంపుఁ దెల్పినక. ౧౩౦.

కం. వారందఱుఁ దనతో నను,వారం దఱుచుగ మనఃప్రియం బని యంగీ
కారము నెఱింగించిన నధి,కారమున ముహూర్తనిశ్చయం భాసించెక. ౧౩౧.

సీ. ద్రాక్షిఖాతోత్తంభితన్నిగ్ధసరళపూ,గ్రవకానిజోచ్చప్రకాండజాల
మాకుతంతన్యమానాయతలాంగలి, క్రతపరిచ్ఛదోపరితలంబు

నహస్రాగ్ధితమాతంసాలజాతాచ్ఛిద్ర, చారువల్లవజాతంఘోరణంబు
రుుడితిసంఘటితచంఛద్దలాంచత్ఫల, స్తబకరంభాస్తతిస్తంభమూల

తే.గీ. మగుచు నజ్జన్మిగ ట్టున్నయట్టి నట్టు, నుట్టు దట్టంబుగాఁ గనువట్టె వేగ
మానిమాణవ కాకల్ప్యమానమైన, కాయమానంబు శుభసూచకముగ నపుడు.

సీ. త్రతత్కృణునతపోధనజనాకారణా, కారణవ్యగ్రసంఛారవరులు
జలనమిత్కుశఫలాక్షతవేదిపీఠాది, కద్రవ్యసంధానకరణవరులు
కాకాజ్యదధివయశ్శృర్కరాముఖమహా, ననయోగ్యనస్తుసన్నహనపరులు
ప్రాంతాశ్రమాగతబ్రాహ్మణాఘనావగ, తప్రశ్నముఖ్యసత్కర్ణపరులు

తే.గీ. నగుచు నమ్మని రాజశిష్యప్రశిష్యు, లఖిలనిర్వాహకులుఁ దారయై చరించి
రపుడు గురుకుల మరయ విద్యార్థికోటి, కాశ్యపుహనిర్విశేషభావ్యంబు గాచె.

సీ. శిర సంపై సెకనువాసిని నెన్నుదుట శోభ, నంపుటా ట్టిడి దీవనల సెసంగి
నలుఁ గిడె సెకవధూతిలకంబు గంధామ, లకమతోఁ బునుపు మేళన మొనర్చి
చిక్కు వాఱక యుండఁ నొక్కసీమంతిని, యటకలివెట్టెఁ బాఁయలుగ చువ్వి
జలకంబు లాడించెఁ గలశంబులను ముంచి, యొక్కపురంధికఁ ప్రాప్తవారి

తే.గీ. నొకకుటుంబిని ప్రాంతుపీఠికను నిల్పి, పలిపె నీర్కావి మడుగు దోవతి చెఱంగు
చమిరి మైతడి యొత్తి కైశ్యంబుఁ దుడిచి, కొన ముడిఘటించెనమ్మనిఁ తనయచుణికి

చం. తిలకముఁ దిద్దె నెన్నుదుటఁ దీరిచెఁ గాటుక లోచనంబులకొ
లని నిడఁ జుక్కఁ తెక్కిటనుఁలాక్షఁ బదంబులయందుఁ బూసె మైఁ
గలవ మలంఁదఁ బూపరులఁ గంధర వైచెను బచ్చగోచియుకొ
మొలఁ గదియించె సెక్కసతిఁపొందుగ నమ్మనిపట్టి కంఠటకొ. ౧౩౬.

ఉ. ఆమునిదంపతులగ నహర్దుఖమందుఁ గృతాభిషేకులై
క్షేమవసానులై ప్రనిలఁసత్తిలకాభికులై సుగంధచ
ర్చామహితాంగులై సుతుకంఠమ్మలఁ దమ్ములము స్ఫలంబులు
న్నేచు మెలర్చఁగా నునిచి నిల్వరి పందిట వేది ముందటకొ. ౧౩౭.

సీ. నఫలతాంబూలహస్తద్యయంబుగ నభా, యైనను యంచు నభ్యాసుతుని
బ్రాధింపఁగా వారయంముహూర్తస్సుము, హూర్తోస్తటందుఁ బీఠోపవేశ

మున కియ్యకొనఁగఁ దాంబూలఫలములు బుర్రోధచే నుంచి పుత్రుఁడును బల్ని
వరుస నవ్యంబుగా వసియింపఁ గూర్చుండి, యాచమనత్రయం బాచరించి

తే.గీ. యతఁడువిఘ్నేశపూజపుణ్యావాచనములఁ గావించియుపనయఁనక్రియార్థ
మంతనంకల్ప మొనరించి యాత్మజానకుఁ బనుపుఁబ్రాల్నించియుంపించెఁబంచశిఖలు

గీ. ఆతఁడు పునశ్శుభోదకఁ సాముఁ డైన, సుతుని దగ నంభృతబ్రహ్మఁ నూత్రుఁజేసి
యంకురార్పణ మొనరించి యటుల సకల, నాందిముఖకృత్యసంవిధానములఁదీర్చి

గీ. బ్రహ్మచారలఁ బూజించిఁ స్వసుతువారి, పంక్తిఁ గూర్చుండఁ బెట్టి యవ్వరతపస్వి
యర్థ నిర్వర్తితాభ్యవహారుఁడైన, వాని లేవంగ నెత్తె సత్వరముగాఁగ. ౧౪౨.

మ. ఉచితాచారముగాఁ బుర్రోధయును దానుచ్చావచాశీర్వచో
రచనాసంభ్రములై నదస్య లగునంర్వబ్రాహ్మణగ్రామణుల
ప్రచురప్రక్రియ నానేతీసుతునకుఁ బ్రహ్మహవదేశంబు మా
నిచయాధీశుఁ డొనర్చె దక్ష సుమనోనిర్ణీతలగ్నంబునఁ. ౧౪౩.

గీ. అంత నాతఁడు మాంజిక్యఁజ్ఞాజనంబు, పనుపుగోచియు దంపంబుఁబంచశిఖలుఁ
దనర జనయిత్రయైద్దఁ బ్రాధమికభిక్ష, గొనిపిదపఁ కైకొనియె భిక్షఁ జనకు నొద్ద.

కం. మహదాశీర్వచనధ్వని, ముహురు క్తతథాస్తు వాదఁముగ ముగియ మహా
మహు లగునార్యులకు స్వితో, ద్వహుఁ డతఁ డవ్వడు ఫలప్రదానములొనఁగెఁ.

ఉ. మున్నుగఁ దామె కైకొన నముత్సుకులయ్యును వారిలోన వా
ర్జున్నుగ మీరు కొండు మఱిమున్నుగ మీరలె కైకొనుండటం
చు నిజము న్వలెం బ్రియముఁజూపుచు సభ్యు లొకింతవంతు పో
కున్న మెనంగి రనన్యమనిఁ కొక్కని కగ్రఫలప్రదానముఁ. ౧౪౪.

సీ. స్నాతాగతోప విఘ్నేస్వస్తి వాచనో, తునకబుభుతుద్విజఃస్తోమపంక్తి
యాస్తీర్మమాణాతివిస్తీర్ణ సాగ్రాంతు, మత్పలాతరు దళాంమత్ర వటువు
పాత్రాభిఘారాదిపరిశేషణనియుక్త, సాత్త్వికాచార విఛ్ఛాత్రగణము
తారతమ్యగృహీతఁతాంబూల దక్షిణా, ప్రతినివృత్తోత్తమఁబ్రాహ్మణంబు

తే.గీ. నగుచుఁ గనుపట్టె మధ్యాహ్నం మందు మాని, భోజనాభ్యాసకాయమానాజిరంబు
బాంధవాతిధివిప్రసంబాధకలన, వలన మిక్కిలి గన్నులఁపండు వగుచు. ౧౪౫.

సీ. పుచ్చు కొన్న వి తోడిఁబుడుతల కిడి వెండి, యును దమ కంచుఁగైఁ కొనెడువారు
బాల్కంబునుండి యఁభ్యాసంబు లేదంచుఁ, గొని వేటొకనిచేతఁ నునుచు వారుఁ
గడులేత వివి యంచుఁ విడిచి వడ్లెరమందు, ముదురు వ్రక్కలకునైఁవెదకువారుఁ
గనలు వోవంగఁ బోఁకలు సున్న ముడికింప, నెనటఁబోసి రటంచుఁ నెంచు వారు
తే.గీ. నై యనాహూతజానపఁదాతిపూత, నైష్టికశ్రోత్రియబ్రాహ్మఁజప్రవరులు
వీటికాదాతల కొకింతఁవినువుఁ జేసి, రంత నొకకొంతవడిఁ జత్వఁరాంతరమున.

కం. తద్వాసరాంతమున న, వ్యిద్యక్కులశేఖరుండుఁ విక్రతు కాస్త్రో
ద్యద్విధిపంథ్యావందన, వద్విధము నువక్రమించెఁ స్వతనూజానకుఁ. ౧౪౭.

చం. ఘనమతి నాతఁ దాభ్యుదయఁకంబుఁగ మూఁడవనాఁడు కూర్చనం
దనునకుఁ గల్గిమీఱఁగ పందమ్యులనెల్లర గారవించి దీ
వన లానరింపఁజేసి మణిఁవస్త్రనువర్ణవిభూషణాదులంఁ
దనిపెఁ దపోధను ల్లలఁచింసం గొదయే వివిధార్థసిద్ధికిఁ. ౧౪౮.

కం. ఘనమతి నాలవనాఁ డ, మునివతి తనతనయనకునుఁ మునుకొని మేధా
జననం బొనరిచి బంధుల, వనిపెఁ దగ బహుకరించిఁయనుపమ గరిమఁ ౧౪౯.

కం. ఈవడువున నమ్మునివతి, యావడుగు ద్వీజత్వ మొంది యభివృద్ధిఁగనం
గా విధిగ నుపాకర్తము, గావించెం గోవిదప్రసంకాండ యుతుండై. ౧౫౦.

కం. ఆవెంట వటువు మదిసం, భావించి గురూపదేశఁమాత్రనవినయం
డై వేదకాస్త్రముఖనా, నావిద్యాగ్రహణధారఁజప్రాధిఁ గనెఁ. ౧౫౧.

సీ. గురుజనంబులకంటెఁ నెక్కిగాఁగఁ బూర్వప్ర, బోధుడై తత్పదంబులకు మొక్కి-
కల్యకాలోచితఁకరణీయములఁ దీర్చు, కొని పూర్వపాఠచింతన మొనర్చి
వశనీయపాతార్థఁపద్ధతి యోజించు, కొని సహాధ్యాయులఁగూడి యేగి
ఫలసమిత్కృతజలంఘులుదెచ్చి యర్పించి, జవదేవపూజాపంసరములందుఁ

తే.గీ దలినిరీక్షించి యుండి తఁతురినమాప్తి, గ్రమము మీఱంగఁబూర్వపాఠములఁజదివి
నియతి భుజియిందితగుగోష్ఠిఁ నెఱపివలలు, లేయి గురువులపిదప నిఁద్రించునతఁడు.

కం. కలశభవప్రతిపాఠ, కలంబకార్చకనిష్ఠంగఁకరవాలకరా
ఖలదూషణ ఖరముఖము, ర్లలితగుణాకరనిశానఁరప్రశమకరా. ౧౫౨.

౧. ఛత్రగ్రాహిక దూర్తి శారమణ చంచచ్చామగ్రగ్రాహిక
 చ్చత్రుభ్యంసక కైకయాతనుభవాద్వాసేవిదవ్యవ్రజ
 త్పత్రా సభ్యదగాటభల్లుకమణిపారాణికత్వావనీ
 మిత్రద్దాశకులేశ రాజ్యవదలక్షీధూర్వాహత్వాదుకా.

౧౫౪.

సగ్విణి. శ్రీవిదేహక్షమాభ్యుక్తుమరీధవా
 పావమానిప్రక్ష్మప్తస్సనామస్తవా
 రావణైశ్వర్యనిర్వాపణప్రాభవా
 భావనాతీతదివ్యవ్రభాగౌరవా.

౧౫౫.

❖* గ ద్య ము. *❖

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణపరాయణాతిధన్య కాండిన్యగోత్రపవిత్ర
 దేవులవల్లిసులవయఃపయోనిధికళానిధిసీతారామకౌశ్టిపాత్ర వేంకట
 కృష్ణకౌశ్టిపుత్ర తమనాభిధానాంతర వేంకటకృష్ణకౌశ్టి
 నామాగ్రజన్త త్రిలింగదేశాగ్రజన్త సుధీవిధేయ సుబ్బ
 రాయ కౌశ్టి నామధేయ ప్రణీతం ఔనమహేంద్ర
 విజయం బను ప్రబంధంబునందుఁ

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీసీతారామార్పణమస్తు.

ॐ ॐ ॐ ॐ

—

శ్రీ రాఘ.

శ్రీ మ హేంద్ర విజయము.

పంచమాశ్వాసము.

రమ్యవిక్రమక్రమ

కారుణ్యగభీరతాదికల్యాణగుణా

ధార సుధారసభారో

దారవ్యావార దశశతాంగకుమారా.

౧.

గీ. ఆనధరింపుము శౌనకాచ్యభిలమాని, మణులఁ దిలకించి రోమహర్షణసుశుండు
రహివచింపఁ దొడంగెను • రాజభవన, చత్వరస్వనదానకాస్వానవటిమ. ౧.

కం. ఆత్మతీ బలి పలుకుక్కుల, సత్తముఁ దుత్తమయకుండు • స్వారాజ్యశ్రీ
మత్త తన కడయకుండ న, మత్తత సుకక్రతువుఁ జేయుమతి నతినియతిక. 3.

మ. ధరణీమండలి కేగుచెంచి ఖగనాభత్యైధరప్రాంతమం
దరయ న్యోజనయుగ్గదూరమున వింధ్యాద్రిసప్తక్రోడరా
ట్యరిదభ్యర్థమున స్థగత్రితయపూజ్యం బైసప్రప్తేశ్వర
స్ఫురితత్యైత్రము చెంత సంతతసువస్తుశ్లాఘ్యదేశంబునక. ౪.

కం. వాటముగా నాతఁడు క్రతు, వాటముఁ గావింపఁ జేసెఁ బ్రాగ్వంశగయూ
పాతీకనవేదీవరి, పాతీకనదనఘగర్భపదశాలముగాక. ౫.

కం. ఆతఁడు క్రతువం దీశ, ప్రీతిగ భువనైకవినుతఃరీతిగ విలస
ద్యుతిగ సకలేష్టదవి, భ్యాతిగఁ జేయంగఁ బూని • యారంభమునక. ౬.

గీ. సన్నిధికిఁ బిల్చి సేవితోశనుల సర్వమునిపముత్కరదుర్దశాశనుల విప్ర
సాధుసజ్జనతాశికోశనుల బంధుసచివభటుముఖ్య మానుషాశనుల జూచి. ౭.

గీ. సాత్వికత మీఱ లోకైకసమృతముగఁ, జేయుజన్మంబునకు ఫలనిధి గలుగు
గాన మీ రెల్లగు సహకారులగుట, వలయుఁ గావున నాపల్కుఁవల్కు వినుఁడు.

కం. దనుజులు మీ రయ్యును భవ,దనుజులు మనుజు లని పత్వి)యంబునఁ జూడుం
డనిశముఁ దాలిమి గూడుం, డనిశముదాలిమిలితాత్తులగుచున్నతియున్. ౯.

చం. మనుజుల గారవింపుడు సమర్ప లానర్పడు విప్రకోటికై
మునులకు భక్తియుక్తిఁ దగుఁపూజలుఁ జేయుఁ డభీష్టవస్తువు
ల్లనియఁగ యాచకావలి కుఁదారతమీఱఁగ నిండు నిండును
న్నన లానరింపుఁ డింపు మదిఁ నాటఁగ నాటఁగఁ జూడ కర్తిలిన్. ౧౦.

చం. అని నియమించి మించిన ప్రయత్నమునం గ్రతుయోగ్యవస్తువుల్
ఘనముగఁ గూర్చి ఋత్విజులఁ గావ్యనియుక్తు భక్తియుక్తిచే
ననుమతుడై వరించి యొకఁ యగ్గముహూర్తమునందు దీక్షఁ బూ
ని నియతి మీఱఁగాఁ గడఁగిఁ నిశ్చలనిష్ఠఁ బ్రవిష్టకాలుడై. ౧౧.

గీ. నిలిపెఁబూర్వోత్తరారణులలవరించి, నిర్భ్రతవహ్నియగుచుసన్నియతియుక్తిఁ
గని పరిస్థితి మగువేది గాగ్ధపత్య, దక్షిణాహవనీయము ల్దగ నతండు. ౧౨.

సీ. బ్రహ్మసమగ్రీతి గా వహ్నులఁ బ్రణవింపఁజేసి క్రియ ల్పరీక్షించుచుండ
నగ్ధర్యుఁ డొక్కట గాగ్ధత న్నంత్రప్రయోగ సామీచీన్యాయుక్తిఁ దనర
నుద్రాత సామగానోద్యత్ప్రగల్భతా,విస్ఫూర్తి నీశ్వరఃప్రీతిఁ జేయ
హోత సద్వ్యాహృతిఁఖ్యాతవైశారద్య,లీలఁ దత్త్వీయఁబైలుపుచుండ
తే.గీ. మఱియుఁదక్కినవార లేమఱక తాము, నెఱపుకృత్యంబులత్యంతఁనియతిపలుప
సారిది వింధ్యావలీదేవిఁసోమదమ్మ, గొలువ బలి యజ్ఞ దీక్షఁ నైకొని చెలంగె.

ఉ. అప్పుడు సర్వదేశనముఁపాగతులైన మును ల్పదనుగ్రై
యొప్పగ నెవ్వ డేక్రియ ప్రయోగ మొనర్చుగ నర్హ మవ్వ డా
చొప్పన నవిధు ల్పడవుఁచు న్యజమానుని బ్రత్యవాయము
ల్పాచ్చదకుండఁగా నరయుఁచు నైతివేర్చిరి జన్న మెంతయున్. ౧౩.

ఉ. వచ్చినవారి నెల్లను గృహం దనివారఁగఁ దా నవారిగా
నిచ్చును దానవారి కడుఁపొచ్చుగ నిచ్చులు మెచ్చి యిచ్చు న
మున్నట లచ్చ టచ్చట గుఁబుల్కొన బల్కొనియాటమీఱఁగా
దచ్చికడ ల్గడల్కొనియె గాతలచేతలు ఖ్యాతము ల్గదా. ౧౪.

కం. ఆవార్త కశ్యపర్షిత, పోవనశేదిన్ద్రదేశమున వ్యాపింపం

గా విని యామునితనయుం, దౌవామనమూర్తి యిట్టు లాత్మదలంచెన్. ౧౬.

❖* వామనమూర్తి బలియజ్ఞశాలకుఁ బోవుట ❖*

గీ దానవారి కడు వైచ్చఁ దా నవారి, గాఁగ మెచ్చుచు నిచ్చునన్దణనగన్న

క్షీతిజనక్రతు నా కుపఁ క్రతుగఁదోచెఁ, గాన నిపుడేనచటి కేగఁనానటంచు. ౧౭.

ఉ. అచ్చపుబూదిరేకలు మృగజిన మక్షసరంబు మాంజియుం

బచ్చనిగోచియుం గొడుగుఁ బావలు జండెము గిండి దండము

న్నచ్చికచూపులుం జనుపుమాటలు గాటపుఁ దేజు సెప్పఁగా

నెచ్చట యజ్ఞవాట మటఁ కేగె జను ల్గడువితఁ జూడఁగన్. ౧౮.

కం. దౌదర్శుల నాతని గని, యాదిత్యుండ యగు నీతఁడని తత్తస్యైర్

సాదరమేదురమెదర, సోదయహృదయలయిమాచుంచుండఁగ నటకున్. ౧౯.

గీ. అరిగి యెఱిగినవారి నెఱ్ఱుటలచటి, వారి నందఱ నందందఁ వావివరస

లొనరనొగిఁబల్కరించుచుఁ గునుకు నడలు, గుజ్జితనపునొడల్తుద్దుఁగులకకతఁడు

కం. తగ బ్రహ్మఁగాంచె దొలులొలు, తఁ గనుంగొనె వంత సముచితగతిగ నుద్దా

తఁ గడున్నక్తి నరసె హేమ, తఁ గనియె సంతసవిధేయతగ నద్వయన్. ౨౦

సీ. చతురత బ్రాహ్మణాఁచ్ఛంసిఁ బ్రళంసించి, ప్రస్తోతఁ బ్రస్తుతిఁ గుస్తరించి

మైత్రావరుణుని సన్నైఃఁ బేర్పొని ప్రతిస్థాతను వినుతించిఁపోతఁబొగడి

ప్రతివార్తఁ గీర్తించిఁ ప్రాశ్నినచ్చావాకు, గణుతించి నేష్టనుఁ గారవించి

యాగ్నీధ్రుఁడెల్లిఁగొంఁదాడి సుబ్రహ్మణ్య, మెచ్చిగ్రావస్తుత్తుఁపెచ్చరించి

తే.గీ. యెలమిను న్నేతమన్నించియుంపుసొంపుఁ, జనువుననువునదగనభాఁనదులఁగలసి

తనదుదర్శనమెత్తడెవ్వఁడనిమనంబు, నందుయజమానుఁడభిలాషఁమొందమెలఁగె.

కం. క్రౌతవిధి సాంప్రదాయము, నీతనికడఁ దెలియవలయుఁ సెల్లర మనుచున్

బ్రీతిగ నచటిసభాస, ద్వాన్తము హన్తింప నతఁడుఁ వర్తింపునడన్. ౨౧.

కం. చనవరులు పుణ్యజనవరుఁ, గని యిట్లని తెలిపి టటకుఁ భునుడొకఁ డేతెం

చెను వానిఁ జూడఁగాఁ దగు, ననఘా యబ్బురము రౌరయౌతనిచెయ్యున్. ౨౨.

గీ. వామన యనఁజూచువామనయనఁ జూడఁ, దేమినియతియొక్కొంఁయామిటారి
వడుగుకడుఁగుయుక్తిఁనడుగుయుక్తులపభ, జుడుగుజుడుగునడుచునుడుగుననుడు.

ఉ. యాగము భాగుగా నెఱపి • యాజకరాజి కతండు దక్షిణా
భాగములక యథార్హముగఁ • బంచి యొనంగి యొనంగుపేర్చి న
భ్యాగతనభ్యరాజుల నుదారతఁ దప్పఁ గడంగి మున్నగా
నీగి కితండె పాత్ర మని • యెంచి వటుం దిలకించు వేడుకక.

౨౬.

కం. అబ్బలి యబ్బలికరుడై, యబ్బలి కెదు రరిగి యెఱంగి • యాన్పురణకు లో
నబ్బుర మంది తదర్చుల, నబ్బు రమందిరమునం దఁహర్నిశము సియిర.

౨౭.

గీ. అనుచుభావించియప్పుహఁత్తునివసించు, దేశనామంబుఁబిల్చినామఁధేయములును
నతనినామంబుఁ దెలియంగఁమఱిదలంచి, వినయమెనయంగ నిట్లనివిన్నవించె.

కం. ఎవ్వసుధ నుండువా ర్చీ, కెవ్వరు మీతల్లిదండ్రు • లెయ్యదినామం
బవ్వాసుదేవుడెవొ గా, కవ్వారిజభవుడెవో మఁహత్త ! తెలువకే.

౨౮.

కం. అనఁని యెలన వొలఁతుఁగ, నను నను నీవడిగి నట్టియర్థమునకు నే
మని చెప్పదు నుత్తర మై, నను వినుకలయర్థము నివసన్వలతేనిక.

౩౦.

గీ. ఇన్ని వసుధలుగలవెయ్యాయన్నవసుధ, యెల్లనాయదిగాదె నాతల్లిదండ్రు
లెవ్వరంటివి వినుము దేవేంద్రముఖుల, కెల్లరకునెవ్వరోనాకు • నెన్నవార.

౩౧.

గీ. ఆత్తదేహదులనమష్టియాకృతియగు, నామమనఁగల్గితమగుసంజ్ఞకదదాని
కెవ్వరేకతముననెట్టు • లేర్పరించు, కొనిన వారీతివిఖ్యాతిఁదనరుఁజేరు.

౩౨.

చం. అనవుడుఁ దొంటికంటె వినఁయం దెనయంగఁ దనంతఁ దానె యి
ట్లనియె మదీయజ్ఞఫలఁఫుంతయు నెంతయు నీవ యాదు వ
చ్చినపని యాన తిమ్మ కృపఁచే సుపచేరిమ మాను దాన నా
ఘనతరభాగధేయము జగద్విసుతప్రతిభాతిభాసురా.

౩౩.

ఉ. నావిని నావినిశ్చయము • నమ్ము నిజమ్ముగ నీదువట్ల లో
కావలి కావలిం గడపు • నట్టిడ వంచు నిజేష్టదేవతా
భావన భావవ్రుత సంపర్కల నార్యుల కెల్ల నెల్లెడ
న్నీ విల నీవి లక్ష్మ్యము గఁడింప కొనర్చెద వంచునం జామి.

౩౪.

కం. నావచ్చినపనిఁ దెలియఁగ, భావించితి దాత కడకుఁ బ్రత్యర్థులు తృ
స్థావకులై భువి నెందుల, కై వత్తురొ యెఱుంగవే యుఁదారవిచారా. ౩౫.

కం. నీవృత్తి యప్రతిగ్రహ, భావము నూచించుఁ బలుకు • వాత్కులను వినం
గా వాంఛఁ దెలుపు ననెదే, మో విను వివరింతుఁ గర్ణమును దెల్లముగాక.

కం. ఎన్నేనిదానములు కల, వన్నిట దాతకు ఫలంబుఁ లబ్బును గొనునా
రన్నింట మేలు వడయరు, కొన్నియ గల వం దుభయులకును శుభదంబుల్, ౩౬.

కం. బహువిధదానములు ప్రతిగ్రహమున కర్హములు గదనె • కన్యావిద్యా
మహిదానము లనునివిమూఁ, డిహవరసాధనములుం ద్రయీనమృతముల్. ౩౭.

కం. అమ్మాఁటిలోనఁ దొలుతటి, దిమ్మేనికి నొదవ దెమ్మెయి న్నెండవదా
నమ్మఁ గృప నొసఁగి రొజ్జలు, నెమ్మి న్నూడవది యెదవుఁ నీవలన నెకక. ౩౮.

గీ. ఉన్నచోటనె కదలకయున్ననొప్పఁ, గాని విశ్రాంతికిటునటుఁగదలుటకును
బుద్ధివోడమిన సెక్కింతఁ భూమియాత్మవశమునం దుండవదె యెఁవ్వానికైన.

చం. మది నటు లూహ చేసి తగుఁమాత్రము ధాత్రిని నిన్ను వేడ ని
చ్చెద వనునిచ్చ నిచ్చటికిఁ జెచ్చెర వచ్చితి దాఁకూర! నా
కదియును జాలు మూడడుగు • లంతియె హెచ్చుకొలది కిఁర్పిరే
దొదవిన సంతనం బొదవకున్న నొకింతయఁ జింతిలం జూచి. ౪౦.

కం. ఉన్నయది చెడిన వగ లే, కున్నది రా ముదము రాకయున్నను వగ పే
మున్నది వితరణగుణసంపన్నా! యెన్నఁగ నయక్రమం బిది కదవే. ౪౧.

చం. అన బలి యోసుయోగ్యమహిమా! మహి మానుషవేషధారియై
కన వగు నెద్దియో యొక జంగద్వినుతంబగు దివ్యలేజమా
దని తలఁతు న్నినుక సఫలమయ్యెఁ గదయ్య మదీయజన్మ మె
వ్వనికిలభించు నీచరణంవారి కిరంబునఁ దాల్చు భాగ్యముల్. ౪౩.

గీ. అనినవినయోపచారవాక్యములఁ దెలిసి, యే సెనఁగువాడఁగొనువాడఁనీవు యజ్ఞ
వాటమిదితఱియవబ్రథావపరమున్వ, దేయమిటుగూడుకొనవలఁదేయటంచు.

కం. శృంగారపు మణిపీఠియు, రంగారుమెఱుంగుపల్లెఁరము నుదకముతో
బంగారపు భృంగారువునుం గొనిరా నంగనం గఁనుంగొని పనుపక. ౪౫.

❖* బలి శుక్రసంవాదము. *

ఉ. ఆరసి భాగ్యవుండు దనుజాధిపుతో నను నోబల్చంద్ర యా
రా! రసికుండ వాడు తగునా యిటు చేయఁ బ్రతిశ్రుతంబు నె
వ్వారికి నెద్ది యెట్లడుగఁ • బట్టుఁ డటంచు నిడంగఁ జూతువే
కారణ మేమి యీతఁ డడుంగం గడుకొంచెపునేల నిన్నిటుల్. ౪౬.

సీ. ఎవ్వసుధ వసీంతు • వీపంచు నడిగిన, నదియిదియని తెల్పఁడయ్యె నిజము
తలిచల్లడు లెవ్వరో • తెలుపుమం చడిగిన, వీరువారని నిరూపింపఁడయ్యె
నెయ్యది నీనామ • మెఱిగింపవే యన్న, నాకృతియే తెల్పుననుచుఁ బల్కె
నుపచారపద్ధతి • సోముడవా బ్రహ్మవా యన్న నిర్దురంసగుడు ననియెఁ

తే.గీ. గవటవేషంబుగాఁదోచుఁ • గాని నాకు, నిక్కమునకునితండు వసీపకుండు
గాఁడనుచుఁదోచెఁ బరికింపఁ గారణంబు, లిన్నియే కావుమఱియునెన్నెనిగలవు.

కం. దేవతలకుఁ బ్రాపుకదా, గోవిందుం డతఁడు మాయంకు స్తుభ్ధింబో
తావుకదా ముని కావము, బో వేడిన వజ్రకఠినముని తెలిపె గదా. ౪౭.

కం. ఈవటునకు దానత్రయ, మే వర మట యందు విద్య • నిడి రట యొజ్జల్
గావలె నట భూదాన మ, హా వల దట దారసంగ్రహక్రియ తనకున్. ౪౮.

కం. అమృహియుఁ బడత్రయమా, త్ర మ్మట కావలయుఁ దనకు • దానివలనఁ గ
ర్ణమృమున్నదో యామా, త్రమునకును స్వత్వ మెల్లంకఁ గలదు కదే. ౪౯.

ఉ. వంచకు లిట్టివారలె వ్రంపంచమునం దమ దైనకర్ణ మొ
క్కించుకయైనఁ బైకి వెలియింపక నిస్సృహ పృథ్విఁ జూపుచుం
బొంచి స్వకార్యసిద్ధి తుడ • ముట్టెడు నంతకు నెంతయైన న
మించి భ్రమింపఁ జూతురు నుఁమీ యడియాసపుటాన గొల్పుచున్. ౫౦.

ఉ. ఎవ్వెయి విశ్వసింపఁ దగఁ దీతని బ్రాహ్మణు లన్న మాని వ
ర్ణమున బ్రహ్మచారులనఁగా విను దేవహితార్థ లాట వీ
రిముగ నిమ్ముఁ జేరి మనఁ కెగ్గుఁ దలుపక లగ్గుఁ గూర్తురే
నమ్మఁగ రాదుగా రిపుజనమ్ములవత్తుములోనివారలన్. ౫౧.

గీ. త్రిదివమును బాసివది మొదఁ బ్రివిజాలెల్ల, మందరాద్రిని గొన్నాళ్లు మసలిజలధి
తీరమందునఁ గొన్నాళ్లుదిరిగి గారు, డాడె గొన్నాళ్లు చరియించిఁరనుచువింటి.

- గీ. అందదితితోడ నవుడు కంశ్యవుడు తపము, జేసెనటయామె దేవతా, శ్రేణిశ్శల్ల
దల్లిగదయంతసెకయ్యవందంపతులకు, బుట్టెనటయొక్క మగవాడుంపొట్టివాడు.
- కం. అని మనగూఢచరు ల్లా, డి ననుం గని చెప్పినప్పుటికి నేటికి నీ
తని కింతవయసు రాదగు, గనుఁగొన నీతం డతండుం గా నూహింతుక. ౫౫.
- కం. ప్రణిఘట వెన రంధ్రాన్వేషణమున కనిచినిగాని * శక్యము గాలే
దణుమాత్రమైన నమ్మని, మణిరత్నోఘ్నాదిమంత్రం మహిమమువలనక. ౫౬.
- గీ. ఆత్మమాతాపితృసమావ్యాయముల నడుగ, నెల్లజేల్పుల తలిదండ్రులెవరొవారె
తనకుఁదలిదండ్రులనుటఁతథ్యముగ నీతం, డదితికశ్యపులకునుతుండనుచుఁదోచు.
- గీ. ధరణియున్నదియంతయుఁదనఁదెతాను, వామదేవుండవారిజంభవుడనగుదు
నావినంగను వారిజంనాభుఁడితఁడు, మువ్వరక భేదమనికదాఁమునిమతంబు ౫౭.
- కం. మందరగిరిబృందారకు, లందఱు మంతన మొనర్చి * యంబుభీరం
బందున గోవిందుని శరణొందంగఁ గందుకొని రంచుఁనూహింపఁదగుక. ౫౮.
- కం. అందున గోవిందుడు కృప, కందళితముగాఁగ నదితికశ్యపులకుఁ దా
నందనుఁడై గరుడాచలమం దుదయము సొందియుండుంపనితలఁపనగుక. ౬౦.
- కం. యువదంపతులనుటకు హేతువు వారు పురాణదంపతులయైన మ సూ
భవగురు డుదరగుఁ డగుటకు, నవయావనలీలఁ దాల్చి నందాల్పనగుక. ౬౧.
- మ. అనినక దానవచక్రవర్తి నిజవంశాచార్య నీక్షించి యి
ట్లను నోరైత్యకులావనప్రవణశీలా! మేలు గీప్రజ్ఞ యెం
తని వర్ణింతును నాడు నిశ్చయము సంక్షోభము నే నివ్వటుం
గనినంత స్వరు సంతవాఁ డనుచు వేడ్కం జెందె నాడెందముక. ౬౨.
- కం. హరుసంతవాఁడు హరియగు, హరియంతటివాడు హరుఁడు * హరిహరతుల్యం
డరవిందభవుం డీమున్న రభిన్నులూ సములూ తెలిసికొన నాతరమే. ౬౩.
- మం. సరమాత్రుండును నన్ను వేడినది యున్నం గ్రన్నన న్నన్ననం
బరితోషించుచు లేదునా కిడుటకై బాల్కంబునందుండి పూ
న్కి రహిం దాల్చిన నాకు నియ్యడను లక్షీజానియైనట్టి శ్రీ
హరియీతం డగునేని కావయినభాంగ్యం జెన్న నింతంతయే. ౬౪.

కం. పరమాద్భుతగరిమ స్తున్నరుకరుణ స్తత్ప్రీతామహునిఁ బ్రోచినత్రీ
నరహరియగుహారి నరుడై, యరుచుటకంటె భాగ్యమునన్యముకలదే. ౬౫.

మ. వరయోగీంద్రహృదంతపర్యటనలంబుకాంతి కాంతించ త్రీ
కరసంవాహనసేవఁ గైకొనినలోకస్వామియాశౌరీత్రీ
చరణంబు ల్గలశోదకంబులను సంక్షాళింపఁగాఁ గంటి నె
వ్వరికైనం బరికింప సీదృశవహఃభాగ్యంబు ప్రాపించునే. ౬౬.

కం. జలనిధికె గలిగ మును నే, డలవడియె న్నాకు శౌరిఁయంఘ్రులఁ గడుగం
గలభాగ్యము సిరి నిడ వది, యిల నిడ నిది హరికెఁ గాంతఁలిర్యురనగుటక. ౬౭.

కం. అన కుక్రుడు నివ్వెఱపడి, తనశిష్యునిచేయి పట్టి • తగదు సుమి యి
ప్పని నీకుం జెప్పిన విన, వనఘా యిది యేమిపుణ్యమయ్య బలీంద్రుడా. ౬౮.

కం. కొలమునకు వేరువిత్తని, తెలిసియు హరి కెట్ల మొనఁగఁ • దివిరద వయ్యో
తెలిసినవాడవోయేమియ్య, దెలియనివాడవోయెఱుంగఁదితిజ కులేంద్రుడా.

కం. తనమేలు నొరునిమేలుం, దనకీడుం బరునికీడుం • దలఁపనినినుఁ బో
లినవాని సిరులు సౌదామిని మిసమిన లగుఁ జామి యఁమేయచర్చితా. ౬౯.

కం. డెందమునం దింపొందఁగ, నిందుకీటునిఁగఁ దలఁచిఁహితకామునకా
నందము ముందుగఁ గూరిచి, యెందటి కేమిడినఁ బిడపనిడఁదగుఁ బతికెక. ౭౦.

కం. శ్రీమని విడనాడి యభ్యాగతునకు ముని కిడిన ఫలము • గలదే వలదే
శ్రీతహితభుజవ్యజనతా, మతిమద్భటబంధుతాభిమానము వతికెక. ౭౧.

ఉ. వచ్చినవాడు పుచ్చికొని • వచ్చినదారి నె పోవఁ జూచుఁగా
కిచ్చటి హానివృద్ధులకుఁ నిచ్చుఁ గలంగునె లోఁ జెలంగునే
యెచ్చటి ముచ్చట ల్పరుల, కిచ్చిన నేమి ఫలంబు నాడు ప
ల్కచ్చపురీతి దీని వినుఁమా కనుమా నను మాన్యదృష్టిచేక. ౭౨.

కం. ఏరూపంబుననైనఁ బునా రాజ్యప్రాప్తికలసుఁనాకీరుండు దు
ష్ప్రారంభము లానరించును, మారుతసప్తకజనిక్రమం బెఱుంగ వాకో. ౭౩.

రిం. వారిపయిఁ గరుణ గలఁ డను, రారి యతం డిప్పు డిట్లుఁప్రహస్యాకృతితోఁ
జేరె నినుఁ గవటవృత్తిం, దా రూఢిగ నమ్ము నమ్ము నమ్ముమదుక్తిక. ౭౪.

- కం. పలికి వెలయింప కుండినన్, గులదేశిక యంతకంటెఁ • గొల దేహి కిలం
గలదే మ్రొక్కెద నికమా, ర్వలుకంగా వలదు వలదువల దించుకయ్యా. 2౬.
- కం. అనుటయు శుక్రఁ డొకించుక, యును దాఁజేయునది లేకయున్నరటంచుం
జనె నచ్చొటు వాసి వసిం, చునె తననుడి సాగనట్టిఁచో ఘనుఁడెందుక. 2౭.
- కం. తానెంతటి బలియైనం, గానీ తన కవిహితోక్తిగఁడువందగునే
మానం డవుఁ దాతఁడు తన, పూనిక భవితవ్యతావిఁమోహితుఁడగుటక. 2౮.
- మం. చని వింధ్యావళి యంతలోన మణిభాఁస్వత్ప్రీతిఁ దోయంబు నిం
చిన భృంగారువుఁబల్లెరంబుఁ గొనిరాఁ • జేబూని యాతండు స
య్యనఁ బీతం విడి యవ్వటు న్నిలిపి యఁగ్ధాభ్యర్చనం బాచరిం
చి నిజప్రేయసి ధారవోయుటకు నీఁక్షింపం చదాచావ్యుడుక. 2౯.
- కం. ఎంతతడవైన నంతియ, సంతోషం బదియె చాలు • సమకుట రాదే
యంత సొకయంతరాయము, వింతగ ననియాతఁ డొదిగెఁభృంగారువునక. ౩౦.
- కం. బంగారపుభృంగారువు, నంగన వంప సొకబిందుఁవైనను బడకు
న్నంగని బలి యిదియేమను, డుం గుశకాండమున నవ్వఁటువువాడుచుటయుక.
- కం. సుడివడి వడి నిలఁ బడె శుక్రఁడు కన్పిడ్డునకుఁ గాఁడఁగ్రచ్చికొనఁగ న
వృదు కాణుండై కడునెక్కుడువడిగా లోహనాశఁగోళము వోలెక. ౩౧.
- కం. స్వామిప్రియకాముఁడు తన, బాములు గణుతింప కధిపుఁపని చెడకుండం
గా మెలఁగుఁ బతినిరంకుశుఁడై మాటలు నరకునేయఁడనుకొనఁడెందుక. ౩2.
- గీ. ఏమి చెప్పవచ్చు • నామెయి శుక్రండు, సామి హితము గోరిఁచావుఁడప్పి
కన్న లొట్టయయ్యె”నన్నసామెతకుఁదా, మూలమగుచు సెక్కఁమూలమెదిగె.
- కం. గురువును మంత్రియు స్వప్రియ, నిరతుఁడు నగువాని నిట్లుఁ నిరసించినచో
నొరుమాట సరకు నేయునె, నిరంకుశు లభిక్షరు ల్లఁజింతురె హితులక. ౩౩.
- గీ. అప్పు డందఱు నటు లరుఁదందిచూచు, నంతలో నాతఁడెల్లాలిఁనరయశామె
సాణిభృంగారువుఁసెకింతఁవంచునంత, జలజలజలంబుధారగాఁజూఁగాంచి.
- కం. సాక్షతముగ నయ్యుడకము, నక్షయ్యం బగునటంచుఁ నవ్వటుచేతం
బ్రక్షేపించెను రక్షి, ధ్యక్షుఁడు సద్భక్తి నీశ్వఁరార్పణబుద్ధిక. ౩౪.

కా. ధారాపూర్వముగా సెనంగినమహీదానంబుఁ బ్రీతి న్నుధా
ధారార్థంబుఁ బ్రతిగ్రహించె వటుమాంధన్యగుండు ధన్యగుండు వాఁ
డేరూపంబుననైన స్త్రీయుల భయోద్వృత్తి నివారించుగా
సావరభక్తియ నిర్వహించుగ నదా • యత్నించు నేవాఁ డిలకా. ౧౦౧.

కం. ధారంగొని చాతను బహుధారంజకఫణితఫణితిఁ • దనియించి మహూ
దారంబుగ రూపం బరు, దారం బూనఁగఁ గడంగెఁ నతఁ డపుడు వడికా. ౧౦౨.

చం. ధర నొగి నుద్గమించి విదిఁతంబుగఁ జైపయి వ్యాప్తి జెంది బం
ధురగతి మిన్న ముట్టెను గఁనుంగొనుచుండెడు వంతలోన స
త్పురుషునికీర్తిప్రాలె నలంపాట్టివటుండు పటుప్రభావవి
స్ఫురణము లేటలేల్లముగఁ • జూపఱు లచ్చెరు వొందునట్లుగకా. ౧౦౩.

మ. తనసార్వత్రికభావముం డెలుప రోదఃపూర్ణఁడైమించువా
మనదేవుం గని దేవదేవ “సకలామర్తేష్ట ప్రసంధాయకా
య! నమస్తే ఖలఘస్సర్వశమితాన్యాయ్యాయ! తుభ్యంనమో”
యని దేవర్షులు మిఁటఁ బేర్కొనిరి భక్త్యాత్మయత్తులై యత్తజ్జకా. ౧౦౪.

కా. శుక్రాదు భృయవిహ్వలాత్తు లగుచుం • జూడం ద్వరాడంబరా
వక్రశ్రమలీలచేఁ బెరింగి విష్వగ్వాన్యప్రదీప్తాంగుడై
శక్రప్రీతిగ విక్రమింపఁ దొడఁగెం • జంచద్గతి ధారణీ
చక్రం బంబరచక్రమం బదయుగంఛన్నంబుగా నీగతికా. ౧౦౫.

కం. మన్నెకపదమాత్రమున, మిన్నెకపదమాత్ర నాక్రమించి వటుండా
యున్న పదమాత్రమునకో, యన్నా! యేమందువన్న • నబ్బలి వలికకా. ౧౦౬.

కా. దేవా! తానకసేవకావలికి నెంఁతేఁ జూడఁగా దుర్లభం
బై వేదాంతశిరఃకిరీటతటవిన్యాసక్రియాప్రాశ్నిసం
భావింపం దగి తార్జ్యుమూఁపు పయి మోవ నించు నీదౌపదం
బీవేళం గృప నాదుమస్తకమునం • దిచ్చారతి నిల్చివే. ౧౦౭.

మ. అనఁ దన్నస్తకదేశమందునఁ దృతీయంబౌపదన్యాసముం
బాసరించె నివి దేవదుందుభిరవంబు ల్పుష్పవృష్టు ల్లరు

ద్వనితావర్తనము ల్పనిస్తుతులు గంధర్వాదిగానంబులుం

దనరంగా నతనిస్రసాతలము సెందుం జేయుచు న్నెల్లనఁ.

౯౧.

కం. ఆహా రవ మెనఁగఁగ మ, ర్తాహారవరు స్రసాతలంతురమున క

త్యాహితమతిఁ జని గాది, త్యాహితమతిహైస్య మిడుఁ గదా యెవ్వరికిఁ.

౯౨.

కం. మూడవపద మటు లిడ ముద, మూడ వగ ల్పూడవడఁగిఁయొగిబలితో శ్రీ

రాడవమానితగతిఁ గని, రా డవనికి సెక్కుడైన * రక్కునుఁడు వెఱఁ.

౯౩.

చం. బలి గుణ కాలియే నికటవర్తలు దుర్లయమూర్తు లాటచే

నలవ డె నిట్లు హస్తగతమైనచో కాటపుఁగల్గి బాసి య

గ్గలమగుగాని సెందఁగ జంగంబున నెంతటి దొడ్డవానికిం

గలుగక మానునే యధిక శక్త్యము దుష్టుల జేరఁ దీసివఁ.

౯౪.

సీ. వడిశపించుటయెదుఁర్వాసుండెఱిఁగఁగాని, కృపఁదానెతగఁదొలఁగించడయ్యె

వ్రజిదుర్బయ్యుండంచు * బలివ తెన్నేకాని, కలపు లిప్పటిరీతిఁ * గమవడయ్యె

గురునివంచనగతుఁకుండు తలంచె నెకాని, యిదియట్లులొనంచునెంచడయ్యె

సురఁదోలుటయె యాశరులు చూచిరికాని, తత్పాపకబలంబుఁదలఁపరైరి

తే.గీ. భావియారీతినుండ నెవ్వారు దానిఁ, ద్రిప్పఁగలరవ్వుడేచొప్పు * దేవతలఁ

జొప్పుడియెనిప్పుదాచొప్పుసోకులకును, గూడఁ దోడ్పొనల్టివనఁగ్రుద్దివట్లు.

మ. బలి బాతాళముఁ జేర్చి యాతనిగృహద్వారంబునం దాను గా

వలి యుండ న్వర మిచ్చి యచ్చట సదాభాన్వద్గదాపాణియై

నిలిచె హ్వాసులపాలిపాలనవిధిఁ న్నిచోచ్చభావంబులం

దలఁచం డాహరి తత్పరస్పరవిరోధం బెన్నఁ డెన్నం డెడఁ.

౧౦౦.

కం. దైవతమునిసేవితత, త్రైవిక్రమమూర్తియై యథాస్థితిమరలఁ

గోవిందుండు వామనుడై, కావించె న్నోద మమరంఁగా నమరులకుఁ.

౧౦౧.

కం. ఇంద్రానుజుండ వగుట ను, పేండుడవై తివుడు మరల * నింద్రునిచేతఁ

సాంద్రప్రేమంబునని, స్రందత నేలింపు మయ్యఁసావరాజ్యంబుఁ.

౧౦౨.

కం. అని యనిమిషులు మును లేర్పడిన నన్నాహం బొనర్పఁడి సావరాజ్యం

బున నింద్రుని వెన నభిషిక్తుని జేయుట కనుచునచ్యుతుడువదియింపఁ.

౧౦౩.

సీ. మృదుశేనవిశదబుంధుదలనద్విందుబ్బుం, దన్నూర్తి నమృతకుంఁదంబు నిండఁ
బీనతరాసీనఁపానవర్ణతత్త్వ కవిసౌదమతిఁ గామఁగవి చరించఁ
బల్లవకోరకఁప్రచనవఫలవాస్త్రీ, గల్పకద్రుమవంచఁకము దలిర్ప
ననుకూలగతిభేల • దనుకూలజలవీచి, కాసమున్నతి నభ్రంగంగవొంగ

తే.గీ. శ్రీహరికృపాకటాక్షవిశేషమహిమ, నహిమరుచిలోచితమక్షింసంబుజాత
వనమురీతినిరీతినిఁవాసిఁగాంచె, ద్రిదివ మెప్పటిగతిశ్రీసమృద్ధమగుచు. ౧౦౪.

ఉ. అప్పుడు విస్వకంటిదొర • లంఘునుం దన వెంటరా గురుం
డప్పరుషోత్తముం దరిసి • యస్తదభీష్మితసిద్ధి యయ్యె మా
యప్ప! భవత్కటాక్షమహిమాతిశయంబునఁ జేసి యిప్పు మే
మెప్పటిచొప్పు లొప్ప వనిఁయింపగఁ జేయవె స్వస్థులంబునక. ౧౦౫.

కం. పట్టం బింద్రున కింక వెనఁ, గట్టుము స్వఃపట్టనాధిఁకారంబునకుం
బట్టినపట్టానరగఁ దుద, ముట్టినఁ గద పొరుషంబుఁపురుషున కెందుక. ౧౦౬.

సీ. అనితకశ్యపుల కఁత్యంతంబునియతియై, నభుఁడొచు వారియాసని బడసి
హేరంబునకుమ హూదాగంబుగానంత, సకలోపచారపూజలనొనర్చి
భక్తిమేఁ దారకేశ్వరలింగమూర్తికి, నమ్మ తాభిషేకంబు • లాచరించి
కాశ్యతస్థైర్యభాస్వద్వృత్తి నివసంప, శ్రీమహాలక్ష్మీత్రాఙ్గించిపొగడి

తే.గీ. యీవునన్నాహ మొనరింపుఁమియటన్మ, వెంటనేయింద్రుఁడిన్నిగాఁవించుకొనియె
బ్రహ్మబ్రహ్మియుత్తఁడైఁవచ్చుటయ్యె, నఖిలసంభారములుసిద్ధఁమయ్యెనయ్యె.

గీ అనుడు శ్రీహరి నవుచు • నతనిఁ జూచి, యిట్లునియె నేకతంబునఁనింతపుట్టె
దానినిపుడైనమరలింపఁగానఁడయ్యె, నయ్యమరభర్తదానికేమందునయ్యె ౧౦౭.

మ. అని యాశ్రీహరి వల్ల గీపుతి మహాఁత! చాలదే మున్నుచే
నినలోపం బిపు డట్టులేల మరలం • జేయుం బిడొజొందు మే
క్కొని సద్భక్తిని దారకేశు నభిషిక్తుం జేయ సంప్రీతుఁడై
కనువట్టెం బరమేశ్వరుం డెదుట శ్రీంగారి సమేతంబుగాక. ౧౦౮.

గీ. ప్రేమఁ దనమ్రాల సాక్షాత్కరించినట్టి, పార్వతీపరమేశులపాదమలకు
భక్తిసాష్టాంగముగఁమ్రొక్కి • స్వప్రభుండు, సావపరాధంబునైరింపుఁడనుచువేడ.

కం. కరుణామతి నపురమే, క్వరి యపురమే క్వరుండుం నౌకందనునిం

గరములను బాదివి యెత్తిరి, కరణాథుల నుత్తము ల్వింశద్వింశతిపరుగా. ౧౧౧.

గీ. అనుచు లేవంగ నెత్తి వాం రస్తదీయభక్తనిర్మల్యములగౌరవం బెఱుంగ
కవమతియొనర్పితివిదానం ననుభవింపఁ, గలిగె నీకిట్టిహారసంకటము లింద్ర.

గీ. అయినదేమయ్యెనోభక్తమయ్యెఁగాని, యిష్టమైననుదృశ్యమందించుకైన
నీశ్వరునికంటె భేదమంచెంచబోకు, దానకాశ్వతైశ్వర్యమొందంగఁగలవు.

గీ. వెనగునర్పించుకొనుము త్రివిష్టపాధి, రాజ్యవట్టాభిషేకభగద్రవయత్న
మయ్యతానుజ్ఞమున్ను గానంతదనుక, నిందె సాక్షాత్కరించిమేఁముండు మింద్ర.

కం. అని యయ్యాదిమదంపతు, లనుజ్ఞ నిడి నిలిచి రయ్యంయచటనె నీవుం
జనుడె మ్మనినఁ ద్రివిక్రము, డనుమోదముతోడ వెడలెనాకంబునకుక. ౧౧౨.

సీ. ప్రవితతప్రతిచత్వరప్రతోనీనద్ధ, కాదంబినీసాంద్రఃకాయమాన
మాబద్ధపారిజాతాగపల్లవగుచ్చ, తోరణాభిలగృహంబాద్వరముఖము
ప్రోత్తంభితాష్టాపఁదోరులాంఛనవైజ, యంతీలనదైవ్విజయంతపదము
నిపితాచ్చచింతామఁజీభద్రపీతని, ర్మలగుధర్మాస్థానమండపంబు

తే.గీ. భావుకశ్రీవసాధనైరావతంబు, చారుసమ్యగలంకృతోఁజ్ఞైశ్రవంబు
నగుచునవుడొప్పెనింద్రపట్టాభిషేక, శుభవిభవనూచకన్నార్తిసురపురంబు.

కం. శ్రీమించురథము నిల్పె న, చామరమును నధ్వజంబుం నచ్చక్రమునుం
గా మెఱయంగ నరయగతి, శ్రీమాతలి హరులఁ బూనించి హాచారమునక. ౧౧౩.

సీ. పరమవదోపాత్తంబిరజాపరిష్కరి, శుంభదంభకృతంకుంభకుంభ
మిశకవర్దగంఁగాతైవలిన్యంత, రర్థప్రపూర్ణసౌవర్ణఘటము
నలినజకరకమండులుగర్భతలనంభృ, తావస్సున్నరజ్జాతంరూపకలః
త్రిజగన్నదీనదంతీర్థాంబుపూరిత, స్వచ్ఛజాంబూనదఃస్థాలికయును

తే.గీ. నప్తరత్నాకరాంతరంసమువనీత, పరమపావనజీవనంప్రాత్రికయును
బంచవిధసారతరువల్లంబాంచితముగ, నుంచితాస్థానిగురునిఁఘ్యలు గడంగి.

కం. అమరగవిదధిఘృతక్షీరములుం గల్పద్రునుమమంరందము నమృతం
బమరగఁ బంచామృతముల, నమకూర్చిరిమమలరత్నంపదకంబులలోక.

- చం. వరపుగ నేకనాదమయి పర్వ యఖర్వసుపర్వదుండుభు
ల్లారయగ నేకధారమయి మ్రొగ్గి మరుత్తుపుష్పవర్ణము
ల్లరియగ నేకరేఖమయి కూడినురీకరవల్లకీశుతు
త్పరయగ నేకపర్వమయి బేర్చి ద్రివిష్టవ మవ్వ డెంతయుకా. ౧౨౦.
- కా. స్నాతాలంకృతవిగ్రహుండయి శచీసంయుక్తుడై దిగ్వరా
స్వీతుండై త్రిదివేశ్వరుండు సురమానిశ్రేణి దీవింపగా
నేతెంచె బెరిమెక జయంతుండు కరం చింపొప్ప గైదండ యీ
మాతాపిత్రనువృత్తి నత్తటి సుధార్తామంటపాస్థానికెకా. ౧౨౧.
- గీ. అవుడు తమతమ వాసగేహములనుండి, వనజసంభవవామనవామదేవు
లచటికేతెంచివమధిష్ఠితార్హపీతు, లగుచునిక నేలతడవునేయంగననిన. ౧౨౨.
- గీ. దేవరలయాజ్ఞయనుచుసంధిషణుడైన, ధిషణుండుశచీయుతముగనంద్రివిజవరుని
భద్రచింతామణీపీఠిపై వసంపక, జేసి విఘ్నాధిపతిని బూజింపక జేసి. ౧౨౩.
- మ. విధిపూర్వంబుగ నర్హకృత్యముల గావించించి నానావిధా
షధిసారంబుల సంభృతాఖిలజగజ్జాలప్రసవంతీవయో
నిధినరంబుల నించినట్టికలకానీకంబు నర్పించి వా
గధిపక్రీపతిపార్వతీశ్వరులయాస్యంబు ల్విలోకించినకా. ౧౨౪.
- కం. చూపులు కృపారసమునకు, బ్రాపులుగా నరసి రేచివానపుభద్ర
క్రీపీతంబున కెదుట న,మీవంబున నిలిచి వారు శ్రేరాసమలై. ౧౨౫.
- గీ. ఈపుమున్నుగ బన్నుగానిన్న గారి, నెన్నగారానివిభవంబు చున్న మీఱ
నాకలోకాధిపత్యాభిషేకమదితి, కశ్యపులచే నొనర్పింపంగడగుమనిన.
- మ. గురు డభ్యర్చితకాతకుంభమయసంక్తుంధంబు జే బూని ని
ర్జరలోకేంద్రున కాభిషేచనికమంత్ర గ్రామపూతంబుగా
శిరమం దల్లన వల్లవాగ్రముల మున్సింపించి తోడ్కొన క్రి
కరనీరంబులచే సెనర్చ నభిషేకం బప్రతీకంబుగాకా. ౧౨౬.
- కం. తరువాత నదితికశ్యప, హరిహరచతురాస్యు లతని కభిషేక మైన
ర్చిరి తిరముగఁ దైలోక్యము, బరిపాలింపుము నిలింపఁబల్లభ యనుచుకా.

- గీ. వరున నంతట వసుదిగీశ్వరసురర్షి, యోధకన్యాపురంద్రులఁ త్యక్తుకత్వముననుగంధివ్రసన్నాంబుఁ పూరములను, శక్రకునభిషిక్తుఁ జేసిరిఁ స్వస్థమునకు.
- సీ. తుంబురునారదాదులు త్రిమూర్తులసభ, నెఱపుపాటవినంగఁ నెగడువారు గంధర్వులందందఁ కాన్పించుదశవిధ, రూపకంబులకుఁ బర్యులించువారు నచ్చరల్ దగువారిఁ యాస్థానములఁ జేయు, నృత్యంబు వీక్షింపఁ నేగువారు విశ్వకర్మబయళ్లఁ జేర్చియేర్చుడువితఁ, బిరుసులఁ దిలకింపఁ వెడలువారు
- తే.గీ. నగుచుఁ జేజోవతీముఖ్యఁ నగరవాసు, లమరలో కాధినాథుపఁట్టాభిషేక విభవమీక్షింపనే తెంచిఁ వింతఁజెల్ల, నరసిసంతసమందిరఁ య్యవ సరమున. ౧౩౦.
- సీ. తప్తతైలకటాహఁతాపంబువిడనాడి, యమలొదకములనోలాడుచుండ నసివత్రవనపాతెఁవ్యననంబులఁ దొలంగి, నిబిడద్రుచుంబులఁ నీడనిలువ నంధకూపావాసఁ జాయాసమునుబాసి, వెలుఁగొప్పు తెఱపులఁ విశ్రమింప ఘనకాలనూత్రబంధనబాధలనువీడి, యిచ్చావిహారైకవృత్తి మెలఁగఁ
- తే.గీ. గలిగెన త్తటిఁగలనారఁకులకు నెల్ల, నిరయముననుండిదండిదంఁడితనముడిగి యార్తరక్షకులైన త్రిమూర్తులెమి, నిడినయానతివేగఁ విడిచిపుచ్చు. ౧౩౧.
- ఉ. పట్టి జయంతుఁ డయ్యెడ స్వఃపాణినుపాణి మెఱుంగుముతైపుం దట్టపుటెల్లిఁ బట్టఁగ నుండంత కాంచనరత్నమండలి ఘట్టితదండచామరయుంగం బొగి నభ్యను లూని వీవఁ జూ పట్టె మహేంద్రదుకొల్వ చెలువంబుగ సర్వసుపర్యవర్తమై. ౧౩౨.
- ఉ. అంటఁగరానివేల్పు మొదఁలొకడలేలుమనీలు బాసవా బ్బంటలుమింటిదిన్నరులఁ దాంటులునుం దెఱంగంటిపెద్ద ము క్కింటిని దమ్మికంటిదొరఁ గన్గొని యొప్పుగ నెప్పు డట్లు మీ బంటులబంటు బన్నములఁ పొల్పడకుండఁగఁ బ్రోవుఁడి యనన్. ౧౩౩.
- గీ. కనకోదరకమలోదరు, లనలాదిదిగీశమునిజఁ నామరవరులం గని యిట్లని దిట్టల మగు, కనకరమున నట్టివెరవుఁగఱపుతలఁపునన్. ౧౩౪.
- గీ. స్థిరతైశ్వర్యమెవఁడువాంఁ యనతఁడు, పరుమహాశ్వరాచారఁనిరతవృత్తి నూడవలె నట్టు లూడలేకున్నవాఁడు, పృథివిలింగప్రతిష్ఠఁ గావించవలయు.

కం. కావున నీతఁడు గరుడ, గ్రానావహిమమున బంధురసర స్తటిని
ప్రవాప్తికి మహిని మహా, దేవుని లింగాకృతిం బ్రతిష్ఠింపనగుకా. ౧౩౬

కం. అని యిందుని గరుడాచల, మునయం దుక్త ప్రదేశమున శివలింగం
బు నొగిం బ్రతిష్ఠ, జేయఁగ, ననిచిరి ననిచినదయ ప్రయంబున సంతకా ౧౩౭,

మ. పురుహూతుం డిల కేగుడెంచి మహిమంబుల్పొందునుజ్జేత్రనా
గరుడాహార్యము పొంత బంధురమహాకాసార తీరోర్విశం
కరలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠితంబుగఁ దగంఁగావించె నిష్టాప్తి కాం
గిరసుం దుక్తవిధిం గ్రియ ల్పడుప భక్తిశ్రద్ధ లేపారఁగకా. ౧౩౮.

గీ. అందు నయ్యిందుమాళి పెంపందుచుండె, బ్రమధగణముక్తిదక్షిణత్రేపాలకుండు
గాఁగ నుత్తరపూర్వదింకృత్యరమున, సత్వరక్షణవీక్షింపవర్చిని. ౧౩౯.

కం. క్రమము నమృతమునకు స్వగ్రమ్మనకు నమృతముఁ గ్రమ్మఁగ జని పు
త్తమృత్విధువిధులకు విశదముగ నెఱింగింప వారుఁడయ దైవాఱకా. ౧౪౦.

కం. నీకీక్రియ నికముందు త్రిలోకీసామ్రాజ్యమహితంబుంటాక జయో
ద్రేకస్థితిపూజ్యము న, ప్రాకృత్యతిపాద్యమగుచు శోభిలు మఱియుకా. ౧౪౧.

కం. శత్రుక్షయ మిత్రోచ్ఛయ, పుత్రోదయ నష్టరాజ్యంపునరాశ్రయము
ల్పత్రిప గోత్రజేత్రప, విత్రస్థలి నీచరిత్రంవినఁ జదువ నగుకా. ౧౪౨.

మ. విఁయం బొప్ప నెవండు నీదయినయ్యాంబు త్రంబు నెండేనియు
న్విన విన్వించుఁ బఠించు శ్రీవరకృపావిఘ్నార్తి దీపింప నె
ట్టన నాతండు జగత్ప్రసేధి గని నంజ్ఞద్రవ్యలాభాఘ్నఁడో
నని యచ్చువురు నివ్వరంబు నిడి నేపించునక్తి విచ్చేసినకా. ౧౪౩.

కం. పునఁదిగిత రాజ్యోన్నతి, ననిమిషనాయకుండు స్వస్యంధై త్రైలోక్యం
బునునిష్కంఠకముగఁ బాలన మొనరించెను ద్రిమూర్తులకటాక్షమునకా. ౧౪౪.

గీ. తనకార్యసాఫల్యమున కెవ్వ రెట్లెట్లు, శ్రమమోర్చి రటువారింపఁగొరించె
నీకల్పి తన శక్తిఁ నే కల్గె మరలనం, చవలేపవడ కడంకువ. మెలంగ
గురుమానిముఖపూజ్యం లరువెంచునాదలు, దెప్పించుకొని విసీరిని భజించె
నేలొక మేవళఁ నేలొక బాలింప, నగునట్లు లచ్చట్లు లరసి ప్రాచ

తే.గీ. విజతులగువారు తమ నెంత విషయవృత్తి, ప్రేమనమ్మించికొలిచిన విశ్వసీంప
కా ప్రబంధగురూక్షుల నాదించె, నతఁడు క్రమముఁ దన రాజ్యముగిమించి గరఁగ.

కం. శతగుణానం స్థాపితభూ, పతిషులజేగీయమానం పరమాదార్యాం
చితచితతయశస్సేమా, శ్రీతవననవిబద్ధహేమశ్రీరఘరామా. ౧౪౬.

చం. రవికులదీపకా ! భువనసంరంజక దివ్యకలాకలాపకా !
 నవభునవిగ్రహా ! నతజనవ్రతిపాదితభూర్యమగ్రహా !
 నవసజనేవితా ! సకలవండితపావనభావభావితా !
 ప్రవిమలవర్తనా ! మునివంశప్రకరస్తుత పుణ్యక్షేత్రనా !

ప్రగ్విటి. భానుమన్నందనఃప్రపాజ్యరాజ్యపదా !
 మానిగార్హస్థ్యసంపత్కరక్రీపదా !
 జ్ఞానిచిత్రాబ్జసంచారకృత్తటపదా !
 జానకీమానసాఃత్యాహలీలాస్యదా !

౧౪౨.

[illegible]

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణపరాయణాతిథన్య కాండిన్యగోత్రపవిత్ర

దేవులపల్లికులపయఃపయోనిధికళానిధిసీతారామశాస్త్రిపాత్ర వేంకట

కృష్ణకాశ్రిపుత్ర తప్తనాభిధానాంతర వేంకటకృష్ణకాశ్రి

నామగ్రజన్త త్రిలింగదేశగ్రజన్త సుధీవిధేయ సుబ్బ

రాయకాశ్రమీ నామధేయ ప్రణీతం భైన

మహేంద్ర విజయం బహు ప్రబంధంబునందుఁ

బంచమాశ్వాసము.

శ్రీ నీలాచారమార్గము.

୨୫୫୫୫

శ్రీ రామ.

శ్రీమహేంద్రవిజయము.

ప ప్తా శ్వా స ము.

శ్రీరమ్య భూరిమహిమో

శ్రీధార ! సదారక్షితాభిలాంఘ్రివణమ

శ్రీధ్వారా ! సజ్జనచిత్తవి

హార ! కృపాధార ! దశశతాంగకుమారా !

౧.

గీ. అవధరింపుము శౌనకాద్యభిలషాని

బృందమున కల బృందారశేంద్రుచరిత

సాంగముగఁ బల్కి మరల నిట్లనుచుఁ దెలువఁ

దొడఁగ నవ్వలికథను నూఁతుఁడు గడంగి.

౨.

ఉ. ఇంద్రుని సుస్థిరంబుగ స్వరిండునిఁ జేసి యుప్పేందుఁ డిట్లు ని

స్తంద్రత నుండు మంచుఁ దలింద్రుల నన్నిధి శేగి యోదయా

సాంద్రమనీషులార ! సురసత్తముఁ డుత్తమవైభవంబు గాం

చెంద్రదత్తు ల్పహూచ్చదశఁ • తెందిరి యుష్పదన్మగహూన్మతికా.

౩.

కం. దితిజన్మతతి రసాతల, గత మయ్యె సుతుండ నైతిఁ • గద నేనును మీ

కతులతపోన్విష్టులారా ! హిత మితకు వేతె కలద • యెయ్యది యైనకా. ౪.

ఉ. నావిని వార లిట్లనిరి • నందను నం దనువొందుకూర్చిచే

నీ విటు మామనోరథములెల్ల, ఘటించితి దానఁ జేసి మా

భావము బుల్లనీలై నిఁక • వాంఛితము ల్పటి వేతె యున్నవే

శేవల మిప్పు డేము కృతఃకృత్యుల మైతిమి భ్యాతి మీఱఁగాక.

౫.

౪౦. ఐనం గల దొక యాస్పిత, మోవందన ! నీవు మాకు • నుదయించినయా
స్థానంబున నగ్నాత్మత, వై నిలువంగ వలయు నెపుడువది యే మనినక. ౨.

౪౦. తనయులు పొడమిన వాసర, మునఁ బండువు సేత సుతులు • పొడమినగేహం
బున శుభవిధులం గూర్చుట, జననీజనకులకుఁ జిత్తఃపమృద మొదవుక. ౩.

౪౦. తల్లియుఁ దండ్రయునుం దను, యుల్లంబులలోనఁ బిల్ల • బుల్లసముతోఁ
జల్లగ వర్ణిల్లగ భువి, నెల్లవృడు దలఁచుచుండు • రిట్టిశుభవిధుల్. ౪.

గీ. కాన నీవు బలిని • గానఁగా నేగివ, నాఁటియ్యశ్రమంబునను సతంబు
నిలిచియుంట మాదుతలఁ పని తెలుపఁ బుత్రుండు కేలుదోయి • దోయిలించి.

చం. అల బలిఁ గానఁగా నరిగివప్పటియ్యశ్రమ మందు నుండఁగా
వలయు నట్నుమీనుడులు • వ్యర్థము లౌనె తదాశ్రమంబునక
వలనుగ నెల్లకాలమును • వర్తింపఁడ మదీయమాజని
స్థలమును వీడ కచ్చటనె • సమృద్ధి నుండుండు మీర లెవ్వడుక. ౧౦.

గీ. భాద్రపదమందు మజ్జన్తఁవాసరమున
శక్తికొలదిగ భక్తి నుత్సవము లెవరు
నలుపుదురు వారి కోర్కె లూఁసంగు చుండు
ముఖ్యముగఁ బుత్రవాత్సల్యఁపూర్ణులార !

సీ. మీమాట జవదాటు • మీ రాన తిచ్చిన, యాశ్రమంబును వీడఁనని తెలంపుఁ
డగ్గరుదాడివై • నఖిలపూజ్యంబైన, యగ్నాత్మత వహించి • యధినసంతుఁ
గలకల్పవనివాశఁకంబై మదర్పన, తారంబు కడుమహాత్వంబు గాంచు
వేంకటేశాభిఖ్య • నెలయు నాలుగుపుణ్య, శేకంబుండు మఁదీయమూర్తి

తే.గీ. ధరణిఁ గలివేశ కేవలద్రి • ద్వాఁకయును, నాపురము నుపమాకయుఁ నాఁదనర్పు
దివ్యదేశంబు లవి జగఁ లేన్యమాన, భవ్యవిభవమహత్త్వసంభావ్యగరిమ. ౧౧.

గీ. కొంతకాలంబుకేమిద్రిఁగిమరసామి, యనుచు భావించఁగాఁబడిఁయంత నంత
క్రీనివాసనమాఖ్యఁ బ్రసన్నమైన, వేంకటేశాఖ్య నెలయుండు • విశ్రుతముగ. ౧౨.

ఉ. అంతలు ద్వాపరాంత మగునవప్పడు నారదమాని మన్నగో
పాంతముఁ జేరు నేనుమధుఁరాదికదక్షిణదేశయాత్ర ల

త్యంతము దీక్షఁ జేసికొని • యందు మదీయనివాసపుణ్యపు

త్తంతము నాన తీవలయుఁనంచు ననుం గడుచేడు వేడుకకా.

౧౪.

మ. అపు డానాలుగుమన్ని వాసములమాహా త్యంబు సాంతంబుగాఁ

గృహ సేఁ దెల్పఁగ దేవమాని యురగాఁధీశాద్రివైనుండి య

యుగవమాకం గన నేగుచు న్నడుమ నెఁన్నొపుణ్యదేశంబు ల

చ్చపుభక్తిం దిలకించు నంచును భవిష్యద్వృత్త మేఁ దెల్పఁగకా.

౧౫.

కం. అక్కడనె యుంట ముని విని, యక్కడ కేతెంచి మిగులఁనానందముతో

నక్కాటికవడుగుఁ బనివిని, యక్కాటిక నిద్దించి యేగ • నభిమతగతియై.

౧౬.

సీ. ఏగి యన్నారదుం • డెపు డెపు డాద్వావ, రావసానం బని • యాత్మయందుఁ

దలఁచుచునుండంగఁ దత్సమయంబురా నంత, దక్షిణదేశయాఁతల నొనర్చి

కొని శేషగిరినివాంసుని శ్రీనివాసుని, వేంకటేశ్వరుని సేవించి యుండఁ

గరుణ శ్రీహరియు సాంక్షాత్కరించి మదీయ, నిలయము లాలువఁగావలెనటన్న

తే.గీ స్వామి ! శ్రీమాధన ! మహావ్రహ్మసాద మనుచు

వెడలి వ్రథమావసథముగా • వెలయుదాని

మాని శ్రీకాళహస్తి నామప్రసిద్ధ

సిద్ధనిలయంబుఁ దొలుత వీక్షించె నెదుట.

౧౭

మ. వినువీధిం జనుచెంచుచుం గనియె నప్సరీణామునీంద్రుండు తి

న్నని భక్త్యున్నతిఁ దన్నుఁ గొల్ప మని నాఁనందంబునుం బొంది తి

న్నని లోఁగొన్న సమీరలింగని నిశాంతందైన శ్రీకాళహ

స్థినగవృత్తివ్రథవారతటి న్నతజనఁ శ్రీదంబుఁ బ్రాసాదముకా.

౧౮.

చం. ఘనతరభక్తి నమ్మునిశిఁఖామణి దచ్చిఖరత్రికూలముకా

గనుఁగొనినంతనే మహతిఁ కాజవమాలతోడిశేలుడో

యిని నిటలంబు నందు ఘటిఁయించి తదంతరమూర్తి నాత్మలోఁ

కొనిపి నమశ్చివాయ యనుఁచుం దగ మ్రొక్క నతోత్తమాండుడై.

౧౯.

సీ. అడ్డదిడ్డంబుగా • నాదల నిమగ్నన్, వలిపంపుమడుఁగుదోఁవకులపిదప

లలికప్రదేశాదిఁ కాంగకంబుల లెస్స, ప్రామివదట్టంపుఁభస్మరేఖ

రెడమమూపులయందుండ్పథముగాఁ గన్నట్టు, స్వచ్ఛప్రభంబులొజన్మియులు
గడుక్కుభముగఁ దోమింతుడికేలఁ దాల్చిన, యాతామ్రతామ్రమయంబుపాత్ర
తే.గీ. లమరఁ గాంచనముఖరీజంలావగాహ, నమలఁ గావించి వాయులింగము భజించి
పరశివస్తవములు లోచుంవచ్చుద్విజాలఁ, గాంచి దివిజమహ్నహంసించె మిగుల.

కా. ఏవారిం గనుఁగొన్నఁ బాశుపతదీక్షైకస్ఫురల్లాంఛనం
బేవారిం గనుఁగొన్న నిర్జరధునీఁహృద్యాంబుపూఠోపమం
బేవారిం గనుఁగొన్న బద్ధమదమఁజేభేంద్రదానోక్షితం
బేవాంపఁగరానిభాగ్యగతిచేఁ నిచ్చోటి కేతెంచితికా. ౨౧.

కా. పురి పంచాక్షరి విప్రపుల్ల జితకాము ల్భూపతుల్ రాజశే
ఖరు లూరవృత్తులు గిన్న రాపతినఁఖ్యుశ్రుఖ్యు లంఘ్యుద్భవుల్
పరమాహీనగుణుల్ సమస్తజను వైశ్వర్యాధ్యులం గావునం
గర మాత్మేతముచూడ దక్షిణానితాఁకైలాసమై భాసిలుకా. ౨౨.

నీ. శ్రీకాళహస్తిపురిసాయకుఁడు సర్వమంగళాధ్యుఁడు రాజమకుటచూరి
జ్ఞానప్రసూనాంబ • సకలభూభృద్రాజ, మూర్ధావతంసంబు • ముద్దుబట్టి
సౌవర్ణముఖరిప్రసన్నపావనమూర్తి, బహుజీవనాధారభవ్యకీర్తి
పరివారదేవత • భురికివధర్షప్రభూతప్రభూతవిభూతికాలు

తే.గీ. లహహ! దక్షిణకైలాసంమై యెసంగు, నీమహాత్మేత్రవానుల • శిహపరములు
కరగతఫలంబులైయుండుఁగాన నిందు, నిలువ నలువయు బలువైనఁనిష్ఠఁగోరు.

గీ. ఇచటఁ గీటపరీస్పృహమృగకేరాకు, లవ్యయానందమును జెందింపని యెఱిఁగియు
నేల స్వర్గాదిపదవులఁ నేలదిపురు, శతమఖముఖాభిలామరంసముదయంబు ౨౩.

చం. ఋషి దనియించె స్వర్ణముఖరీసరిదంబుర్మురీపరిస్ఫర
త్పృషతపరంపరాధరధురీణసమీరణపోతజాతము
న్నిషదరవిందగధభృతి • మెల్లిన వచ్చుతేదీశలింగశో
హిషకురగాత్మకానుగతి • నిమ్మడియై యపు డల్ల నల్లనకా. ౨౪.

ఉ. మాని తదీశగోహముఖమంటపసీమను సాగ్రిమొక్కి యా
స్థానసభాజరంబునఁ బ్రందక్షిణకృత్యము దీర్చి నందిరా

జానుమతిం దదంతగగ్ధంహంబున కల్లన యేగి న్నముడై

జ్ఞానసుమాంబి కావృదయః నాఘః గమంగోని భక్తియుక్తుడై. ౨౬.

కం. మందాకినితోయంబులు, మందారప్రసవములును * మరుదాకృతి నీ

శుం దానములను బూజలనుం దనిపి మునీశ్వరుండు * నుతియించె నిటున్. ౨౭.

గీ. దేవతాదేవ ! తావకః సేవకత్వభావుకులకును భవభవః ద్భవ్యవామ

సంస్తరణశీలురకుఁ గాక * సంసరణము, దాటఁ దరమె గజక్షణఃదాటదమను

కం. బహుగతుల నిటుల శ్రీకాశహస్తివగరీశువినుతుల నొనర్చి ముహు

ర్దుహురావర్తితకీర్తన, మహతిసహాయముగ గానఃమాధురిఁ జూపెన్. ౨౮.

ఉ. అచ్చట నుండి వెల్వడి వియచ్చరమాని పినాకిసేధునీ

ప్రోచ్చలదూర్తిమజ్జనసుఃపూతతరాకృతులై భజించినన్

గ్రచ్చర లిచ్చు రంగపతిఁ * గన్గొన విక్రమసింహపట్టనం

బచ్చపుభక్తి మీఱఁగ విహాయసపథతిఁ జొచ్చెఁ జెచ్చెరన్. ౩౦.

ఉ. శ్రీరమణీయమై కవివఃరేణ్యనరేంద్రుల కెద్ది యాంధ్రభా

హరసికత్వకీర్తి నిడఁజాలి బృహస్పతివైనఁ గేరి యె

య్యారను ముద్దరాలయిన * నుక్తిచమత్కృతిఁ జూపు నట్టి నె

ల్లారుపురంబుఁ జొచ్చెఁ దనఁయోరలఁ జారులు వెంటఁ గొల్చి రాన్. ౩౧.

కం. పెన్నఁ గని మాని నుతి సలి, పెన్నగనిర్వరిణి కాదు * పిన్నగఁ దగు రూ

పెన్నఁగ నిర్వరణి కెది, పెన్నగ నిక్కముగఁ గాశ్యంపి కెది యటంచున్. ౩౨.

గీ. లోని కరిగి భుజంగశఃయానుఁ డగుచు, యోగనిద్రాభిరాముడైఁయొప్పువాని

రంగనాయకుమనమలరంగఁ గాంచి, మాని పులకాంచితాంగుడైఁమహితభక్తి

కం. వలఁగొని సాష్టాంగనతుల్, నలిపి రహి స్తహతి గానఃసారామృతమున్

వెలిపి మెల పొలయఁగా మే, ల్కొలిపి ప్రసన్నునిగఁ జేసికొని వెడలి వడిన్. ౩౩.

సీ. మంగళాచలసీమఁమంగళామలధామ, ఎర్తియా నరసింహఁమూర్తి సేవఁ

గావింపఁగా నెంచి * భావింపఁగా నంచి, తంజైసభక్తిచేతింబుతేవఁ

ననరంగ భువలీల * దనరంగదనుమాన, నరణిగా వింతైనఁకరణి భావ

భవ్యంబుగా శ్రుతిఁత్రావ్యంబుగా శ్రుతి, స్వరలయగ్రామభాసస్వరతఁగేవ

- తే.గీ. లంబుగను జేతనాచేతనంబులుగను, వృత్తివినిమయమబ్ర ముఁద్యస్తైః జేయ
 విణ వాయించె గానప్రవీణతైక, సుందరుం డందు జూనిపురందరుండు. ౩౫.
- గీ. సామిచే గ్రోలఁగాఁబడి • సామికేష, మైనయార్తకమండలుపానకంబు
 నాని యందుండి యహ్వాని • యరిగి కాంచె, గృష్టవేణి వయోనిధిఁకృష్టవేణి.
- కా. ఆకృష్టానది దేవమాని తడవుఁద్యధ్యక్షితు స్నాన ని
 స్థాకృష్టాశయవృత్తి మీఱ నియకుండై మజ్జనోన్మజ్జన
 వ్యాకీర్ణార్త జటాభరంబుగఁ దడఁకానక్తి నుండఁ బ్రజా
 నీకం బారయుచుండె సెద్దునఁ ద్రివేణినంగమభ్రాంతిచేక. ౩౬.
- గీ. ఆతఁ డహ్వాఁ దడవు తీర్థమాడి విహిత, కృత్యములఁ దీర్చికొని లేచిఁ గిరితటమున
 దిటముగా భక్తులను బ్రోచుఁదీక్షనున్న, కనకదుర్గాచూడేచిఁ • గాననరిగి. ౩౭.
- కం. అంబా త్రయరూపిణి! యో, యంబా! క్రితవివర్తిఁ గడు దయం బాలనఁ జే
 యం బాపములం బాప భయం బాపఁగ నోపు దీవఁయంబా! జగతిక. ౩౮.
- కం. నీవదములఁ జూడఁగా, నీవదశస్రస్విభాసిఁనీ! వదపడి నే
 నీవదములఁ బాడఁగా, నీవదవి న్వచ్చినాడఁ • నీవదమునకుక. ౪౦.
- చ. అన నద్దేవి ప్రసన్నురఁ లగుచు నాఁహా! దేవమానంద! నీ
 ఘనసంగీతకలాకలావతలనాఁకాశల్య మెన్నార్జిత
 వినఁ గల్గెం గద సేడు వెండియు మణిఁదీప్తివంబున న్నాఁడు విం
 టిని శ్రీరామవదాంతగేయమును దాఁని నీవణియం బొన్నితే. ౪౧.
- కం. అన విని యనిమిషముని యను, జననీ! శ్రీరామనామసారక్షత్వం
 బనఁగా నీవల్లభునిది, యును నీయదియును గదవ్వు! యోహరుకొమ్మ! ౪౨.
- కం. నీమణిపీఠాసన్నిధి, నామహతి యనంగ నెంత • నాగానకళా
 సామగ్రి యెంత న న్నీ, వేమేమో పెద్దఁ జేసె • జేటిక జేపి. ౪౩.
- కం. వాయించెద నానీణియ, మ్రోయించెదఁ దంతియలను, క్రుశులకు రక్తిం
 జేయఁగ నీదరిఁ జాలుదు, నా! యహ్వా! తప్పదనుటఁయది నాయహ్వా! ౪౪.
- కం. నీ చాన అచ్చినట్లులు, గావించెద ననుచు రేఫుఁగాన మొనర్చెక
 దేవియు జరగాఁ దననీ, జావాదన మాచరింపఁనారదుఁ డెలమిక. ౪౫.

- గీ. ఇట్టుల ద్వేషిసేపించిఁబుష్పివరుండు, వనివి నెడునప్పుడా మెయిఁట్లనుచుఁబలికె
మెచ్చితినిగోరకొనుమయ్యఁయిచ్చుదాన, వరము నెద్దియునైననిఁర్జరమునీంద్ర.
- గీ. అనిన విని యామెతోడ నిఁట్లనియె మునియు
నంబ న న్నీతరాగుఁడఁనని యెఱింగి
యును వరముఁ గోరికొను మటఁచును వచించి
తరయ నన్వీతరాగుఁడఁననియె చెపుమ. ౪౭
- కం. ఐన సెక కోర్కి కలద, మ్మా! నామది రామనామమంత్రమునకుఁ
ధ్యానాద్యుపాసనల శే, నైన విశేషంబులున్న * నవి ఐన వలఁతుక. ౪౮.
- మత్తకోకిలము. — నావుడుం దరహాసముక వడఁనంటునక వెలయించి యా
దేవి యమ్మనిఁ గాంచి యిట్లని * తెల్వఁ దారకమౌత్రమం
దేవిశేషము లున్నవో వరఁమేశ్వరుండు మదీశ్వరుం
డే వచింప వలంతి గా కొరు * లెవ్వరైన సమర్థులే! ౪౯.
- గీ. వరము వేడు మనుచుఁబలవంత మొనరించి, యడుగనిడఁగఁ జాలఁకుడుగ వలసె
నైన నాదునుడువు * వ్యర్థం బొనర్తునే, తగినవెరవుఁ దెల్పుఁదానఁ గాక. ౫౦.
- గీ. మునిజనవరేణ్య కాఁకాఁపురమునందు, విశ్వనాథుండు మన్నాథుఁడీశ్వరుండు
రామనామప్రబంధకీర్తనము వినినఁ, దస్తహామంత్రరాజతఁ త్వంబుఁ దెలుపు.
- శరలము. అనవుడు స్తుని దేవి కిట్లను * నమ్మరో! విను మమ్మ! నా
మనవి నే నిపు డిట్లు లయ్యుపమాకవేంకటనాథు నే
వన మొనర్చు కడంకమై జనుఁవాడనై నడుద్రోవ నిక
గని కృతార్థుఁడ నైతి మోదము * గంటి భేదము గంటితిక. ౫౧.
- ఉ. ఇప్పుహి వేంకటేశ్వరుని * యిమ్ములు నాల్గు చెలంగు దివ్యదే
శమ్ములు గేవలమ్ముఁ గలుఁషమ్ములఁ బావగ నోపు నర్థవా
ద మ్మిది గాదు శేషగిరి * ద్వారక నాపురి గారుడాద్రి స
త్యమ్ము ప్రసిద్ధనీధనిలయమ్మ లభిష్టఫలప్రదమ్ములుక. ౫౩.
- కం. అనాల్గుదివ్యవదముల, లో నెవ్వడు తప మొనర్చు * లోకజనిత్రీ!
నానిది యగుఁ దప మల రే, నానదితెటిఁ జేయుతపముఁవలె నిధు ఫలముక. ౫౪.
- కం. అవేంకటవిభు సకపుల, శేవారలు నైన యాత్ర * శేగుదురో కా
రావెనుక నితరయ్యాత్రలు, గావించెఁగ రా దటంఘుఁ * గల విలఁ బలుకుత. ౫౫.

సీ కావున నిచ్చొట్టుంగడవి యెవ్వలనికె, జనఁజన గని కొంతఁపందియంబు
నచట నప్పుత్ర మఁత్యల్పమైన జపింప, నగు సిద్ధి యనుచుఁ గొండంతయాస
కొరిగొమ్మని యానఁగొల్పి లేదన నెవ్వ, నే యని యడుగ నీయెడ భయంబు
నీమెకే తెలువఁ దాఁయిఁగతుండు నాకెట్టు, రెఱిగించు ననుచు నిఁస్పృహత గొంత

తే.గీ. “పెట్టఁజాలక యుండినఁ బెట్టునిల్లు, నైనఁ జూపింప వలయు” నన్నట్టు చూపి
తీవటంచు సమాధానంపుత్తి కొంత, కలిగి నాడెంద మివ్వేళఁగలత నొందఁగలె.

మ. అన మందస్మిత మొప్పు దేవి కరుణాఁస్వాంతంబుతో మాని కి
ట్లనియె న్నమ్యము దక్క నిన్నడుమఁ బుణ్యక్షేత్రముల్ రెం డొగిం
గనువట్టుం గద ద్వారకాపురియు నాకావల్లియు నేవొకటే
శనివాసంబులు సిద్ధసేవ్యములు శశ్వద్విశ్వసంభావ్యముల్. ౫౭.

కం. రేవాతీరతపంబును, శ్రీ వేంకటనాథుఁ డుండుఁక్షేత్రంబులలోఁ
గావించుతపంబును సరి, యై వెలయు నటన్ననుడి యభార్యము గాఁగక. ౫౮.

శు. గౌతమియొడ్డునం దచ మఁఖండఫలవతి మంచుఁ గోవిద
వ్రాతము వల్కుచుంట విసంవా మన వామనవామదేవు ల
పూతమహాస్రవంతి కిరుఁపొంతల నాజలరాశిగాఁగ నా
త్రేతరదేవత ల్లాలుపఁనిచ్చ వసింపిరి పెక్కురూపులె. ౫౯.

కం. నారద భద్రాద్రిస్థిత, తారకమంత్రాధిదైవ త్రీరామో
దారపదోదకపావన, యై రాజులు గౌతమిమహానది యెల్లెక. ౬౦.

గీ. దేవతను బట్టిక్షేత్రంబు • దివ్యమగును, దీర్ఘమును క్షేత్రమును బట్టిదివ్యమగును
ద్రితయ మొక్కడఁ గూడిన • దివ్యదేశ, మిద్ధరితి నిదే కదఁసిద్ధపదుము. ౬౧.

కం. ఆకరణి దివ్యపదమగు, నాకావలి యందు రామఁనామజపం బీ
వేదాగ్రపుత్తిఁ జేసినఁ, జేకులుఁ దన్నత్రవిధ మశేషముగ వెనక. ౬౨.

సుగంధివృత్తము. ఓతపస్విలోకనాథ • యుగ్రహారపంబు నీ
గౌతమీస్రవంతిఁ జేయఁగా దయార్ద్రచిత్తుడై
ప్రీతి వేంకటేశ్వరుండు • పెంపుమై బ్రసన్నతా
నీతలంపుఁ దెల్పు నా ధుఁనీవరఁస మిట్లనుక. ౬౩.

కా. నాతీరంబున సంవసించి కరుణ • స్నాతావిహారంబుల
స్నాతోయంబుల సంచరించుచు ననున్తన్నింపవే యంచు నా
స్రాశస్విన్యవతంస మీప్పితపుడీరుం దెల్పనల్పేతర
ప్రీతిం దా నివసించె దత్తటమునక • శ్రీవేంకటేశాకృతిక. ౬౮.

గీ. అట్టు లాతఁడు వసియించి • నట్టిదేశ, మోడవల్లె యనంగఁ బేరింది వెలసె
నందుఁ దపమాచరించిన • యట్టివారి, వాంఛ లీడేర నాహరి • వర మొసంగి.

గీ. అందుఁ గొన్నాళ్లు నియతి నీ • వధివసించి
యరుగు మన్వలి దరికిఁ గాఁర్యార్థవగుచు
నచటి కెదుటను దోచుఁ బుష్పాద్రిపద్మ
తైలధవళాచలములు నిర్జ్వరమునీంద్ర !

సీ. గోదావరీవారిఁ • గోటిలింగేశ్వరు, భక్తియక్తిగ నభిషిక్తుఁ జేసి
తత్పార్శ్వవ ర్తిసీతారామమూర్తిఁదా, రకనామదివ్యమం, త్రమునఁ దనిపి
తద్యామ్యభాగసంస్థాయిమార్కండేయ, శంభులింగము సమరచన మొనర్చి
తద్దక్షిణమున • ధవళాద్రిశ్రీజనార్దనుఁ గొల్చి రామపాదముల కెఱిగి

తే.గీ. యవలఁ దూర్పుదెసకు • నై యోజనత్రయ, దూర మరిగి యచటఁదుల్యదరిని
జెలఁగుచున్నయట్టిశ్రీకుమారారామ, సీమ భీమనాథు • సేవఁజేసి. ౬౯.

కం. అందుండి పీఠపురమునకుం దరలుము కుక్కు లేకుఁకోవెలనడుదా
రిం దోచు గవనిమోలఁగనం దగు నందీశకేతనస్తంభముతోక. ౭౦.

కం. ఆదివ్యక్తేత్రంబున, నీదగుఁకోరిక లభించు • నిక్కంబుగ నీ
కేఁ దెల్పునుపాయం బదె, యోదైవతమునవ రేణ్య! • యురుతరపుణ్య! ౭౧.

చం. అది యెటు లన్నచో నొకయుఁపాయముఁ దెల్పెద నంటి మున్నె యా
సదయునివిశ్వనాయకుఁ బ్రసన్నుని జేసికొనంగఁ గాకికై
యది పని గాఁగ నేగవల • దంతట నాతఁడు నిండియుండు నా
రద ! జగదంతరాత్మయని • ప్రాజ్ఞులు వల్కఁగ నాలకింపవే. ౭౨.

కా. కైలాసంబునుఁ గాశికానగరియుం • గాణాచిగా నాతఁ డే
లీలం దా వసియించియుండు భువి నాల్లీల వ్యసించె గదా

యేలాతరమునందుఁ బీతపురి దేవేంద్రార్థసిద్ధ్యర్థమై

వాలాయంబుగఁ గుక్కుటాకృతి స్వయంవ్యక్తాచ్చలింగంబునకా. ౭౧.

కా. ఆకాశపురి యాదిమం బిది ద్వితీయం బంచ విశ్వేశ్వరం

దో కంజాతథవాత్సజాత ! సతతం • బుల్లన మేపారంగా

క్రికైలాసమునందుఁ బోలె నివసించెం గుక్కుటాకారుడై

లోకానుగ్రహకాంక్షఁ బారిషదపాఠు లేవలె ట్టాల్వఁగాకా. ౭౨.

సీ. భాగీరథి యటంచు • వచియింతు రచ్చోట, నేలానది యటంచు • నిచటఁ జేరు

చిందుమాధవుఁ డంచుఁ జేర్కొందు రచ్చోట, గుంతిమాధవుఁ డంచుఁ నెంతురిచట

మణికర్ణిక యటంచు • గణుతింతు రచ్చోట, భ్యాతి యిచ్చటఁబాదంగయ యటంచు

నన్నపూర్ణయటంచు • నెన్నడు రం దిందు, క్రిరాజరాజేశ్వరి యని కీర్తి

తే.గీ. యందు విశ్వేశ్వరం డందుఁ రిందుఁ గుక్కు, షేశ్వరం డందు రింతె కా • కింతయైన

భేదమున్న దె కాకికిఁ • బీతపురికి, సంజ్ఞలే భేదములుగాని • సప్తసింద్ర. ౭౩.

కం. అది యైదుక్రోశముల నిడు, పిది యామడవర్తుల మగు • నెటుఁ జూచిన న

య్యది యిది వరమేశ్వరనకు, నదనంబులు భుక్తిముక్తిఁ సంస్థానంబుల్. ౭౪.

కా. మున్నూటర్వది దేవతాయతనము • ల్పొల్పొందు నవ్విటిలోఁ

తెన్నూరు న్నలుతట్ట యూవముల హాసిం జెంది యేలాతటిం

గన్నారం గన సౌధయూధము లపంఁఖ్యాతంబు లవ్విధులం

దన్నం దన్నగర్భవభావము దరంఁజే యేరికి న్నారదా !

౭౫.

ఉ. తారకమంత్రముం గురుఁడు • దా నయి మానుగ నిచ్చుటకా జనుల్

దా రకలంకురై మనఁగఁ • దవ్వక యెవ్వగ నివ్వరంబునం

దారకవిద్విషధురుఁడు • దా నువదేశ మొనర్చు సత్కృపా

దారకటాక్షుడై శిశుతయాదిగ నైహికసౌఖ్యము ల్గనకా. ౭౬.

ఉ. ఓదివిజ్ఞి వర్య! పురుఁహూతికపేరిటిశక్తిపీఠ మ

హృదకపీఠలం దిది వింజంబుగ నెన్నఁ బితృజాముక్తికిం

తాదగయాఖ్యార్థము వింభాసిలు నిందు గయాత్రయి న్నతి

క్రిదునిఁ గుంతిమాధవు భంజంబుగ నా నిటఁ బంచమాధవికా. ౭౭.

కం. గంగానది గోదావరి, యుం గావేరియును గృష్ణంయును బోలిక జే
యంగాఁ దగ వేరేటికి, బంగారమె వండు దానిఁ నాఃపూరములకా. ౩౮.

చం. జనములు గుంతిమాధవనిఁశాంతసుదర్శనదర్శనంబు చే
సిన మును చేసినట్టివి యఁశేషముగా నభుము ల్నిశించు న
వ్వనజదళాయలేక్షణుని • పాదసరోరుహదర్శనంబుఁ జే
సినఫల మిట్టిదింత యనిఁ చెప్పఁగ శత్యమె నీవెఱుంగవే. ౩౯.

చం. పారిఁబారి లేచి ప్రత్యహముఁ • బ్రాద్ధునఁ బుష్కరిణీజలంబులం
బరువడిఁ దీర్ఘమాడి జగిఁపట్టుమడుంగులు గట్టి యొప్పుగాఁ
దిరుమణికాపు దీర్చికొని • దివ్యతరద్రవిడప్రబంధభా
స్వరనినదాసులై తగఁ బ్రపన్నులు గోవెలఁ జొత్తు లేడైఱకా. ౪౦.

కా. సేవాకాలమునందు నందు నలలఁజ్ఞీజానికైంకర్యముం
గావింపం బఱతెంచి యొక్క మొగి భక్తశ్రేణి నిత్యంబు న
య్యావానంబున భక్తిచే నుభయవేదాంతజ్ఞు లధ్యాపకు
లేవం జేయు ప్రబంధఘోషముల నాఁలించుం బ్రహ్మదంబునకా. ౪౧.

సీ. నీరి యురంబున వసుంధరయునీలయునెమ్మి, నిరుప్రక్కలవనించిఁమురువుఁజూప
శంఖచక్రగదాసిఁశార్ఙ్గాయుధంబులు, మూర్తిమంతంబులై • మ్రోలఁ దోచ
వై నలేయుండువిఁష్యక్తేనందునుభక్తి, గేలోయి వెలగిచిముంగిటనుగొలువ
వివిధోపచారముల్ • పవరించుచును శేషు, డన్నివంకలఁ దానఁయై భజింప
శే.గీ. సురలుబ్రహ్మాండ్రసహితులై • చుట్టునిలువఁ బ్రత్యహముఁగుంతిమాధవఁస్వామికలమిఁ
బాధ్యతీవరమేశ్వరు • ల్వచ్చి నెఱుపు, రాజభోగంబుఁ గనుట దుఃస్వభము నుమ్ము.

సీ. మును మున్ను మాధవ • పుష్కరిణీవారి, దీరంబు లాడి యఁద్రేవుఁ గొలిచి
యావెన్కఁ బాదగఁయాన్నా సుందై హస్తీ, ముఖుఁ గాంచి దక్షిణాఁమూర్తి నరసి
షష్ఠులు సేవించి • వండీకు ఛావించి, భైరవు భజియించి • ధ్వజవితర్ది
కలన నాత్మప్రదఁక్షిణముల సెనరించి, నందీకు నానతి • వొంది లోని

తే.గీ. శేగి యచ్చట శ్రీకుక్కుఁలేకుఁ బగమ, భక్తి నభిషిక్తునిగఁ జేసి • ప్రస్తుతించి
రాజరాజేశ్వరీదేవిఁ • బూజనముల, సలిపి నాఁడందు నివసించువలె జనుండు

కా. సాయంకాలమునందు నందుఁ బురవాఁస్తవ్యుల సురస్తవ్యుఁడౌ
నాయాశానుని సేవనార్థమయి భక్త్యావేశ మేపార యు
తాయాతస్థితిఁ గూర్చునందడి కమఁర్త్యశ్రేణి దౌదవ్యులం
దే యుండుం దమప్ర్యామయానములతో * నింగి నిర్మీక్షించుచుకా. ౮౧.

గీ. ఇతరులగు వేలుపులను బ్రహ్మేకముగను, దత్తదాలయములఁ జూడఁదగుఁ గడంగి
యంగనున్నన్నినాళ్లప్రత్యహమునందు, నరయవ లెకేపుమాపుశ్రీహరినిహరుని.

సీ. నాణి వీణియఁ బూనిఁరాణితో వాయింప, విబుధేంద్రుఁ డింపుగా * వేలు వూడఁ
గనులజుం డనుకూలఁగతిఁ దాళమను మీట, నాళికనిలయ గాఁసంబుఁ జేయ
ఁబ్రేరముగ మృదంగము శౌరి మ్రోయింప, ననిమిషశ్రేణి చుట్టు నివసించ
నచ్చరల్ క్రమలయఁ న్యాసంబుఁ బరికింప, బ్రహ్మర్షి లానందఁవరతి నుండ

తే.గీ. రాజరాజేశ్వరీదేవి * రత్నఖచిత, సింహాపీఠికఁ గొలుపుండి * చిత్తగింప
సాంధ్యవేళలఁగుక్కుటే శ్వరుఁడొనర్చు, తాండవముఁజూడఁగన్నులఁపండువగును

ఉ. ఆనటనావసాననమఁయంబున నల్లన విశ్రమార్థ మీ
శానుఁగు దేవితోడ వలఁచుక్కినిఁ జక్కఁగ నేకపీఠికం
దా నివసించి యుండఁ బ్రమఁధద్వితయం బిరుతట్లఁ జామరల్
పూని * భూషణంబులకుఁ * బొందగువింగుగ వీచుచుండఁగకా. ౮౨.

గీ. పీఠమూలంబున వసించిఁవినయవృత్తి, దనయులిరువురుఁబదములూ, త్రంగముదము
గదురుఁగొండొక సేవండుఁ గరుణనిలచి, కొలువుఁ గావించునందఱఁగలయఁగనుచు.

మ. స్థిత మొవ్వక శశిమాలి భృంగి దేస వీక్షించు దదిచ్చక సభా
గళు రెల్లం గడుఁబొర్లి నవ్వఁగఁ జమఁత్కారంబుగా నాతఁడం
చితమాహాస్యకళావి సూదముఁ బ్రపంచించంగఁ గొండొక్కసే
పు తగిలె లీలఁగఁ జిత్తగించి విలసఁన్నదాత్మఁడై పిమ్మటకా. ౮౩.

కా. దేవి స్నవ్యయఁ గాంచి యంతటనె నఁదిం జూడ నాతండునుం
బ్రాహ్మిణ్యంబును జూపు వేడుక నుమాఁమాణిక్యవీణాగుణా
రావళి దన కంతరాగమునకుం * బ్రాపై విజృంభింపు ఖా
హవామాతీయు మెచ్చఁ బాడి విభునాంజ్ఞం జెంది చాలించుచోకా. ౮౪.

చం. అమరమునీంద్ర! మంచినమయం బది నీ కవు డీవుఁ జక్కఁగా
నమరిచికొన్నవీణీయ సమంచితరీతి గ్రహించి రామనా
మము స్మరియించుకొంచు సురఃమస్మరిమండలినుండి మ్రోల నిన్
గ్రమముగఁ గానిపించుకొనఁగా దరహానముఁ జేయు నీకుఁడుకొ.

గీ. అదియయనుసుతిగా నెంచి యంచితముగ, రామనామప్రబంధకీర్తనముఁ జేయు
మతఁడు నావలె సంతుష్టి నానతిచ్చు, వరముఁ గొరు మటంచు నోవరము నీర్చెద.

ఉ. అందుల కీవు డెందమునయందలివాంఛ నివేదితంబుఁ జే
యందగు నందుపై ముడిము యందుచు నందిహుంబుం డెరుంమా
నందము నీవు చెంద విధిఁనందన! తారకమంత్రతత్త్వపుం
జందము నెల్లఁ దెల్పు నిటుఁసల్పు మటంచును దద్విశేషముల్. ౯౩.

ఉ. ఇంతియ కాదు తన్నగరి యివ్వవెంచితీ వన్నవార్త వి
న్నంతినె నిన్నుఁ గాంచు లెవు యడంచు దలంచుచు దేవసేవలం
దెంతయు భక్తి మొక్కు లిడు నెప్పుడు నప్పగ మలు భారణీ
కాంతుండు వానిదుర్గమునకై చని యాతనిఁ బ్రీతుఁ జేయుమా. ౯౪

ఉ. ఆతఁడు నిన్నుఁ దాఁకఁమహత్త్వముఁ దెల్పు మటంచు వేడినం
జేతము బ్రీతి సుంద శశిఁశేఖరుఁ డేగతి నీకుఁ దల్పి నా
రీతి నమర్చుచుం దెలిపి యప్రిని జేయ దగుం గులక్రమా
యాతముగాఁగ దన్నిరతి నాననిసంతతి వృద్ధిచెందగఁ. ౯౫.

ఉ. ఆవిధి లభివాంఛికుండఁవై యుపమాకకు సేను మంచు న
ద్దేవి యనుగ్రహించిననిదేశము చొప్పున నప్పు డొప్పుగా
దైవతమాని వెల్పడి యథాక్రమరీతి పమస్తత్యం
సేవల నాచరించుకొని యెచ్చెగ న్నిరుడాద్రది కనునకె. ౯౬.

కం. వడి నడవిదారిఁ గొని కాల్పడఁ దా జడదార యొకఁడఁ నెడవెడ నెడ నా
క్కడఁ బ్రార్థు గ్రుంకిఁగా నక్కడ నారే యుండఁ గడగి యొకడ లీక్షింపక.

సీ. కహళహర్షటఁ గాకఁకంగుద్ధోలకములు గుండదరిఁ జేయుంకిలకలంబు
వలదు మున్నసివట్టి నాసితం బొనరింపఁ గడువడఁ జేరు నొక్కలరులంబు

బాడనూపఁ దటియంచుఁబడిబడినేతెంచు, నలఁతిభూతములుగొంఁదాడురొదయు
వడిగీటి భువి పాఱవైచినయస్థితై, కలహించి మొలుగు కుంకల్లరవంబుఁ

తే.గీ గలసి కర్ణకతోరంబుఁగాఁగఁ దోఁప, బ్రహ్మరాక్షసచిరతరాఁవాస మగుచు
ననతిదూరంబునం దొక్కఁఘనవిశాల, మైనయశ్వత్థ వృక్షంబు • గాననయ్యె.

కం. ఆరావిచెట్టువంకకుఁ, జేరక నొకగున్నమావిఁచేరువఁ దోఁప
న్నారదమునివరుఁ డాసహ, తారముక్రింద నివసించెఁ • గడు నెప్పుదిగాఁ. ౯౯.

ఉ. అంతటఁ గన్నికం బ్రథమఁయామమునం జలవత్త్రభూరుహ
ప్రాంతము నుండి, నక జెనక • రాకుము రాకు మటంచు బిట్టుగా
నింతియెలుంగు దోఁప నిది • యేమొకొ యంచు మునీంద్రుఁ డక్కఱజో
పాంతముఁ జేరనేగి యరఁయుంగ నొకండును గానరానిచోక. ౧౦౦.

కం. ఇది యేమని యబ్బురపడి, మొదలిటి నహకారమూలఁమునకుం జనఁగాఁ
బదవడి యప్పటిచావ్చన, ముదితయెలుంగు వినఁబడంగ • ముని సత్వరుడై. 1

కం. అవ్వలనికె జన నచ్చట, నెవ్వండును లేకయున్న • నిది యే మనుచుక
నివ్వెరపడి విడిదికె జనె, నివ్వధమున మూఁడు సారు • లేగుచు రాఁగ ౧౦౧.

ఉ. సంధితమైన యంధతమఁసంబున వెండియుఁ గూయి దోఁప ది
గ్బంధ మొనర్ప నన్నెలవుఁ • పాయు సుపాయము లేక మేన నే
సంధియునుం జెలింపమిఁ బిఁకాచనిశాచరముఖమైనక్ర
వాంధసు లున్నచో నిలువ • నచ్చటికిక ముని యేగి ముంగిటక. ౧౦౩.

సీ. వవడపుఁగోళ్ల చుప్పరపుమంచముమీఁద, హంసతూలికల శఁయ్యాతలమునఁ
గుడిలితోఁ జమలించిఁకొనితెచ్చి యుంచిన, పూత కున్నుమైనఁపూవుఁదీవ
పోలికఁ డముఁ తాసివుడమి కేతెంచిన, మెలుఁగారుక్రొత్కారుఁమించుఁ గదసి
కదలకుండఁగఁబట్టిఁకలిసినమొయి లన, నెన్నెరుల్ మొయి నిండ • విరిసియుండఁ

తే.గీ. జక్కఁదనమునఁ జొక్కపుఁజొక్కచోని, దాసి నక్కజమైనచంఁదమున నచటి
యునికెగలదాని నెలపాయ మునఁదనర్పిమించు సొకచిత్తదానినీఁజీంచియెడుట.

సీ. కొఱవితో జగడించు • కఱకునల్లనిమేను, మిడిగ్రుడ్లు గడితంపుమిట్టనుదురు
పెడదసొరును దుట్టపెదవులుగొగ్గికో, అలు బుట్టముక్కనిఁట్టలవుజెవులు
గులువంపుచేతులుగుంటతోమ్మునుదొట్టెకడవునిదువుగాళ్లుబొడుపుమెడయు
బల్లవెడ్డుకల్లు దోల్పుచ్చడంబును నల్లు పూతగండమ్మును • బుట్టతలయు

తే.గీ. నెముకకోలయుఁ బ్రేళుజంఁదెమును బునుక,

చెంబుఁ గలవానిఁదిండికై • వెంబడించి

యలతి బూచులు గొలువంగ • వలతి యగుచు,

గండడగు సెక్కబ్రహ్మరాక్షసునిఁ గాంచి.

౧౦౬.

కా. ఓ హూ | యీతనికృత్యమా యిది నిజంబూహింపఁగానేల త

ద్వ్యాహారంబులచే బయల్పడుగదా • యంచుం గృపాయత్తుడై

యా హంసీగమనావతంసము భయఃవ్యామోహముల్ వాపి నీ

వాహకార మొనర్ప నేటి కన నయ్యబ్రాక్షియుం డిగ్గనక.

౧౦౭.

కం. మంచము డిగి పెన్నెలుల స, మంచితముగఁ గ్రొమ్ముడిగ నమర్చికొని సమా

కుంచితవిగ్రహయై ముని, పంచాన్యునిపాదయుగళి • బట్టి వచించెక.

౧౦౮.

ఉ. ఓమహితానుకంప ! సమయోచితదివ్యతరప్రభావకా

లీ ! మునివర్య ! యె సెక నశేష్యురవట్టిని నన్ను బట్టి వీం

ద్రీమెయి నీమహాటపిక • నిష్క్రమించముతోడఁ దెచ్చి రిం

కేమి భయంబు నీపదము • లేఁ గనుఁగొంటిని గంటి సౌఖ్యమున్.

౧౦౯.

చం. అనవుడు బాల ! నీ వెవలె • నమ్మ ! వనించెడుదేశ మెద్ది ! యె

వ్యనిసుత ! వివ్వనంబునకు • వంచన నిష్క్రమించమధ్యకా

యిని నిను మ్రుచ్చిలించుకొని • యీఖలు లంతిపురంబునుండి యే

యసువునఁ దెచ్చి రమ్మ ! వనితా ! వచియింపుము మాకు సంతయున్.

౧౧౦.

చం. ఆన విని నేను గన్యను మహామహుఁ డైనకలింగదేశపుం

జనవతిపుత్రికన్ మదనుజన్మఁడు బాలుఁడు తండ్రి వైరితోఁ

దెనఁకువఁ బోరుచో నొకనిఁ ప్రేటున వేటొకరుండుగా వడిం

దనువులు వాని వీరవిహితం బగులాకముఁ జేరి రిర్బురున్.

౧౧౧.

కం. పిమ్మట మాపదవికి మా, యమ్మను రాజ్యగ వమాత్మ్యః • లనుమతిః జేయన్
నెమ్మిగ నామెయు రాష్ట్రం, బుమ్మలికముః బొరయకుండు • నోముచు నుండెన్.

గీ. పిన్న నాఁడు తల్లడి • నన్నర్చదేశనా, యకున కిచ్చువాడ • ననుచు మాడ్చు
లాడుచుండు నాతఁ • దట్టైన దల్లియు, నట్టిపూన్కిఁ దానుఁ • బట్టియుండె.

కం. నచిహృషము మజ్జనకుని, వచనంబులు వినుట నర్చనవనుధాధీశున్
నుచర్మితునిగా నెఱుంగుటఁ, బ్రచరంబుగఁ దలపు లతఃపై నిడి యుండెన్,

ఉ. నాజనయిత్రి వెంట నరఃణంబుగ వచ్చిననుర్మియొక్కఁ ద
య్యూజిని గూలినట్టియశిఃయాతికుమారుని వంగ దేశపుం
రాజపునంచు వాని కిడఃరాదొకొనీదు తనూజ నంచు నే
వ్యాజముచేతనైనఁ గొనిఁయాడును వానిని వ న్నొసంగఁగాన్. ౧౧౫.

గీ. విని విని యమాత్మ్యులను • బిల్వః బనిచి యొక్క
నాఁడు తత్తత్త్రియాలోచనముల నెఱుపి
యిష్టగోష్ఠీవశంబున • నిదియుఁ దలఁప
వార లందఱు నొక్కటఁ • బలికి రిట్లు. ౧౧౬.

చం. ఒదవెను భీతి నీదు తనయుండతిఃఖాలకుఁ డాటవానిమే
మదయుఁ డటంచుఁ బాపభయః మన్న దెఱుంగఁ డటంచు మాపయిన్
వదలనిమత్సరంబు గలఃవాఁ దనుచున్ వినుచుండు మట్టిదు
ర్మదుఁ డగువానిబాంధవము • మానుటయే సుమి మాకు మన్ననల్. ౧౧౭.

కం. మాయేలిక యీబాలిక, యాయంద్రనృపాలుడేని • యాఁగద యనుచున్
మాయందటి ముండట వా, లాయముఁ బలుమాఱుఁ దన తలం పెఱిఁగించెన్.

కం. ఆతఁడు పుణ్యశ్లోకుఁడు, వీతాఘుడు రూపబలవిఃవేదాదులవి
ఖ్యాతుఁడుఁ గావున నాతని, కేతరుణి సెనుంగ నిశ్చయింపుము మఱియున్.

చం. బవరపుమాట యమ్మనుజఃపాలునివీనుల సోకి నంతనే
జవనహయోధిరూఢుఁ డయి • సైన్యసమేతముగాఁగ వ్రేల్చిరి
బవనసమానవేగమునఁ • తాపటగా మనవత్స మూని వ
చ్చి వినఁగరానిమాట విని • చెచ్చెర నేగ స్వరాజధానికెన్. ౧౧౮.

కం. కావున నాజనపాలున, కీచనిత నొసంగ నిశ్చయింపుము నీవు
మా విభునితలపు నట్టిద, నావుడు వారలకు మజ్జనని యిట్లనియెన్. ౧౨౧.

కం. అనఘాత్తులార మితె, ల్పినచొచ్చనఁగాక యెందుఁవిధమునఁ గావిం
తునె యని తద్బాంధవమునకు నెదం మజ్జనని యియ్యఁకొనియున్న యెడన్.

గీ. నేటిమధ్యాహ్నమున వంగఁనృపునిపట్టి, నంగదేశాధినాథుండు • సంగరమునఁ
జీవనంయుక్తునిగఁ బట్టిఁచెఱునుబెట్టె, ననుచు మంత్రుల కొకవార్తఁవినఁగ వచ్చె.

ఉ. దాన సెకెంత సంతసిలుఁదానను గావున నిర్తలాదక
స్నాన మొనర్చి సౌధమున • సంజకడ న్నెఱు లార్పుకొంచు మం
దానిలసేవ్యమాన నయి • యల్లన మంచమునన్ వసింపఁగా
నే నిదురించితిం బిదప • నిచ్చట మేల్కొని తన్ను విచ్చితిన్. ౧౨౨.

కం. ఆలో నీలోహాశ్రుతి, యీలోకభయంకరాత్ముఁ • డెదుటం దోఁపన్
నాలో నే నొందినవెఱు, పాలోకేశ్వరుఁ డెఱుంగు • సంతట వీడున్. ౧౨౩.

గీ. నిన్ను మ్రింగువాడఁ • నీమెడయం దున్న, పసిఁడిబిళ్లఁదెంచి పొటవైవ
కున్న ననుచు మిగుల • నుగ్రుడై జంకింప, నడలు జెంది బొబ్బ • లిడితి మిగుల.

కం. ఆర్చినకొలంది వీడును. బేర్చినయ్యాగహమతోడ • వెన మంచముతోఁ
జేర్చ నొకకొండమఱుంగున, కోర్చితిఁ దత్సంకటముల • కోపుణ్యనిధి. ౧౨౪.

గీ. చిన్న నాడు తండ్రి • శ్రీవేంకటేశ్వర, వ్రతిమ నలుత నంగ • రక్ష గాఁగఁ
గట్టె దానిమహిమఁగా నెంచికొండంత, ధృతినిమంచ మేను • నిగిర యుంటి.

మ. అనఁ గారుణ్యమునన్ మునీంద్రుఁడును బాలా ! యింక జంకేల ! నీ
జననిం గూర్చుదఁ జేర్చుదన్ వడి మనఃస్ఫుంప్రాప్తమందైననా
భునితోడ న్నినుఁ గూడ నేడె యని యద్భుష్టత్వపై దోషనా
శనకృత్పదగయోదకంబు కలశఁసం బల్లనం జల్లినన్. ౧౨౫.

కం. వీతాభిలపాతకుడై, యాకఁడు బైశాచకక్రియావిముఖుడై
యాతవనిపదములం బడి, యోతఁడీ ప్రాపుమనుచుఁనొగిల్చాఁగింపన్. ౧౨౬

కా. నీ వెవ్వండవు ? నీకు నెప్పుగిది నీనిర్భాగ్యరూపప్రచా
రావస్థాదులు గల్గె ? నీయబల యెట్లాశ్చర్యమైచిత్తె నీ

చే? పిండైల్ల నెవండు దెబ్బ మిడ రక్షింతు? పసుగ్రానుకం
పావేశంబున పిండతో నిపుడె నిన్నన్నం బికాచేందుడు? ౧౩౦.

గీ. పాండ్యదేశాధిపుని ప్రాడ్వింపాక పంక, భవుడనగు సుక్కశ్రోత్రియ, బ్రాహ్మణుండఁ
బృథివి ధూర్జటికర్తాఖ్య, వెలయువాడ, నెల్లరకుఁ దెల్ల మగుజాడఁ నెనఁగువాడ.

సీ. బాల్యకాలమునందె సావధాన్యమయ్యెను, జవిమాచినాడకాస్త్రములొకింత
నాభిజాత్యము గల • దంచు నిక్కుచునుండు, వస్త్రమాణోక్తి కిం • వైనవెఱవఁ
గడువికత్తునతచే • మిడిసిపడుచునుండు, నొరులపెంపునకుఁ జూపొవఁ జాల
బ్రహ్మజ్ఞుడ నటంచు • బగ్గెలు గొట్టుదు, నెఱుంగనివిద్య నిశ్శృప్టమందు

తే.గీ. మెరుని వలన నాకుంనుపకృతి యెందాఁక, మెనరుచుండు నంతఁదనుక మెచ్చి
యేఱుదాటి తెప్ప • నేర్చినచందాన, వానిపేరు వినఁగ • వైన మెల్ల. ౧౩౧.

కం. అనువ ర్తన గల యగముని, ఘనుడంచును గాక యన్నఁఘను నధముఁ దటం
చును విభుచభ నభయుడనై, విననీ వినకుండనీ చెవింబడ నటతు? ౧౩౨.

గీ. చేసినయఘంబు దావక • చెప్పికొనిన, బోవునందురు గానఁ దెల్పుదుమునీంద్ర
యెన్నియగుఁబలున్నవో • యన్నినాదు, సొమ్ముగాఁ ద్రిమరుదుఁజొమ్ముఁరిమ్ముకొనుచు.

గీ. చిత్త మెపుడు ధనార్జనాయత్ర మగుట, యాగభిక్షామిషంబున • నచటికచటి
కేగఁగఁదలంచి కొమరుండు • నేనుగూడి, యుత్కలంబులఁగంటిమాంయారదిరిగి.

గీ. బ్రహ్మబంధునిఁ గేవలఁబ్రహ్మయనుచు, నుత్కలంబున జనులకు • సత్కరించు
ప్రతివయుండుట నను బ్రహ్మమతిఁ దలంప, వలసినంతధనంబటఁబడసి నాడ.

కం. దాని సొకబండి నిడికొని, నూనుండును నేను శకటఁబోదకుఁడును దే
శానకును మరలి రా నీ, స్థానమున దినావసానంసమయం బగుడు? ౧౩౩.

సీ. ఆనాఁడె గౌతమిఁస్సానయ్యత్రార్థమై, నడచి యేతెంచుచు • నలుగురైదు
గురు మమ్ముఁ గూడిరాఁ • గొన్నిముచ్చటలందుఁ, బరిచయంబయ్యెనఁపురుసవారు
కర్తకుండని నన్ను • గారవంబునఁ జూడఁ, గోరియద్దటి సొక్కఁగుంటజలము
లుంటఁ గన్గొని యేగుఁచుండుండు మాకుఱ్ఱ, వాఁడు మీరును నంధ్య • వార్చివత్తు

తే.గీ. వనుచు వెనుక మొగంబైతింసరిగి బండి, కొంచెమైనను దడవుగావించి చవఁగ
వలదె యనిదొంక చాటునఁనిగిచియుండ, వచ్చెనాక స్త్రీకంబుగఁవ్యాఘ్రముకటి.

- కం. అటవై నా కొద విన ము, చ్చటఁ దెల్పఁగ నేల నిష్పిఁశాచర దానం
ఘటియిల్లై రావించె ట్ట, వ్పటినుండియు నిదియె నాకు • వసతిగ నవరెకా. ౧౩౮
- కం. ఈయున్న పికాచంబులు, నాయ ట్టవ్వలిమొగంబునం బడి యిట్టై
నాయంతటి వవి గామి, న్నాయకునిగఁ దలఁచి యెపుడునను నేవిండుకా. ౧౩౯.
- కం. పిప్పట నుఁకుఁ డేమయ్యెనొ, యిమ్మెయిఁ గూర్చినధనంబుఁలేమయ్యెనొ యం
చుప్పలిక మండుచుంటిని, జామ్మి యని బ్రహ్మరాక్షఃసుండన మునియుకా. ౧౪౦.
- కం. చింతించకు మొక్కింతయు, నంతయు నేవెంటిఁ జామి త్వఁదాత్తభవుని పు
త్రాంతముఁ బీకపురి స్త్రీ, నంతటికిం బాండ్యమధుర • సౌఖ్యము నుమ్మి. ౧౪౧.
- మ. పులివారం బడి నీవు రాకునికి నీవుక్రతుండు దత్సార్థముం
బలుచందంబులఁ జింతచే బాగులఁ దఁత్పాంఠస్థమా పల్లయం
గల గోపాలురు వారి దాసి యొక వ్యాఁఘ్రుం చిచ్చటం జేరి పాం
థులఁ బెక్కండ్రను బట్టి ప్రింగె ననినం • దోధూయమానాంగులై. ౧౪౨.
- కం. గొల్లులు మాపల్లెకు రం, దెల్లి గవ వ్యచ్చు మామఁహీపతి యారే
యెల్ల మృగంబుల వేటం, బల్లార్చివధింప నిచట • వసియించె ననకా. ౧౪౩.
- కం. వల్లె యని వారందఱు, నుల్లంబుల సెల్లఁబోయిఁయుండఁగ నా రే
యెల్ల మెకంబులఁ బొరిగొని, యల్లన తద్దేశపతి సమాగతుఁ డయ్యెకా. ౧౪౪.
- గీ. వచ్చి యవ్వార్త యచ్చటిఁవారు దెలువఁ, దాను గూర్చినపులిపొదఁదాపునందుఁ
గ్రొత్తనెత్తుటఁ దడిసినయుత్తరీయ, మందుఁ గల పేరివర్ణంబుఁ లరయఁ జేసి.
- కం. దైవగతిఁ గలుగు నాపద, లోచిత్రకుమార! చింతఁనొందకు మెదలో
నీచిత్రంబును నిను మీ, యావాసపుటూరఁ జేర్చు నయ్యె యటంచుకా. ౧౪౫.
- గీ. తగిన సాహాయ్యమును గూర్చి • తద్గుహంబుఁ
జేర్చి యేఁటఁ గొంతవాఁడొక మోసంగు
చుండునట నాఁటి యమ్మహింఁద్రుండు నేటి
కిని దదవ్యయయుగ వట్టు • లెనయు పైత్రి. ౧౪౬.
- కం. అని యచటి పొరవృద్ధులు, ననుఁ గూర్చి తదీకతుల గుఁగిస్తుతి గావిం
చునెడం దెల్పినచరితంబును నీపల్కినచరిత్రమును సరి గూడెకా. ౧౪౭.

గీ. వద్దయోదకచిందునంఃవర్షమునను, దుష్టభావంబు మూత్రంబు • దోలఁగఁ గాని
విడిచిపోదయ్యెనువికాచంపుత్తిగాన,దాని నెడఁబాయుచందమంఃదఱువినుండు.

సీ. మీపికాచత్వంబుఁ • బాపును గొంద టి, మ్మంచంబుతోడ నిమ్మిండుఁబోఁడి
నీయంద్రదేశంబు • నేలు శ్రీపీఠికా, పురనాథుసౌధాగ్రమునను డించి
యతనిమేల్కొల్పిపియిఁయతివచ్చులైంతంబు,నంతయు నెఱిఁగించియదుగుదెంచు
నంతలోఁ గొంద టిఁయ్యింతి నంతిపురంబు, నందుఁ గానక చింతనడలుచున్న

తే.గీ. యీమెతల్లికి నివ్వార్తలెల్లఁ దెలియు, నట్టులాకాశభారతి • యనుకొనంగ
నొరులెవరు మిమ్ముఁ గనకుండఁనుగ్గడించి, రావలయు నంత దనుక నింఁదేవసింహు.

కం. అని ముని చెప్పిన చొప్పునఁ, బనివిని యప్పుని యొనర్చి • వడి వెల్వడి వ
చ్చిన నందఱు నువమాకకుఁ, జనుదెండని వెంటఁగొని వెఁపం జని మ్రొలె.

చం. గిరిఁ దిలకించునంతఁ బులఁకించెను జూనికి మేను దగ్గఱం
గరమెదలొన సమ్మదము • గ్రచ్చె గుడిం బొడఁగాంచి నంతనే
పరవశ మయ్యె మానసము • భక్తులు భాగవతైకసేవచే
బరదకు లెదు రన్న భగవత్పరిచర్యకుఁ తెప్ప నేటికె. ౧౫౨.

కం. అటు లగ్గిరితటిదగ్గటి, జటి యద్దరివాండ్ర నిలిపి • సాఁగి శిరమునక
ఘటితాంజలిపుటుండై యొక్కట నక్కటకమున కెఱిగి • కాతూహలియై.

కం. పురికిక వలగొనియాదట, గిరికిబ్రదక్షిణము దిరిగి • కృతబంధురపు
మృరిణీమజ్జనుండై యం, తరహి నమజ్జనులఁ గ్రందునక మందగతిక. ౧౫౩.

కం. చనుచుండు నప్పు డాగుం, పుననుండి కనంగ నయ్యె • ముని కనుఁగవకుక
మనసు కరుఁగింపఁజాలిన, ఘనమగుజాలి మెదవింపఁ • గల జన మెదుటక.

సీ అస్ఫుటస్వరముగా • నటు నిటుఁ గరనం జ్ఞ,గల తలంపేమేమొ • దెలిపికొనుచుఁ
దనుప్రస్థములకును, తర మొసంగినవేతె, వాక్కుగా నెద్దియొపలికికొనుచుఁ
ఋరి గిరి పిఠిఁదిగాఁఁదిరిగి బయల్ గాంచి, ప్రోవ వే హరియంచు మ్రొక్కికొంచుఁ
గొండదండకు మమ్ముఁ • గొంపోర నడయాడ, నేర మటం చూతఁగోరికొనుచుఁ

తే.గీ. మూక బధిరాంధవంగులఁమాఁక లెదుట, నున్నఁ గనుఁగొనియిచ్చజనున్నరుజగ
నెన్నఁడొనరించుశోభుగా నెన్న వెన్ను, దనుచుఁదలపోనెంతఁదప్పఁదనుచుజాలి.

- కం. కొండపరి కలిగి వారలఁ గొం డొకతడ పూరడించి • గోవింద హరీ
యండజరాజహరీ యని, మెండుగఁ బేర్కొనుచు మొదటిఁ మెట్టెక్కు తటికొ.
- సీ. గొంతెత్తి గోవింద • గోవింద యని సంత, రువ్వుగా బిట్టువా • స్రుచ్చువారు
శ్రుతిమాత మారుతాఁహతి వీడెసారణి, ననువుగా నవంచు • మనెడువారు
ద్వారగోపురదృష్ఠాద్వారకాసనవర్ణ, సమితి విస్ఫుటముగాఁ • జదువువారు
వడివడి ముందుకైఁనవచి క్రమ్మటి తన, యదుగిలఁ బడి మొక్కుఁలిడెడువారు
తె.గీ. నైన వారలఁ దనవేంట • నరుగుడెంచు, వారి నలమూకబధిరాంధఁపంగుజనులఁ
జూచుచుఁ గవటనాటకఁసూత్రధారు, చిత్రనాటకవటిమ కఁచెరువు చెందె.
- కం. అక్కరణి నొక్కచో నడు, చక్కెం బెంపెక్కు పెక్కుఁజక్కరలు దరుల్
జక్కగఁ జూచుచు నక్కడఁ, జక్కలు చేజిక్కునన్నఁచో నెక్కుయెడక.
- కం. సాలగ్రామశిలాఫల, కారేఖ్యాకారదర్శితాత్మునిఁ దులసీ
సాలగ్రామమహోన్నత, సాలగ్రామణ్యగారఁసంస్థాయఁ ననెకొ. ౧౬౦.
- కం. కనుఁగొని సాష్టాంగముగా, వినతులు గావించి లేచి • వినసుతత్వమందై
వినయం బెనయఁగ నమ్ముని, వినతాసుతలైలనిలయు • వినుతించె నిటుల్.
- కం. కారుణ్యశఁ ణ్య! నిరా, కారము సాకారముకొ సఁకలభువనవయా
కారము నగుభవదీయా, కారముఁ ద్రివిధంబుగాఁ • గణుతించు శ్రుతుల్.
- గీ. బ్రహ్మఁ గ్రోచరంబందుఁ • బ్రాథమికము, దెలిసికొంగురుబుధులుతా • రీయమూర్తి
భక్తులకుఁ రెండవది దోచు • భావనాను, రూప మగురూపముగ ధీనిఁరూపణీయ.
- కం. పంచాయుధీనమంచిత, మంచుఁ జతుఃపంగళాఖఁమంచుకొ మించుకొ
మించుజిగినుంచి సాల్లల, దంచుకొ వించుందు నీయొఁయారమును హరీ. ౧౬౪.
- కం. భయ మేది నుడివెద జగ, త్ప్రియమే దినదిన మొనర్పు • మృదుపదకమల
ద్వయ మేదిని మును నగరా, న్వయ మేదినలోయ మేది • నరహరి చెపుమా.
- సీ. పొక్కిటఁ బొందమ్మిఁపువుఁ జూప వేమి యు, రంబునఁ గొస్తుభఁరత్న మేది
వనమాలఁ గంతంబువను జూప వేమి నీ, వల్సంబుకలన. శ్రీవల్సమేది
తపనీయమకుట మాందల జూప వేమి క, ర్ణములందు మకరకుండలము లేచి
నదనులల బైవహఁసముఁ జూపవేమి స, త్కరుణాకటాక్షనీఁక్షణము లేచి

తే.గీ. యిరుగలంకుల వీచోవులిడుచుఁ జెలిమి, దోఁచు దీపించు నిల నీలఁజూపనేమి
యన్నిటికి నేమి సామి కాఁహంతరాశ్, దివ్యమందిరయిందిరాఁడేవి యేది! ౧౬౬.

కం. మృగయాభేలనలీలకా, మృగయులు ప్రేరేప నడవిఁ • ద్రిమృరఁ జని యా
మృగములఁ దునుమాడుచు నెఱ, మృగధరభావుక! వసించిఁతే యందుఁ దమికా.

కం. నీవిందారయఁబడవిదిగో విందాఁకలియడంగఁగొమ్మనియెవఁడో
నీవిందావలఁచిలువఁగ, గోవిందాయేగి యచటఁగూర్చుండితివో ౧౬౭.

మ. అని యేవం విధమైనరీతి మదిలోఁధ్యానించి ప్రార్థించుచోఁ
గన నయ్యెకా మునికేకాముకుందుఁ డెదుటం • గంజాలముం గొస్తుభం
బును దోమాతెయు లాంఛనంబు మకుటంబుం గుండలంబుల్ స్థితం
బు నపాంగంబులు భాత్రినీశ్వరమయుం • బొల్పొంద బల్పొందుగాక. ౧౬౮.

కం. హరి యెదుట నిటుల సాక్షా, త్కరించిన విరించననుకుండు • గడు నేడుక నీ
చరణములే శరణము లని,వరునడిఁ బరమప్రపత్తిఁ బ్రణకుం డయ్యెకా. ౧౬౯.

కం. మించిన ప్రవత్తి మదిఁ బ్రసరించిన మస్కరినమస్కరించిన నంకూ
రించినకృప శ్రీహరి పరి,కించి నతునివినకు లాలఁకించినవాడై. ౧౭౦.

కం. ఆరెండుపసులకై యిరు,సారులు మును విడువవలసె • సదనము మాకుకా
నారద మూఁడవపరి నీ,తారణమున మరల నేడు • కదలఁగ వలసెకా. ౧౭౧.

కం. నావుడు మునిపుంగవుఁ డోడేవా! మొదలింటిరంటిఁతెఱుగు లటుండం
గా వినఁగ వలసె వెడలుట, నావలనం గలిగె నేఁడఁనం గతము నవకా. ౧౭౨.

కం. మున్నింటిరంటిఁతెఱుగులె, మున్నుగ వినవలయు వరుసఁమూఁడవయది నీ
పన్నిననన్నాహమె నీ,కన్నరపత్తి మీఁద నున్న • యశమప్రేమకా. ౧౭౩.

గీ. అనిన ముని నతోత్తమాంగుడై యిట్లను, నొక్కదాని కంటె • నొకటి వింత
యగుచుఁ దోఁచుచున్న • దడిగిన నిఁక నేమి, వచ్చునో వచింపుఁడిచ్చకొలది.

మ. అనినకా నవ్వుచు నవ్విభుం డనె మునీంద్రా! వింత లే వింతయుకా
మనకుం దీత్ర గణింగినట్టిదియ మ్రొవం తెల్పెడం బొల్పుగా
వినుమీ వేట యొనర్పఁగా నటిగియుం • విందన్న విచ్చేసియుకా
మును నీ ముంటిమి శ్వల్పజూదితము లీఁపారం గరం బొంటికా. ౧౭౪.

సీ. శేషుద్రి మేము పంపించియుండఁగ మునుల్, గొందఱు మముఁ గూర్చిఁ ఘోరతపము
 నేయఁగాఁ బ్రత్యక్షమై యభీష్టం చేమి • యన వారు మోక్షంబు • నభిలషింప
 వది తపోధ్వరజపఁస్వాధ్యాయముఖసత్త్రిఁచూకలూపంబులఁబ్రాప్త మగునె
 నాచేతహతులకు • జ్ఞానసంగతులకుఁ, గాని కైవల్యంబు • గలంగ దెందు
 తే గీ. నాగ నాగాశనాగవఁనాగమముల, గము లమర మన ముగ్రమృంగములమగుచు
 సాధులకు బాధఁ గావించఁసాధులగుచు, వారు మొఱు లిడఁగ సవరిఁవారుండగుచు.

చం. గరుడునిమీఁదఁ గూర్చి యధిఃకం బగుటం దదహార్యసీమ మం
 దిరముగ నున్న యీహారీయె • నిక్కముగా మన వాంఛఁ దీర్చునం
 చరిగిరి సాహ సైకవరుఁ లాత్మసముద్యమసిద్ధిమాత్రత
 త్వరమతి సుంద్రుగాని యిది • త ప్పిది యొ ప్పని కర్మ మెంతురే. ౧౩౦.

కం. తలఁచుకొనినంతపని వా,రలు సేసిరి దాని కేమఁబ్రతివిధిఁ జేయక
 వలసె నవి యొప్పుయైనను. ఫలియింపకయుండునే తఁపస్సులవాంఛల్. ౧౩౧.

౧ కం. తపని మొదటిది దీనికె. చాపనిషం గాసిముఖ్యంసన్నాహముతో
 మాపని రేపని చూడక, యేపని కేగి నటు లొప్పు • సేగఁగ వలసెన్. ౧౩౨.

చం. వలలును మాట్లు దీమములుఁ బాదులు జోవులు వేపులుక మొదల్
 గలతగుసాధనంబు లెనఁగ న్నైఱపోటొవేటకాండ్రు రా
 వలదని నిల్వఁగా వలసె • వాని కవే యొదు రేగుదంచి ని
 శ్చలముగ లక్ష్యసీమ వరుంసం గుహనామృగము ల్వసించుటక. ౧౩౩.

గీ. అప్పు డొకపరి నాల్లెడఁపార్చి కమ్ముఁ
 టుండవలసెను మాయుండుఁకొండ విడిచి
 మఱియు నొకపరి వెడలుచు • మరలుచుండ
 వలసెఁ గొన్నాళ్లు దాని శేర్మడఁగ వినుము. ౧౩౪.

కం. కలఁ డొకగొల్లఁ దిద్దరి నొకాసుకపల్లియ నందగోవప
 క్కులజాఁడు వాఁడు పుట్టినదిఁగోరె సుకప్పడు నూరు నిల్లునెం
 జరియనివాడనా నడవిఁద్రివ్వరుచుం బని తోడు వాఁడుగా
 మొఱుగుచునుండు నవ్వగులఁతువుల మే పులకింప నెవ్వడుక. ౧౩౫.

కం. అటులుండఁగ వానికి గో, పటలీసే వైకపుణ్యఃపరిపాకమునక

ఘటియిల్లెఁ దెలిసి మది వి, స్ఫుటతరముగ నిట్టు లొకటఁ • జోద్యముగాఁగక.

సీ. అడవిప్రాంతలఁ గాంచి • పుడమి నెవ్వఁడు నాటె, వీని సెల్లనటంచు • విస్తయపడు
సెలయేళ్లఁ దిలకించి • యిల వీని నెవ్వఁడు, ద్రవ్వించె ననుచువిం • తఃపియించు
భూధరంబులఁ జూచి • ప్రోవువెట్టె నెవఁ డీ, రాతిగుట్ట లటంచు • భ్రాంతిఁజెందు
మేకములఁ గని వీని • మేపు నీగ్నట్టు నె, వ్వఁడు గాంచు నంచున • బ్రమువహించు
తేగీ. గొప్పదొంగయొక్కఁడెవ్వఁడో • తప్పకుండ, నిట్లుగావింపుడనియాన • తిచ్చియుండ
వచ్చు లెంకల కాబంటు • బలగమైనఁ, గానరా దయ్యెఁ జిత్రమి • త్కానలోన.

చం. అని మతియుం దలంచు నిటు • లార ననుం గనె నాడు తండ్రి యా
తనిఁ గనె వాని తండ్రి యిటు • తండ్రుల తండ్రుల నెన్న మున్నుగా
జననము నొంది యుండవలెఁ • జక్కఁగ నెక్కఁడు వాఁ డెవఁడొకో
యని తెలియం దగుం దెలుపు • నాలెనిఁ దొల్ల నెటుంగఁ గానగుక ౧౩౬.

కం. అనుకొనుచుఁ గంటి కెయ్యది, గనిపించిన దాని కల్లఁ • గారణ మొకఁడుం
డును దానిఁ దెలుపు నెవఁడో, యనుకొనుచుండఁగ నొకయ • హర్షభువేళక.

కం. పాని కొకవిప్రుఁ డెదుటం, గానంబడె కేయి • ద్రోవఁ గానక కానక
దా నొక్కెడ నిలచి యుప, స్సాన్ని నమునకు జలము లుండు • చక్కె నెమకుచుక.

కా. ఆవిప్రుంగని డాయఁగా నరిగి య • య్యా! యియ్యరణ్యంబునం
దీవొక్కండవు నంచరింవఁగఁ గతం • బే మంచుఁ బల్కంగ నీ
క్రేవక గారుడపర్వతంబు గల ద • గ్గిగ్రభాగంబునం
దేవుండుండుఁ గదా తదం • ప్రియుగ మర్థిం గొల్వఁగా నెంచుచుక. ౧౩౯.

ఉ. ఏమొకరుండ నిన్న నట • కేగుచునుండఁగ సంజ్ఞప్రార్థనక
వానమొయిల్ వడిం గవియఁ • బై నిరు లేచఁగ దారిదప్పి యి
క్కాన నిశక వసించితి సు • కామొక యీరమువందు వేకువక
స్నానజలంబు లిం దరయ • నా కగపించితి వీవు నాపుడుక. ౧౪౦.

కం. అయ్యా! నాపున్నియమే, మయ్యా యియ్యెడకు మీర • లురుదెంచుటచే
నియ్యెడ దొడ్డది యయ్యె • గ, దయ్యా యియ్యెడవి మీర • లడుగిడుకతకుక.

కం. ఒదవె న్నినుఁ గాంచుట నాఁడఁ దలంచినతీర్థమ యెదుఁటను దోచినటుల్
వెదుకం బోయినతీరియ, పదముల దవిలి నటు లివుడుఁపావనమూర్తి. ౧౯౨.

కం. వులుఁగులరాయనికొండం, గలఁ దొకజేవుండు వానిఁ గనఁగాఁ జనఁగా
వలె నంటి వతఁడు బావఁడో, పాలువగుదొకొడుకొ గొల్లఁబోయఁడో చెప్పమా.

మ. అనినకొ మువ్వురు గాఁడు మువ్వురుగ నయ్యావేళలం దోచె న
య్యనఘం డందటి కంటె నాధ్యుడు జగంబాతందె కల్పించె నా
తనికిం జేయఁగరాని యొక్కటియు నీధాత్రీ తలంబుండు లే
దనినం గ్రక్కనఁ దత్పదంబులకు సాష్టాంగంబుగా మ్రొక్కఁచుకొ. ౧౯౩.

కా. ఎవ్వొ రైనను దెల్పఁగాఁ దగినవాఁ రేతెంతురో యంచు నే
నువ్విళ్లురుచునున్న దెన్న నిదియే • యొక్కండె కల్పించినాఁ
డెవ్వఁడో జగ మెల్ల నంచు మదిలో • నే నెంచుకొంచున్న య
ట్లివ్వేళకొ వచియించినాఁడవు గదే • యీ వానుడులో నిక్కముల్. ౧౯౪.

కం. ఆందటికంటె నతందే, ముందు పొడమి యుంటఁ జేసి, మొదలిటివాఁ డా
చుం దనరు నట్లు నాతల,వుం దోచెడి నతని కంటె • బూర్వుడు లేమికొ.

కం. నీమాటకుఁ దాక్కొగ, నామదిలోఁ దోచె నతఁడు, నా యడిగినయ
ట్లమువ్వురు గాఁడని మఱి, యామువ్వురు నగుదు రంటి • వని యెట్లొక్కొ. ౧౯౫.

చం. అన విని బ్రాహ్మణుం డనియె • నాతఁడు బావఁడు గాఁడు రాజనం
దనుఁ డనరాదు గొల్లఁ డనఁ దప్పగు నాతఁడు మూఁడుజాతులకొ
జననము సెఁచె రాముఁ డనుఁపంజ్జల ముకొ ప్రజఁ గొన్నివేళలకొ
ఘనమతిఁ ప్రోవ నట్లగుటఁ గాఁడని యానని తెల్పఁగాఁ దగికొ. ౧౯౬.

కవిరాజవిరాజితము.—అనిన ముదంబునఁ నాతఁడు వొంగుచుఁనయ్య విసందగుఁ నాతని వ
ర్తనములు రాముఁడఁరణ్యమునందు వి • రాధునిఁగూలిచిఁరావణుఁజం
పిన ఘనుఁడే కదఁవీనికతల్ మును • వీనులవిందుగఁవేములు విం
టినిజమియాతఁడుఁనిక్క ముదేవుఁడుఁనీనుడులట్లసెఁనిక్కవముల్.

కం. కొయ్యలకునుగోతికిఁదొలు, దయ్యమునకువొరతంబు • దయసినఁగెఁగదా
నెయ్యమున నతనిఁ గొలిచిన, నెయ్యని సమకూరకుండుఁ నెవ్వరి కైనకొ. ౨౦౦.

- కం. అయ్యయ్య రాచకొమరుం, దాయవ నని గెలువలేకఁయిరిగెను కావం
డియిరువురుఁ దగుదురు మఱి, నాయులు నొకండు పొడమిఁనాఁ దట గాన.
- కం. నీవంటి యెఱుకఁగలవా, రీవిశ్వమునందుఁ గలరె * యెచ్చోనైననం
గావున దేవునిఁ దెలియం, గావలె నతని నెటు గానఁగాఁ దగుఁ జెవుమా.
- గీ. ఎచట నుండుదేవుఁ డేటిరుగా నుండు, నేమటంచుఁ బిలువఁ నేగుదెంచు
నేవి యారగించుఁ నెంతద వ్యాతని, యెల్ల యెల్ల నాకుఁ నెఱుంగఁజెవును. ౨౦౩.
- కం. అని మూఢభక్తి వేడిన, విని విప్రుఁడు వానిభక్తి విశ్వాసాదుల్
తనకుక ముదమిడఁగా నా, తనిదయఁ దరియింపఁ జేయుఁతలఁపునఁ బలికెక.
- చం. పరమపదంబు వానికి నిఁవాగము నల్లని మబ్బుగెబ్బ నం
గరుచిగలాఁడు స్వామి! మముఁ * గావు మనం బఱులెంచు నెద్ది యె
వ్వరి కెల నోగిరం బదియె * వానికి నింపగు నెంతదవ్వు కు
య్యరయ విసంగ నానొ యతఁడంతటి దవ్వున నుండు నంతటక. ౨౦౪.
- కా. నీవా దేవునిఁ జూడఁ గొరితివ యేనిం దెచ్చెదం సర్వవాం
ఛావాప్తికఁఘటియించు దాని సుకదిఁవ్యంబైవమృతోత్తమం
బావర్తింపుచునుండు మొక్కనెల నిఁత్యంబుం గడుం బూనిన్. పెం
పైవర్ధిల్లఁగ వేయిసారు లటపైఁ * బ్రార్థింపు మీచొప్పునక. ౨౦౫
- కం. నల్లని మేన్దలసామీ, తెల్లనిమోరగలవక్కి, లేజివయిక్ నీ
నల్లన యరుదెంచి కృపం, జల్లనిపార్శ్వఁగడయును * చవిఁగొని చనుమీ. ౨౦౬.
- కం. అని వేడుకొనిన దేవుఁడు, గనికరమున నీవనించుకడ శేలెందుక
దినదిన మిటుచేసిన ద, ర్భవ నిచ్చుం జనువు లిచ్చుఁ రత్నన వచ్చుక. ౨౦౭.
- కం. అని తెలిపిన నవ్వులతము, ననుగ్రహించవలెననియు * నాపై మఱియుక
దనబండుగుఱకుఁ గూడం, గనుపట్టెడు వెరవుఁ జూపఁగావలె ననియుక. ౨౦౮.
- కం. ఒనరగ విప్రుని చదయుగ, మున దనమూర్ధంబు సోఁకఁ మొక్కిన నతఁ డొ
య్యన లేవనెత్తి యొక ఝర, మున స్నాతునిఁ జేసెదానుఁమున్నగ వానిక.
- కం. వీమటఁ దారక మనుభే, ద మ్మగుచతురక్షరి యఁథావిధి నువదే
శ మ్మనరఁజేసి యిప్పుం, త్ర మ్మేమటకుండు మనుచుఁగ్రమ్మఁ బలికెక. ౨౦౯.

ఉ. అల్లదె నల్లనై పొడవునై మన మిష్టదు చెప్పుకొన్న శ్రీ
వల్లభుఁ డిల్లుగాఁగ నిలువం జెలువం బుగమించునీడ భూ
తల్లజాకొండదాని కొకఁడండనె నంగు సజోవరంబు నం
పుల్లపయోజహ్లాక పముల్లసితంబయి బంధురాఖ్యచేక. ౨౧౧.

కం. నీవారి దాని వారిక, నే నేగం దానమాడఁ నియమింపుము నీ
వానేళ గీవొనంగువా, ల్లావఁగ జనుడెంచి మీకు ఁదర్శన మిచ్చుక. ౨౧౨.

కం. అప్పగిది జెప్పి విప్రుం, డవ్వడె తన దారివట్టి యరిగిన నాతం
డొవ్వగ నుపదేశోక్తుల, చొవ్వన మంత్రము జపించి ఁ శుద్ధాత్మకుడై. ౨౧౩.

గీ. కాంచినల్లార్చిపాలుమీఁగడనమర్చి, బిగ్గరగఁజేర్చిననుఁగూఁపిలువఁదొడఁగ
నల్లనగుసామిచ్చిబోన వుచుమాయి, నెక్కిరావయ్యయివుడునాఁచక్కికనుచు.

మ. త్వరతో నన్నుఁ బ్రపన్నుడై దరికి నాఁహ్వనంబు గావింప నే
డ్డ రహింపం దరియం శృతవ్రహ్మజనాటం జేసి తద్ధ్యానపై
ఖరిఁ బక్షిందహయుండనై యచట సాక్షాత్కారముం జేయఁగా
నరుగంగా నల సెం జామి యవుడ భక్తాధీనతం దెబ్బుచుక. ౨౧౪.

కం. అనాఁ డటు నేనరుగఁగ, నానాఁటికి నతఁడు నెమ్మింపమ్మియుం దగఁ
గా నటు పిల్వఁ దొడంగుట, నేనేగుట నాకు నిత్యంశృత్యం బయ్యెక. ౨౧౫.

గీ. అటులు కొన్నాళ్లు గడపి యంతట నతండు, బంతుగులకెల్ల నివ్వనిఁబయలుపఱప
వార లబ్బునపడి మమ్ముఁనారుఁ గూడఁ, జూడఁ గోరినఁ గొలవనీఁగాడఁ జేయ.

ఉ. చారికి నెల్లదర్శన మఁవారితలీల సుసంగి యీతఁడీ
తీరునఁ జేయుచుండఁ బని ఁ తీరునె మాకని వానిఁ బిల్చి యా
భీరహితంబు నేడు మన ఁ భీరహితాత్మత నన్న నెల్ల మా
చేరువ నుండఁ గోగ మముఁ జేరు వరం బిడి నారమర్చిలిక. ౨౧౬.

గీ. ఆతఁడు చంద్రక్షరీజపఁవ్రతనికూడ, బుద్ధిఫలసిద్ధిఁ బడసిన ఁ యద్ధరితిఁ
జెందె నిల సర్వసిద్ధిప్రసాదీ బంధు, రంజకసగస్సనకె బంధుఁడ మను చేరు.

కం. నొలుత నొకగొన్నిచాద్దల, కొఁదిగ నొకకొన్నిచోళ్లఁ కొఁదిగ నేడుం
దలఁగితి మిటువైఁ దలఁగక, వలయుం గద నేల కొలది ఁ వర్షంబులుగాక. ౨౧౭.

ఉ. నావుడు నన్ను గూర్చి పదఁనంబును మూడవసారి తెల్పడం

గావలె నంటి రీ రివుడు. గాఢన వట్లనఁజేసి కారణం

లో వివక్షన్న నందియును. పోవునె నాగు మనంబు లొట్టుపా

టావహిలం దలంకె జెప్పుమా కృప నాయపరాధముకొహరీ.

౨౧౧.

కం. అనవుడు నీ వవగాధం, బసుకొని యొనరింపకన్న నది యవగాధం

బును గాక యున్న యయ్యెకొ, మునివర మాచలమునకుమూల మెటన్నకొ.

ఉ. కుక్కుటలింగమూర్తి గడుఁగూరిమిఁ చెల్లినతారకక్రమం

ఒక్కడిరాజశేఖరునఁ కంతయుఁ దెల్లముఁ జేసి చచ్చితి

విక్కిడి కారక దంత జపియించెను దన్నహిమం తెలుంగ నం

దొక్కవిధంబుఁ బూని విధియుక్తిగ నెక్కడినఁ బెచ్చెత్తోకొ.

౨౧౩.

కం. తావన్నాత్రజపంబున, నే వానికి వగము లాసంగఁ నేగి తనీయం

తొవాంధ యేమి యని నం, భావింఁగవలసెఁ దత్త్రభావము వలనకొ.

సీ. ఆతఁ డా జపమునఁజై నీక్షఁ బూని నం, కల్పించు నపుకు సాంఁగపరిచార

ముగ మమ్ముఁబ్రత్యక్షఁ మగుఁడటంచుఁ దలంప, నవృత్తికవృద్ధిఁ యరుగుచుండ

నంతఁ బ్రదోషవాఁట్యాచసరంబునఁ, గుక్కుకేశ్వరు కొల్వఁ గోరి జేడ్క

గుంపులైవచ్చు నిలింపు లంకింతినె, మ మ్మంతరితమాన్యమునందుఁ

తే.గీ. గాంచియెదురేగు దెంచినమంచితముగ, నక్కడకుమమ్ముఁగూడఁగమ్మనుచునేడ

నింత కన్నను మేలున్నదేయటంచుఁ, జెలఁగి మేమండలమువ్రవేఁకించునవుడు.

ఉ. మాపటివిష్ణురూపమును మన కొగిం బవలింపఁ జేయనో

తేవకుఁ దేవకుం బ్రబలఁ లేజపువేడిమి మగ్నమూర్తియై

పాపికోనంగనో గగనవర్తపరిభ్రమణప్రభూతిపం

తావము దీట మజ్జన మొనర్పసె భానుఁడు వారె వ్యాధికై.

౨౧౬.

గీ. కాలవభికాగ్రగణ్యుండు మకాలగుని, నటనపటిమావలోకనానంతరమునఁ

తావతోషిక మిడఁగ నంబరముకొనను, బసుపానంగించె నననంజంపపబొసంగ

కం. జగ మంశకారితను జెందెగదా యని లోడుతోనఁ దీపకలాపం

బాగిఁ దోఁచెను భసితద్యుతి, యుం గడుం జొప్పడియె నవ్వంబొప్పుగఁ జూడకొ.

గీ. అంతట నిశానుభాకరఁవ్యతిరేకమునఁ

గడలుకొనురాగ మన పనుఁగ్ర మగురీతిఁ

బాహువుఁగొఱచాయ రంజిష్టుఁ బాటువుఁ గాంచె

బ్రాహ్మదంబున కొకవింతవన్నె యిడుచు.

౨౨౯.

మ. బలభిత్ప్రీన్నతరిత్ససాధవలభిఃవ్యాలంబిరక్తచ్ఛదో

జ్వలకారీకలధాత వంజరములేవం దూరువుగొండపైఁ

బాలిచెక్ సోదయరాగలాంఛనపరిఃస్ఫూర్తిం దుషారాంశుమం

డల మూర్ధ్వప్రతిపాదీరక్తిగోసంఘానస్ఫురన్తూర్తిమై.

౨౩౦.

కా. ఆరేయెల్లను మున్ను శంకరునినాట్యం బంత భృంగీశుహః

సోగ్రుప్రాశిమ మంత నందికృతమైః యోష్పారు గాన్తక్రియా

సారస్థంబును విఘ్నట న్నృపతపఃస్పంఢంధశుంభశ్రవం

సారూఢోక్తలు గాలయావనము సేయ న్నైమిమై నుండఁగాఁ.

౨౩౧.

పీ. హొలికోడి తానెయ్యెయెలుఁగెత్తియూడుఘంఘటఁగుక్కుటేశుండుఁకొనరి కూసె

నాలమందల కెల్ల నధినేత తానెయ్యె, పాంకంబుగా నందిఁ జంకె వైచెఁ

దీర్ఘంబుఁడెచ్చుహఃస్తికెఁ బెద్ద తానెయ్యె, లంబోదరుండు బృంహిఃతం బానర్చ

విహగంబులకున్లెఁ బెద్ద దానై కుమా,రునికేకే పెలుద నిఃస్వన మొనర్చెఁ

తే.గీ. దానెలింగార్చనలకుఁబ్రాంధమికుఁడగుచుఁ బ్రాతరనిలుండుగేతనాంగ్రముననున్న

ఘంట మోయిం చెవందిమాంగధలుతామె యగుచుభక్తులుచేర్కొనిరపుడుమమ్ము.

ఉ. అంతట భానుమంతుఁ డుదయాచలంగము ననుఁ దోచె న

త్యంతముఁ దమఁ మైన యరుఁడాంగమునుం జనురాస్యస్థభ్రమం

బెంతయు నొప్పుగా భుజనఃస్పృహకాన్వతి మిఁచు భారతీ

కాంతునిరీష మొప్పుగ జంగన్వనఃభృత్రమాల నొప్పుగాఁ.

౨౩౨.

కం. అంతటను గుక్కుటేశుండు, సంతసమున సముచితోపచారముల మ

మైంతయును గారించి మొత్తయుభేదములేనిఁ హితము చిల్చిన్.

గీ. మమ్మలను బావు నపు డయ్యఃమాధిపుంశు, కొమరసామినిరావించిఁకొంతివృత్తి

సాగనంపించు మని వంపఁ నాగుహుండు, దోడరా సేగితిమి రాజఁదుగ్గమునకు.

కం. అపు డాపుపు డాయం జని, చెవుమా యుపమాకనుండుఁ శీఘ్రము గాఁగాఁ.

ఆపముం దపముం మముఁ గూర్చి పరంతపః! రాఁడలంచినేసితి గాడే.

కం. తచ్చితి మదుగును వరముల, నిచ్చెద నుత్పత్తియహిమః మిథ తేరీనఁ దా

సచ్చరిత యనిన నమహి, భృచ్చంద్రుడు మాకు మొక్కి వివరించె నిటుల్.

కా. దేవా! తారకమంత్రతత్త్వము ప్రసాదించెన్ మరున్నని నా

కేవే వేలుపునైన గోర్క లిడ రావేయంచు బ్రార్థించినన్

వేదగం జనుడెంచి నీ దగువనోభీష్టం బమోఘంబుగా

గావించుం జామి యంచు దెల్పి మఱియుం గారుణ్యచిత్తంబునన్. ౨౩౮.

కం. కలి శ్రీవేంకటరమణుడై, తలచుగఁ బ్రత్యక్షుడై వంతుం బటుగానం

దొలుత జప మితని గూర్చియె, సలుపుము నీవాంఛితము లొనగ నేతెంచున్.

కం. కావున వేంకటరమణుడై, తావకవంశంబునందుఁ దరతరములుగా

భూవరులఁబ్రోచుచుండెజ, నావన మొనరింపుమనుచుఁ బ్రార్థింపు మనెన్ ౨౪౦.

గీ. తన్నహామంత్రమున కధిపైవతంబు, రాముఁ డీతండు వేంకటరమణుఁ డనుచు
భేద మెంచకు మాతఁడు విభవముఁ దె, దలఁగగా నీతఁ డర్చవ తారమూర్తి.

కం. నారదముని చెప్పిన యాతీతున ధ్యానం బొనర్చితిని నే సాక్షా

త్కారం బొనరించితి నీ, వారీతిక భక్తవరద యవిత్సర్గదా. ౨౪౧.

కం. కావున నలమేల్తుంగా. దేవియు నీవెలమితో మఁదీయాన్వయముం

బ్రోవఁ నిందు పసింపుడు, దేవా ప్రతిన్వపతిచెంతఁ నేజ మెలర్పన్. ౨౪౨.

కం. అటు లైదువేలవర్షము, లఱున్ నాచంద్రతాఁగఁకార్కంబున

వ్వలుబలుడు కుమారు డె, వృటి కప్పడు నృపులఁబ్రోవ వర మీవలయున్.

చం. అని యిటు లానృపాలమణిఁ ప్రార్థనఁజేయఁగ వాని నీవు తో

రినవరమిచ్చినార మనిఁప్రీతునిఁ జేసి కుమారు నింటకి

బనిచి సతీసమేతముగఁ వచ్చితి మిచ్చటి కెము నీతలం

చినగతి నయ్యెఁగాద మనిఁకేళిరయంచు వచించి వెండియున్. ౨౪౩.

కా. నీ వారాజకులావతంసమునకుం దెందంబునం బ్రీతిగా

శ్రీవంశప్రతిభాప్రతాపజయసాంకీర్ణ్యదులంతేనిఁడెం

పైవర్ధిల్లఁగఁ దారకంబు భవఘోరంభోధినిస్తారకం

బోవాచంయమివర్గ తెల్పితిఁగదెఁయూహించియుత్తంబుగాన్. ౨౪౪.

కం. అందులకేమును మోదముఁజెందితి మిఁక నేమి కోర్కఁలున్నవో చెప్పుమా

దెందంబున సరదాహము, బోరదక యని కొరికల్కఁముని మునిఁకుండె. ౨౪౫.

కం. స్వామి ! నిష్కాముఁడనగు, నీ మిము నేమనుచుఁ గోర్కుఁలవి యని యడుగం
గా మదిఁ దలంతు నైనను, మిమాటకు మేరమీఱఁమియు నుచితమగుకా. ౨౪౮.

కం. కావున నీయిరులెఱంగుల, నీకేళ సునర్వఁ దగినఁ దెలియు యనుచుకా
భావమునందు వితర్కము, గావించుచునుండు భక్తఁకల్యాణకరా. ౨౪౯.

గీ. అనిన నిష్కాము లగుతపోధనులు మున్ను
గడఁగువనులును లోకోపకారమునకుఁ
గాదె యలవడె నీవు నంక్క గణిఁ జేయ
రాదె యన నాతఁడు మహావ్రసాద మనుచు. ౨౫౦.

కం. జనులకుఁ బ్రీతిఁ జేయుట, జగన్నివాసునకుఁ ప్రీతిఁ నలుపుట యనుచుకా
దగ మున్నిటిమునిగణ మున్నదిం గావించుచుండఁనచ్చు నటంచుకా. ౨౫౧.

గీ. దేవసేవనముఁ బైఁకొకుండు గావిఁవఁగా, నరుగుచో సృతికొకింఁతైననడువ
వలెంచు నెఱిగినఁవాఁడు గావున మాని, తేవన దీక్ష నెంఁతేవనమునఁ
జనుచుండఁ బ్రొద్దుగ్రుంకిననాఁటిరాతిరి, నడవి దా నివసించుఁటాదిగాఁగ
స్వామి కంతయును విఙ్గాపనంబొనరిం, తత్పికాచత్వంబుఁజలఁగఁ జేయు
తే.గీ. టాకటియుఁ గలిఁ గరాజకంఠ్యక త్రిలింగ, విభునిపట్టపుకేవి గావించు టాకటి
యును మనంబునఁగోర్కులైయున్న వెన్నవిన్నవించితి భక్తప్రసన్నహృదయ.

మ. అన శ్రీసంకటనామకుండు దరహంసాంకూరిరమ్యాస్యఁడై
యను నప్పండితమాని వ్యాఘ్రహతుఁడై యట్లయ్యెనే నాఁడు యా
చనకై ముగుచువచ్చునప్పు డొగి మాఁసంసేవనం బాచరిం
తు నటం చీగుడిఁ గాంచి మ్రొక్కి చనె నీఁత్రోవకా సుతాస్వీకుడై. ౨౫౩.

గీ. మరల వచ్చునాఁడుఁమముఁ గొల్ప లేదు మా, కొండవంకఁ జూడఁకుండ బండి
మైన దిగ్గడయ్యిఁ మానుండు తెలిపిన, వనియు వినని యట్లు వెడలు మనియె.

గీ. నాని తనూజ పాత్రఁడు స్వఃనార్జితలబ్ధికే బీతికాపురా
స్థానిక వచ్చి నిన్నఁ దగులనత్కృతులం గని యంటి శేకువాఁ
డై నియమంబునం బదగఁయూజలమజ్జన మాచరించి య
స్వానిడఁ బిండదానము విశుద్ధమతికా కృపితప్రయోగముగాక ౨౫౪.

కా. దానం జేసియు నీవుఁ జేసిన తదుఃస్వప్నాఃపులిం జేసియున్

వానిం బాసి తొలంగెఁ గ్రూరత యికంఁదైశాచకవ్యక్తియై

ద్వానిం బాయు నటన్లు బంధురసతోఁతర్హరిపూరంబులం

దానం బాడిన వీడు వీనిసఖులుం ధన్యాత్తులౌదు ర్వడిక. ౨౫౬.

గీ. అనిన నిపుడయే వచ్చెదఁ ననుచు మాని,వద్యుడగ్గిరవరబహిఃర్వాసులైన

వాండ్ర నందఱు బంధురఃవారి ముంప, నంద జుందుండి నెల్వడుఁ నంతలోన,

కం. ఇంగాలము లగ్నిశిఖా,నంగంబున దీప్తి వడసిఁ క్షణమృతములో

నంగారములయినట్టుల, పొంగారు మనోజ్ఞ రూపఃములఁ గని వారల్. ౨౫౭.

కం. మునుపటి కొలంది ప్రాయము, మునుపటి కొలంది యగురూపఃమునుగని వారల్

మునుపటిగొన మోక్కటిఁ గవ,రనఘంబగుతల్పరోమఃపాత్ర్యంబనడే. ౨౫౮.

కం. నారదుఁ డచటనె యున్నటు, లారక్షకుడైనశౌరిఁ నరసి తదాజ్ఞాన్

చారికే నందిఁ కపుడా, నారాయణుపాదదర్శనంబు ఘటించెక. ౨౬౦.

గీ. దయనుగతపాపులయినయంఁదఱును గాంచి,శౌరికరుణించిమిక్తఃషములువానె

బావనాకృత్తుల్లిలిరి ఁ ధవులార,యనుచుఁ గ్రమ్మఱనమ్మానిఁ నరసి పలికె.

కం. తరుణం దాకమున ద్వన్విత్రు నుపదేశింపు మిప్రపంజకువన వారుం

దురు సాంతానికలోకము,లిరవులుగా నివ్వచాడఁపుత్తి దలిర్చక. ౨౬౨.

మ. ఇత సక్కన్నై త్రిలింగదేశధరణీఃభృన్వారిదేశేనియా

నొకొ కాకుండునుకో యటంచు మదిలోఁనొక్కెంతనందేహ మా

నకు మా రాజా నిజానురక్తను గణఃజ్ఞంబౌటచేఁ బెండ్లి యా

డక వర్జించునె యిట్టిచుట్టముల వీడం జూచునే యెయ్యెక. ౨౬౩.

కం. ఎల్లియై యయ్యిరువురకును, దెల్లంబుగఁ పెండ్లియగు నందే పయనంబై

తల్లి దనపరిజనముతో. నల్లనిపురిఁ జేర నిరుగుఁనారయు మెదుటక. ౨౬౪.

గీ. ఈమధ్యఁగొమ్మ మూఁదేండ్లప్రాయంబున, నుండ నిక్కొండవైఁ నున్నమమ్మఁ

గొలవంగఁ బరిజనంబులతోడఁ దలిదండ్రు, లేలెంచి మాకు పంక్తితిఁ జేయ

నంద్రదేశేంద్రుఁడగుఁడ్రుధియా నిది యంచు, వరము మే మొపగంగఁఁ బడసి యెగు

నపు రంగరక్షకైఁ యన్యచాకృతితోడి, కవకప్రతిమ దీనిఁకంకసిమ

- తే. హారతరళంబుగాఁ గూర్చి యరుగునంత, వత్సరంబున నగ్గజంధ్వజవిభుండు
వివరములయందుఁగలభాంకుఁడనెడివిభుని, గనియెసీభద్రమతియనుకన్న వెనుక
గీ. సావప మెప్పుడు నొప్పుదుఁసాంధ్యవేళ, ముక్తమూర్ధజాలై నిగ్రంపావఁ గూడ
దనుచు నిమ్మదియ యెటుంగఁకట్టివర్చు, నంతనంతర మొదవె భూఁతాళిగవియ.
- నం. అది యటు లుండ నిమ్మ సముదారుఁ డమానుషభావాశ్చర్యం దు
నదరిపుకొరి పీకపునఁనాథుడు పుణ్యయశోభిధానుఁ డొ
ప్పద ముగ నెల్లి భద్రమతిఁ • బెండిలి యా నిక వత్సరంబులో
హృదయ మెలర్చ మేము వసియింపఁగ నచ్చటి కేఁగఁ వలెక. ౨౬౭.
- ఉ. తద్దయు నీవు లోకహితంతత్సరతక మముఁ గొన్ని కోరి తిం
కెదియు నేనిఁ గోర్కి గల • దేని ఘటింతుము వేడు మంచునా
నద్దివజేంద్రవందితు డయారసమానసు వేంకటేశ్వరం
బెద్దయుఁబ్రొద్దు కోర్కొలిడఁ • బేర్కొని యమ్మని పల్కె నిమ్మెయిక. ౨౬౮.
- నీ. సుకవిసారస్వతఃస్ఫరణంబు రసికాంత, రంగరంజకమై యెసంగవలయు
స్థపనయవ్యాపార • మేపార దాక్షిణ్యమున జనావనవృత్తిఁ బూనవలయుఁ
బర్జన్యఁ డనుకూల • వర్షియై కర్షక, హర్షకరోత్కర్ష • నలర వలయు
జనపదంబులు సుశ్రింక్షంబులై తృణకాష్ఠ, నలసమృద్ధములుగాఁ జెలఁగ వలయుఁ
- తే.గీ. బ్రకృతిజనసంచయంబుఁ బరస్పరంబు, జెలిమి వాటించి పాడిమైఁ నెలమిగాంచి
కలిమిని నహించి పాఁడివంటల రహించి, రాజవిశ్వాసపరతచేఁబ్రబల వలయు.
- కం. అని మని యాశాస్యము దెల్పిన విని గరుడాద్రవాసి • వేంకటరమణుఁ
డనుమొదంబున నివ్వని, కనుమతి గావించు ననుచు • ననియెం గరుణక.
- నీ. బ్రహ్మవిద్యానుహా • ప్రజ్ఞానిధిత్యంబు, దివిజేంద్రవస్తృశక్తైఃభవసమృద్ధి
యదితికశ్యపసమానాపత్యయోగంబు, సంప్రనాయకకాతుఁకానుష్ఠిః
నారదప్రతిమానఁతారకజపసిద్ధి, ధూర్జటినిభధూతఁదోషవృత్తి
హీనభూతాభసాంతానకలోకాప్తి, వల్లవతుల్యకైఃవల్యపదవి
- తే.గీ. యేతద్వస్తృతృప్తిపూరివిఁఖ్యాతమహిమ, సహితమహితకథావిఁశ్రవణవతన
నిరతనిరతుల కొదవు నూనివర!వార,లున్నెడల నీతలంచి నఁజ్ఞుండుఁ జామ్ము.
- గీ. అడరు మునివాస మొంటిఁమామిడి యనంగ, వివ్రరాక్షసురాని రాంవికముపాడు
దివిజాఁడు వార్చెద ననుగుంటఁతేటగుంట, వల్లవులవల్లై గోపాలఁవట్టనంబు.

గతక

శ్రీ మ హేం ద్ర వి జ య ము.

కా. లోకానుగ్రహకాంక్ష నిగతిః శృణోతుం దైవమన్తానికా
శ్రీకాంతుండు వరంబు లిచ్చి దని యిం చెం దా ధ్యక్షుమీధం
స్తోత్రశ్రీమహిమంబు శౌనకముఖ్యుల్ ప్రీతిః బాంధవం వి
ద్యాకల్పం దగునూతుండుం దెలిపె నిట్లత్యంతమోదంబునకా. ౨౭౩.

మ. శుభసంధాయక శాలివాహనశకేఃపుత్రోత్రహస్తిండు (౧౮౨౫) ప
చ్చుభక్తృద్వైత్యరచైత్రశుద్ధవవమీశుభ్రాంశుజాహంబునం
దు భవద్భావుక పాదమూలమున నెంతోభక్తి నర్పించితిం
బ్రభుకంఠైశ్చైని రామ యీశ్వరిః గృహం బ్రభ్రాంతి నొందింపన ౨౭౪.

కం. శ్రీరమ్యగుప్తామా! రారాజశ్చిత్తీకామ! రారాలలామా!
గారీసన్నతనామా! తారకమంత్రాధతత్త్వధామా! రామా. ౨౭౫.

కా. లంకారాజ్యనివేశితారిసహజంబాహుర్నరాహనిరా
తంకప్రాధబలాబలా! హితహితార్థప్రేషితస్వర్గప
త్సంశేషత్సరపారిలోషితతాంతప్రీతరత్నాంగదా
లంకారద్వయదానమోదవశేలద్వాయుజాతాంగదా. ౨౭౬.

మానిని. శ్రీవిభవాప్సదశంఖరధాంగకంచిన్నామనోహరమంజుసదా
భావుకదేవులవల్లికులప్రభవద్విజయాజితభవ్యవదా!
రావుకులలోక్షమరాజశిఖామణిరామధరావరవందనస
ద్భావకుమారమహీపతిసూర్యస్వంపాలముహుఃవరిపాలవధీ. ౨౭౭.

→* గ ద్య ము. *←

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణపరాయణాదిగద్య కాండివ్యగోత్రవదిత
దేవులవల్లికులపయఃపయోనిధికళానిధిసీతారామకాస్త్రిచాత్ర వేంబ
కృష్ణకాస్త్రిపుత్రతమనాభిధానాంతర వేంకటకృష్ణకాస్త్రి
నామాగ్రజన్మ త్రింగదేశాగ్రజన్మ సుధీవిధేయ సుబ్బ
రాయ నానుధేయ ప్రణీతం తైవ మహేంద్ర
విజయం బను ప్రబంధంబు నందు
సర్వంబు

ప స్టా శ్వా స ము.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

అమృతం

10884

